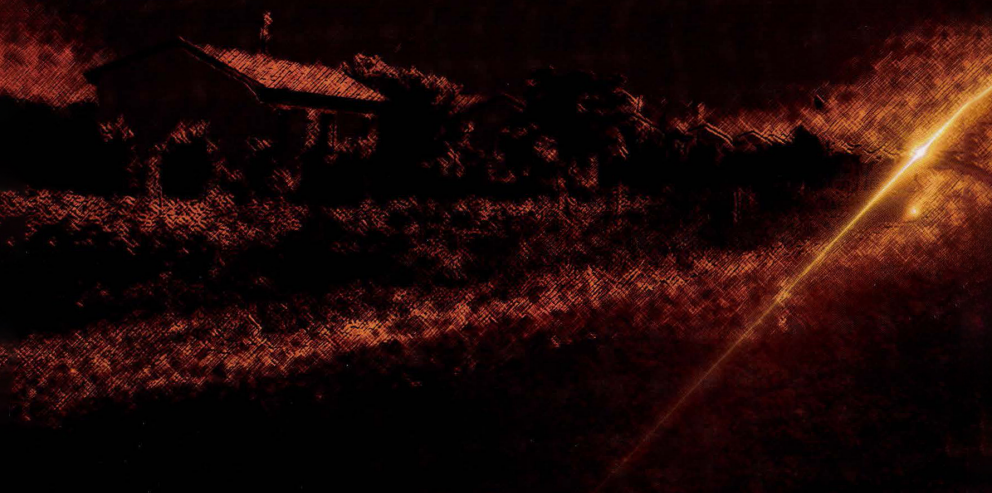
"קוממיות"
אדמת הקודש

סיפור חייהם והתעלותם בקודש של מייסדי קוממיות
בצל מרן הרב דקוממיות זיע"א

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

© כל הזכויות שמורות
למכון "קוממיות מדור לדור"
08-99-41-777
דוא"ל: K8030080@gmail .om

אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לתרגם, להפיץ, לחלק, לאחסן במאגרים בכל דרך ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מיכני, או אחר ספר זה או משפטים ממנו ללא קבלת אישור מפורש בכתב מהמו"ל.

ספר זה אינו מופץ ואינו עומד למכירה בחנויות הספרים, הספר מיועד לתומכי קוממיות ומוסדותיה בלבד.

ייזום כתיבה ועריכה:
אפרים ש. זייבלד
טל: 052-715-44-22
דוא"ל: 631147@gmail.com

רכז מערכת:
דוד גולדשמיד
052-711-85-92
דוא"ל: a0527118592@gmail.com

עיצוב ועימוד:
076-5406226 100 WATT

הגהה:
הארות 054-8524920

הפקת דפוס:
דפוס נטו 08-9963300

בהכת הקודש

ברכת וקריאת הרבנים שליט"א לתושבי ויוצאי "קוממיות" וצאצאיהם וצאצאי צאצאיהם לדורותיהם שליט"א לרגל הוצאת הספר "קוממיות - אדמת הקודש"

כידוע ומפורסם בעולם, 'תולדות הישוב בארץ ישראל הקדושה שבעזה"י הוקמו ונבנו לתפארה חיי תורה מרוממים, ישיבות קדושות בתי מדרש תורת חסד וחצרות חסידות בחסד שמים. התעלתה ונשתבחה ברום המעלה היישוב התורתי 'קוממיות', שכל כולו בחינת ארבע אמות של הלכה תורה בטהרתה מתוך יראת שמים מופלאה ומידות תרומיות, שזכתה בזכות מקימו ומנהיגו בתורה יראה וחסד, מרן רבינו הגאון הגדול חסידא ופרישא רבי בנימין מנדלזון זיע"א, שבהנהגתו המופלאה זכו תושבי ויוצאי 'קוממיות' למעמד עליון מיוחד בארץ ישראל ובכל תפוצות ישראל, והמשיך בדרכו בנו הגאון הצדיק רבינו מנחם מנדל זיע"א.

רוממות הנהגתו באופן הנפלא של מרן הגאון הגדול רבי בנימין זיע"א הייתה המשך לרבנן קמאי מדורות קדמונים רבי רבנן גאוני הגאונים, שהשפיעה זיככה והעלתה לבני קוממיות למדריגות רמות בתורה יראה חסידות מידות טובות ועבודת השם יתברך באופן הנפלא ביותר, כבדורות הקדמונים שזכו להתגלות מלכותו יתברך, כן יזכנו הש"י בקרוב. והמשיך בדרך הנהגה מופלאה זו בנו רבינו הגאון הצדיק רבי מנחם מנדל זיע"א.

והנה הנהגתו המופלאה בהתלהבות איש התורה שמאירה ומחממת לעבודת ה' בקרב תושבי הישוב והפיכתם ליהודים יראים ושלמים נלהבים ביראת שמים ודבקים בתורה בחסידות, לא הייתה יפה לשעתה בלבד, אלא מתברר כי אף לאחר שנים רבות קרוב לארבעים שנה מעת הסתלקותו, עדיין אשו הגדול נלהבת בלבם של תושבי קוממיות אשר דמותו החקוקה בלבם אינה נשכחת מהם לעולם, וכל מי שזכה לגור בישוב ולגדול ולהסתופף בצילו זיע"א אפילו למספר שנים בודדות בלבד, הרי הוא מלא וגדוש בעובדות מכבשונו הגדול החקוקים בלבו ומדריכים אותו לכל ימי חייו. זכינו שהנהגה מרוממת ונפלאה זו המשיכה לתפארת על ידי בנו רבינו הגאון הצדיק רבי מנחם מנדל זיע"א.

מוסדות התורה החינוך והחסד שהקים מרן הגאון רבי בנימין מנדלזון זיע"א ובראשם התלמוד תורה משאת בנימין - קוממיות, כולל האברכים, בית המדרש מקוה טהרה ועוד, והמשיכו לתפארת בהנהגת בנו הגאון רבי מנחם מנדל זיע"א, מפעלי הקודש הללו זקוקים לאימוץ וחיזוק רב כדי שלא יתמוטטו ח"ו, כי עולים מדי חודש בחדשו להון תועפות, כמו כן שאיפתינו קודש להביא אל היישוב אברכים ומשפחות נוספות בני תורה יראי שמים חסידים ואנשי מעשה להגדיל תורה ולהאדירה.

מבקשים אנו מכל תושבי ויוצאי קוממיות לאורך כל הזמנים הם וצאצאיהם לדורותיהם שליט"א להתאגד יחדיו ברוממות "קוממיות מדור לדור".

והננו לברככם שנזכה כולנו יחדיו להרמת קרן התורה והיראה, ולשפע ברכה והצלחה, נחת אושר ועושר, בריאות ושמחה בתוך כל ישראל. ויקויים בנו "ניחומיך במצוותיך תמיד ישתעשעון ורצם והחליצם בשובה ונחת יושעון" ונזכה בקרוב לישועתם ושמחתם של כל ישראל ולביאת גואל צדק במהרה בימינו. אכי"ר

ישראל יצחק מנדלזון

משה מנדלזון

ב"ה

• עם הספר •

בשיר וקול תודה נברך לאלקינו על ארץ חמדה טובה שהנחיל לאבותינו לנו - אדמת הקודש "קוממיות" אשר לשמה תאוות כל נפש אנשי שלומינו וידידינו. ארץ אשר כל ילידיה, בוגריה וצאצאיה דורשים בשלומה ובטובתה כל הימים, קשורים ל'קוממיות' בעבותות אהבה, וחפצים בהצלחתה בעבר בהווה ובעתיד.

י'שמחו ה'תושבים ו'יגילו ה'בוגרים בהופעת ספר נפלא זה הנקרא בשם "קוממיות-אדמת הקודש", פרי עמל ויגיעה רבה במשך תקופה ארוכה באון והון רב אשר לא יסולא בפז.

בספר זה ניסינו בהתרגשות רבה להעביר עלי גיליון את המציאות הנשגבה של היישוב הייחודי "קוממיות", תולדותיה ואורחות חייה ההיסטוריים, וזכרונות תושביה היקרים והנפלאים בצל אברתם של רועינו הנאמנים הגאונים הקדושים עמודי העולם זי"ע ויבלחט"א.

כרך מבורך ומפואר זה המונח לפנינו הינו "כרך מבוא" בלבד, אשר במאמץ מיוחד נכתב והושלם על מנת להעניקו כשי הוקרה למשתתפי הכנס ההיסטורי "קוממיות-מדור לדור".

שונה ספר זה משאר ספרי ביוגרפיה והיסטוריה נעימה הקרובים ללִיבם של יקיריהם, - תכלית הכוונה לא נועד בלבד להעלות את העבר המרומם ולהנציחו למען הדורות הבאים, כי אם ובעיקר לבנות עתיד מופלא לקוממיות. כי הרי כולנו כאחד חפצים שלא תהפוך קוממיות להיסטוריה! על כן הספר גופא יכתוב את הפרקים הבאים בהיסטוריה המפוארת של קוממיות!

ספר זה אינו מיועד להיות מופץ בחנויות לממכר ספרים ואף אינו מיועד להיות מופץ בכלל. הרי הוא כאתרוג הדר שבהדר העטוף בשכבות של פשתן, שמור ומשומר בקופת האתרוג המוזהבת, מחכה ומצפה למלא את ייעודו; לרגע הברכה והנענועים. כך גם ספר זה ינתן אי"ה מיד אל יד, מיד האוחזת באמת בנין העתיד, ליד המתרפקת על המציאות הנשגבה בעבר, לאחר שתהפוך אותה היד לשותפה מלאה בבנין העתיד המזהיר, או אז יזכה ויצורף העתיד אל העבר והיו לאחדים בידינו.

אלפי יוצאי קוממיות, צאצאיהם וצאצאי צאצאיהם מפוזרים בכל רחבי העולם, ובכל זאת מכנה משותף לכולנו - אנשים אחים אנחנו מזן אחד ומיוחד אשר אין לו אח ורע בעולם כולו, "זן קוממיות" אשר רק מי שספג לתוכו את המהות הרוחנית וכל מי אשר שורש נשמתו בקוממיות יודע במה מדובר.

- משפחות אלו חייבים את קיומם ואת מציאותם הרוחנית ל"קוממיות" ומפעלותיו, דבר זה הוכח ברגע שנפצה השמועה על כתיבת הספר "קוממיות - אדמת הקודש", תיכף גילו כולם התעניינות עצומה ונרגשת בספר ובנכתב בו, כולם כאחד רוצים לחוות את המציאות הרוחנית הנשגבה בצורה מרוכזת!

ספר מיוחד זה מוקדש באהבה והערצה לאנשי שלומינו הנדיבים היקרים שיחיו אשר היטו שכם בהרמם נדבתם קודש באורח קבע למוסדותינו הקדושים. "קוממיות - אדמת הקודש", הוא המחבר בין העבר לעתיד, הוא המעלה את זכרון דור העבר ויחד עימו, בחדא מחתא, בונה את העתיד המופלא.

ידינו נשואות למרום בהודאה על העבר ובקשה על העתיד, שבזכות התלכדות הידידים החשובים נזכה לעמוד בייעוד והגשמת חזון העתיד לשם ולתפארת, הן בחיזוק וביסוס המוסדות הקיימים הלא המה "תלמוד תורה משאת בנימין", כולל האברכים ושאר מפעלי תורה וגמילות חסדים, והן בהרחבת גבולות הקדושה בהקמת הישיבה הקדושה לבני עלייה שתעמיד דורות של בחורי חמד ההולכים בדרכי אבות וירימו את קרן המציאות הרוחנית הכבירה ששמה "קוממיות" מדור לדור עד עולם.

בידידות
ישראל שמעון בורז'יקובסקי
בשם ועד הנאמנים

התנצלות מרובה

בשבח והודי' להשי"ת אשר הגיענו עד הנה, בהודאה על העבר ובתפילה על העתיד

עם צאת כרך המבוא לאור עולם לשמחת לב ידידי קוממיות לדורותיו

הננו להבהיר כי השקענו מאמצים רבים ועילאיים בל ישוערו ודמים תרתי משמע במשך שנה וחצי בו דבקנו במטרה לחקור ולהוציא דבר שלם ומתוקן ולרצות לב כל אחד ואחד, אך דא עקא ולא היה בידינו כלל רשימה מסודרת הכוללת את כל מייסדי ותושבי "קוממיות", וכל שם ופרט שהוזכר היינו זקוקים לברר בעצמינו, ומטבע הדברים המלאכה היתה כפולה ומכופלת עד אשר ייתכן שלא הוזכרו אישים חשובים או שלא העלו את שמם בכל הכבוד הראוי - ובתוכם ידידים מעבר לים אשר לא הספיק הזמן להשיגם

כמו"כ השקענו הון עתק להשיג תמונות ומסמכים היסטוריים מימי בראשית, ובכללם ייתכן כי חסרים דמויות חשובות ויקרות

היות וכרך זה הינו כרך מבוא המקדים את הספרים הבאים שייצאו לאור בסייעתא דשמיא

על כן כל אשר יש באמתחתו ידע או מסמכים ותמונות, וכן הערות והארות, מתבקש ליצור קשר עם המערכת ויבוא על שכרו מן השמים

עוד חזון למועד

תחילת העריכה היתה בצורה של כתבות על כל משפחה ומשפחה. אולם לאחר התבוננות והתייעצות הסקנו כי "קוממיות" תקבל את הכבוד הראוי לה בדמות ספר שיחולק לפי נושאים בו ישולבו הכתבות לפי הנושאים.

על כן באנו להבהיר כי כרך זה הינו כאמור "כרך מבוא", ושאר החומר שהואילו וטרחו ידידינו החשובים להעניק לנו בטוב ליבם ואשר לא הספיק הגיליון להכילם ישולב אי"ה בכרכים הבאים, והתוכן העשיר שהעניקו לנו אצור במערכת עדי יעלו על הכתב בקרוב בס"ד, ותשואות חן חן להם

• תוכן עניינים •

מציאות מעל כל הגדרה ..... ו

קוממיות - אש תמיד ..... ז

קוממיות - מציאות רוחנית ..... ח

קוממיות - אדמת הקודש ..... י

אלפי משפחות חבות את חייהן הרוחניים לקוממיות ..... יא

היה לנו רב ענק שבענקים כאחד מתלמידי הבעש"ט ..... יג

"רב" "אדמו"ר" "ראש העיר" ..... טו

יישוב שלם בא"י שמתנהג כולו על פי השו"ע ..... יט

קירוב ביאת משיח צדקנו ..... כב

ויגזול את החנית מיד המצרי - בניין א"י עפ"י ההלכה ..... לא

הסאטמער'ער של קוממיות הוא יותר סאטמער'ער, הגער'ער של קוממיות הוא יותר גער'ער, הבעלז'ער של קוממיות הוא יותר בעלז'ער, הויז'ניצ'ער של קוממיות יותר ויז'ניצ'ער, הסלונימ'ער של קוממיות יותר סלונימ'ער, הליטוואק של קוממיות יותר ליטוואק ..... לז

השורש קוממיות, הענפים הצמיחו חצרות הקודש ..... מה

סוד ההשפעה של מרן הרב זיע"א: יראת שמים! ..... מז

נס מן השמים כדי לאשש את פסק ההלכה של מרן הרב זיע"א ..... נא

מקום של אמונה ..... נג

קוממיות זה מקום של מסירות נפש! ..... סב

שלמות שמשפיעה על כל העולם ..... סז

מקום שלמדנו בו חביבות המצוות ..... סט

קביעות ברזל ללימוד התורה ..... עג

מקום של עובדי ד' ..... עט

הייליגע בוץ פון קוממיות ..... פח

קומה שלמה ..... צג

הצלת נפשות לחיי תורה ..... צה

מגלה את הכוחות הטמונים באדם..... קיב
מקום של מידות טובות ..... קיד
תכלית מדרגות המידות: נקיות המידות ..... קכה
ההשקעה בבחורים ..... קכז
דם קוממיות זורם בעורקי ..... קלג
"מנהג" קוממיות..... קמ
לחוש עוד קצת קדושה..... קמו
לדאוג לכל כלל ישראל ..... קמז
נופש לכתחילה בתכלית הקדושה ..... קנא
השינוי הגדול שחולל מרן הרב זיע"א בתושבים ..... קנו
ההתבטלות של ההורים לרב השפיעה על הילדים..... קנח
כל דבר שאלתי אותו באופן טבעי..... קסא
האהבה העצומה של מרן הרב זיע"א לכל אחד מבני קוממיות ..... קסו
ביטל נסיעה לחו"ל כדי לפסוק שאלה..... קסט
השקפה ברורה ודעות אמיתיות..... קעא
להסביר את ההלכות אפילו לילדים..... קעה
הריח של התחמיץ והריח המשכר של היין, זה קוממיות..... קעו
רואים את הרבש"ע בעיניים ..... קפ
שבת קודש בוערת בו..... קפב
נשות המושב קיבלו על עצמן את מרות מרן הרב זיע"א ..... קפג
בקוממיות יש רב שמשגיח על התושבים מ'זאל נישט פארפויערט ווערן.. קפד
ריקוד "איזהו נשך" בשמחת תורה ..... קפו
שבת קודש ומועדי ד' בקוממיות ..... קפט
הנסיעה הגדולה בל"ג בעומר למירון ..... קצא
אוצר בית דין..... קצט
מקום של ניסים..... רד

כל היותי בעלמא הדין בדרך למעלה מהטבע..... ריח
הוויכוח נעצר בעיצומו..... רכ
הקריאת שמע הראשונה תהיה עפ"י פסק מרן החזון איש..... רכב
צריך לכתוב עליהם: "שכינה מדברת מתוך גרונו"..... רכט
קוממיות חלוצת הכשרות..... רלב
הפצת התורה במושבים..... רמב
טירחה ובזיונות..... רמג
סעודת מלוה מלכה במניין בכוחה להגן על המקום כולו..... רמד
המציאות הרוחנית הקיימת בכל העולם שנוצקה בקוממיות..... רמז
אבר שהנשמה תלויה בו..... רנג
תמונות..... רנד

מהי "קוממיות"?

הויכוח הגדול...

כשאנו ניצבים בפתחו של הספר "קוממיות - אדמת הקודש", אנו בעצם ניצבים על פתחו של ויכוח עצום, שמספר המשתתפים בו ומספר הדעות הם כמספר יוצאי קוממיות ובוגריה...

ויכוח אינסופי, דומע ומרגש...

הוויכוח שייך לסוג הוויכוחים שכל אחת מהדעות שבו היא נקודת הלב ממש של בעל אותה דעה, והוא רואה בדעתו את עצם קיומו הרוחני ואת שורש הווייתו ומציאותו.

•

אליבא דאמת, לא מקובל כלל בעולם הכתיבה לפתוח ספר בצורה כזו...

עורך הספר אף פעם אינו משתף את קוראיו בלבטים הרבים המלווים כל מלאכת עריכה באשר היא. אלו נשארים טמונים בליבו. נייר הספר אינו אמור לסבול לבטים, והקוראים בוודאי אינם אמורים להיות חלק ממסכת לבטים כלשהי. הקוראים אמורים לקבל ספר מוכן ומזומן, ערוך ומושלם.

•

שמעו נא, קוראים יקרים, מה שקרה בספר זה.

ספר זה הורכב מקרוב לתשעים שיחות וראיונות שערכו יותר מעשרים סופרים מעולים מהשורה הראשונה בציבור החרדי.

כל סופר הגיש את השיחה שלו ואת הראיון שערך בצורה מושלמת, כתוב בטוב טעם ודעת, לקרוא כל מילה ולהתענג.

העורך אמור היה לסדר את החומר לפי פרקים, נושאים ועניינים, מלאכה לא קלה ולא פשוטה, אך גם לא מסובכת כל כך.

אך כאן קרה משהו חריג, שאינו קיים בשום ספר שהוא.

כל אחד מיוצאי קוממיות ומבוגריה, כשרק מזכירים לו את המילה "קוממיות", הוא

מאבד את יכולת הדיבור הרהוטה ומתחיל מיד לדמוע ולהתרגש, ומתוך התרגשותו הוא מגדיר את ההווי הקדוש של קוממיות בהגדרה מדהימה, יוצאת דופן. ניכר על ההגדרה הזאת שהיא חצובה מעומק ליבו. הוא "חי" את קוממיות שנים רבות עם ההגדרה הזאת, ולכן הוא סבור שהגדרתו היא ה"כותרת" של כל מאמר או ספר המדבר על החיים הייחודיים שהיו בקוממיות.

ההגדרה רועשת בקרבו, רותחת בלבת אש, נוגעת בנקודה הכי פנימית ויסודית שלו. אין זה פלא שהוא מתרגש, וגם אין זה פלא שהוא מזהיר את הכותב שתקוותו כי יצליח לבטא את ההגדרה בצורה הנכונה, שכן אם לא יצליח בכך, אין זו "קוממיות"...

וכמספר המספרים מספר ההגדרות...

כל אחד מהם בטוח שההגדרה שלו היא היא ההגדרה, והנקודה שהוא ביטא היא היא ה"וארט" העיקרי בכל העניין.

לא זו בלבד, אלא הוא בטוח שאצל כל יוצאי קוממיות זה בדיוק כך.

וכשהחומר החל לזרום, ועשרות ראיונות הגיעו לידי העורך, התגלה כאן ויכוח עצום, דומע ומרגש, ויכוח אינסופי על ההגדרה האמיתית ועל הנקודה המרכזית שסביבה סובב הכל.

אף אחד ממשתתפי הוויכוח לא ידע על קיומו. כל אחד מהמרואיינים בטוח היה שכולם חושבים וחשים כמותו, אך כשהתקבצו הראיונות כולם התקבלה תמונה מדהימה של הגדרות רבות, כל אחת כשלעצמה קולעת למטרה ומבטאת את העוצמה הרוחנית של "קוממיות" בצורה שאין כמותה.

תופעה נדירה יוצאת דופן שאינה קיימת באף מקום אחר בעולם.

•

כשהגיעו הדברים לכדי מעשה, התגלה קושי בבחירת ההגדרה האמיתית, הקולעת והנכונה כדי לפתוח עימה את הספר, כי כולן נכונות, קולעות ואמיתיות.

כדי לפתור את הבעיה, הוחלט לכנס ועידה גדולה באולם בית ההארחה שעל ידי הת"ת במושב "קוממיות", אל הוועידה הוזמן נציג מכל משפחה...

מראה הוועידה היה מרהיב ומרגש באופן בלתי רגיל.

נציג של כל משפחה ממשפחות המייסדים של היישוב, ביטא בדברים קצרים את הימים הטובים "כימי השמים על הארץ" שחווה כאן בצילו של מרן הגאון הגדול קדוש עליון נזר הרבנים רבי בנימין מנדלזון זיע"א גאב"ד קוממיות.

אך אם חשבנו שמתוך הועידה תצא ההגדרה המדויקת ביותר, שכולם יסכימו לה, הרי שהוועידה העצימה את הוויכוח...

אם סברנו שריבוי ההגדרות נובע מכך שכל אחד מהמרואיינים מבטא את הגדרתו כשהוא יושב בחברת בני משפחתו עם הסופר, ואם נכנס את כולם יחדיו במחיצה אחת ייתכן שנגיע למשהו מגובש, נדהמנו לגלות שמדובר בחלום... הגדרה אחת היא בלתי אפשרית לחלוטין...

כולם, כל היושבים והמסובים בוועידה הגדולה, הסכימו לדבר אחד: שאין הגדרה אחת לקוממיות! משום שעל כל הגדרה והגדרה שנשמעה הסכימו כולם בדמעות ובהתרגשות שאכן זו ה"נקודה", כך גם בהגדרה הבאה, ובזו שלאחריה. כל הגדרה בפני עצמה היא המבטאת את המציאות השמימית של קוממיות.

•

המסקנא הייתה בלתי נמנעת.

לא להתערב להם לאנשי קוממיות בהתלהבות הבוקעת מליבם... לא לגעת במילים... של נעליך...

אנו מציגים את הוויכוח הגדול כמות שהוא, את ההגדרות היוקדות ואת תמצית נקודת הלב, כמעט ללא התערבות...

מציאות מעל כל הגדרה

בטרם ניגש אל המלאכה הגדולה להביא את שלל ההגדרות, נציג את דעתו של אחד מראשוני קוממיות.

הוא שמע שאנו מתכוונים לגולל את שלל ההגדרות הקולעות ומיד נזעק ואמר: חבל על ההשקעה, חבל על הניסיונות, תוכלו לשבת ימים ולילות כדי להגדיר מה היה כאן בקוממיות, ולא יעלה הדבר בידכם, כי מי שחי את המציאות הזאת יודע שלא שייך להגדיר אותה, היא ניצבת גבוה מעל ומעבר לכל הגדרה שהיא.

מה אומר לכם, קוממיות ובפרט בתקופת ייסודה, הייתה מציאות חיים שלא הייתה כמוה בהיסטוריה, יישוב שלם שמנותק מכל העולם, ספון בתוך קדושה, בראשה עומד רב קדוש עליון ממש, שמנהל כל דבר, ועל פיו יישק הכל. כולם דבוקים בו, בכל רגע פנוי ממהרים לשהות במחיצתו, אין פעולה בחיים שעושים בלי הסכמתו ורשותו, לא זזים בלעדיו. קוממיות זו הייתה "תופעה" יחידה בהיסטוריה, לא שמענו לפני כן על דבר מעין זה וגם לא ניתן לשחזר תופעה זו.

מציאות כזאת לא שייך להגדיר, וחבל שתנסו להגדיר, זה רק ימעט ויקטין; תופעה היסטורית כמו קוממיות לא שייך להגדיר.

•

הצגנו את דעתו של אותו יהודי מראשוני קוממיות, שזכה לחסות בצילו של מרן הגאון הגדול קדוש עליון נזר הרבנים רבי בנימין מנדלזון זיע"א גאב"ד קוממיות ולקבל ממנו הרבה, משום שרבים סבורים שבסופו של הוויכוח הגדול ניאלץ כולנו להודות שהצדק עימו: תופעה היסטורית זה דבר שאי אפשר להגדיר!

קוממיות - אש תמיד

אחד מאנשי קוממיות מאיר עינינו ומסב ליבנו לתופעה מדהימה, שהיא היא - לדעתו - ההגדרה האמיתית של קוממיות.

קוממיות אינה תופעה שהייתה פעם, בימים הטובים, זה לא זיכרון נוסטלגי גרידא שאין בו אלא געגוע לימים עברו; קוממיות היא אש תמיד שאינה כבה לעד.

ישנה תופעה מדהימה בקוממיות.

אתה פוגש יהודים שהם נכדים או אפילו נינים לאנשי קוממיות, יהודים שלא גדלו ביישוב, אולי באים מדי פעם להתארח בשבתות וביומי דפגרא, והם חסידים שרופים של קוממיות. קוממיות'ערס בכל הלב ובכל הנשמה.

הסבא שלהם היה גר בקוממיות כמה שנים אי שם בין תש"י לתש"כ, ואת יראת השמים והרוחניות שספג בשנים ההן מכל תהלוכות מרן הגאון הגדול קדוש עליון נזר הרבנים רבי בנימין מנדלזון זיע"א גאב"ד קוממיות הוא העביר לדורות הבאים. הנכדים והנינים גדלים על סיפורי קוממיות, ומרגישים "שייכים" לקוממיות בכל ליבם ונפשם.

חמישים שנה שהם כבר לא גרים בקוממיות, פי חמישה או פי עשרה מהשנים שגרו בה, ותמצא שם הרבה את השם "בנִימין"!

תשאל אחד כזה, או בעצם מאות כאלו: מה לך ולקוממיות?

הוא יאמר לך: מה זאת אומרת, אצלנו במשפחה קוממיות ודמותו של מרן הגאון הגדול קדוש עליון נזר הרבנים רבי בנימין מנדלזון זיע"א זה ממש הנשמה שלנו, זה הבסיס הרוחני של המשפחה לדורותיה.

התופעה אינה קיימת רק בדור הראשון שעדיין גדל בילדותו בקוממיות, אלא היא מתרחבת לדור השני והשלישי הפזורים בכל רחבי תבל; האש הרוחנית של קוממיות עוברת מדור לדור, מסופרת בדחילו לבנים ולנכדים.

קוממיות הינה "אש תמיד" היוקדת עד עצם היום הזה בליבותיהם של מאות

מאות מצאצאי המתיישבים הראשונים. תופעה מדהימה שאין לה אח ורע בשום מקום בעולם.

ואולי זו ההגדרה: "אש תמיד"!

קוממיות - מציאות רוחנית

אחד מצאצאי תושבי היישוב שגדל בקוממיות בנעוריו בצילו של מרן הגאון הגדול קדוש עליון נזר הרבנים רבי בנימין מנדלזון זיע"א גאב"ד קוממיות (מכאן ואילך יכונה בשם: מרן הרב זיע"א) מצביע על תופעה נוספת, שאין לה מקבילה בשום מקום בעולם.

ההתרגשות!

הדמעות!

אפשר לדבר עם כל אחד מגידולי קוממיות, ותוך כדי שהוא שופע זיכרונות מימים עברו, מתחילות הדמעות לזלוג.

אין מי שמדבר על החיים במחיצת מרן הרב זיע"א ואינו מתרגש בכל ליבו.

דומה שדמותו של מרן הרב זיע"א והווי החיים הייחודי של קוממיות ירדו כרוכים מן השמים עם דמעות והתרגשות.

ישנם כאלו שזה קורה להם מיד ברגע הראשון, דמותו של מרן הרב זיע"א מציפה אותם בהתרגשות בלתי רגילה. כשהם מתחילים לדבר על החיים הנשגבים במחיצתו מתנוצצות טיפי הדמעות, עוד בטרם סופר הסיפור הראשון; רק הזיכרון לבדו מצית את פתיל ההתרגשות.

הפשט בזה הוא, שהחיים במחיצת מרן הרב זיע"א היו מציאות רוחנית גבוהה, הם אינם שייכים לסיפורים ולעובדות עצומות ונשגבות ככל שיהיו.

המציאות הרוחנית היא מציאות, והיא זו המעוררת את ההתרגשות לפני שמסופרים הסיפורים.

אדרבא, כשאתה פוגש בן קוממיות, והוא מתחיל לספר סיפורים ומיד להתרגש, פעמים רבות שהשומע אינו מבין על מה ולמה; הסיפור עצמו נפלא וטוב, אבל למה מספרו מתרגש כל כך?

אפשר לשבת במחיצת בן קוממיות ולשמוע ממנו על קשיי החיים הבלתי רגילים שהיו נחלת תושבי היישוב, ותוך כדי דיבור הוא מתלהב, מתרגש ומסביר לך: "קוממיות איז א בעל-שם'סקער יישוב".

הקביעה הזאת בדבר היותה של קוממיות "בעל-שם'סקער יישוב" נכנסת בלי קשר כלשהו לתיאור, והשומע אינו מבין איך קשיי חיים גשמיים הופכים את המקום ל"בעל-שם'סקער יישוב".

אפשר לשמוע מבן קוממיות על משא ומתן שלם שניהל אביו עם מרן הרב זיע"א בענייני פרנסה, ולפתע שלא ממין העניין, מתרגש בן שיחך ואומר: אוי, קוממיות, הייתה מקום גבוה! א העכערער פלאץ!

השומע אינו מבין מה הקשר בין הדברים, אך חושיו אומרים לו שבן שיחו המשוחח על קוממיות נמצא במציאות אחרת. אמנם יושב מולך, אך רוחו במקום אחר לגמרי.

המסקנה הפשוטה היא: הוא אינו מתרגש מהסיפור, הוא פשוט חי את המציאות הרוחנית הקיימת עד היום ותוססת בקרבו כל ימי חייו, והיא זו שמעוררת בו רגשות קודש המתבטאים בדמעות.

מציאות רוחנית קיימת לעד, ועוברת דור אחר דור, אין לה מגבלות של מקום וזמן.

זו ההגדרה של קוממיות!

זה לא רק המקום עצמו, שנתקדש בקדושתו של מרן הרב זיע"א, זו מציאות של יראת שמים וחסידות בוערת עם קיום ההלכה לכל פרטיה ודקדוקיה - שנוצקה במסירות נפש על ידי הרב זיע"א, והיא קיימת בלבבות, לדורות.

קוממיות - אדמת הקודש

דבר אחד טעון זהירות גדולה - כך מזהיר אותנו אחד מחשובי גידוליה של קוממיות - לעולם אל תכתוב את המונח "קוממיות של מעלה".

אולי לא תבין למה, קשה להסביר למי שלא חווה את הימים הנפלאים ההם, אבל אין כזה מושג "קוממיות של מעלה".

אם ישתרבב מונח ששמו "קוממיות של מעלה", יובן מכך שהייתה גם מציאות של "קוממיות של מטה".

ולא!

לא הייתה מציאות ששמה "קוממיות של מטה".

ידוע הסיפור על השרף מבריסק מרנא המהרי"ל דיסקין זיע"א, שדיברו עימו על "ירושלים של מעלה" (בלשון מושאלת על אנשי המעלה שירושלים הייתה מלאה מהם) ואמרו לו שבעיר הקודש ירושלים חיים צדיקים שמדרגותיהם שייכות לדורות קודמים. הפטיר מיד ואמר: אכן יש בירושלים צדיקים השייכים לדורות הקודמים, אך יש בה גם רשעים שברשעותם שייכים לירידת הדורות של כמה דורות הבאים!

כשמדברים על "של מעלה" יש גם "של מטה", חיים ארציים!

בקוממיות לא היה "של מעלה" ו"של מטה", ההגדרה האמיתית של קוממיות היא "אדמת הקודש". מרן הרב זיע"א רומם את כל תושבי היישוב, עד שהחיים כולם הן השמימיים והן הארציים היו מהות אחת של לימוד התורה, קיום ההלכה, קדושה, חסידות ויראת שמים.

"קוממיות אדמת קודש", זו ההגדרה!

אלפי משפחות חבות את חייהן הרוחניים לקוממיות

אחד מחשובי קוממיות מתרה בנו, שאם לא נשים את הנקודה הזאת בראש הכותרת, לא עשינו ולא כלום...

והוא צודק בטענתו.

את הדגש העיקרי על מהותה של קוממיות יש להניח על התועלת העיקרית שיצאה לעולם מקוממיות.

ותועלת זו היא גדולה יותר מכל שאר העניינים.

גם אם תדגישו את האוירה הרוחנית המיוחדת שהייתה בקוממיות, ותספרו על גדלותו של מרן הרב זיע"א, ועל היותה מונהגת ביד רמה על ידיו, הדברים נכונים ואמיתיים, אך לא זה העיקר.

העיקר הוא שיש היום אלפי משפחות חרדיות שומרות תורה ומצוות, שחייבות את חייהן הרוחניים לקוממיות.

מדובר באלפי משפחות שאילולי קוממיות היו מתקשים להישאר שומרי תורה ומצוות, במקרה הטוב היו דתיים פושרים השייכים למזרחי.

כדי להבין היטב נתון זה, לא מסתכלים על קוממיות, אלא על הנעשה במקומות אחרים מחוצה לה.

באותם הימים, מיד לאחר השואה, הסתובבו אלפי פליטים ופליטות בנים למשפחות חרדיות מעולות, שאת שנות נערותם עשו בגטאות ובמחנות ההשמדה. לאחר שניצלו מן התופת התפזרו בכל רחבי ארץ ישראל בערים ובמושבים. צאו ובדקו מה עלתה להם. רובם הגדול בהשפעת מקומות מגוריהם לא חזרו לשמירת התורה והמצוות בכלל, וחלקם האחר שגרו בערים וביישובים שונים נפלו על פי רוב לזרועות המזרחי או לזרועות המפא"י ששלט בארץ ביד רמה.

על כל פנים, מבניהם של הפליטים הללו ובכלל ממצב החינוך במושבים השונים ובערים הגדולות, לא נותרו משפחות חרדיות רבות. אחת היא קוממיות, אשר

ממנה יצאו אלפי משפחות חרדיות המפוזרות בכל הריכוזים החרדיים בארץ ישראל ובחו"ל שכולם ממש יהודים חרדיים בלי יוצא מן הכלל!

מרן הרב זיע"א מסר נפשו על כל ילד וילד מילדי קוממיות, לגדלו לתורה ולשלחו בבוא העת ללמוד בישיבות החשובות שהיו בארץ ישראל. גם בהיותם בישיבות דאג כל העת לשלומם ולעלייתם הרוחנית.

משפחות רבות שדרו בקוממיות אפילו חמש או עשר שנים, ואחר כך מחמת קשיי הפרנסה או אילוצים אחרים נאלצו לעזוב למקומות אחרים, מודות בפה מלא שאת ה"חינוך" ואת המציאות שהילדים גדלו ליהודים חרדיים הם "הרוויחו" בשנים הספורות שהיו בקוממיות.

הבה לא נדבר על בני העלייה מילדי קוממיות שרבים מהם מפארים את הדור, נדבר על המינימום, על כך שיצאו מקוממיות אלפי משפחות שהן בכלל שומרי תורה ומצוות.

נקודה זאת חשובה מאוד להדגשה, והיא קודמת לכל הגדרה כזו או אחרת.

כי התחושה של אותן אלפי משפחות כלפי קוממיות אינה רק בגדר הערכה והערצה, אלא חוב גמור של הכרת הטוב, על כך שהן במצב של "והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו".

קוממיות עבור אלפי המשפחות הללו אינה "נוסטלגיה" או "זיכרונות ילדות" ולא "מסע שורשים", עבור אלפי המשפחות הללו זו מציאות חיים. אם הם זכו להניח תפילין ולשמור שבת, להתפלל וללמוד תורה, זה בזכות קוממיות.

בקוממיות נבנו נפשות!

וזה חיוב גמור על כל משפחה חרדית, לא לשכוח את מי שבנה את נפשותיהם מבחינה רוחנית!

היה לנו רב ענק שבענקים כאחד מתלמידי הבעש"ט

כשמשוחחים עם הרה"ח ר' משה הס שליט"א, מראשוני ילדי קוממיות - בנו של הרה"ח ר' יהודה הס זצ"ל מדמויות ההוד של קוממיות, שהגיע עם מרן הרב זיע"א לקוממיות מכפר אתא - על מקור מחצבתו, הוא מתחיל להתרגש ולדמוע ומדבר בהתלהבות לא רגילה. ר' משה שליט"א גר בירושלים וזכה לייסד עיר ואם בישראל: ביתר-עילית, אך כשמגיעים הדברים לקוממיות הוא מסוגל לדבר על כך יומם ולילה...

בוויכוח הגדול על הגדרת קוממיות אי אפשר לתמצת מתוך דבריו שתיים-שלוש מילים כהגדרה או ככותרת להגדרה, אך כל מילה שלו היא הגדרה אחת גדולה, עד שכל באי הכינוס הנפלא והמרגש הסכימו פה אחד, שהוא היטיב לבטא את רחשי הלב של כולם.

"שואלים מה זו קוממיות ואיך אפשר להגדיר את קוממיות, כל הדברים הנפלאים שיאמרו על קוממיות נכונים, אך צריך לשים לב לעיקר העיקרים; היה לנו בקוממיות רב רבנן, ענק שבענקים, א גרויס'ער רבי, שבמדרגותיו העפיל והיה כאחד מתלמידי הבעש"ט.

הוא היה אדם ענק בכל זווית וזווית, מאיזה צד שרק תתבונן בו. דבוק בקב"ה עשרים וארבע שעות ביממה. ענק שבענקים במידות טובות, ה"אבא" הרוחני והגשמי של כל אחד ואחד מבני היישוב, רך כקנה, ומדבר עם כל ילד וילד מבני היישוב בגובה שלו. הוא ניהל את חיינו בכל המובנים. לא היה דבר בחייו של כל אחד מבני קוממיות שהוא לא טיפל בו והיה אחראי עליו במלוא מובן המילה.

הוי, בימים ההם, לאחר המבול, העולם היה חרב כפשוטו. לא היה כלום. העולם היה שמם לחלוטין, בחינת והארץ הייתה... מרן הרב זיע"א הקים את העולם מחדש. באותם ימים, בילדותי, לא ידעתי ולא ידענו כולנו שאנו מהווים חלק מההיסטוריה של הקמת העולם מחדש. היום במבט לאחור, כשאני משחזר את הווי החיים שגדלנו בו, אינני מבין איך לא ניצלנו את המציאות הרוחנית העצומה שגדלנו בתוכה. לא הייתה לנו הבינה היתרה להבין זאת, אך את קוממיות אני חי כל היום. זו המציאות הרוחנית שלנו. מבקשים ממני לדבר על קוממיות, מתפרצים רגשותיי עד שאיני יודע ממה להתחיל וגם לא יודע לגמור.

מדברים על שמיטה ועל הניסים הידועים שהיו בקוממיות, רבותיי, לא היה ולא נברא, ודאי שהניסים קרו במציאות, אך לא זו קוממיות! יש נס אחד גדול לקוממיות! הנס הוא שהיה לנו פה רב קדוש עליון, שהיה דבוק בקב"ה ותפילותיו עשו רושם בשמים. חיינו במחיצתו של שרף משרפי מעלה, גאון גדול בתורה בלומדות הלכה ובקיאות, שניהל את חיינו בכל הפרטים והמובנים ורומם את כולנו. כל מי שהיה גר בקוממיות נתרומם למעלה בהשפעת מרן הרב זיע"א.

זה הנס הגדול של קוממיות למעלה מכל הניסים והנפלאות הידועים והמפורסמים.

היום כשאני מתבונן על שנות ילדותי, על השנים שגדלנו במחיצתו של מרן הרב זיע"א, אני יודע שחיינו בגן-עדן התחתון. מבחינה גשמית לא היה לנו כלום, קשיי החיים בקוממיות היו גדולים מאוד, הדרך מבית הכנסת לבית הייתה מלאה בבוץ, אפילו כבישים לא היו לנו. לא הייתה גשמיות, רק רוחניות.

הייתי ילד בחיידר, נכנסתי משום מה לבית הכנסת, ושמעתי את מרן הרב זיע"א מתפלל. הוא אחז באמצע "עזרת אבותינו אתה הוא מעולם", באיזה בכיות! באיזה דמעות! לא היה זה לא בראש השנה, לא ביום כיפור ולא בהושענא רבה, תפילת שחרית רגילה של יום רגיל. היום לא רואים אנשים שמתפללים כך אפילו ביום כיפור.

והגדלות שבגדלות הייתה, שאם הייתה מגיעה באמצע תפילתו שאלה של עוף, היה חולץ את התפילין ואחר כך מתחיל את כל העבודה מחדש. העבודה של לענות שאלות על עוף ולהדריך בחליבת הפרות הייתה אצלו אותה עבודה כמו תפילה בבכיות!

לא לחינם אמרנו שקוממיות הייתה בעלשם'סקער יישוב, מי שעמד בראש היישוב היה שרף של מעלה, מי שהאדמו"ר הקדוש הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א אמר עליו, שהוא "פארצייטישער רב" ששייך לסוג הרבנים מלפני מאתיים שנה!

אנחנו חשנו זאת בפועל ובמציאות, לא היו אלו מליצות! עבורנו זה היה ממש כך! רק אז באותם הימים לא ידענו שתיתכן גם צורת חיים אחרת. חיינו בקוממיות מנותקים לגמרי מכל העולם, במחיצת אדם גדול שבענקים, וחשבנו שכך זה כל העולם. רק כשעזבנו את קוממיות ונחשפנו לחיי העיר, התחלנו

להבין באיזה גן עדן התחתון חיינו, ואת גודל הנס שהיה לנו רב קדוש עליון כאחד מתלמידי הבעש"ט! אם הייתי יודע אז שהעולם מסביב אינו כך, אולי הייתי מנצל זאת יותר...

אל הדברים הנלהבים הללו נוסיף את מה שסיפר לנו הגה"צ חו"פ רבי אהרן מנדלזון שליט"א נכדו חביבו של מרן הרב זיע"א:

יהודי חשוב ונכבד היה בקוממיות, ממקורבי מרן הרב זיע"א, הרה"ח רבי משה דוד פאלוך זצ"ל שמו. הוא עבר את השואה הנוראה, אך זכה להנצל ממנה בלי נזק בנפשות, בני משפחתו נותרו בחיים למרבה הפלא, והוא אמר לי בהתלהבות דבר נורא, שאילולי אמר לי זאת לא הייתי מאמין שיתכן לומר דברים כאלו: "כדאי היה לי לעבור את כל שבעה מדורי הגהינום בשואה האיומה, כדי שאזכה אח"כ להסתופף בצילו של מרן הרב דקוממיות זיע"א".

נורא נוראות!

"רב" "אדמו"ר" "ראש העיר"

כשזכינו להסב במחיצתו של אחד מגדולי פארי גידולי קוממיות הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום בבני ברק, שמענו ממנו כמה וכמה הגדרות מופלאות על קוממיות. כל הגדרה והגדרה קולעת כשלעצמה, מרוממת את ההשגות ומעניקה את הגישה הנכונה להתבוננות בדמותו של מרן הרב זיע"א ושל אנשי אדמת-הקודש קוממיות.

לפני שמתחילים לספר את הסיפור הראשון, צריך להבין מי היה מרן הרב זיע"א, ובמה מדובר כאן!

מרן הרב זיע"א היה ה"רב" הגדול ביותר, ה"רבי" הגדול ביותר, ו"ראש העיר" העוצמתי ביותר.

מבחינת גדלותו בתורה, בלימוד ובפסיקת ההלכה, היו לו הכוחות להיות המרא דאתרא של כל ארץ ישראל. שמעתי בעצמי ממורי ורבי כ"ק מרן האדמו"ר ה"נתיבות שלום" מסלונים זיע"א כמה וכמה פעמים, שהוא היה בטוח שמרן הרב זיע"א יהיה מנהיג הדור לאחר פטירת מרנן החזון איש והרב מבריסק זיע"א.

מבחינת ה"רבי", היה ממש אחד מגדולי הצדיקים בכל הדורות. עבודת ה' שלו והדבקות בקב"ה מי יוכל לתאר ולשער, תיאורי תפילותיו הנשגבות יכולים להתפרס על פני ספר שלם. ומי מדבר על המופתים שלו; כל אחד מבני קוממיות שהיה זקוק לישועה היה מזכיר ורושם את שם הזקוק לישועה אצלו והיו רואים את הישועות מיד. אין אחד מבני קוממיות שאין לו סיפור או כמה סיפורים כאלו.

מבחינת "ראש העיר", הוא ניהל את קוממיות, הכל בכל מכל כל. לא היה פרט אחד בחייהם של תושבי המושב שלא עשה וניהל במו ידיו. גם לפני בואו לקוממיות, בהיותו המרא דאתרא של כפר אתא, שהייתה עיר בסדר גודל של עשרים אלף או שלושים אלף משפחות, הוא ניהל את הכל במו ידיו, ולא היה פרט בחייהם של בני העיר שלא עשה בעצמו. עסקנותו חבקה זרועות תבל, הדברים ידועים עד שאין צורך לספרם בכלל. ובקוממיות עצמה שהייתה מיושבת בפליטי השואה המצב לא היה פשוט כלל ועיקר, אף אחד בימינו אינו יכול לדמיין איך נראים אנשים שלא נשאר להם שום קרוב ומודע, תלושים לגמרי, ועל בשרם חקוקים מוראות השואה הנוראה והסבל הבלתי נתפס שעברו בגופם ובנפשם. לטפל בכולם ולשקם את כולם זו משימה שגדולים וטובים בקושי הצליחו בה, ומרן הרב זיע"א היה אבא ואמא של כולם, והיה מנהל את החיים של כל תושבי היישוב, על פיו יישק כל דבר.

עכשיו תארו לעצמם - אומר לנו הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א - שהרב הכי גדול והאדמו"ר הכי גדול וראש העיר הכי גדול מכניס את כל העוצמות שלו

ואת כל הכוחות הכבירים שלו בתוך יישוב אחד של מאה משפחות.

פלא שזה הצליח כל כך?! פלא שהמקום היה כל כך מרומם ונעלה?! פלא שהתקיים בקוממיות "אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו", ולא שמענו שהקדיח אחד את תבשילו ויצא לתרבות רעה?! פלא שכל אחד ואחד מבני קוממיות שהיו טרודים יומם ולילה למחייתם היו מנצלים את זמנם הפנוי ללימוד התורה ולהסתופפות בצילו של מרן הרב זיע"א?! ומדובר גם בכאלו שלא הספיקו אפילו ללמוד בישיבה, כיוון שבאותו זמן היו משועבדים לרשעים ימ"ש באושוויץ בעבודת פרך ובסכנת מוות. פלא שילדי קוממיות הצליחו כל כך בכל מקומות לימודיהם ועשו פרי לשם ולתפארת?!

אין זה פלא! כשהרב הכי גדול והאדמו"ר הכי גדול וראש העיר הכי גדול מכניס את הכל בתוך קוממיות הקטנה, זו התוצאה!

את ההגדרה הכבירה הזאת שמעתי מפי בנו הגדול ממלא מקומו הגאב"ד הגאון הגדול רבי מנחם מענדל זיע"א, שהיה אומר כסדר:

מה המיוחד בקוממיות?

לקוממיות היה רב שהיה צריך להיות מרא דאתרא של כל ארץ ישראל, וצמצם את כל גדלותו בקוממיות!

אליבא דאמת, גם כשאנו אומרים על מרן הרב זיע"א שהוא היה הרב הגדול ביותר האדמו"ר הגדול ביותר וכו' יש כאן משום מיעוט דמותו, לשם הגדרת דמותו הגדולה עלינו להשתמש בהגדרת בנו ממלא מקומו הגאב"ד הגאון הגדול רבי מנחם מענדל זיע"א שכתב בתוך מכתב ארוך להרה"ח המפואר רבי מנשה הס זצ"ל בשנת תשמ"ג לאחר שמעתיק לו מכתב הדרכה שקיבל מאביו הגדול מרן הרב זיע"א בענין קבלת התורה הוא כותב לו כך:

האמן לי כי בשעה שאני קורא ומעיין בדבריו, ולפרקים קרובים כאשר עולה על זכרוני אותה הרוח שאפפה את הבית ואת הסביבה ובעיקר החינוך לדרך המחשבה על כל הסובב, הריני מתמלא געגועים לתקופה ההיא, לאיכותה וחיוניותה, לא אחת מגיעים להרגשה של בדידות מבחינה זו, עד היום לא מצינו דוגמא למזיגה

הנפלאה שראינו בו יראת שמים בפועל, חסידות בנויה על אמונת צדיקים טהורה, אמת בדבור ובמעשה, ענוה של חן, אהבת ישראל שמתוך אהבת השי"ת, דרכי הנהגה, ונאנח על כבודו של הקב"ה ועל כבודם של ישראל ומאורי ישראל, ההשגות בעבודת הש"י בקיום מצוות ובקבלת פני שבתות ויו"ט, וכל מעשיו לשם שמים בלבד. ודרך פסק ורבנות כשריד לתקופת הרבנות שמקדמת דנא. ובעל השקפה בהירה ודקה. ולומדות לאמיתה של תורה. אמרתי פעם להרה"צ ר"י הורביץ (שליט"א) [זצ"ל], שכאשר אני רוצה להזכר היום בדיוקנו של אבא אני צריך לילך לכמה גדולים ואצל כל אחד אמצא חלק אחד או שני חלקים מכל שהיו בו. יש היושבים ליד שולחנם בעול מלכות שמים כמו שראיתי אצלו. אולם לא את כח הפסק. ויש פוסקים ובקיאים, אולם אינני מוצא יראת שמים במדרגה שלו. ויש חסידים, אולם היכן דרך ההשקפה במדרגת הבהירות שלו - ונענע לי בראשו.

הנה כי כן הבה נתבונן בדברים היטיב כי כאן טמונה ההגדרה האמיתית בכל עוצמתה.

מענין לענין באותו ענין, סיפר כ"ק מרן אדמו"ר ממאקווא קרית-אתא שליט"א בשיחה מיוחדת שנערכה עבור הספר "קוממיות אדמת הקודש":

בזמנו היו כמה עסקנים שרצו לייסד בצפון הארץ יישוב חרדי חדש כדוגמת קוממיות.

כאשר באו להתייעץ עימי אמרתי להם: לייסד יישוב יכול רק מרן הרב דקוממיות זיע"א, הוא היה רב, רבי, אבא, אמא, ואפילו שמש לכל אחד ואחד ודאג לכל יהודי, שכאשר צריך לקנות אבטיחים הוא יודע לעשות זאת (כמעשה שהיה).

לבסוף לא הצליחו להקים יישוב כזה, כי ביישובים שכאלו צריך רב כמו מרן הרב דקוממיות זיע"א, אשר גם הבעל הבית הפשוט ביותר ידע שהרב נושא אותו על ליבו תמיד ודואג לו בכל פרט ופרט מחייו הרוחניים והגשמיים.

יישוב שלם בא"י שמתנהג כולו על פי השו"ע

מדוע אכן הכניס מרן הרב זיע"א את כל עוצמותיו וכוחותיו הרוחניים הכבירים בתוך קוממיות - נשאלת השאלה מעצמה - כאן נפרסה בפנינו משנה סדורה, ומתוכה הגדרה עוצמתית משל עצמה למהותה של קוממיות.

מרן הרב זיע"א בעצמו ייחס חשיבות עצומה ל"קוממיות" מעל ומעבר לכל מה שאנו חושבים ומשיגים.

מרן הרב זיע"א ייחס חשיבות בלתי רגילה אפילו לכל חקלאי בקוממיות הטרוד במלאכתו ועמל עד כלות כוחותיו.

איננו צריכים להביא ראיות לכך שמרן הרב זיע"א ייחס חשיבות עצומה ליישוב קוממיות ולכל חקלאי בקוממיות, כל אחד מבני קוממיות יכול לספר עשרות עובדות כאלו.

ננסה רק להבין בשכלנו שלנו קצת לפי השגתנו.

יש בעניין זה כמה וכמה שלבים בהבנה, והם יפורטו להלן אחד לאחד.

כשישבנו בבית המרא דאתרא הגאון החסיד רבי משה מנדלזון שליט"א יחד עם אחיו הגאונים רבי אברהם מרדכי ורבי אביגדור שליט"א, שמענו מהם רקע לתקופה.

קודם כל, צריך להבין את חילול ה' הנורא שחוללה הציונות בעצם הקמת המדינה. (בענין זה נלחם מרן הרב זיע"א מלחמה אדירה, והיה גדול המעמידים את דרכי ההשקפה התורתית הטהורה לרבים בכל דרשותיו מאמריו ודרשותיו חוצבי הלהבות) למרן הרב זיע"א הייתה שיטה סדורה בכל העניין, שניתן להאריך בה. אחד מהדברים המרושעים ביותר והכואבים ביותר שחוללה הקמת המדינה הייתה הכרזתו של ראש הממשלה הראשון ב"ג שר"י, שאי אפשר לנהל מדינה לפי "חוקי קארו", עפרא לפומיה.

מעבר למרידה בקב"ה, ומעבר למלחמה העקובה מדם שניהלו הציונים כדי לחסל את חיי הדת במדינה, מלבד כל הזוועות של העברת ילדי העולים לחיי שמד וחילוניות, ושאר התלאות שסבלה היהדות החרדית, היה חילול השם נורא בהכרזתו של אותו רשע בכל הזדמנות, שלא שייך לנהל מדינה לפי חוקי השולחן ערוך, עפ"ל.

היהדות החרדית הייתה שבורה ורצוצה ממוראות הגזרות הנוראות במלחמת העולם השניה ומהחללים שהפילה הציונות בקרב הנוער, ונלחמה בציונות בכוחותיה הדלים. ממועטים קם עולם התורה, אחד לאחד נתלקטו, הוקמו מוסדות תורה וישיבות לשם ולתפארת.

את מלחמתה של היהדות החרדית בראשות גדולי התורה זיע"א ערך כל אחד מגדולי ישראל לפי שיטתו, והיו בכך שיטות שונות.

אולם נגד החילול ה' שבהכרזה המרושעת שאי אפשר לחיות היום לפי חוקי השו"ע, עפ"ל, לא הייתה שום מלחמה, אף לא אחד תיקן את חילול ה' הנורא.

ירושלים עיר הקודש, עם כל קדושתה ורוממותה ואנשי המעלה אשר בה עם בתי מדרשותיה וישיבותיה, נלחמה בטומאת הציונות בכל המובנים, אך השירותים השונים בעיר נוהלו על ידי שאינם שומרי תורה ומצוות, ולא הייתה תשובה לדברי הבלע של אותו רשע שר"י.

בני ברק עיר התורה והחסידות, שבנתה את עולם התורה והישיבות וחצרות החסידות הגדולות, הייתה באותם הימים מלאה בשוליים של שכונות שלמות המאוכלסות בחילונים ונלחמה מרות על צביונה, ועל כל פנים לא הוכיחה שאפשר לנהל יישוב שלם רק על פי חוקי התורה. דיני השמיטה ושאר מצוות התלויות בארץ לא באו לידי ביטוי בבני ברק, שלא הייתה בה אדמה חקלאית.

היו יישובים מועטים בארץ של שומרי תורה ומצוות ששמרו שמיטה ושאר המצוות התלויות בארץ, אך לא ברמה ובדרגה של קוממיות.

מקום אחד ויחיד בעולם הוכיח שאפשר לנהל יישוב שלם מתחילתו ועד סופו בכל פסיעה ושעל מאדמתה אך ורק לפי דיני השולחן ערוך!

קוממיות!

היה זה המקום היחידי בעולם שהתריס בפני אותו רשע שר"י והוכיח לו שאפשר לנהל יישוב שלם בארץ ישראל לפי כל חוקי התורה פרטיה ודקדוקיה.

לא לחינם עזב אותו רשע שר"י את כל עסקיו בשנים תש"כ-תשכ"ב, בעיצומה של פרשיית יוסלה שוכמכר, הפקיר את ניהול המדינה ונטפל להחריב את היישוב הקטן קוממיות.

הוא הרים על הרגליים את ה"מוסד", כל מוחות הריגול וכוחות השלטון והמשטרה גויסו למשימה אחת ויחידה - להרוס את קוממיות!

הילד יוסלה שוכמכר היה בקוממיות בסך הכל שבועיים, וכבר עידן ועידנים שהוברח לחו"ל, מה בוער היה לעצור את המדינה ולהיטפל לקוממיות? לשם מה נעצרו כמעט כל חשובי תושביה של קוממיות וישבו בכלא? על מה ולמה נשפט מרן הרב זיע"א בבית משפטם והוצג בפני כל כחוטף ילדים, כשבסופו של דבר הוכח לעין כל בבית משפטם כי העלילה הייתה שקר ממש?

זו התשובה!

קוממיות הייתה כקוץ בעיני הטומאה. המקום היחידי במדינה כולה שכל כולו נוהל על פי חוקי התורה. המקום היחידי בעולם כולו שהוכיח שאפשר לנהל מדינה לפי חוקי התורה ולקיים את המצוות התלויות בארץ, שניתן לקיימן רק בארץ הקודש.

קוממיות התנהלה כל כולה, הכל בכל מכל כל, על פי כל ארבעת חלקי השולחן ערוך. (וידוע ביטויו של מרן החזון איש זיע"א אודות מרן הרב זיע"א עוד מימי רבנותו בכפר אתא, שבעירו הכל מנוהל על פי כל חלקי השולחן ערוך אפילו הלכות שכירות פועלים).

וזו הייתה החשיבות הבלתי רגילה בעיני מרן הרב זיע"א. משום כך התייחס ביחס מופלג לכל אחד ואחד מבני היישוב העמל בכל כוחותיו בעבודת האדמה ושאר מלאכות מפרכות, כי הוא חי ביישוב היחידי בעולם שעושה את הכל על פי התורה הקדושה, והוא זה שמתקן את חילול ה' הנורא שגרם אותו רשע בהכרזתו שאי אפשר לנהל מדינה עפ"י חוקי התורה, עפ"ל.

משום כך השקיע מרן הרב זיע"א את כל כוחותיו הכבירים דווקא בקוממיות!

זה גם ההסבר לכל הניסים והנפלאות שהתגלגלו בקוממיות, כי בשמים היה נחשב היישוב כמקום מקודש המלמד לכלל כולו איך ממליכים "מלכות התורה" ומשליטים את שלטון ההלכה בכל ד' חלקי השולחן ערוך בחיי הפרט והכלל.

קירוב ביאת משיח צדקנו

במתק דבריו מבהיר הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום בבני ברק:

מרן הרב זיע"א ייחס חשיבות מופלגת לכל יהודי שגר בקוממיות מעל ומעבר למי שדר במקומות אחרים בארץ ישראל ולא זכה לגור בקוממיות.

מרן הרב זיע"א שבער באמונת ביאת המשיח והשתוקק לגאולה השלמה סבר עפ"י דברי הרמ"ע מפאנו, שאם יהיה יישוב אחד בארץ ישראל שיתנהג כל כולו על פי תורה, יקרב הדבר את ביאת משיח צדקנו.

את המעשה אותו אספר שמעתי לא פעם ולא פעמיים מפי כ"ק מרן האדמו"ר ה"ברכת אברהם" מסלונים זיע"א, שהיה מספרו כסדר. גם מפי מרן הרב זיע"א שמעתיו פעמים רבות.

היה זה בברית מילה שערך הרה"ח רבי שמעון וינברג שליט"א, מזקני חסידי סלונים ומראשוני תושבי קוממיות, ובאותו מעמד סיפר כ"ק מרן אדמו"ר בעל "ברכת אברהם" זיע"א למרן הרב זיע"א את המעשה הבא.

כשהגיע תלמידו הגדול של המגיד ממעזריטש זיע"א, מייסד היישוב החסידי בא"י הרה"ק רבי מענדל מויטעבסק זיע"א, לארץ ישראל, רצה לייסד יישוב בארץ ישראל שינהג רק על פי תורה, ולשם כך החל לייסד יישוב בפקיעין, בו יעבדו בעבודת האדמה וישמרו את כל המצוות התלויות בארץ. היה לו בקבלה מאחד מגדולי המקובלים הרמ"ע מפאנו (תלמיד רבי ישראל סרוק תלמידו של האר"י הקדוש), שאם יהיה יישוב אחד בארץ ישראל שכל התושבים בו יהיו נתונים תחת מרות שלטון התורה, ובכל פרט קטן כגדול, בכל שטחי החיים ינהגו על פי התורה, יוכל לקרב את ביאת משיח צדקנו. הגיע אליו השטן והתרה בו, שאם ייסד יישוב כזה יעזוב הוא את כל העולם ויתעסק אך ורק בו בלבד.

אכן כפי הידוע בקורות הדורות, ניסה הרה"ק רבי מענדל מויטבסק זיע"א להקים יישוב כזה, והיישוב נחרב.

השטן עזב את הכל והתעסק רק למנוע את הענין הזה.

כך מסופר אצלנו בסלונים.

מסיבה זו התייחס מרן הרב זיע"א לקוממיות ביחס מיוחד, כל דבר שהיה קשור לקוממיות נעשה על ידו בדחילו! הוא ניהל את כל היישוב על כל פרטיו ודקדוקיו שיהיה רק על פי תורה, ויהיה נתון באופן מוחלט למרות ושלטון התורה.

לימים נשאל מרן הרב זיע"א אם אינו חושש שיקרה לו מה שקרה להרה"ק מויטבסק זיע"א.

"לא", ענה מרן הרב זיע"א בהחלטיות, "איני חושש. אחרי הגזירה הנוראה בשנות ת"ש-תש"ה הותש כוחו של השטן, ואינו יכול לעמוד בדרכנו".

לא רק את העניינים הרוחניים, אף את כל הדברים הפשוטים והיומיומיים, "די פשוטע זאכן", היה מרן הרב זיע"א עושה בדחילו וברחימו. הוא ראה בכל עניין גשמי של קוממיות עניין רוחני ראשון במעלה.

כדאי אולי להעתיק לכאן קטעים מתוך מאמר ישן נושן, שנכתב בעיצומה של פרשיית יוס'לה שוכמכר כשנאסרו חשובי תושביה של קוממיות בבית האסורים, ומרן הרב זיע"א בעצמו נשפט בערכאותיהם. באותם הימים דיבר נשיא המדינה שר"י דברי קטרוג ובלע על גדולי התורה והחסידות. מרן הרב זיע"א ערך כנס מחאה ונשא דברים, שנרשמו ע"י אחד השומעים, הרה"ח ר' יעקב ויכלדר זצ"ל, ופורסמו ברבים.

לאחר אריכות גדולה על החורבן הנורא שחוללה הציונות אמר מרן הרב זיע"א את הדברים הבאים ואנו מצטטים את לשון הכותב שהביא את דברי מרן הרב זיע"א, וכדאי לדקדק בכל מילה ומילה, כי יסודות עצומים נשנו כאן:

כאשר פתחה משטרת ישראל במסע נקמנות נגד המושב "קוממיות" והתנכלה לשלומי, השלטונות קשרו את העניין לפרשת יוסלה. פרשנים אחרים תלו דבר זה במשא ומתן מדיני מסוים מאוד, שהתנהל בימים ההם בין המפלגה השלטת ואגו"י. ראו במצוד על "קוממיות" אמצעי לחץ למטרה פוליטית. אך לאמיתו של דבר אין פרשה זו אלא המשך ישן נושן של המאבק שהתחיל להתנהל בין יעקב ושרו של עשו. כל דבר בעולמנו יש לו שורש בספירות עליונות. וגם המסע הנקמני נגד "קוממיות" אינו כי אם חוליה נוספת ושלב מחודש במלחמה הנטושה מאז ומקדם בין כוחות הקדושה והסטרא אחרא.

לאמיתו של דבר חוזרת ההיסטוריה על עצמה. חסידים מספרים על הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטבסק זיע"א, מייסד היישוב החסידי בארץ הקודש, אשר בטרם התיישב בטבריה (אחרי שעבר אליה מצפת) אמר לייסד ישוב חקלאי בכפר פקיעין בגליל, היכן שחסידים ואנשי מעשה יתפרנסו מאדמת ארץ הקודש ויחיו חיי קדושה וטהרה, ובכך יקרבו את הגאולה. הוא הסמיך מחשבה למעשה ועבר עם אנשיו לפקיעין, אבל בו ביום התגלה אליו הס"מ בעצמו, והזהירו כי אם לא ינטשו מיד את המקום הרי שהוא, הס"מ, יעזוב עולם ומלואו ויקדיש כל כוחותיו להילחם רק ברבי מנדל ובאנשיו, מכיוון שההתיישבות חסידית על טהרת הקודש משמשת כמהלומת מות נגדו. ויהי בבוקר, עקר רבי מנדל ואנשיו מן המקום ועברו לטבריה, אחד מהם שנשאר במקום מת מיתה חטופה, ר"ל.

גם כשעלה האר"י הקדוש ממצרים לארה"ק ביקש להתיישב בירושלים, אבל לא עשה זאת מכיוון שראה את הנוצרי ימ"ש עומד ורגלו אחת בהר הבית ורגלו השני' ברומא. ואין לא כוחות מספיקים להלחם נגד כוח טומאתו.

אלא שכל מחשבה טהורה של צדיק עתידה לתת פירות, רצונו של האר"י הקדוש נתגשם במרוצת השנים, עם עלייתם של קדושי עליון רבים שהתיישבו בירושלים ועבדו את ה' בקדושה ובטהרה לאור תורת הרז והסוד שגילה האריז"ל. גם רצונו של רבי מנחם מנדל מויטבסק זצ"ל יצא לפועל כעבור 150 שנה, אחרי שעברו עלינו חבלי משיח הנוראים, עם עלייתם של אנשי "קוממיות" להתיישב על אדמת הקודש ולנהל יישוב חקלאי מתוך חיי קדושה, כדי לקיים את המצווה של יישוב ארץ ישראל דהיינו להתיישב בה, לעבוד את אדמתה ולהתפרנס ממנה, כפי שפסקו גדולי ישראל כ"ק מרן האדמו"ר מסוכטשוב בעל ה"אבני נזר" זצ"ל, וכ"ק מרן האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל ומרן החזון איש זצ"ל. כבר למעלה מעשור שאנשי קוממיות עלו על אדמתם, והם מקדשי שביעית ונוהגים בכל המצוות התלויות בארץ ובכל חלקי השולחן ערוך ללא פשרות וויתורים כלל, לקדש שם שמים; הם עומדים בניסיונות רבים, אלא שזכות ארץ הקודש מסייעתם וזכות מייסד היישוב החסידי הרה"ק הרמ"מ מויטבסק זצ"ל עומדת להם.

יצירת תפארת זו שקוראים לה "קוממיות" יונקת ישר משיטתו והשקפתו של הרמ"מ זיע"א. עדות נאמנה לכך היא מסע הנקמנות האחרון, שנתלווה בגלי הסתה והשמצה עכורים. אלמלא היו מציקים ל"קוממיות", כי אז ייתכן שהיה מקום

לחשוש אולי התערב זר בשמחתנו, אולי הס"מ שותף לנו. עכשיו שמתנכלים לנו אשרינו. הרי זו הוכחה חותכת שאנו ממשיכים את כוונתו ודרכו בקודש של רבי מנדל מויטבסק זיע"א. כשם שבימיו הפריע לו הסטרא אחרא לקיים את היישוב החסידי בפקיעין, כך גם היום מוסיפים לזרוע דרכנו באבני נגף.

על מה אנחנו נלחמים ב"קוממיות"? התשובה לכך היא: להחזיר לארצנו את שמה התנ"כי המקודש "ארץ ישראל". לא זכינו לביאת המשיח אחרי השואה אחרי שעברו עלינו חבלי משיח איומים, ועוד נענשנו כי שמה המקודש הפך מ"ארץ ישראל" ל"מדינת ישראל"... אבל חס לנו להיכנע, עלינו להלחם בכל כוחותינו מלחמה רוחנית להחזיר עטרת הקדושה ליושנה.

כדאי מאוד להתבונן בכל מילה ומילה שיצאה מפי מרן הרב זיע"א.

הוא ראה ב"קוממיות" את פירות רצונו של הרה"ק רמ"מ מויטבסק זיע"א.

היו לו חששות שמא שאין התנכלויות לקוממיות כי שמא התערב זר בשמחתנו ואולי הס"מ שותף לנו, אך כשראה שכל המדינה עוזבת את כל עיסוקיה ומתנכלת ליישוב קטן בדרום של מאה משפחות, הבין שאכן מטרתה של קוממיות הושגה!

קוממיות נקייה היא מכל רבב, אדמתה אדמת קודש. זר לא התערב בה, והיא גירא בעיני דשיטנא, שאינו יכול לסבול מציאות כזאת של יישוב שלם שכל כולו קודש.

המקור להתייחסות המיוחדת של מרן הרב זיע"א לכל עניין גשמי של קוממיות כעניין רוחני, הוא "חתם סופר" מפורש בשני מקומות.

את דברי ה"חתם סופר" יש ללמוד כדבעי.

געוואלד'יגע לשונות!

אני סבור - אומר לנו הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א ראש ישיבת חזון נחום - שדברי ה"חתם סופר" הללו הינם תמצית מהותו של מרן הרב זיע"א, וזו ההגדרה האמיתית על מהותה של קוממיות!

הבה נעיין יחדיו בלשון ה"חתם סופר" בספרו "תורת משה" בפרשת שופטים (דף ל"ו):

מי האיש וכו' בית כרם ואשה. והרמב"ם הקדים כרם לבית, מפני שבתוכחה נאמר אשה תארש בית תבנה כרם וכו', שבקללה הכל מהופך, ש"מ שהיה ראוי להקדים כרם לפרנסתו קודם לבית, וקשי קראי דהכא, עיין רש"י.

והנה אנו סומכין על ר' נהוראי סוף מסכת קידושין, שאמר מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה והיינו כדברי רשב"י ר"פ כיצד מברכין. ור' ישמעאל הקשה הא כתיב ואספת דגניך.

ונ"ל שבזמן שישראל שרוים על אדמתם מצוה לאסוף דגניך, ולא לצורך פרנסתו, דצדקו דברי רשב"י ודברי ר' נהוראי, אלא משום מצות ישוב ארץ ישראל.

ומשו"ה היה בועז זורה גורן השעורים, ואלישע שנים עשר צמדים לפניו.

ולא לבד עבודת קרקע אלא לימוד כל האומניות משום ישוב וכבוד א"י שלא יאמרו לא נמצא בכל א"י סנדלר ובנאי וכדומה ויביאום מארצות רחוקים ע"כ היה לימוד כל אומניות מצוה.

ורשב"י ור' נהוראי מיירי כשאנו מפוזרים בין האומות ויש בהם אומנים מרובים ולא צריך לנו והעוסק בהם הוא להמציא לו פרנסתו, ע"כ מניח אני כל אומניות ואיני מלמד את בני אלא תורה.

ע"כ כשעושים רצונו של מקום שנטיעה אינו לפרנסה אלא למצוה ע"כ בית קודם לכרם, אבל בתוכחה שאינם עושים כרשב"י והכרם הוא לפרנסם היה להקדים כרם לבית אלא שבשגעון ינהג והכל מהופך. עד כאן לשונו.

געוואלדיג, ה"חתם סופר" מחדש, כי אע"פ שצדקו דברי רשב"י שאם יחרוש בשעת חרישה וכו' תורה מה תהא עליה, וכן דברי ר' נהוראי שמניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, כל זה הוא רק היכי שנצרך לדבר מחמת פרנסה, אך כשישראל שרויים על אדמתן אנו מצווים במצוות "ואספת דגניך", לא מחמת פרנסה אלא משום מצוות יישוב ארץ ישראל. ולא רק עבודת קרקע אלא כל שאר האומניות, כל זמן שאינו לצורך פרנסה אלא עושה אותן לכבוד ארץ ישראל, שלא יאמרו שבכל ארץ ישראל אין סנדלר ובנאי.

דומני, שהמקום היחיד בארץ ישראל שדברי ה"חתם סופר" הללו התקיימו בו להלכה למעשה היה היישוב קוממיות. המקום היה סגור ונעול, מרוחק משאר מקומות ומנותק מהעולם, וכל צרכי התושבים היו מיניה וביה, לכן כל עובד בקרקע ושאר אומניות קיים בזה מצוות יישוב ארץ ישראל וכבוד ארץ ישראל.

•

יש עוד לשון של ה"חתם סופר" בעניין זה, בחידושיו על מסכת סוכה דף ל"ו, וזו לשון קודשו:

אתרוג דומה לכושי. שמעתי ממ"ו הפלא"ה זצ"ל בהא דפליגי רשב"י ור' ישמעאל ריש פרק כיצד מברכין ומסקינן הרבה עשו כרשב"י ולא רשב"י ממש. דודאי מי שכונתו לשם ה' הבוחן מחשבותיו ויודע עשתונותיו בודאי יעלה בידו. אלא הם עשו כרשב"י, נדמו לו, ולא בעצם תכונתו, על כן לא עלתה בידם. ואמר היינו דאמרי, אתרוג הכושי, היינו הצדיק המשונה במעשיו ככושי המשונה בעורו, הוא כשר. אבל דומה לכושי שרוצה לדמות עצמו לרשב"י, זה פסול, כי לא עלתה בידו, עד כאן דברי הרב ודפח"ח. **מכאן ואילך תוספת דברי התלמיד הפעוט כמוני:**

נלע"ד רבי ישמעאל נמי לא אמר מקרא ואספת דגניך אלא בארץ ישראל ורוב ישראל שרויין על אדמתן, שהעבודה בקרקע גופה מצוה משום ישוב ארץ ישראל ולהוציא פירותיה הקדושים, ועל זה ציותה התורה ואספת דגניך, ובועז זורה גורן השעורים הלילה משום מצוה. וכאילו תאמר לא אניח תפילין מפני שאני עוסק בתורה, ה"נ לא יאמר לא אאסוף דגני מפני עסק התורה. ואפשר אפילו שארי אומניות שיש בהם יישוב העולם הכל בכלל מצוה,

אבל כשאנו מפוזרים בעו"ה בין אומות העולם וכל שמרבה העולם יישוב מוסיף עבודת ה' חורבן, מודה ר' ישמעאל לרשב"י. ועל זה אנו סומכין על ר' נהוראי במתני' סוף קידושין מניח אני כל האומניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, היינו בחוץ לארץ וכנ"ל - והיינו דמחדש רבא באתרוג הכושי אפילו אינו נדמה אלא כושי ממש דהיינו רשב"י וחבריו האמיתיים, מכל מקום הא לן והא להו, לבני בבל כשר ולבני ארץ ישראל פסול, דבעינן יישוב ארץ ישראל על ידי ישראל. עד כאן לשון קדשו של החתם סופר.

כאן באו הדברים ביתר פירוט:

"העבודה בקרקע גופה מצוה משום ישוב ארץ ישראל ולהוציא פירותיה הקדושים".

כך הסתכל מרן הרב זיע"א על קוממיות. בכל המקומות האחרים, היכן שלא שמרו את המצוות התלויות בארץ לפי כל כלליהן ודקדוקיהן, היה כל העיסוק בגשמיות בגדר: **"כל שמרבה העולם יישוב מוסיף עבודת ה' חורבן"**. כלשון החתם סופר. אך קוממיות שאני, בקוממיות קיימו את המצוות התלויות בארץ ואת כל מצוות התורה בכל פרטיהן ודקדוקיהן, ולכן: **"על זה ציותה התורה ואספת דגניך, ובועז זורה גורן השעורים הלילה משום מצוה. וכאילו תאמר לא אניח תפילין מפני שאני עוסק בתורה, ה"נ לא יאמר לא אאסוף דגני מפני עסק התורה. ואפשר אפילו שארי אומניות שיש בהם יישוב העולם הכל בכלל מצוה".**

לא כאן המקום להיכנס בעניין שיטת מרן הרב זיע"א להלכה בעניין יישוב ארץ ישראל בימינו, הייתה למרן הרב זיע"א שיטה שלמה בסוגיא זו, והיה לו שקלא וטריא עם גדולי ישראל בזה, וצריך להקדיש פרק מיוחד לכל שיטתו בעניין.

[רק נציין שכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבינו יואל מסאטמאר זיע"א אמר להרה"ח רבי פנחס פישר זצ"ל תושב קוממיות, אתה גר בקוממיות שם מקיימים מצות יישוב ארץ ישראל]

אך זהו ההסבר לחשיבות העצומה שייחס מרן הרב זיע"א לכל תושב בקוממיות.

הוא ראה בכל יהודי שעמל בכל כוחותיו בעבודת השדה ובחליבת הפרות וכדומה יהודי ששקוע כל כולו במצוות יישוב ארץ ישראל, כיוון שהוא מתנהג בכל דיני התורה במצוות התלויות בארץ ובכל דקדוקי ההלכות שבחליבה בשבת ודיני מבכירה וכו', יהודי שכל מעשה שלו היא בגדר מצווה.

כאמור, עובדות וסיפורים יש בלי סוף, אך אתמקד באחד מהם בלבד, כדוגמה גרידא.

כל תושב בקוממיות יספר, מסתמא בין הסיפורים הראשונים החקוקים בליבו, כי בפורים היה מעמד קריאת המגילה אצל מרן הרב זיע"א מעמד השיא במשך השנה, עד שאמרו בשם מרן הרב זיע"א שאצלו המצווה הקשה ביותר לקיום

היא מצוות קריאת המגילה, כיוון שלשיטתו להלכה צריך לכתחילה לקוראה ברצף המחשבה בלי להסיח דעת. חיכו והמתינו כולם במשך זמן זמנים לכל בעלי הרפתות שיסיימו את מלאכת החליבה, עד שאפילו הרה"ח ר' מרדכי ווייס זצ"ל שהיה גר בקצה היישוב סיים את חליבת הפרות. רק אז ניגשו לקריאת המגילה.

מה הפשט בזה?

יש לזה הרבה פרשנויות!

יש שיאמרו לך שזה ה"מידות טובות" של מרן הרב זיע"א וה"בין אדם לחברו" שהשריש כל כך בין תושבי קוממיות, עד שהיה פשוט לכולם שלא מתחילים לקרוא את המגילה עד שלא יסיים האחרון שבהם את מלאכתו ויוכל לקרוא את המגילה ביחד עם כולם.

והפשט הזה הוא נכון!

ישנם מבני היישוב שיסבירו, כי הדבר נבע מהאווירה המשפחתית שהייתה בקוממיות. כולם חשו עצמם אחים בני משפחה אחת. ואם זו התחושה, טבעי ביותר שימתינו עם קריאת המגילה בבית הכנסת לכולם. כמו אבא שרוצה לקרוא את המגילה בביתו לכל ילדיו, וכאשר אחד מהם מתעכב, ברור שימתינו לו, כך חשו בטבעיות כל בני קוממיות, עד שהיה ברור שממתינים לכולם לקריאת המגילה.

וגם הפשט הזה נכון הוא עד מאוד.

אך אני סבור שיש פשט נוסף במעשה זה:

מרן הרב זיע"א סבר, שמלאכת חליבת הפרות של יהודי הגר בקוממיות היא עבודת קודש!

ואם הוא עוסק בעבודת קודש, מחכים לו לקריאת המגילה, כיוון שהוא עוסק עתה במצווה, כל מצווה בשעתה, ומאי חזית דעדיפא טפי האי מהאי.

אצל מרן הרב זיע"א הייתה חליבת הפרות של רבי שמחה אויש ורבי מרדכי ווייס שניהם יהודים תלמידי חכמים, בגדר עבודת קודש! הוא ראה בכל דבר שמרכיב את החיים בקוממיות דבר של מצווה! בכל דבר הקשור לחקלאות! כל

לול! כל רפת! הכל היה אצלו קדוש בקדושת מצוות יישוב ארץ ישראל!

זאת הייתה קוממיות, מקום יחידי בעולם כולו שהתנהל על פי תורה באופן מוחלט! כל המצוות ובראשן המצוות התלויות בארץ. על מקום כזה התכוון ה"חתם סופר" בדבריו: "**הכל בכלל מצוה**".

לאחר פטירת מרן הרב זיע"א כתב הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א מאמר מאלף לדמותו, שפורסם בבטאון צא"י "דגלנו" (שנת תש"מ). בתוך הדברים כתב כך:

"וכך אמנם ראה הרב זצ"ל את חקלאי קוממיות העוסקים בעבודת הקודש ממש. ולא ייאמן כי יסופר כמה הערין וכיבד את החקלאי הירא והשלם המעבד אדמת ארץ ישראל. ולא הרי אצלו תושב קוממיות שאינו חקלאי ומתעסק אפילו בעבודת קודש כהרי החקלאי אשר עבודתו לכאורה עבודת אדמה. לא פעם שמעתי את תושבי קוממיות החקלאים מתפלאים איזו עבודת קודש רואה הרב בעבודתנו? והרי אין אנו יכולים להקדיש זמן ללמוד התורה כאותו תושב עיר אשר גומר עבודתו בשעה קבועה? והרי אפילו בשב"ק עלינו לשהות עם הגוי בזמן החליבה, על מנת שלא יהא חלב שחלבו עכו"ם? אך, כאמור, הוא זצ"ל ראה בכל זה עבודת הקודש שאין למעלה הימנה.

ומה מתאים לרעיוניו של מרן הרב זצ"ל דברי הרה"ק רבי אברהם מסכטשוב זצ"ל (הובאו בספר ממעינות הנצח) במה שאמרו המרגלים ארץ אוכלת יושביה, כי יתכן שנתכוונו לטובה; במדבר היו אוכלים מן היורד מן השמים, ושותים מבארה של מרים, הכל קודש קודשים, ואילו בארץ ישראל יצטרכו לעבוד בשדה ובכרם ע"כ חשבו שיש בזה השפלה וירידה גדולה שיצטרכו לעסוק בדברים גשמיים - וזה שאמרו 'ארץ אוכלת יושביה' - היושבים בארץ נפרדים בהכרח מן הקדושה - אך לאמיתו של דבר טעות גדולה הייתה בידם, כי עבודת הקרקע בא"י איננה התעסקות בגשמיות, אלא כולה מלאכת שמים".

ויגזול את החנית מיד המצרי - בניין א"י עפ"י ההלכה

אחיו הגה"ח רבי מנחם כ"ץ שליט"א ראש הכולל בישיבת "חזון נחום", מפארי גידולי קוממיות, מאיר את הדברים מזווית עילאית:

מרן הרב זיע"א היה לוחם גדול בציונות!

היו שיטות שונות איך להילחם בציונות. היו מגדולי ישראל שסברו שהקמת ישיבות, תלמודי תורה ומוסדות תורה הם אלו שינצחו את הציונות, היו מגדולי ישראל שנלחמו מלחמת חורמה בציונות בכל דרך שרק עלתה בידם והצליחו להציל רבים מידם, כל גדול בישראל לפי שיטתו ודרכו.

אולם מרן הרב זיע"א לקח את העיקר של הציונות, את הלב שלה, ובזה הוא קידש מלחמה, בבחינת "ויגזול את החנית מיד המצרי".

בזה היה מרן הרב זיע"א יחיד בדורו ממש!

איך החריבה הציונות את היהדות? בכך שהשקיעה את כל כוחה ב"יישוב ארץ ישראל" ללא תורה ומצוות ונגד שלטון התורה, רחמנא ליצלן.

על זה גופא קידש מרן הרב זיע"א מלחמה!

הוא בנה את ארץ ישראל ועסק בכל כוחו במצוות יישוב ארץ ישראל בדרך התורה הקדושה.

קשה לומר דברים אלו, אך המציאות היא שהציונות הצליחה במלאכת ההרס והחורבן.

הם אכן הצליחו לבנות את ארץ ישראל! אי אפשר להכחיש זאת!

יתירה על כך, הם הצליחו להכניס קרירות גדולה בלב כל יהודי חרדי למצווה החביבה מצוות יישוב ארץ ישראל.

ההצלחה של הציונות בבניית ארץ ישראל, בחינת דרך רשעים צלחה, הוא ניסיון לא פשוט עבורנו בכלל.

כ"ק מרן האדמו"ר בעל ה"דברי שמואל" מסלונים זיע"א אמר, שלפני ביאת המשיח יהיה אותו ניסיון שהיה בהר הכרמל בין אליהו הנביא לנביאי הבעל, רק שבעקבתא דמשיחא זה יהיה בדיוק להיפך! האש מן השמים תרד לצד השני, ואז יהיה ניסיון קשה מאוד להחזיק באמונה.

הניצחון של הציונות בהקמת המדינה זוהו הנסיון של ירידת האש לצד השני.

מהי דרך המלחמה בזה?

מרן הרב זיע"א סבר שיש להילחם בדרך של "כת קטנה"! או בדרך של "ימצאהו בארץ מדבר"!

כדי להבין במה מדובר, נספר שלושה סיפורים שאינם אלא אחד.

מעשה אחד היה כשמרן הרב זיע"א יצא ללונדון, היה זה מהפעמים הבודדות בחיי מרן הרב זיע"א שיצא לאסוף כספים בחו"ל כדי לבסס את שמירת השמיטה בקוממיות.

בהיותו בלונדון פגש את האדמו"ר הידוע הגה"ק רבי שלום משאץ זיע"א. גדלותו וקדושתו היו מפורסמות בעולם, ויש סגולה מיוחדת לעלות לציונו בבית החיים שבלונדון בערב שבת ורבים נושעים על ידו.

מרן הרב זיע"א שאלו: "שאצ'ער רב'ה, מדוע אינכם עולים לדור בארץ ישראל?"

ענה לו הרה"ק רבי שלום משאץ זיע"א: "אומר לכם את האמת, יצאתי יום אחד לים, ואמרתי לדגים השטים בים, מילא אני קשה לי להגיע לארץ ישראל, לשם כך עלי לטוס במטוס או להיטלטל בספינה, אבל אתם הדגים הנמצאים בים, מדוע נשארים אתם בחוץ לארץ? ענו לי הדגים: אנו חוששים שדייגים יהודים יצודו אותנו בשבת קודש".

כך ענה לו באופן אירוני, ברמזו לעובדה שהציונות שולטת במלוא עוזה בארץ ישראל, ורוב תושבי הארץ אינם שומרים תורה ומצוות.

אמר לו מרן הרב זיע"א: "שאצ'ר רב'ה, תנו לי להשיב לכם תשובה!

מעשה במלך גדול שניהל מדינה גדולה ביד רמה. בטבע הדברים הייתה לו אופוזיציה, התנגדו למלכותו ולשלטונו. פעם אחת נתחזקה האופוזיציה ומרדו במלך, יצאו למלחמה גדולה והצליחו לכבוש את המדינה עיר אחר עיר. כשהתקרבו לארמון המלוכה, הגיעו כמה שרים ואנשים הקרובים המלך וביקשו ממנו בקשה: היות שהמצב לחוץ מאוד ואינו נעים כלל, ועצביהם רופפים מרוב לחץ, לכן חפצים הם לצאת לחופשה במדינה אחרת.

אמר להם המלך: עכשיו? בזמן כזה אתם עוזבים אותי לבדי? בדיוק כשהמורדים מחוללים שמות בארמוני אתם עוזבים אותי לנפשי ובורחים לארץ אחרת?

"שאצ'ער רב'ה, הקב"ה לא עזב אף פעם את ארץ ישראל! כל טינופת לא יטנפוך, אנו אומרים בשיר היחוד. וכי בדיוק עכשיו שהמורדים מחוללים שמות בארץ ישראל נמצאים בארץ אחרת ומשאירים את ארץ ישראל בידי המורדים? הלא דווקא עכשיו הוא הזמן להגיע לארץ ישראל, כדי לחיות תחת שלטון התורה!"

מעשה נוסף היה, שעימו פתח אחי הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א את מאמרו הנפלא בדגלנו לדמותו של מרן הרב זיע"א וכך כתב:

"איתא בס' עבודת ישראל להמגיד מקוז'ניץ זיע"א עד"מ למלך אשר זדים באו נחלתו וכבשו ארצו והיה לו צער גדול. ואז בימים קשים אלו קמה כת קטנה נאמני המלך, ונשבעו לו אמונים כי לא יעזבוהו ולא יטשו את כתר המלך ועד טיפת דם האחרונה ילחמו בעדו, שאין לתאר גודל הנחת רוח שיש למלך בראותו כי עדיין יש כת קטנה הנאמנים לו בצורה כזאת עד טיפת דם אחרונה, למרות כל מצב המלוכה, נוכח התמרדות כללית. וד"ל.

רעיון עמוק זה היה תמצית חייו ומשאת נפשו בבניינו של היישוב קוממיות. לאחר התחדשות היישוב בארץ ישראל ברובה ע"י הציונות ושלא ע"פ דרך התורה, כשיישובה בפועל של ארה"ק נעשה על ידיהם, הדבר צרב בליבו, ולא היה יכול להשלים עם זה. הוא ראה בכך דחיית ביאת המשיח. לכן זמן קצר אחרי שנוסד מושב קוממיות ע"י תנועת צעירי אגודת ישראל, קיבל את ההצעה לבוא ולכהן בה ולכוון דרכה. ואמר נהיה כת קטנה אשר יאמרו למלך: אנו נישאר נאמנים לך עד טיפת דם אחרונה - ונקיים מצות ישוב ארץ ישראל כדת וכהלכה. נבנה יישוב חדש, אמנם קטן בכמות אך גדול בעוצמה רוחנית שבו. ונכריז לקב"ה: לא הזנחנו את ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחלת לאבותינו, אוהבים אנו אותה, נקיים מצוות התלויות בארץ ע"י זיעה ועמל.

ובכך גזל את החנית מיד המצרי. אמר 'גירא בעיניך שטן'. פינה אחת תהא בארץ חמדתנו שהיא כליל קודש קדשים, פינה טהורה ונקייה מכל סיג ופגם, ועל ידי זה נקרב את ביאת משיח צדקנו".

זו דרך המלחמה בציונות של "הכת קטנה". מקום אחד סגור ומסוגר, ובו הנאמנים למלכו של עולם בכל ליבם ונפשם עד טיפת דמם האחרונה.

עתה נסביר את המהלך של "ימצאהו בארץ מדבר" שזו הנקודה העיקרית.

ידוע שכ"ק מרן האדמו"ר הגה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א נפגש עם מרן החזון איש זיע"א, ושאלו איך אפשר לדור בארץ ישראל המלאה בימינו באנשים שאינם שומרי תורה ומצוות ומורדים בד' ובתורתו, הלא הרמב"ם כתב שבאופן כזה צריך לברוח למערות ולמדבריות. אמר לו מרן החזון איש: הישיבות והתלמודי התורה הם המערות והמדבריות בדורנו.

כאן אני רוצה להוסיף את דברי המדרש על אברהם אבינו ע"ה "ימצאהו בארץ מדבר", משל למלך שיצא למדבר עם חיילותיו, וחיילותיו עזבוהו אחד לאחד עד שנשאר המלך לבדו במקום ליסטים וחיות רעות. נטפל אליו גיבור אחד ואמר לו: אני נאמן לך, לא אעזבך במקום מדבריות ובמקום חיות רעות וליסטים עד שאביאך לפלטרין שלך. כך אברהם אבינו מצא את הקב"ה בבחינת "ימצאהו בארץ מדבר" ואמר לו: לא אעזבך עד שאביאך לפלטרין שלך.

כך ניתן להגדיר את מרן הרב זיע"א ואת קוממיות.

התורה הייתה בארץ מדבר, בישיבות ובמוסדות התורה שהם הם המערות והמדבריות של דורנו, אבל מרן הרב זיע"א אמר: לא אעזבך עד שאביאך לפלטרין שלך!

הציונות בנתה את ארץ ישראל בהתלהבות גדולה ובאש להבה - אש זרה. מרן הרב זיע"א, לעומתם, היה ה"גיבור הנאמן" שגזל את החנית מיד המצרי ועסק בבניית יישוב שלם בארץ ישראל על פי דרך התורה, "כת קטנה" שהייתה נאמנת למלך עד טיפת הדם האחרונה. הוא בנה את ארץ ישראל ע"י שהמליך את מלכות שמים על בניית ארץ ישראל, בעת שהמורדים מרדו בקב"ה באמצעות בניית ארץ ישראל. הוא זה שמצא את מלכות שמים בארץ מדבר, במערות ומדבריות שבדורנו, והוא הביאו לפלטרין.

בעניין זה היה מרן הרב זיע"א יחידי בעולם, וקוממיות הייתה יחידה בעולם, לא היה אף גדול בישראל ולא היה אף מקום בארץ ישראל שנלחם בציונות בדרך זו.

סבורני שלאור הדברים הללו כל המבט על קוממיות משתנה לגמרי.

קוממיות ניצחה את הציונות במובן זה של בניית ארץ ישראל על פי התורה, וזה השפיע השפעה עצומה על כל היהדות החרדית באר"י ובעולם כולו.

לא לחינם יצאה תורת מצוות התלויות בארץ לעולם כולו מקוממיות דווקא! אבל לא רק מהבחינה הזו של מצוות התלויות בארץ, אלא את המלחמה בציונות ואת המבט על הציונות אצל כל היהדות החרדית שינתה קוממיות.

במילים קצרות נתמצת את הדברים ונאמר: מרן הרב זיע"א היה בבחינת "תביאימו ותיטעימו בהר נחלתך", הוא הביא את השכינה לפלטרין, לארץ ישראל, ואז קוממיות הפכה לבחינת "מכון לשבתך..." מקום כביר של השראת השכינה, מקום שכל היהדות היא לכתחילה שבלכתחילה בלי שום בדיעבד ו"לצאת ידי חובה"; חיים עם ריבונו של עולם בכל המהות על פי כל דקדוקי ההלכה עם אש החסידות הלוהטת.

כיוון שהייתה קוממיות "כת קטנה" הנאמנת למלך עד טיפת הדם האחרונה, הנלחמת בציונות על ידי בניין ארץ ישראל והבאת המלך לפלטרין שלו, היו רבני קוממיות זיע"א מהדרים בה הידור אחר הידור וסלסול אחר סלסול, והנהיגו בתוכה חומרות והידורים שאינם קיימים בעולם כולו. את החומרות הללו הנהיגו בקוממיות דווקא, ואילו ביישובים אחרים ששאלום וסרו למרותם לא הנהיגו תמיד את החומרות וההידורים אלא כפי האפשרות.

לנגדם עמדה תמיד מטרה אחת, איך לעמוד ולהכריז בפני העולם כולו - אנו מחזיקים כאן יישוב שלם נאמן לקב"ה עד טיפת הדם האחרונה.

לאחר שנתלבנו הדברים, כדאי להעתיק את דברי מרן הרב זיע"א, שכתב בדף פתיחה לעלון מיוחד על קוממיות שיצא לקראת הכנסייה הגדולה הרביעית של אגודת ישראל בשנת תשי"ד, כחמש שנים להיווסדה של קוממיות.

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות ישיבת ארץ ישראל לשם יחוד וכו', ויהי נועם ה' עלינו וגו'.

תחילה הביא דברי הרמב"ן המפורסמים על ספר המצוות להרמב"ם, הסובר שגם בימינו יש את מצוות יישוב ארץ ישראל, ואח"כ כתב כך:

וזה לשון האבני נזר (חיו"ד סי' תנד אות א'): "הנה בדין ישיבת ארץ ישראל בזמן הזה אם הוא מצוה כבר האריכו בזה ראשונים ואחרונים והעלו שהיא מצוה, ובאות ז' העולה מזה שאין סמך כלל מהרמב"ם ז"ל לומר אינו נוהג בזה"ז, ובאות כ"א מעתה נבא לנ"ד כמה גדולה המצוה לקנות שדות בא"י ויוכלו להתפרנס מריוח בא"י בזה יתקיים המצוה בשלימות. עכ"ל.

וכן הכריע כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל מגור וז"ל: וכן הוא באמת דעתי אשר מצוות ישוב ארץ ישראל שנצטוינו בתורתנו הקדושה איננה דבר התלוי בזמן רק בהיכולת והאפשרות (אוסף מכתבים עמ' ס"ג ד"ה בטח). כן הכריע מרן החזון איש זצ"ל שמצות ישוב ארץ ישראל נוהגת בזמן הזה (תוספתא שביעית אות א') [וכן בחזו"א שביעית סי' כ"ד ובאגרות חזו"א קע"ה].

על יסודות אלו מיוסד המושב קוממיות ת"ו. ובכל יום ויום שבוע שבוע יושבי' משננים עצמם לדעת, הגם שהיום להם לעבודה, והלילה על המשמר, ויושבים על הספר אסור להגיד כוחי ועוצם ידי, בונה ויוצר או מכין קליטה לעם ישראל וכו' וכו', רק מחויבים להגיד ולפרסם הרעיון שאילו שמע עמנו לגדולי דורנו מוסרי התורה לפני שישים שנה ולא לעסוק להביא גאולה לעמנו ע"י דרכים של פריקת עול תורה מעמנו, אז היה מלך המשיח מוליך אותנו מארצות גלותנו ומביא אותנו לאר"י כמו שהובטח לנו, ולא היינו סובלים חבלי משיח נוראים כמו שסבלנו וסובלים עוד.

תפקידנו לפרסם:

ידינו בקיץ בהפעלת טראקטורים ורגלינו בחורף מהלכים בבוץ, עינינו ערים בלילה, בגבולנו אמנם, לבנו מלא בצפייה לביאת המשיח, לא לבנות בידיים אנושיות מדינה, אך לקיים מצות ישוב ארץ ישראל.

ובזכות המצוה ירחם עלינו הש"י וישלח לנו את מלך המשיח, ויתן לנו את ארצנו הקדושה ארץ ישראל כולה בגבולותיה ומצריה. זוהי אמונתנו וזו צפייתנו.

הסאטמער'ער של קוממיות הוא יותר סאטמער'ער, הגער'ער של קוממיות הוא יותר גער'ער, הבעלז'ער של קוממיות הוא יותר בעלז'ער, הויז'ניצ'ער של קוממיות יותר ויז'ניצ'ער, הסלונימ'ער של קוממיות יותר סלונימ'ער, הליטוואק של קוממיות יותר ליטוואק

מכאן נפנה להגדרתו המדהימה של הרה"ח ר' יוסף שלמה פייערשטיין שליט"א בנו של הגה"ח רבי ישראל פייערשטיין זצ"ל, המלמד והשוחט והבעל תפילה האגדי של קוממיות שהיה תלמיד חכם גדול ועובד ד' מופלא:

בטרם אגיע להגדרה עצמה, אני רוצה לספר כמה סיפורים שעל ידם ניתן להבין יותר את ההגדרה.

מורי ורבי גאב"ד ירושלים הגה"ק רבי משה אריה פריינד זיע"א שלמדתי אצלו בישיבת סאטמאר, העריך והעריץ את קוממיות באופן מופלג אין לשער ואין לתאר. פעם הגיע לביקור בקוממיות ובדרך חזרה אמר לי שמרגישים בקוממיות את הקדושה באוויר, עד שקשה לו להיפרד מה'קדושה' של קוממיות.

אחד מתושבי קוממיות, חסיד גור, הרה"ח ר' שרגא פייבל קנובלביץ זצ"ל, היה כוורן והיה רודה דבש ומוכרו לפרנסתו. היו לו קופסאות של חצי קילו, והיה נוהג לעשות דבש כל השנה כשר לפסח.

לא היה לו הכשר רשמי, כיוון שהדבש היה מיועד לתושבי הסביבה, וכולם הכירו את יראת השמים המופלגת שלו והסתמכו עליו.

כיוון שבאותם ימים לא היה דבש כשר לפסח, קניתי דבש אצל ר' שרגא פייבל קנובלביץ' ונסעתי יחד עם אבי זצ"ל לבית מרן הגאב"ד הרמ"א פריינד זיע"א. הבאנו לו גם חלב מקוממיות לימי הפסח בו היה משתמש במשך כל החג.

פעם אחת כשהבאנו לו את הדבש ואת החלב המיובש, היה שם יהודי אחד והתרעם בפניו: מה עם הכשר?

אמר מרן הגאב"ד הרמ"א זיע"א: יהודי מקוממיות אינו צריך הכשר!

כל כך העריך והעריץ את קוממיות, עד שעצם הדבר שיהודי גר בקוממיות ניתן להסתמך עליו בעיניים עצומות, אפילו בחג הפסח בו רבות החומרות, אך קוממיות שאני.

•

מעשה נוסף ברצוני לספר כהקדמה להגדרה:

מרן גאב"ד ירושלים ה"מנחת יצחק" זיע"א הגיע כמה וכמה פעמים לבקר את מרן הרב זיע"א בקוממיות.

לפני אחד הביקורים בחול המועד, ביקר אצל כ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זיע"א, וסיפר לו שהוא מתעתד לבקר בקוממיות. אמר לו ה"בית ישראל" זיע"א: "לקוממיות אפשר לנסוע, שם הרי לא לוקחים כסף מהמדינה". כשביקר בקוממיות סיפר זאת למרן הרב זיע"א, שהיה כידוע חסיד של ה"בית ישראל" מגור זיע"א.

גם היה מובן מדברי מרן החזון איש זיע"א למרן הרב זיע"א שהת"ת דקוממיות לא יטלו כסף מהמדינה.

מה אני רוצה להוכיח מהסיפורים הללו?

שגדולי ישראל ראו בקוממיות משהו אחר לגמרי!

א העכערער פלאץ!

מקום שהוא בחינת "צדיק"!

מקום יותר מרומם ונעלה שיש להתנהג בו באופן נעלה!

מקום שכל יהודי שמתגורר בו הוא כל כך "ירא שמים" עד שאינו זקוק ל"הכשר" והשגחה, וניתן להסתמך עליו אפילו בפסח, בו רבו הדקדוקים והחומרות.

ומכאן נגיע להגדרה של קוממיות.

קוממיות העלתה את כל תושביה למצב גבוה, מרומם ונעלה, למצב של בחינת ומדרגת "צדיק".

כידוע, בקוממיות התגוררו חסידים מכל החוגים, הייתה קבוצה נכבדה של חסידי סאטמאר, וקבוצה גדולה של חסידי גור שחלקם קירב מרן הרב זיע"א בעצמו לחסידות גור, הייתה קבוצה גדולה של חסידי בעלזא, וקבוצה גדולה של חסידי ויז'ניץ, היו גם מעוד חסידויות: סלונים, קרעטשניף, ספינקא, שומר

אמונים, חב"ד, ברסלב, בוהוש ועוד ועוד. היו גם מהאויבערלנדר של הונגריה והיו גם מיוצאי ליטא.

אם כך מה ייחודי בקוממיות?

ובכן, ההגדרה היא שכל מי שהיה גר בקוממיות נעשה אדוק ברבו ובחסידות שלו הרבה יותר ממי שלא זכה לדור בקוממיות.

הסאטמער'ער של קוממיות היה יותר סאטמער'ער, הגער'ער של קוממיות היה יותר גער'ער, הויז'ניצ'ער של קוממיות היה יותר ויז'ניצ'ער, הבעלזער של קוממיות היה יותר בעלז'ער, הסלונימ'ער של קוממיות היה יותר סלונימ'ער, והליטוואק של קוממיות יותר ליטוואק.

קוממיות העלתה את כולם!

אפשר לבדוק זאת במציאות, אינו דומה סאטמער'ער שגדל בקוממיות לסאטמע'רער שלא גדל בקוממיות. גער'ער שגדל בקוממיות ביחס לגער'ער שלא גדל בקוממיות זה שתי עולמות, אין דמיון והשוואה בין ויז'ניצ'ער שגדל בקוממיות לויז'ניצ'ער שלא גדל בקוממיות, הבעלז'ער מקוממיות איז א אנדערער בעלז'ער, וסלונימ'ער מקוממיות הוא סלונימער מסוג נעלה וכו' וכו' וכו'.

אם חפצנו בכמה דוגמאות לקביעה זאת, נסיים לשמוע את דברי הרה"ח רבי יוסף שלמה פייערשטיין שליט"א ונציג כמה עובדות מפליאות המאששות את הגדרתו הנפלאה.

כך מסופר על הגה"ח רבי משה דוד פאלוך זצ"ל (שהיה תלמיד חכם בקי ומעמיק בכל הש"ס ובכל הספרים הקדושים) במאמר שנכתב לזכרו:

מרבי משה דוד פאלוך למדתי מהו חסיד אמיתי, מהי אמונת חכמים וכיצד מקיימים בגוף ממש את דברי חז"ל, ואפילו יאמר לך על ימין שהוא שמאל.

רבי משה דוד סבל רבות מאבנים בכליותיו. הרופאים נואשו מלרפאו ע"י תרופות ורצו לנתחו.

מדי פעם כשנכנס רבי משה דוד אל הקודש פנימה ושאל לעצת רבו כ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" זיע"א, דחה אותו רבו ולא הסכים שיעשה את הניתוח.

אז החלו הלחצים של הרופאים. האבנים עלולות לפגוע בבריאותך ממש - הזהירו. נוסף על הסבל הנורא והמתמשך שאינו מסתיים.

אך רבי משה דוד בשלו, אם הרב'ה לא הורה לי לנתח, איני מסכים לניתוח.

באחת הפעמים שאל רבי משה דוד את ה"בית ישראל" זיע"א מה יעשה עם האבנים בכליות, האם ינתח?

ה"בית ישראל" הראה תנועת ביטול בידיו, אה... אך הוסיף ואמר לו, עליך לחפש מים מינרלים מיוחדים, מים שהיו מצויים רק בגרמניה. תשתה אותם וכך תוושע.

עשה רבי משה דוד פאלוך מאמצים מיוחדים ושלח שליחים לגרמניה, חיפשו ומצאו את המים המיוחדים ושלחום לא"י במשלוח מיוחד.

רבי משה דוד שתה בדבקות את המים, כשבכל לגימה ולגימה קיים את המצווה לשמוע דברי חכמים. וראה זה פלא, לאחר תקופה קצרה אירע הנס, האבן יצאה מאליה והגיעה הרווחה.

הרי לך דוגמה של גער'ער מהדורת קוממיות.

מעשה נוסף מאפיין את הדבקות בחסידות גור נוסח קוממיות, הוא דווקא סיפור התקרבותו של הרה"ח רבי יעקב גוטמן זצ"ל, אבי "שבט משפחת גוטמן" - לחסידות גור.

בקוממיות לא היו מכוניות, היו שלושה שהיה ברשותם מכוניות והיו עושים תורנות ביניהם מי ייקח את מרן הרב זיע"א לביתו של מרן החזון איש זיע"א, או לבית מרן גאב"ד בריסק זיע"א, או להיכלם של כ"ק מרן האדמו"ר מהר"א מבעלזא זיע"א או כ"ק אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זיע"א וכ"ק אדמו"ר ה"לב שמחה" מגור זיע"א או לבית הגה"ק גאב"ד טשעבין זיע"א.

כשהגיע תורו של רבי יעקב גוטמן לקחת את מרן הרב זיע"א ל"בית ישראל" זיע"א ראה בעיניו מחזה פלאים.

הרב עומד ומתכונן בדחילו ורחימו, ואילו כ"ק מרן ה"בית ישראל" זיע"א מכבדו באופן נעלה ביותר.

ר' יעקב גוטמן, שהיה אדוק ודבוק במרן הרב זיע"א בכל נשמתו עוד מהתקופה שהתגורר בכפר אתא ועבר עימו ליישוב הקטן, התפלא לראות את גודל הידידות שבין מרן הרב זיע"א ל"בית ישראל" זיע"א, וזה תפס אותו מאוד.

אך ה"מכה בפטיש" היה בפורים!

ר' יעקב גוטמן נסע יחד עם הרה"ח ר' דוב פוזנר זצ"ל, ועוד חסידי גור מקוממיות, לחסות בצילו של ה"בית ישראל" זיע"א.

כשהגיעו אל ה"טיש" שהתקיים עוד בבית מדרש הישן ברחוב שפת אמת, הרים ר' יעקב גוטמן את בנו על כתפיו, על מנת שיוכל לראות את פני הרבי זיע"א.

כשראה הילד בפעם הראשונה את הדחיפות העצומות ואת החסידים הלבושים בבגדים קרועים מרוב דחיפות ב"שורות" שלפני הרבי, צחק קלות.

בסך הכל ילד!

ר' דוב פוזנר ראה את הילד צוחק, צעק לכיוונו של ר' יעקב גוטמן: 'יענקל, תוריד את הילד, פה לא צוחקים!'

באותו רגע החליט ר' יעקב גוטמן להפוך לחסיד גור!

אם כאן לא צוחקים אז זהו המקום שלי!

וכך נמנה השבט הגדול של משפחת גוטמן עם חסידי גור.

הרי לך חסיד גור נוסח קוממיות!

את ההחלטה להיות בגור הוא קיבל, כיוון שלא צוחקים פה. השגות של יהודי מקוממיות!

אם מדברים על בעלז'ער מקוממיות, נציג רק סיפור אחד בודד.

כי אם נתחיל לשפוך כאן את כל התיאורים על חסידי בעלזא שהתגוררו בקוממיות, לא נסיים. הסיפורים המופלגים על דמויות ההוד מחסידי בעלזא יבואו במקומם, כאן נספר סיפור אחד בלבד.

סיפור על הרה"ח רבי ישראל סגלשטיין זצ"ל תלמיד חכם ועובד ד' מופלא.

על האיש עצמו יש הרבה מה לספר, סיפורים שיובאו במקומם, אך הסיפור שלפנינו הוא סיפור שלא שומעים כמותו.

עבודת "קריאת שמע שעל המיטה" של ר' ישראל סגלשטיין הייתה עבודה נוראה, הדבקות העצומה שלו בשעה זו בלתי ניתנת לתיאור.

כשהיה נוסע לבעלזא ל'ימים טובים', היו אברכים ובחורים עומדים להקשיב בחרדת קודש לעבודת ה"קריאת שמע שעל המיטה", כדי לספוג לקרבם מעט מן המעט מן העבודה וללמוד הימנו "קריאת שמע שעל המיטה" מהי.

ה"עבודת ברכת התורה" שלו בכל בוקר גם היא בלתי ניתנת לתיאור, באיזו השפכות הנפש היה אומר ומתחנן ומודה לבוראו!

מי שחווה זאת ושמע אפילו פעם אחת - נחרת הדבר בליבו.

ויהי היום, אין ויהי אלא לשון צער, אסון קשה פקד את ר' ישראל סגלשטיין זצ"ל. בתו אשת העסקן הידוע הרה"ג רבי אברהם דייטש שליט"א מאופקים נספתה באסון טראגי בצעירותה, כשהיא משאירה אחריה ארבעה יתומים.

טרגדיה נוראה.

באותו לילה יצא הגאון הגדול הגאב"ד רבי מנחם מענדל מנדלזון זיע"א (מכאן ואילך יכונה בשם: הרב הקודם זיע"א) מביתו ועשה את דרכו לעבר ביתו של ר' ישראל סגלשטיין.

כשהגיע לחצר הסתתר, על מנת שלא יחושו בנוכחותו.

מה הייתה מטרתו של הרב הקודם זיע"א?

במה רצה "לתפסו"?

שמעו נא דבר מבהיל על הרעיון!

הרב הקודם זיע"א הכיר היטב את "עבודת קריאת שמע שעל המיטה" של ר' ישראל סגלשטיין על כל פרטיה ודקדוקיה, דבקותה והתלהבותה.

זה מכבר עקב וידע.

עכשיו אחרי האסון הטראגי חפץ היה ללמוד ולהתבונן פרק בהלכות קבלת ייסורים באהבה וצידוק הדין.

וזה מה שעשה, הסתתר והאזין.

ר' ישראל סגלשטיין מתחיל את "עבודת קריאת שמע על המיטה", בלילה הקשה בחייו, והעבודה היא אותה עבודה, הדבקות אותה דבקות, ללא שום שינוי!

לאחר ששמע הרב הקודם זיע"א את ה"קריאת שמע שעל המיטה" באותו לילה טראגי, אמר: "פונקט אזוי ווי יעדער נאכט!" - אותו הדבר כמו בכל לילה...

זהו הסיפור המבהיל כמות שהוא, את הלקחים הרבים שיש ממנו נשאיר לקוראים היקרים. איך מקבלים ייסורים באהבה; איך מתייחסים לקריאת שמע שעל המיטה, איך מצליחים לאחר אסון טראגי כזה לא לאבד את הדעת, ובעיקר "השגות" על קוממיות, רבה הגדול ותושביה המיוחדים.

הרי לך קוממיות'ער בעלז'ער!

בעלז'ער מזן מיוחד וייחודי!

ואם בויז'ניצ'ער מן הסוג של קוממיות אנו עוסקים, הבה נספר מתוך ים הסיפורים על סגנון הקשר המיוחד שהיה בין מרן הרב זיע"א ותושבי קוממיות לבין כ"ק מרן אדמו"ר ה"אמרי חיים" מויז'ניץ זיע"א, אז נקבל קצת מושג למהותו של ויז'ניצ'ער תושב קוממיות.

מעשה שמספר הרה"ח רבי בן ציון ווייס שליט"א אודות אביו הרה"ח ר' מרדכי ווייס זצ"ל.

מעשה במשק אחד ביישוב תפרח שהתפרצה שם מחלת הכלבת.

לאחר תקופה יצאה שמועה שהסכנה חלפה ואין מה לחשוש, בעקבות המחלה

נמכרו העגלים במחיר מוזל. אבא זצ"ל נסע לתפרח והביא משם כמה מהם. כפי הנראה הייתה השמועה בלתי נכונה, כי כעבור כמה ימים החלה המגפה משתוללת בעוז.

את הצער ואת עוגמת הנפש שהייתה לאבא קשה לתאר, עיניו ראו את כל עמלו יורד לטמיון.

מה עשה?

מה שעשו כולם בקוממיות. רצים אל בית מרן הרב זיע"א.

נכנס לבית מרן הרב זיע"א בשברון לב שאין כדוגמתו, בבקשו ממרן הרב זיע"א שיעתיר רחמים ותחנונים שהמגפה תיעצר.

הורה לו מרן הרב זיע"א: סע לשבת לויז'ניץ ותבקש ברכה מהרבי!

אבל מה יהיה עד שאזכה לקבל ברכה מהרבי? - שאל.

ענה לו מרן הרב זיע"א: עד אז אני לוקח את האחריות על עצמי!

הנה לנו סגנון חיים והלוך ילך של חסיד ויז'ניץ תושב קוממיות, פשוט הוא שברכת הרבי היא תעצור את המגיפה, ועד שיגיע לרבי לבקש ברכה האחריות היא על הרב!

סופו של המעשה היה - כפי שמספר הרה"ח רבי בן ציון שליט"א - אני הייתי אז בחור בישיבת ויז'ניץ, ולמרות היעדר אמצעי התקשורת בימים ההם, נודע לי הדבר. מיהרתי לציון הקדוש של ה"אהבת ישראל" זיע"א בבית החיים, שפכתי שיח, והנה לפתע באורח פלא המגיפה נעצרה.

מעשה נוסף, שמיימי ובלתי מושג לנו מספר הרה"ח רבי שמעון ברמינקא שליט"א:

סיפר לי בעל המעשה עצמו: אשתו הייתה חולה. בארבע לפנות בוקר חלם שמרן הרב זיע"א מורה לו: "סע לרבי מויז'ניץ להזכיר את אשתך!" בתגובה - התהפך על משכבו...

אבל החלום חוזר: סע לרבי מויז'ניץ!

התלבש ומיהר ל"בית-דין-שטוב", שם פגש את מרן הרב זיע"א לומד. סיפר את החלום ונענה: סע!

יצא לבני ברק והגיע ל"אמרי חיים" בשעה שמונה בבוקר. ה"אמרי חיים" ישב אז על המרפסת ולמד. נכנס לרבי סיפר על החלום, והרבי נענה: "אני יודע. הקוממיות'ער רב היה פה וסיפר הכל!"

מעשה בלתי מושג לנו, אבל מעיד על ההלוך ילך המופלא והשמיימי של ויז'ניצ'ער מקוממיות.

השורש קוממיות, הענפים הצמיחו חצרות הקודש

הגדרתו המופלאה של הרה"ח רבי יוסף שלמה פייערשטיין שליט"א על כך שקוממיות רוממה את כולם והפכה חסיד של כל חצר קודש לחסיד עוד יותר אדוק, עד שבכל חסידות ובכל חוג ישנם חסידים מזן מיוחד, הזן של קוממיות - היא הגדרה נכונה הנובעת מתוך המציאות הרוממה של קוממיות, אולם מצריכה היא עדיין הסבר.

מה יש בה בקוממיות המגדילה זנים מיוחדים כאלו של חסידים מרוממים מסוג מיוחד?

האמת היא שיש כאן הבנה עמוקה!

לדברי הגה"ח רבי מנחם כ"ץ שליט"א, העומק הוא כזה:

בכל דבר יש את השורש!

השורש מכיל בקרבו את כל האילן רב הפארות ואת כל הפירות ופירי הפירות שיצאו ממנו.

אך השורש טמון הוא באדמה, אינו נראה לעין, וגם אם מישהו יצליח להתבונן בשורש לא יראה לעיניו את יופי הענפים ויופי הפירות שמראיהם משובב לב.

לית מאן דפליג שקוממיות היא השורש!
זה ברור לכולם.

ככל שהשורש בריא יותר, חזק יותר ומושרש יותר, כך הענפים שולחים פארותיהם למרחוק, והפירות הם עסיסיים במיוחד.

וכשנרצה לבדוק את חוזקו ואיתנותו של השורש, איננו צריכים לבדקו כמות שהוא, די לנו אם נסתכל ונתבונן בפירות המפוארים כדי לדעת על טיבו של השורש.

קוממיות היא השורש!

באדמת קודש זו קיבלנו את היסודות האיתנים.

בעצם קיבלנו בקוממיות את הכל. כי כל מה שגדל לאחר מכן נמצא בשורש הטמון והמכוסה!

בקוממיות קיבלנו את כוח הצמיחה, את ה'יראת שמים' ואת הברען הגדול לכל דבר שבקדושה.

אח"כ עם השורש של קוממיות הלכנו להתחנך בישיבות הקדושות ובחצרות החסידות המפוארות.

אלו הענפים והפירות!

שמעתי פעם מכ"ק מרן אדמו"ר מסלונים שליט"א, שיש צדיקים המנחילים תורה ויראת שמים, ויש צדיקים הבונים נפשות.

בקוממיות נבנו הנפשות שלנו!

מתפלאים על התופעה שאינה מצויה באף מקום אחר.

הלא מתוך קוממיות נסעו לכל הצדיקים להסתופף בצילם, זה נסע לבעלזא וזה נסע לסאטמאר, זה נסע לספינקא וזה לויז'ניץ, זה נסע לגור וזה נסע לסלונים. דרך העולם שלאחר שמוצאים מקום בחצר החסידות ומשתרשים בה עד שחשים שייכים לגמרי לאותה חצר קודש, שהקשר למקור נחלש, ואילו בקוממיות זה לא קרה, כולם נשארו אדוקים בקוממיות בכל ליבם ונפשם, יחד עם מה שהתעלו מעלה מעלה כל אחד במקומו.

אלא שבניין הנפשות הוא בניין כל כך עמוק, שאי אפשר לעוזבו לעולם!

השורש שלנו זה קוממיות!

הענפים אלו חצרות החסידות והיכלי הישיבות השונות.
מהשורש החזק והאיתן אי אפשר להיפרד לעולם.

זהו הסוד של קוממיות; נשארו כולם קשורים לשורש למרות ריחוק המקום והשנים.

זו גם הסיבה שבכל חצר חסידית הקוממיות'ערס הם החסידים חזקים ביותר, כי השורש הוא חזק מאין כמוהו. בניין הנפשות שנבנה בקוממיות, הברען וההתלהבות לכל דבר שבקדושה שקיבלנו כאן כל כך עמוקים, עד שהם מתבטאים בענפים ובפירות הנפלאים.

לא זו בלבד שבקוממיות נבנו הנפשות שלנו, וזה היה השורש, אלא מרן הרב זיע"א היה זה שהחליט על כל בחור באיזו ישיבה ילמד ואיזה מקום מתאים לו לפי אופיו וסיכויי הצלחתו.

הוא גופא החליט היכן יצמחו הענפים, ואיזה מקום נאה להם לגידולם.

היו כאלו שהוא שלח לישיבת "בית אברהם סלונים", את משפחתנו, למשל. לא היה לאבינו שום קשר לסלונים, אבל מרן הרב זיע"א הבין שזה מתאים לנו.

היו כאלו ששלח לישיבת "שפת אמת", היו כאלו ששלח ללמוד בויז'ניץ, היו כאלו ששלח לבעלזא, היו כאלו ששלח ללמוד בפוניבז' ובלייקווד. הוא בירר מה מתאים לכל אחד והתאים לו באופן מדוקדק את מקום התורה המתאים ביותר לגידולו.

סוד ההשפעה של מרן הרב זיע"א: יראת שמים!

לאחר ששמע הגאון החסיד רבי יוסף צבי קוט שליט"א, ראש ישיבת דובר שלום-בעלזא באשדוד, מפארי גידוליה של קוממיות, בנו של הרה"ח רבי שלמה זלמן קוט זצ"ל תלמיד חכם ועובד ד' מופלא שעוד ידובר בו רבות, את דברי הרה"ח רבי משה הס שליט"א בכינוס ואת דברי הגה"ח רבי מנחם כ"ץ שליט"א,

הגיע זמנו לתת את "ההגדרה שלו" לקוממיות ואמר כך:

כשנתבקשתי לתת את ההגדרה רשמתי לעצמי כמה שורות על נייר.

למעשה מצאתי שאת כל מה שהתכוננתי לומר ורשמתי על הנייר, ביטאו כאן ידידי מאז ומקדם רבי משה הס ורבי מנחם כ"ץ. אין לי מה להוסיף, הם ביטאו היטב את תחושות כולנו, כל היושבים כאן חשים אותם רגשי קודש.

רק אומר את הדברים בנוסח אחר.

אמרו כאן שקוממיות היא בעלשם'סקער יישוב, מהי ההגדרה הזאת?

קשה להסביר איך מרן הרב זיע"א היה כמו מגנט שליכד הכל סביבו. כל בני היישוב היו דבוקים בו, הוא היה האבא של האבות והאימהות שלנו, וממילא הרגשנו אנו הילדים שכולנו ילדים שלו.

כולנו היינו סביבו על כל צעד ושעל, ראינו כל תנועה שלו, כל אימת ששאלנו שאלה קיבלנו מיד תשובה, אך לא פסק הלכה כמות שהוא, תמיד היה מטעים לנו את התשובה עם סיפור מעשה או עם ווארט טוב. כל מאורע שקרה, כל שאלה שנשאלה וכל בעיה שהייתה זקוקה לפתרון היה תמיד מטפל, משיב ופותר, כשהפסק הלכה או הפתרון צמוד לעובדה: אם השואל היה מגאליציה היה אומר לו: אתה הרי גאליצאנער, הפסק הלכה שלך הוא כך, ומספר איזו עובדה בעניין זה מאחד מגאוני גאליציה. אתה הונגערישער, אז הפסק עבורך הוא כך, ובפיו סיפור מעשה מאחד מגדולי הונגריה. אתה פולישער, הפתרון שלך הוא כך וכך, אתה מהאויבערלענדער, אצלכם נהגו כך; לכל פסק ועניין שטיפל בו היה לו הצו-שטעל הנכון, הקולע והמתאים.

השאלה היא איך הצליח מרן הרב זיע"א לגרום לכולם להיות מלוכדים סביבו כמגנט?

בימינו, יש אנשים שפיתחו כל מיני טכניקות ושיטות שונות ומשונות איך להשפיע ולחנך את התלמידים, יש מחנכים המקדישים שעות רבות ללמוד את כל העניינים הללו.

אך הסוד האמיתי הוא אחד ויחיד!

סוד ההשפעה וההצלחה נובע מ"יראת שמים"!

ב"יראת שמים" יש כלל ברזל! מי שיש לו יראת שמים כל סביבתו חשה ביראת השמים שלו ומושפעת ממנה. ס'גיסט זיך איבער אינדרויסן. ומי שאין בליבו יראת שמים יכול לעשות את כל הפעולות הגדולות, ללמוד את כל השיטות ולנסות את כל דרכי ההשפעה, שום דבר לא יועיל לו.

כל ההלוך ילך של מרן הרב זיע"א זעק יראת שמים!

זה נשפך ממנו החוצה בכל תהלוכותיו!

כולנו הושפענו מיראת השמים העצומה של מרן הרב זיע"א!

את יראת השמים ששפעה ממרן הרב זיע"א הרגשנו בכל מהותנו, וזה נחקק בנשמתנו.

זהו סוד הצלחת השפעתו של מרן הרב זיע"א, הוא הצליח למגנט את כל היישוב סביבו ולהשפיע ולרומם את כולם באמצעות "יראת השמים" שבערה בו.

בילדותי חוויתי חוויה שחקוקה בעצמותיי, ואני מספר אותה לתלמידים בישיבה בכל הזדמנות.

היה זה בימי זקנותו של מרן הרב זיע"א, הוא סבל ממחלת הסוכר והיה צריך לנסוע מעת לעת לבית החולים "קפלן" ברחובות. כשהרבנית הצדקנית ע"ה מלווה אותו במסירות. אז, לא היה כמו היום שאפשר לקחת לבד את זריקות האינסולין, היו צריכים להיטלטל במיוחד לבית החולים.

התפילה של מרן הרב זיע"א הרי הייתה מחזה בלתי רגיל. היא התארכה בכל יום על פני שעות ארוכות. מרן הרב זיע"א היה מתחיל את התפילה עם המניין הראשון ומסיים עם המניין האחרון. עם מניין אחד היה אומר את ה"קרבנות", ועם המניין השני היה מספיק מ"ברוך שאמר" עד "ברכו", וכך היה מדלג ממניין למניין.

אך בימי זקנותו, כשהיה צריך לנסוע ל"קפלן" כדי לקבל את הזריקות, היה עושה מאמצים מיוחדים כדי לצמצם את התפילה ולהתפלל במניין אחד.

על פי רוב היה מתפלל בחדר השני, ואני זוכר יום אחד כזה, כשמרן הרב זיע"א "מיהר" בתפילתו.

היה זה מחזה נורא נוראות! איני יכול לשכוח את המחזה הנורא הזה!

הוא אחז ב"יהי כבוד". יש שם הרבה "שמות".

איך שהוא היה מוציא מפיו כל "שם"!

הייתה לו הגייה פולנית, והיינו שומעים איך שהוא זועק את ה... "ני".

קשה לתאר את הקוועטש האדיר שהיה נותן ואיך שה"נאאאיייי" היה מהדהד בזעקה כבירה.

לשמוע ממרן הרב זיע"א לוחץ תשע עשרה פעמים את ה"נאאאיייי", עם ההגייה הפולנית המובהקת, היה מחדיר יראת שמים בלב כל מי שהיה שומע.

ולהזכירנו, זה היה כשמיהר בתפילתו, מה כבר היה בתפילה "רגילה" שהיה מתפלל על פני כמה מניינים...

מי שראה פעם את מעמד ברכת "אשר יצר", הלא היה יוצא מכליו מרוב יראת שמים שהשפיע. כל "אשר יצר" היה מעמד שלם, איך החליף את הכיפה ואת הנעליים, ובאיזו דבקות היה אומר את הברכה, כל זה השפיע על הנפשות שלנו.

אם בכל ימות השנה לא יכולנו אנו הבחורים להתפלל עימו, כי תפילתו הייתה נמשכת שעות ארוכות על פני כמה מניינים, כשהגיע "חול המועד" היינו מתפללים במניין מיוחד עם מרן הרב זיע"א שהיה נקרא "דער רָבְ'ס מניין", ובשבילנו היה זה "ייחוס" שלם (א גאנצער ייחוס) לזכות להתפלל במניינו. היינו מחכים לו בכל קטע ומסיימים את התפילה מאוחר מאוד...

אחר כך היו לנו בחול המועד השיעורים המיוחדים של חול המועד במדרש, והיו לנו שיעורים בהלכה ובלומדות. כולנו חיכינו וציפינו לשיעור הזה בכל ליבנו.

מרן הרב זיע"א היה חתיכת "אמת", וה"אמת" משפיעה מעצמה. האמת מדברת הכי טוב שאפשר ללא צורך בטכניקות ובשיטות. יראת השמים והאמת שלו גרמו לנו להיות דבוקים בו, הנשמות שלנו היו דבוקות באמת שלו, הנשמות נדבקו זו לזו.

זהו סודה של קוממיות!

זהו סוד השפעתו של מרן הרב זיע"א!

לכן ניתן לכנות את קוממיות כ"בעלשם'סקער יישוב"!

נס מן השמים כדי לאשש את פסק ההלכה של מרן הרב זיע"א

מרא דאתרא הגאון החסיד רבי משה מנדלזון שליט"א מגדיר את קוממיות כך:

ל"קוממיות" הייתה הסכמה מן השמים!

היו הרבה אותות ברורים מן השמים, שהאופן שזקני מרן הרב זיע"א מנהיג את קוממיות הוא הנהגה נכונה ואמיתית!

אחת מהם הייתה בנס הגדול של הארבה!

אך לא באופן שכולם מבינים. היה כאן דבר עמוק שלא כל אחד מודע לו!

וזו ההגדרה האמיתית של קוממיות!

אין תינוק ותינוקת ביהדות החרדית שלא שמע על הנס הגדול של הארבה בשמיטה. מאז שמרן הגרי"ז מבריסק זיע"א אמר לזקני מרן הרב זיע"א לפרסם את הנס, נעשה לזה פרסום גדול כל כך, עד שהפך לחלק בלתי נפרד מן האל"ף בי"ת של כל יהודי חרדי.

אך יש כאן דבר עמוק שלא כולם תפסו!

הייתה כאן הסכמה מן השמים להנהגה הייחודית שהנהיג מרן הרב זיע"א את קוממיות...

והייתה כאן הסכמה מן השמים לפסק הלכה של זקני מרן הרב זיע"א למרות שיש בזה שיטות בפוסקים!

קודם כל, צריך להבין שאם הארבה לא היה נעצר על גבולות קוממיות, הייתה קוממיות נתונה בבעיה קיומית.

מרן הרב זיע"א לא התיר לקחת מאכל בהמה שגדל בשביעית מכאלו שאינם שומרי שביעית משום איסור ספיחין, ואם הארבה היה מכלה את שדות קוממיות לא היה במה להאכיל את הפרות, והיישוב כולו, שהתבסס על משק, היה נחלש ח"ו.

הייתה כאן, אפוא, מטרה מיוחדת מן השמים להראות קבל עם ועולם איך הריבונו של עולם עומד לימינם של שומרי שביעית!

אבל העיקר נמצא בנקודה השנייה, ההסכמה מן השמים לפסק ההלכה של זקני מרן הרב זיע"א!

ישנה מחלוקת תנאים בעניין ספיחין מה שגדל מעצמו בשנה השביעית, רבי עקיבא סובר שזה אסור מדאורייתא ולרבנן הוא איסור דרבנן. עכשיו ישנה שאלה אם מותר להשתמש במה שנזרע למאכל בהמה. רוב הפוסקים סוברים שספיחין זה גם למאכל בהמה, אולם יש את שיטת הר"ש סירילאו שסובר שאין איסור ספיחין במאכל בהמה.

זקני מרן הרב זיע"א הנהיג הלכה למעשה בקוממיות כשיטת הר"ש סירילאו.

לפי הפסק הזה היו זורעים שדות למאכל בהמה עד ערב ראש השנה אחר הצהריים, וכל השחת והגידולים האחרים (באקיה וסויה) שצמחו היו קדושים בקדושת שביעית ועשו לזה אוצר בית דין. כל מי שרצה להאכיל את הפרות היה צריך ליטול רשות משליח בית דין.

הסיבה שמרן הרב זיע"א הסתמך על שיטת הר"ש סירילאו, הייתה מחמת שמרן הרב זיע"א ידע, שאם לא יסתמכו על שיטה זו, יצטרכו להקל בשאלות הנוגעות לחרישה שהיא דאורייתא, ובמקומה יזדקקו לקולות שנוגעות בשאלות של חרישה דאורייתא, לפיכך העדיף להקל כשיטת הר"ש סירילאו בספיחין. באותם הימים לא היו מחסנים ולא הייתה שום אפשרות להשיג מאכל בהמה. מובן מאליו שאי אפשר להחזיק משק פרות ללא אפשרות להאכילן, וכדי לחזק את השביעית פסק כך.

הנס של הארבה היה בהקשר ל"מאכל בהמה" זה.

באותה שנה זרעו בקוממיות לפני השביעית את ה"מאכל בהמה" לפי הוראת מרן הרב זיע"א, ובזמן שהארבה פשט על כל האזור מסביב, עד שהשתרר חושך של ממש, כפי ששמעתי מאחד מתושבי קוממיות ששהה אז בבית הספר האזורי בחזון יחזקאל הסמוכה, אם היה הארבה מגיע לקוממיות לא היה נשאר מאכל בהמה ביישוב.

היה זה נס מן השמים שאשש את הפסק הלכה של זקני מרן הרב זיע"א.

בכל השדות שמסביב, אלו השייכים ל"יד נתן" ול"רווחה", בכל ארבע הרוחות המקיפות את קוממיות חיסלו נחילי הארבה את הכל, רק בקוממיות נותרו

כל הגידולים שנועדו למאכל בהמה שלמים על מכונם. הנס של הארבה היה הסכמה מן השמים שגידולי המאכל בהמה אינם ספיחין, ופסק ההלכה של המרא דאתרא במקומו שריר וקיים.

כמדומני שסיפור זה, הוא ההגדרה האמיתית על קוממיות.

מקום של אמונה

הגה"ח רבי דוב גרינצוויג שליט"א, ר"מ בישיבת גור קרית חידושי הרי"ם בתל אביב, ישב בכנס הגדול, שמע את ההגדרות המופלאות והגדיר את קוממיות מכיוון אחר לגמרי.

הבה נסכית לדבריו:

משפחתנו לא גרה בקוממיות, אלא ביישוב "חזון יחזקאל" הסמוך. אך למעשה היינו אנשי קוממיות בכל ליבנו ונפשנו. את חיי הרוח שלנו חיינו בקוממיות!

בשבתות היינו הולכים ברגל להתפלל בקוממיות, זה לא היה קל, בימים שהשמש קופחת וכל שכן בגשם שוטף ובקור. אך לא ויתרנו אף פעם על הזכות להתפלל ולהיות בקוממיות. זו הייתה הוויה אחרת לגמרי. על משפחתנו ניתן לומר ניתן לומר שנופו בחזון יחזקאל ועיקרו בקוממיות.

שמענו בכנס דברים נפלאים, ביטאו כאן היטב את מה שכולנו מרגישים בליבנו, אבל הייתי רוצה להגדיר את קוממיות מכיוון אחר.

לשם כך אספר את המילים האחרונות ששמעתי ממרן הרב זיע"א. היה זה בתקופת חייו האחרונה, באתי ביחד עם אחי הגדול הרה"ח רבי זלמן שליט"א כדי להיוועץ עם מרן הרב זיע"א. ליווינו אותו מהבית לבית מדרש, דרך של שלוש דקות התארכה על פני עשרים דקות מחמת חוליו.

המילים האחרונות ששמעתי ממנו בעלמא הדין חקוקות בנשמתי. איני זוכר בהקשר לאיזה עניין שסיפרתי לו הוא הגיב באופן זה, אבל את המילים שלו אני זוכר היטב: "הכל זה אלוקות, הכל זה השגחה פרטית!"

הוא לא הסביר הרבה, גם לא היה צריך להסביר. המילים האלו, זה היה המהות שלו. בחינת "הוא היה אומר"!

לבסוף הוא סיים ואמר: "אני לא אומר שזו הייתה הסיבה לדבר, יכול להיות שההסבר הוא כזה ויכול להיות שההסבר הוא אחר, אני רק רוצה לומר שתדעו: 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה'. אין מקרה בעולם, הכל מן השמים".

אלו היו המילים האחרונות ששמעתי ממנו.

בצילו של מרן הרב זיע"א חיינו אמונה ונשמנו אמונה.

ה"שפת אמת" אומר על הפסוק בתהילים "לדוד, שמרני א-ל כי חסיתי בך", שכשהאדם חוסה בצל הקב"ה הוא ממשיך הנהגה חדשה מן השמים כלפיו.

במחיצתו הרגשנו ש"אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה". הוא היה מאיר זאת בלבבו שלנו עד שכולנו חיינו כך.

"לכל סיבה יש מסובב". "הכל בא בהשגחה פרטית".

לתושבי קוממיות היה דבר שאין באף מקום, בכל מאורע שקרה בעולם היה מרן הרב זיע"א עולה על הבימה, נושא דרשה ומסביר לכולם את השקפת התורה על המאורע. הרב הקודם זיע"א היה מכנה זאת בשם: "הימל פוליטיק".

מרן הרב זיע"א היה ממחיש לנו איך שום דבר בעולם אינו קורה במקרה, הכל זה הנהגה אלוקית מכוונת ומדוקדקת לפרטי פרטים.

זו האמת של העולם!

אלא מה, היא נסתרת מעינינו. בחינת "כבוד אלקים הסתר דבר".

בקוממיות זה היה גלוי! לא היו הסתרות!

כל מאורע היה מבואר, כל דבר היה ברור. מרן הרב זיע"א מסביר הכל וכולם רואים וחיים אמונה!

המילים האחרונות ששמעתי ממרן הרב זיע"א, "אני רוצה ללמד אתכם שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה", ליוו אותי במשך שנים רבות והאירו לי באור גדול.

דבריו של הגה"ח רבי דוב גרינצייג שליט"א והבחנתו נשמעו מפי כמה וכמה ממשתתפי הכינוס בכמה וכמה סגנונות.

בקוממיות חיינו אמונה!

הגישה הפשוטה הייתה אמונה!

הנה לנו למשל סיפורו של הגה"ח רבי צבי נויפלד שליט"א:

הייתה תקופה בילדותי שנפלתי פעמים רבות ללא סיבה הנראית לעין, ונחבלתי בכל חלקי גופי.

ובכן, הטיפול שקיבלתי היה, שמרן הרב זיע"א נטל את אבא ז"ל ואותי, ו'פשוט' נסע עמנו להרה"ק מגור בעל ה"בית ישראל" זיע"א וביקש ברכה עבורי...

מיותר לגמרי לציין שהבעיה חלפה כלא הייתה.

ההבנה בסיפור מופלא זה מתחלקת לכמה וכמה גוונים, אך עמוד השדרה של הסיפור הוא חיי האמונה הפשוטה.

כשיש בעיה ואין לה פתרון נוסעים אל הצדיק, והוא מברך... וכך הבעיה נפתרת!

הנה לנו עובדה שנכתבה ע"י הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום, בתוך מאמר מיוחד שפורסם ב"דגלנו" תחת הכותרת "הרב שלי":

"תושבי קוממיות היו כרוכים אחריו, והעלה אותם לדרגה רוחנית מיוחדת בכל השטחים. יראת השמים שלו ניכרה על כל בית ומשפחה במושב. הרב היה בראש הבניין הרוחני הפרטי של כאו"א. ומסופקני אם יש עוד מקום אחד בעולם שהרב הוא ציר מרכזי בכל שטחי החיים של בני קהילתו כמו בקוממיות.

הוא זצ"ל הצליח לפתור בעיות ע"י שקירב את עדתו לעולם המושגים שלו. עובדה מעניינת התרחשה לפני זמן לא רב, והיא אופיינית לדרך הנהגתו. במושב נתקבלו מספר חברים חדשים מקרב הדור הצעיר, וכדי לספק להם חלקת אדמה, היה צורך לעשות חלוקה מחודשת בשדות המושב. נמצאו מספר חקלאים שעיבדו יותר ממאתיים דונם והצטרכו מעכשיו להסתפק במחצית מזה עקב החלוקה החדשה. ההתמרמרות נגד כוונה זו הייתה גדולה. תושבי קוממיות קיימו אסיפה בהשתתפות הנהלת המושב, ונשמעו בה טענות וטרוניות. יו"ר ועד המושב הרב אריה שטיינמץ הודיע באמצע האסיפה, כי הרב יופיע בפני התושבים, ואם מישהו לא יהיה מרוצה אחר דבריו יבורר הדבר בפני ההנהלה. השעה כבר הייתה קרובה לחצות, והנה הרב מופיע, ובמקום לברר את צד ההלכה שבדבר, קם ודרש בענייני אמונה וביטחון, ותמצית דבריו הייתה: מי פתי ויחשוב שאם נגזר עליו בראש השנה להרוויח כך וכך, היפלא מה' כי ירוויח זאת בחלקה קטנה יותר, ולמה לו להטריח עצמו ולעבד חלקה גדולה?! כך העלה את הקהל לדרגת אמונה וביטחון, וכשהרב יצא מהאסיפה, לא היה פוצה פה, כולם קיבלו דבריו בביטחון גמור כי אכן כך יהיה".

הגאון רבי משולם זלמן לוי שליט"א, שהיה ר"מ בישיבת קמניץ עשרות בשנים וכיום ר"מ בישיבת חזון נחום, גדל בנעוריו בקוממיות, והוא ידיד נעורים מובהק לגאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א, מספר סיפור קצר אך משמעותי:

הימים ימי מלחמת סיני. שנת תשי"ז.

הייתה זאת המלחמה הראשונה אחרי קום המדינה. המצב היה קשה ביותר. קוממיות הייתה סמוכה מאוד לעזה ולמצרים, והפחד היה נורא.

נוסף לכך היה הגבול עם ירדן פרוץ ברובו, והיו מסתננים רבים שהיו עוברים את הגבול ורוצחים וגונבים מכל הבא ליד, הם נקראו בשם "פדאיון".

כשהיו מבשלים את הצ'ולנט של שבת על פתיליה שעמדה מחוץ לבית, אם לא היו שומרים עליו כל הזמן, היו מגיעים הפדאיון ולוקחים את האוכל לעצמם.

כל רעש קטן זרע בהלה ופחד.

אמי תמיד אומרת שהיא פחדה מאוד מהמצב, אך מה שהרגיע אותה היה מראהו של מרן הרב זיע"א שהולך לאיטו בשלווה גמורה. המראה הזה הסיר את כל הפחדים ואת הבהלה. כשראו את מרן הרב זיע"א שרוי כל כולו ב"ביטחון" כל הספקות והפחדים נגוזו..

מכאן נספר על ההלוך ילך הרגיל בקוממיות!

הלוך ילך של אמונה.

בחז"ל כבר מבואר, שעיניהם של עובדי אדמה נשואות לגשם והם בגדר "מאמין בחי העולמים וזורע".

מי שזורע את שדהו הרי הוא תלוי באופן מוחלט בידי שמים!

ובקוממיות כל אימת שהוצרכו לגשמים היו נושאים עיניהם השמימה, מתפללים לירידת גשמים ונענים.

הרה"ג רבי ישראל קוגלר שליט"א מספר: כל אימת שהייתה בצורת היו מכנסים את התושבים לעצרת תפילה, מרן הרב זיע"א היה מקריא קטע מדרשות ה"חתם סופר" דף שע"ו, ואחר כך כולם היו נושאים תפילה.

מאז שאני זוכר את עצמי, תמיד אחרי התפילות האלו היה יורד גשם!

פעם בשנת בצורת כינסו את הילדים מהתלמוד תורה חצי שעה לפני מנחה, הילדים התפללו ביחד מכל הלב שירד גשם. אני זוכר כיצד היה מרן הרב זיע"א מביט מהחלונות אל השמים כדי לראות האם כבר התקשרו השמים בעבים... כך גדלנו לאור הביטחון בבורא עולם.

מעשה מבהיל על הרעיון מסופר על הרב הקודם זיע"א.

פעם אחת הגיע לבקר את אחד מבניו בישיבה הקדושה שבה הוא למד תורה.

הימים היו אומנם ימי החורף. אך באותו שבוע ולפניו לא היה שום סימן לגשמים. החמה עמדה בראש הרקיע, ומזג האוויר להט.

מה משונה היה לראות את הרב הקודם זיע"א מסתובב בירושלים ומטריה בידו.

בנו שליט"א תמה בפניו לפשר הדבר.

הוא נענה בפשטות: בקוממיות משווים החקלאים לגשם ואין. עליתי ירושלימה כדי לעשות משהו למען ירידת גשמים, נסעתי לכותל המערבי וגם לבקש מהרבי (כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"לב שמחה" מגור זיע"א) שיתפלל על הגשם. ואם כן בוודאי צריך מטריה...

כה פשוט היה הדבר אצל תושבי קוממיות שמתפללים ויורדים גשמים, עד שבטבעיות גמורה היו מציצים החוצה ויוצאים לראות מתי ייענו ויגיע הגשם.

כך מספר לנו הגה"ח רבי שלמה חרז שליט"א, רב דקהל חסידים אשדוד, שאביו הרה"ח רבי משה חרז זצ"ל היה מיודד מאוד עם מרן הרב זיע"א עוד מימי מגוריו בכפר אתא:

פעם אחת הגיע אאמו"ר ז"ל לשבות אצל הרב זיע"א בקוממיות, [אגב, בכפר אתא נותרה חבורה גדולה של אנשים שהיו מקושרים למרן הרב זיע"א בכל נימי נפשם, על אף שלא הייתה בידם האפשרות לעבור לגור יחד עם מרן הרב זיע"א בקוממיות, לא ויתרו על ההסתופפות בצילו, והיו נוסעים מפעם לפעם קבוצה מאורגנת לשבות שבת בקוממיות וכן בימי חול המועד כדי ליהנות מן השהות המרוממת בצילו של מרן הרב זיע"א] היה זה בסוף חודש שבט ועדיין לא ירדו שם גשמים. השמים היו תכולים כמו באמצע תמוז.

לפני קריאת התורה שמע אבי זצ"ל שהכריזו בשם מרן הרב זיע"א, שביום שני תהיה תענית ציבור.

אך התוספת להכרזה הפליאה אותו:

"הרב ביקש להודיע, שאפילו אם ירדו גשמים לא יפסיקו את הצום אלא ימשיכו את הצום עד תומו".

לאחר התפילה שאל אבי את מרן הרב זיע"א: תוספת זו, שגם אם ירדו גשמים ימשיכו בצום, מה משמעה?

השיב לו מרן הרב זיע"א: יענע וואך האט מען גישפעט פון אונז פון אויבן

(בשבוע שעבר צחקו עלינו ושיטו בנו בשמים). התחילו את הצום ומיד התחילו לרדת גשמים, ולכן הפסיקו את הצום מיד, אך תיכף עם הפסקת הצום הפסיקו גם הגשמים לרדת, לכן הכרזנו עתה לא להפסיק את הצום.

התוצאה לא איחרה לבוא, עוד לפני הצום!

באותו שבת אחר הצהריים הגיעו כולם לבית הכנסת כנהוג, זה ללמוד וזה לומר תהלים, וגם אבי זצ"ל היה בתוך הבאים. באמצע ראה שכאילו עובר גל בין כל הנמצאים בבית הכנסת, כעין רעש שעבר מפה לאוזן אצל כולם.

שאל אבי מה היא השמועה המסתובבת?

השיבו לו: הילדים המשחקים בחוץ אומרים שראו ענן באופק הרחוק.

אחר זמן נעשה עוד פעם רעש בבית הכנסת. הילדים אומרים שהענן גדל קצת ומתעבה, ולכן יצאו מקצת אנשים מחוץ לבית המדרש לראות את המצב.

בתוך כך נעשה עוד פעם רעש, והפעם השמועה אמרה שהענן מתקרב לכיוון קוממיות. ואז יצא גם אבי זצ"ל בין שאר היוצאים כדי לראות הנס במו עיניו.

למעשה לא ראה ולא כלום, רק שמים תכולים ובהירים.

הראו לו מרחוק שיש שם איזשהו עב קטן, ואמר לעצמו, כי עכשיו מבין הוא היטב מה הפירוש שהטובע נאחז אפילו בקש.

לא עבר זמן רב, והענן גדל והתקרב עד לקוממיות, וירדו גשמי ברכה, עד שבמוצאי שבת יצא משם עם בוץ עד לברכיו...

כדאי לגולל כאן את אשר זכינו לשמוע מפי הגה"צ רבי אהרן מנדלזון שליט"א נכדו חביבו של מרן הרב זיע"א אשר בדבריו הנלבבים והעמוקים האיר לנו את דרכי זקנו ואביו הגדול מתוך מה שהשכיל להתחקות אחר דרכם בקודש וגדלותם בתורה וביראה, בשיחה מיוחדת לעורכי הספר יחד עם חמיו הגדול כ"ק מרן אדמו"ר ממקאווא קרית-אתא שליט"א בבית גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א:

היה זה סמוך ונראה לפרוץ מלחמת ששת הימים, כאשר המדינות מסביב צחצחו חרבות והתחזיות השחורות הפחידו את הלבבות.

זקני מרן הרב זיע"א שלח לקרא לפניו בדחיפות את ראש המועצה האיזורית-שפיר שבתחום שיפוטו מצויים קרוב לעשרים וחמש מישובי הסביבה.

כשהגיע מר מושקוביץ שהיה יהודי שומר תורה ומצוות אל זקני מרן הרב זיע"א אמר לו מרן זקני הרב זיע"א: כי רוצה הוא לבטח את כל בני היישובים הנתונים תחת רשותו ולדאוג שכולם ינצלו מכל פגע רע במלחמה ויחזרו לבתיהם בשלום לשם כך הוא מבקש ממנו בקשה מיוחדת:

להאמין בשם כל התושבים, שבעזרת ה' יתברך כולם יחזרו לבתיהם לשלום!

מאי משמע? - תמה הלה, והרב הסביר - "עלינו להאמין באמונה שלימה שכאשר בני ישראל יוצאים למלחמה, אין זה כדרך אומות העולם הבוטחים על חילם, ולכן הם לוקחים מראש בחשבון מספר סביר של אבידות בנפש שיהיו בדרך הטבע, אך לא כן חלק בני ישראל, כאשר הם יוצאים למלחמה הם באים בנצחונם של מקום ולכן כולם יכולים לחזור בשלום וכמו שמצינו פעמים רבות בנביא שבמלחמות שעשו בני ישראל לא נפקד מהם איש.

חמיו כ"ק מרן אדמו"ר ממאקווא קרית-אתא שליט"א מציין לדברים מפורשים שכתב הרמב"ם בהלכות מלכים: "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה... וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה ויבנה לו בית נכון בישראל...

וכאן מוסיף לספר את המשך המעשה: אותו ראש מועצה אמר בתום ליבו: "אני אמנם לא מבין זאת אבל מכיוון שהרב אומר כך אני מאמין בזה באמונה שלימה. מרן הרב זיע"א ביקש ממנו לחזור ג' פעמים על הדברים הללו שהוא מאמין בשם כולם שה' יתברך יצילם מכל נזק וכולם יחזרו בשלום. הסיבה שהזמין את ראש המועצה הייתה מחמת שלא יכול היה להזמין את כל התושבים ולצוותם על האמונה, אך מכיוון שעל פי ההלכה יש לראש המועצה דעה מסויימת על התושבים ולכן רצה למנותם כשליח לענין זה, להאמין בשם כולם בה' אלקי ישראל שכולם ינצלו מכל פגע.

ואכן כך היה, כל החיילים שהגיעו מן היישובים המאוגדים במועצה האיזורית שפיר, כולם שבו לבתיהם בשלום מן המלחמה בלי שנפקד ממנו אף אחד ולא קרה לאחד מהם שום פגע ונזק.

לאחר המלחמה כאשר כל המגוייסים חזרו לבתיהם הורה מרן הרב זיע"א לכנס את כל הקהל לבית המדרש ואמרו יחד 'הלל הגדול' להודות להקב"ה על שתלא נפקד מאתם איש.

היה אחד מהתושבים שחזר מהמלחמה מאוחר יותר מכולם, והגיע רק לאחר כמה ימים, הורה מרן הרב זיע"א להתאסף שוב בבית הכנסת ולומר עוד פעם הלל הגדול.

'עליו פחדתי ביותר...' הסביר מרן הרב זיע"א לאחר מכן, הוא היה בארה"ב לפני המלחמה ולא היה שלם במחשבת האמונה כי חשב שמא לא היה צריך לחזור ולכן מאוד חששתי לגורלו. כל ימי המלחמה התפללתי עליו והייתי צריך לקרוע שערי שמים עבורו, ולכן עליו במיוחד הורתי לכולם לחזור ולומר הלל הגדול.

גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א מסביר את דעת אביו הגדול בענין זה: היות ואותה מלחמה לא הייתה ככל המלחמות, כיון שמי שעורר אותה היו אומות העולם והם כפו אותה על ישראל, ולכן שונה מלחמה זו משאר המלחמות, דהנה המלחמות עליהם נאמרו דברי הרמב"ם הם מלחמות מצווה שצריך עבורם כהן גדול ואורים ותומים וסנהדרין, אולם אותה מלחמה מכיוון שהייתה מלחמה שנכפתה על ישראל והייתה מלחמת הגנה והצלה על נפשות (בלי שום כוונה לכיבוש מלכתחילה), ולכן גם על זה נאמרו דברי הרמב"ם שמי שנשען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה ומאמין בכל ליבו מובטח לו שלא ימצא שום נזק. ולמעיינים ומתבוננים אין כאן שום סתירה עם שיטתו הידועה של כ"ק מרן הגה"ק מסאטמאר זיע"א בספרו 'על הגאולה ועל התמורה' ואכמ"ל.

קוממיות זה מקום של מסירות נפש!

הגה"ח רבי אהרן משה שטרן שליט"א, מו"צ דחסידי סאטמאר בירושלים מחבר כמה ספרים ובנו של הרה"ח רבי ליפא שטרן זצ"ל מחשובי ופארי קוממיות, נותן הגדרה אחרת לכל המהות של קוממיות!

קוממיות זה מקום של מסירות נפש!

קוממיות נתייסדה על מסירות נפש מראשיתה ויסודה עפ"י מרן החזון איש זיע"א, וכל שנותיה וקיומה הן "מסירות נפש".

כולנו היינו דבוקים במרן הרב זיע"א!

כל מי שרק התבונן במרן הרב זיע"א נתפס מיד בברען שלו!

צעיר הייתי לימים כאשר נסתלק מרן הרב זיע"א, עוד לפני הבר מצווה, אך אפילו ילדים היו דבוקים בו, רק ראו את דמותו מרחוק ומיד מיהרו לזכות לשמש אותו.

ילד הייתי, בבית המדרש פנימה מתקיימת "סעודה שלישית". דרך הילדים בעולם שאי אפשר להעמידם במקום אחד זמן רב, ולכן מחזה שכיח הוא בכל המקומות שמתכנסים יהודים לסעודה שלישית בבית המדרש לראות ילדים משחקים בחוץ.

בקוממיות זה היה שונה, דמותו של מרן הרב זיע"א כל כך משכה את הילדים, עד שבשעת סעודה שלישית הייתי עומד מאחורי מרן הרב זיע"א לשמוע את ה"שלש-סעודות תורה".

זה לא רק היה אצלי, עוד הרבה ילדים היו מצטופפים מאחורי הרב לשמוע את דברי תורתו.

מרן הרב זיע"א היה כל כולו מסירות נפש. כל ההנהגה שלו הייתה במסירות נפש.

רק מהסתכלות על צורתו הקדושה היו יכולים לקבל ברען של מסירות נפש לכל החיים. זכיתי בילדותי לישון בביתו כשהרבנית ע"ה נעדרה מהבית לאחר שקיבלה על עצמה להרחיק מבעלה את כל טרדות הבית כדי שיהיה בלתי לד' לבדו והייתה נוסעת לפעמים לסידורים שונים מחוץ לעיר, ואז ראיתי את

עבודתו בקודש, בין בענייני ציבור ובין בעבודת ד'. הכל היה מציאות רצופה של מסירות נפש! אפשר לספר עובדות וסיפורים ימים ולילות ולא לסיים, אך הכלל הוא שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ה'מסירות נפש' של מרן הרב זיע"א חיה וקיימת בקוממיות עד עצם היום הזה, דבר הנעשה במסירות נפש נשאר קיים לדורות. לכן עד היום הזה נתייחדה קוממיות כמקום נקי וקדוש. אנו בימי ילדותנו לא ידענו להעריך את גודל הקדושה שיש בקוממיות, חשבנו שכך היא המציאות בכל העולם, אך אנשים שהגיעו מבחוץ וראו את הקדושה של קוממיות ואת שמירת העיניים שיש כאן, היו אומרים לנו: אתם לא יודעים מה יש לכם פה בקוממיות! באיזה קדושה וטהרה אתם לומדים תורה, הלא כל אחד שהיה גר בקוממיות יש לו עיניים קדושות, באשר אין בה שום מראה שלא כדת.

כל דבר שמתייסד על מסירות נפש, נשאר קיים לדורות, ולכן קוממיות עד עצם היום הזה היא מקום קדוש ונעלה, נקי מכל רבב.

[דברים אלו אמר גם כן ראש ישיבת טשעבין הגאון הגדול רבי ברוך שמעון שניאורסון זצוק"ל על מרן הרב זיע"א ע"פ יסוד הדברים במהרש"א בפ' השוכר את הפועלים].

אם במסירות נפש הדברים אמורים, כדאי לגולל כאן את אשר סיפר כ"ק מרן האדמו"ר ממאקווא קרית-אתא שליט"א שהגיע באופן מיוחד לבית גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א עם חתנו הגה"צ רבי אהרן מנדלזון שליט"א לשיחה מיוחדת עבור ספרנו זה.

בטרם נתחיל בסיפור הדברים מוטל עלינו להקדים כמה מילים על טיב ועומק הקשר בין כ"ק מרן אדמו"ר ממאקווא קרית-אתא שליט"א לדמותם הנשגבה של רבני קוממיות זיע"א.

משנת תרצ"ד עד שנת תשי"ב כיהן מרן הרב זיע"א כמרא דאתרא דכפר-אתא, לאחר שעבר מרן הרב זיע"א לקוממיות מילא את מקומו כ"ק מרן בעל ה"עטרת משה" ממאקווא זיע"א.

בספר אגרות הר"ב (אגרת קמ"ג עמ' קפ"ד) הובא מכתבו של מרן הרב זיע"א:

בתשובה לבקשתכם ע"י ר'... נ"י ... שאבא חזרה לכפ"א עד אחרי החג. הנני להודיעכם שמטעמים חשובים שנוגעים ליסודות המושב קוממיות ת"ו שאני אחראי להם, אני לא יכול למלא בקשתכם. ולכן דברתי עם הרב ממקווא שליט"א... שאני סומך עליו בכל הענינים הנוגעים לשאלות או"ה וכו'.

ודברתי עם הרב ממקווא והסכים לנסוע לכפ"א להיות שם עד א' אייר... ובענין המשכורת תתנו להם מאה ל"י לחודש הזה מהמשכורת שלי כי אני לא צריך למשכורת כפולה, ושלחתי שליח מיוחד למהר הענין והש"י יעזור שיגמור הדבר בכי טוב.

עבותות האהבה ששררו בין שני גדולי עולם אלו ממשיכים בדור שלאחריהם, כ"ק מרן אדמו"ר ממאקווא שליט"א אב"ד קרית-אתא בימינו לבין בניו של מרן הרב זיע"א בנו ממלא מקומו הרב הקודם זיע"א שלימים נעשה מחותנו (וכ"ק מרן האדמו"ר שליט"א במהלך שיחה זו הביע הערצתו אליו באופן מיוחד ומופלג, והפליג במילים נשגבות את אשר אשר המשיך את רבנות קוממיות וכל מפעלות אביו זיע"א בדרכו הגדולה ללא כל סטיה) ועם יבלחט"א בן הזקונים גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א.

בתחילת הדברים פותח כ"ק מרן אדמו"ר ממאקווא שליט"א ואומר: כשאנחנו מדברים מהקוממיות'ער רב אנו צריכים קודם לדעת את מהותו של האיש הגדול בו אנו עוסקים. יש לדעת כי הוא היה "איש אלקים קדוש".

עוד הגדרה אמר כ"ק מרן אאמו"ר ה"עטרת משה" זיע"א, לאחר שישב עימו בדין תורה בענין ציבורי קשה ומסובך שנמשך כמה ימים יחד עם אב"ד חוג חתם סופר הגאון הצדיק רבי יצחק שלמה אונגר זצוק"ל, כשנסתיים ה"דין תורה" נענה ואמר: על 'קצות' וה'נתיבות' כבר שמענו שישנם רבנים היודעים לחזור על כל סעיף קטן מהם בעל פה, אבל למצוא רב שיודע גם כן כל סעיף קטן ב'כסף קדשים' בעל פה, זה כבר ממש חידוש!

אחרי שאנו יודעים במי אנו עוסקים נוכל לספר מעט מגדלותו.

היה יהודי בקרית-אתא ר' דוד ישעי' שייקביץ ז"ל שהיה סגן ראש המועצה בכפר-אתא דאז, מעריץ נלהב של מרן הרב זיע"א ועמד על ימינו בכל פעולותיו, למרות שבא מרקע שונה לחלוטין, היה חרד לכל מילה של הרב ורץ לבצעה בלי

שהיות, גם לאחר שמרן הרב זיע"א עזב את כפר-אתא עמד עמו רבות בקשרי מכתבים לבביים ביותר.

אותו ר' דוד ישעי' שייקביץ סיפר לי סיפור מופלא על מסירות נפשו של מרן הרב זיע"א כדי לחזק יהודי בודד.

היה זה במלחמת תש"ח, המלחמה אז הייתה נוראה והרבה פליטים שניצלו מן השואה בפולין והגיעו לארץ ישראל חשבו שכאן ימצאו מנוח לכף רגליהם, מיד עם בואם גוייסו למחנות הצבא, והוטלו בבת אחת אל המלחמה עם הערביים.

בזמן אותה מלחמה כאשר הייתה סכנת נפשות של ממש לנוע בדרכים, והאפשרות היחידה הייתה לנסוע עם משוריין צבאי, קרא לו מרן הרב זיע"א וביקש ממנו בקשה נועזת: 'אנא ממך, תסדר לי טנק צבאי שיבא לכאן ויסיע אותי אל המחנה הצבאי הגדול הסמוך'.

ר' דוד ישעי' שייקביץ לא נרתע מקושי המשימה ומיהר לעשות את רצונו של מרן הרב זיע"א. לאחר מאמצים מרובים הצליח רכב משוריין מיוחד שיקח את מרן הרב זיע"א למחנה הצבאי.

ברגע שהצליח מרן הרב זיע"א להגיע למחנה, קרא אליו את אחד מן החיילים הרבים ששהו שם, הניח ידו על כתפו בידידות, סובב עימו הלוך ושוב כשהוא משוחח עימו שיחה לבבית ביותר.

שעה ארוכה הרעיף עליו דברי חיזוק ועידוד דיבורי אמונה ובטחון. לאחר סיים ונפרד ממנו ביקש לחזור לביתו.

ר' דוד ישעי' שייקביץ לא היה מסוגל להסתיר את פליאתו, בטוח היה שמרן הרב זיע"א ישא דברים בפני ציבור ענק, עתה מתברר שכל המאמץ הגדול להשיג רכב משוריין היה עבור שיחה עם חייל בודד. את תמיהתו הביע בפני מרן הרב זיע"א: 'וכי בשביל אדם אחד היה צריך לטרוח את כל הטירחה הגדולה הזאת, להביא טנק, ולהסתכן בדרך מסוכנת כזאת?'.

הסביר לו מרן הרב זיע"א: הבה ואסביר לך, היהודי הזה ניצול שואה מפולין, זה עתה חזר מחמש שנים איומות ונוראות, שבור ורצוץ הוא מכל אשר עבר עליו, עוד לא הספיק לנשום מעט לרווחה בארץ ישראל וכבר הוטל אל תוך מערכה

חדשה ונאלץ ללחום ולסכן את חייו... כמה גדול צערו וכאבו של יהודי זה. לכן נסעתי אליו באופן מיוחד לחזקו ולאמץ את לבבו לעודדו שלא יפול לייאוש לגמרי ח"ו.

זו הייתה מסירות נפשו של מרן הרב זיע"א. כדי לחזק ולעודד יהודי אחד היה מסוגל לעשות מאמצים עצומים ולהסתכן והכל כדי להפיג את צערו.

אין כמעשה מופלא זה כדי לבטא את ה'מסירות נפש' של מרן הרב זיע"א.

כ"ק מרן אדמו"ר ממאקווא קרית-אתא שליט"א מסיים דבריו בהבחנה עצומה ומופלאה עד מאוד:

כשאנו מדברים על דמותו הגדולה של מרן הרב דקוממיות זיע"א עלינו לדעת שיש לזה משמעות אחרת לגמרי מסיפורים על שאר גדולי ישראל, הסיפורים על מרן הרב דקוממיות זיע"א מחייבים יותר את כל אחד ואחד.

בהזדמנות נדברנו בענין זה עם כ"ק מרן אדמו"ר ה"נתיבות שלום" מסלונים זיע"א, כי בשונה מאדמורי"ם וגדולי ישראל מפורסמים, אשר מוקפים בדרך כלל בחסידים וגבאים העומדים לצידם לסייע בכל מפעליהם הטובים, הרי שלרב בישראל אין בדרך כלל את האפשרויות הללו. כאשר רב יוצא למערכה הרי הוא בדד, ללא חיילים וללא עושי דברו.

זהו הלימוד העצום מדמותו של מרן הרב דקוממיות זיע"א. הוא היה בודד במערכה, עוד בהיותו המרא דאתרא של כפר-אתא במשך י"ח שנה היה צריך להאבק קשות על משמר הדת, כמעט ללא חיילים, ללא חסידים עוזרים ומסייעים, כשכבוד שמים עומד על הפרק צריך כל אחד להאבק במלא כוחותיו.

שלמות שמשפיעה על כל העולם

הרה"ג רבי בן-ציון קוגלר שליט"א מגדיר את קוממיות כך:

"שלמות"!

קוממיות היא שלמות!

שלמות בתורה!

שלמות ביראת שמים!

שלמות בשמירת התורה והמצוות בכל פרטיהן ודקדוקיהן!

אין עוד יישוב בעולם, שכל כולו, על כל גבולותיו ועל כל תושביו נוסד מלכתחילה כדי להיות במצב של שלמות!

אם רוצים הוכחות על ה"שלמות" של קוממיות, ניתן לשבת ימים ולילות ולספר על כל פרט ופרט איך מרן הרב זיע"א ובנו הרב הקודם זיע"א ניהלו כל דבר בתכלית השלמות.

אך ניקח דוגמה אחת!

בודדה!

עניין שמירת השמיטה.

המצב היום של שמירת השביעית הוא לא ייאמן כי יסופר!

מליוני דונמים בארץ ישראל מושבתים בשמיטה!

שליש מהיהודים שגרים בארץ ישראל שומרים שמיטה!

בימים עברו היה יישוב אנטי דתי קיצוני בשם "עין חרוד" שהיה דוגמה וסמל לפריקת עול מוחלטת, היישוב הכי חילוני בארץ, ללא שום ריח של קדושה.

וכשהפוניבז'ער רב היה אומר שעוד יניחו תפילין בעין חרוד ויקום שם בית כנסת, היה זה סמל של חלום רחוק ותקווה כמוסה.

היום מושבתים בשנת השמיטה שש מאות דונם בעין חרוד. מי האמין?

וזה במקום שהיה סמל לאנטי דתי הכי קיצוני בעולם, בתווך יש עוד מאות יישובים שהשמיטה נשמרת בהם לכל פרטיה ודקדוקיה.

מנין המהפכה הזאת?

היה אחד, שהוגדר אצלם כ"גיבור ישראל". קראו לו מאיר הר ציון, עד היום הוא מושג שלם בצבא שלהם. מישהו האמין שהבן שלו, שקיבל קרקע חקלאית של אלף ומאה דונם, ישבית את הכל בשמיטה?

מלבד זאת שמרן הרב זיע"א ובנו הרב הקודם זיע"א יחד עם אחיו יבדלחט"א הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א גאב"ד קוממיות-ירושלים סובבו ממושב למושב ועשו זאת בפועל, יש כאן פשט אחר לגמרי.

זה נובע מהשלמות של קוממיות!

כשיש מקום אחד בעולם שבו השמיטה נשמרת בתכלית שיא השלמות, זה משפיע על כל העולם.

קוממיות בזמנו הייתה היישוב היחידי בעולם ששמירת השמיטה התקיימה בה בשיא השלמות!

היו יישובים נוספים ששמרו בהם שמיטה, אבל לא בשלמות, בקוממיות זה היה בשלמות!

קוממיות זה מקום של "שלמות" בכל ענייני התורה ועבודת ה'. וזו היא ההגדרה האמיתית של המקום.

אם בענין השמיטה, שיצאה מקוממיות והאירה לכל העולם, אנו עוסקים, כאן המקום להביא הבחנה מופלאה שכמעט אין מי שהעלה אותה בדעתו.

היה זה בהספד שנערך לאחר פטירתו של הרב הקודם זיע"א בבית הכנסת הגדול דקרית-אתא, בנו הגה"צ רבי אהרן מנדלזון שליט"א נשא את הספדו וכך הוא מספר בשיחה מיוחדת לספר "קוממיות אדמת הקודש" שנערכה יחד עם חמיו כ"ק מרן אדמו"ר ממאקווא קרית-אתא שליט"א בבית גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א:

עמדתי בבית הכנסת הגדול דכפר-אתא למרגלות ארון הקודש היכן שזקני מרן הרב זיע"א עמד לפני עשרות שנים ונשא את דבריו החוצבים, ואמרתי שם כדברים האלו: "לכל אדם יש תפקידים מיוחדים אשר מן השמים הועידו אותם רק בעבורו ואף אחד אחר בעולם אינו יכול למלא את מקומו, ישנם כאלו

שעיקר תפקידם בעולם הזה הוא לימוד התורה, ויש שעיקר תפקידם עשיית חסד בגופם ובממונם, יש שעיקר תפקידם הוא לעסוק במשא ומתן באמונה.

הבה נתבונן לרגע בדמותו הקדושה של זקני מרן הרב זיע"א, מה היה קורה בעולם אילו לא היה עוזב את כפר-אתא ועובר ליישוב קוממיות, היאך הייתה נראית ארץ ישראל והמצוות התלויים בה? מה היה קורה עם ענין השמיטה?

הלא אם היה נשאר לכהן כרבה של קרית-אתא שהייתה עיר ואם בישראל, לבטח היה עסוק מבוקר ועיד ערב בענייני הרבנות בעיר הגדולה ולא היה יכול להתמסר כל כך למפעל הגדול של הפצת דבר השביעית ושמירתה בארץ ישראל כולה, ולחולל את המהפכה הגדולה בתום זה. כל המפעל הענק הזה של שמירת השמיטה אותו החל מרן הרב זיע"א יחד עם מרנא החזון איש זיע"א עוד בשנת השמיטה תרצ"ז והתפשט במימדים ענקיים בימינו אלה כפי שמוכר לנו כיום, פשוט לא היה קם!

עוד זכה זקני מרן הרב זיע"א לעשות עוד פעלים גדולים ועצומים לטובת עם ישראל, כדוגמת מאפיית המצות הגדולה והמהודרת שהקים בקוממיות. הוא היה הראשון שהנהיג הידורים מופלגים במלאכת אפיית המצות ומקוממיות התפשטה המגמה הברוכה של הידור במצות בתכלית ההידור והדקדוק, בכל כלל ישראל.

מקום שלמדנו בו חביבות המצוות

קוממיות הייתה מקום ששמרו בו את המצוות בדקדוק הלכה, בשלמות - אומר הגאון החסיד רבי צבי כץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום - אך הייתה לנו, ילדי קוממיות, דוגמה חיה ובוערת למדרגה גבוהה יותר: חביבות המצוות.

בצילו של מרן הרב זיע"א חונכנו לא רק לקיים את המצוות בשלמות, אלא לאהוב את המצוות ולחבבן, לכסוף למצווה, לצפות ולחכות למצווה, וכשמגיעה המצווה לשמוח עימה בעוז ובתעצומות.

שני מחזות מופלאים חקוקים בעצמותיי מימי ילדותי, הם עומדים לי מול העיניים מבלי יכולת לשכוח אותם. אלו היו שני המחזות הנאדרים בקודש שראיתי בימי חיי.

היה זה בערב ראש השנה של שנת השמיטה, כמדומה שזו הייתה השמיטה של שנת תשי"ט.

השמש נוטה לערוב, עוד מעט מתקדשת השנה לה מייחלים כל תושבי קוממיות ומתכוננים אליה זה עידן ועידנים, שנת השמיטה!

מרן הרב זיע"א כוסף לשמיטה, מחכה לשנה שכולה שבת. ובקוממיות זה היה ממש כך, שנה שלמה שכולה שבת. חול המועד אחד ארוך ומתמשך על פני שלוש מאות שישים וחמישה ימים.

את כיסופיו לשבת האדמה ולרגע הגדול של התקדש שנת השמיטה הוא מבטא בעוצמה.

מרן הרב זיע"א עומד על מדרגות בית הכנסת, מהמדרגות שפנו לצד מערב, ומסתכל בערגה שאין כמוה לכיוון השמש אם היא כבר שוקעת.

אחת לכמה רגעים הוא שואל את הסובבים:

נו! די זון האט שוין אונטער געגאנגען?

ס'איז שוין שמיטה?

השמש כבר שקעה?

התקדשה שנת השמיטה?

והסובבים עונים לו:

נאך א מינוט, נאך א מינוט.

מרן הרב זיע"א אינו יכול להתגבר על כיסופיו וערגותיו ושוב שואל: ס'איז שוין שמיטה?

עד שהסובבים ענו לו:

יא, דער רב, ס'איז שוין נאכט!

ואז פרץ ממנו פרץ של שמחה, ונהרה כבירה פשטה על פניו שזרחו באורה הכביר של שנת השמיטה!

לנו הילדים, ילדי קוממיות, מראהו של מרן הרב זיע"א עומד על מדרגות בית המדרש ומצפה לשמיטה, החדיר אהבה למצוות שמיטה וחביבות לכל מצווה ומצווה.

היה עוד מחזה נשגב שנחקק בליבי.

וכשהגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א מספר על המחזה הזה גואים רגשותיו לבלי מעצור, עד שהוא עומד ומדגים את המחזה הזה בפועל, כמי שנמצא ברגע זה בבית המדרש של קוממיות בחג הסוכות.

את העובדה הזאת ראיתי בעצמי, ועדיין לא שמעתי מעולם סיפור דומה לזה.

שנה אחת השיג מרן הרב זיע"א לולב שבראשו "קנעפל"!

כידוע וכמפורסם, יש בזה מחלוקת הראשונים. אולם דעת הרא"ש כפי שכתב בתשובה (כלל כ"ד סימן י' והובא בב"י סו"ס תרמ"ה): מה שכתבת שיש להחמיר בלולב כפוף לא מסתבר לי שאין להוסיף על הפסולים שמנו חכמים, וכפיפת הראש לא מיקרי כפיפה כיון דכולו זקוף רק שעליו העליונים כפופים מעט לא מיקרי כפוף, **ואני אוהב יותר לצאת בו** לפי שאין העלין נחלקים ותיומתו קיימת.

מרן הרב זיע"א נכנס לבית המדרש, לולבו בידו והוא מסתובב הלוך ושוב וחוזר על דברי הרא"ש: "ואני אוהב אותו יותר לצאת בו".

מרן הרב זיע"א כולו בער באש החביבות וערך סיבוב ועוד סיבוב עם לולבו בידו, חוזר ושונה ומשלש את דברי הרא"ש:

"ואני אוהב אותו יותר לצאת בו"... "ואני אוהב אותו יותר לצאת בו"... "ואני אוהב אותו יותר לצאת בו"... "ואני אוהב אותו יותר לצאת בו"...

וככל שחזר על דברי הרא"ש גברה התלהבותו עוד ועוד.

"ואני אוהב אותו יותר לצאת בו"...

"ואני אוהב אותו יותר לצאת בו"...

הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א אינו יכול להירגע מתיאור המחזה, הוא

עצמו עומד ומדגים לנו את מרן הרב זיע"א, אוחז בידו את הלולב עם הקנעפיל, סובב בבית המדרש וקורא בהתלהבות גוברת והולכת:

"ואני אוהב אותו יותר לצאת בו"...

מחזה זה של חיבוב מצווה שהייתי עד לו נחרת בעצומותיי, וכל אימת שאני רוצה להתחזק בעניין חיבוב המצוות אני מעמיד מול עיני את המחזה הנשגב הזה - אומר הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א.

בספר הקדוש "שמע שלמה" מסופר על אחד מחשובי הרבנים שנסע לצדיקים רבים כדי לחזות בעבודת קודשם.

פעם אחת חזה בעבודת קדשו של הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל זיע"א.

סיפר אותו רב, אשר בליל ראשון של יו"ט קם בעוד לילה והלך לביתו של הרה"ק רבי נחום זיע"א, וראהו שהוא עומד ומחבק ומנשק את האתרוג ועומד ומצפה בכיליון עיניים לאור היום כדי לברך עליו.

וכתב שם אותו רב שהשיג אז האהבה של הרה"ק למצווה - "כדמיון מי שהיה לו בן יחיד והיה במרחקים ואח"כ בא אצלו. כן לא היה יכול להתאפק ולקחו זה ביד זה וביד זה ובתשוקה ודבקות בכלות הנפש ממש לקיים מצות בוראו".

מחזה מעין זה זכיתי לראות בדור האחרון בקוממיות.

הרי לנו עוד הגדרה על קוממיות, מקום שלמדנו בו חיבוב מצווה, השתוקקות למצווה, כיסופין למצווה ושמחה של מצווה...

קביעות ברזל ללימוד התורה

עבורי קוממיות זה מקום שלמדנו בו מהי קביעות ללימוד התורה בכל יום, קביעות נטועה במסמרות שאף רוח לא תזיז ממקומה - אומר לנו אחד מחשובי תושביה של קוממיות.

על כל אחד מתושבי קוממיות ניתן לספר על ה'קביעות עיתים' שלו לתורה בלי לזוז, אך מול עיני ניצבים שני סיפורים, אותם ראו ושמעו בזמנו כל תושבי קוממיות.

סיפורים אלו לא שמעתי מעודי על אף אדם באף מקום, עבורי שני הסיפורים הללו, זה קוממיות!

המדובר בחברים המופלגים בלב ונפש, השותפים והמחותנים, ובעיקר החברותא הנצחית ללימוד התורה שלא זזה ממקומה שנים רבות: הרה"ח רבי שמחה בונם אויש זצ"ל והרה"ח רבי יוסף פראגר זצ"ל.

את הסיפור הראשון נביא כפי שנכתבו בקונטרס "עת רקוד", מזכרת משמחת נישואין של נכדת משפחת פראגר, במדור 'ואלה תולדות משפחת פרגר' עמ' קמ"ג:

סיפור נפלא שפורסם ב'המודיע' (י"ט באדר ב' תשע"ו) על הרה"ח רבי יוסף פראגער זצ"ל. באדיבות: עיתון 'המודיע' - מדור 'הרהור חוזר' - הכותב הרה"ח ר' משה גוטמן הי"ו. עוד סיפור ששמעתי השבוע, דווקא סיפור ישן, אבל חביב.

לפני שלושה שבועות ומחצה עזב את עולמנו איש חסד ויקר שבערכין ושמו: הרה"ח רבי יעקב קאפל ברמינקא זצ"ל, מזקני חסידי ויז'ניץ.

רֵב קאפל זצ"ל היה מעמודי התווך של היישוב קוממיות. מראשי הקהילה, ומאנשי אמונו הקרובים של המרא דאתרא זצוק"ל, ובנו ממלא מקומו זצוק"ל. רֵב קאפל זצ"ל היה אחד הסממנים שבזכות הצטברותם התאפיינה קהילת קוממיות של פעם כקהילה משומרת ושמורה של פעם. הוא היה יהודי של פעם, גבאי של פעם, ובר-טעם של פעם.

על פני תקופה של כמה שנים היה לו שיעור תורה קבוע, בין שלל שיעורים קבועים אחרים, שקבע ללימוד בשעות לפני הצהריים עם שניים מאנשי המקום,

הרה"ח ר' שמחה אויש זצ"ל והרה"ח ר' יוסף פראגר זצ"ל. נקבצו שלושתם מדי לפני הצהריים בבית המדרש. רֶבּ קאפל החנה את אופניו, רֶבּ שמחה ורֶבּ יוסל את טרקטוריהם (של רֶבּ שמחה כחול וחדש, של רֶבּ יוסל כתום ועתיק), נכנסו לבית המדרש בדרך ארץ מעורר געגועים, פתחו ספרים, הרכיבו משקפי קריאה והגו בתורה בתוך השקט.

קביעת שיעור בשעות לפני הצהריים של מושב אינה קביעות קלה גם לפנסיונרים, על אחת כמה וכמה שהם לא היו פנסיונרים עד יומם האחרון. שעות לפני הצהריים הן השעות שבהן הפעילות העסקית והכלכלית רותחת ברחבי המושב. המרפאה היחידה פתוחה רק לפני הצהריים (רופא היה מגיע פעמיים בשבוע; בכל פעם לשעתיים). הצרכנייה היחידה פתוחה רק לפני הצהריים. המזכירות פתוחה לפני הצהריים. משאית התערובת ללולים ולרפתות מגיעה לפני הצהריים. הדואר מתחלק לפני הצהריים, לרבות העיתון היומי המודיע שהיה מגיע אז בסביבות עשר.

אמנם הַשְׁעָחְט-הוֹיז (משחטה) של העופות כן התחשב ופעל שעה אחת בבוקר ושעה אחת אחרי הצהריים, אך חיי החולין רחשו לפני הצהריים. מאוחר יותר, בשעות אחרי הצהריים והערב השתררה תנומת חולין קבועה ורק החיים הרוחניים פעלו בעוז גם בשעות אלו.

עם זאת ולמרות ההפרעות המזדמנות, לא הרפו שלושת החברים מקביעותם והתעקשו לבצר להם את השיעור הקבוע בשעה שבה בית המדרש היה יחסית ריק מלומדים אחרים. עומס הלימודים בבית המדרש היה בשעות הבוקר המוקדמות, החל משיעור משניות עם ברטנורא שפתח את היום בשעה ארבע בבוקר, עבור לשיעורי בוקר אחרים ומאוחרים, וכלה בשעות הערב ששוב שבו השיעורים לשקוק חיים בין כותלי בית המדרש ובמרכזו שיעורו הקבוע של הגאון הגדול קדוש עליון נזר הרבנים רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל גאב"ד קוממיות בשולחן ערוך עם ט"ז ומגן אברהם שנמשך קרוב לשעתיים בעמקות ובהירות.

באחד הערבים אירעה בשדות המושב תאונה טראגית ומחרידה.

הרה"ח ר' יוסף פראגר זצ"ל נספה בתאונת טרקטור שהתרחשה בשדה בעת שכיסח קוצים עם המכסחת הייחודית שסונפה לטרקטור. מי שמצאו נופל

בשדה, אחרי דאגות קודרות וחיפושים קדחתניים, היה ידידו ומחותנו ושותפו לקביעת העיתים הרה"ח ר' שמחה אויש זצ"ל. המושב הוכה בתדהמת אבל. רֶבּ יוסל ז"ל, בוגר מחנות בסיביר כמדומה, האיש הרגוע וסלחן שזכיתי להכיר עלי חלד - ורגועים סלחנים רבים הכרתי - נמנה עם האנשים היותר אהובים על כל שכבות הגיל במושב.

הכל ביכו את מותו הפתאומי ואת לכתו.

באחד מימי השבעה על רֶבּ יוסל זצ"ל, בשעה מוקדמת מאוד של בוקר מתעורר בנו של המנוח ז"ל לקול נקישות נסערות על דלת הבית. השעה מוקדמת הייתה גם לפי סדר יומם התובעני של זקני קוממיות. על מפתן הדלת מוצא הבן האבל את רֶבּ קאפל ז"ל ופניו חיוורות. קשה היה לגרום לרֶבּ קאפל לסעור ולגעוש, בטח שלא להחוויר. הוא לא פחד מאיש ולא חשש ממאום. ראש קהל של פעם. ממעט דברים היה תדיר ולרוב משתמש במבטו הרושף מתחת לגביניו העבותים כדי להסדיר דברים הטעונים סידור. הפעם ביקשו להיכנס ולשיח את אשר על לבו.

בחלומי - כך סיפר - ראיתי את אביך רֶבּ יוסל. זכרתי כי נפטר ומיד שאלתיו מה אתה עושה כאן, רֶבּ יוסל. סיפר לי אביך שבהגיעו למעלה העמידוהו לפני דלת כביכול שמעברה האחר מצוי חלקו בגן עדן, ועליו לפתוח את הדלת ולהיכנס. אלא שבעת שניסה לפתוח את הדלת לא הצליח, והרגיש כי מישהו מעכב בעדו מהצד השני. החלה התגוששות. הוא מנסה לפתוח את הדלת בכל כוחו ולהגיע אל המנוחה הנכונה, בעוד שאי מי מתנגד בכוח לפתיחתה של הדלת. "התאמצתי והתאמצתי, התעקשתי ולא הרפיתי, עד שהצלחתי לפתוח את הדלת. ואז אמרו לי כי התעקשותי לפתוח את הדלת הצליחה בסופה אך ורק בגלל התעקשותי הקבועה לשמור על קביעת העיתים לתורה בכל מצב. מידה כנגד מידה", ואת זה באתי לספר לך, קָאפֶּל, כדי שתמשיכו שניכם עם קביעת העיתים שלנו".

כאן סיים רֶבּ קאפל את סיפורו.

זה הסיפור הראשון!

את הסיפור השני נציג כלשון הכותב הרב מרדכי ברנשטיין שליט"א, שישב לשיחה ארוכה עם בני משפחת הרה"ח רבי שמחה בונם אויש זצ"ל:

גם דמותו של ר' שמחה כ'רפתן' הייתה מוערכת מאוד ב'קהילה קדושה קוממיות'. בפי רבים מבניה שגור הסיפור הידוע שאליו היו עדים מכלי ראשון, וכאלו ששמעו מהם ומעבירים אותו הלאה. סיפור קוממיותי טיפוסי ומובהק שלא יכול היה להתרחש בשום מקום אחר בעולם. מעשה גבורה של ממש, שבו מתגלה גודל אצילות נפשו ואמונתו היוקדת של ר' שמחה. מעשה שנקשר לרפת ואל מחותנו - שותפו משכבר הימים עוד מהעיירה פאקש שבהונגריה - ר' יוסף פראגר ז"ל. וכה מסופר:

הסכם היה ביניהם - בין ר' יוסל לר' שמחה. בעוד זה עוסק לפרנסתו ברפת הפרות, עסק שכנו וידידו בכיסוח קוצים וכדו' - הכנת שדות לזריעה, באמצעות מכסחת ענק שברשותו. סיכמו השנים ביניהם כי במקום שר' יוסל יצטרך להרחיק עם הפסולת המצטברת ברשותו ולפזרה במקומות שונים המיועדים לכך, עדיף להעבירה מעבר לכביש, אל הרפת של מחותנו ר' שמחה. ברפת - סיכמו ביניהם המחותנים - יתענגו הפרות על ארוחות משביעות, ממיטב התוצרת שהניבה המכסחה של ר' יוסל פראגר. בעוד שזה יחסוך את זמן ועול הטיפול בסחורתו - 'זה נהנה וזה נהנה' פשוטו כמשמעו.

ההנאה ההדדית לא הסתכמה בכך, היא המשיכה גם בהנאה וחוויה רוחנית עילאית, כאשר מדי לילה בשעה 10 בדיוק היה ר' יוסל נכנס לבית משפחת אויש, ללימוד גמרא מענג בחברותא עם ר' שמחה. כך נמשכה ידידות וקרבה של שנים רבות.

ואז הגיע אותו יום. בשעות הצהריים הבחין ר' שמחה כי משהו אינו כשורה במצבן של הפרות, הן היו ישובות ושרועות על הארץ, כשהן נאנקות ומתפתלות בכאבי בטן וייסורים. מבט קצר על ערימת האוכל שהוגשה לפניהן הבהיר לר' שמחה את גודל האסון. לצד הקוצים והעשבים השוטים, כוסחה בטעות גם כמות נכבדת של 'צמח ההרדוף', אותו צמח שמהווה לא פחות מ'סם המוות' לבהמות, הוגש להם בשגגה גמורה על ידי 'מיטיבם' ר' יוסל פראגר. רבי שמחה הזעיק מיד את הווטרינר, אך גם ידו המיומנת של זה קצרה מהושיע. אמנם היו בהן כאלו שהספק מנת ההרדוף שהצליחו ללעוס היה מועט, ואת אלו עוד

היה ניתן להציל, אבל שכנותיהן המוצלחות יותר, אלו שהצליחו לסדר לעצמן מנה הראויה להתכבד בה, החלו למות ולהתפגר בזו אחר זו. עיניו של ר' שמחה רואות וכלות כיצד השקעה של שנים יורדת לטמיון, הפסדי העתק התרחבו משעה לשעה. רבים מבני היישוב ובני המשפחה נחלצו לעזור ובעיקר לתמוך בו באותה שעה קשה. בינתיים הגיעו המשאיות שהוזמנו לפינוי הנבלות בדרכן למכירה במחירי הפסד בשווקי הבדואים. ההתקהלות וההמולה היו לא קטנות.

השעות נוקפות וחולפות. והנה, כאשר מחוגי השעון ניצבו על השעה רבע לעשר, נראה לפתע כאילו ר' שמחה פושט צורה ולובש צורה. ללא אומר והסברים, הוא ניגש אל הנוכחים והתומכים ומבקש מהם בתחינה לעזוב מידית את המקום. הוא דאג ודחק שאיש לא יישאר בשטח. איש לא הבין על מה ומדוע.

אבל יודעי דבר הקרובים החלו להבין. שעת השיעור הקבוע עם ר' יוסל מתקרבת, הוא כלל אינו יודע על הדרמה המתחוללת בעטיו מזה כמה שעות. והיו בהם שמתוך סקרנות ערה נשארו לצפות מרחוק במפגש המעניין.

ושום דבר לא היה לכאורה 'מעניין'...

בשעה הקבועה נצפה ר' יוסל מגיח לחצר משפחת אויש, נוקש בדלת ומתקבל במאור פנים ע"י ר' שמחה. לא עברו דקות ספורות, סיפרו הסקרנים שביניהם, ומתוך הבית נשמע קול תורה ערב. מעבר לחלונות הפונות לכיוון הרפת נשמעו צלילים קסומים של לימוד גמרא, הפרות שגורלן שפר ונשארו בחיים המשיכו לשמוע את המנגינה הקבועה היומיומית. וכי מה ירוויח ר' שמחה אם מחותנו ידע על ההפסד שהוא גרם לו, וכי יכול הוא להחיות פגרים מתים? אם כן למה להעיב על אווירת הידידות ועל לימוד הגמרא האהוב?!

"זו גדלות הנפש", גדלות ואצילות שלא ניתן לראות דוגמתן בשום מקום אחר מלבד קוממיות - מספרים בהתרגשות אנשי המקום. "וזה עוד לא הכל", מוסיף מי שמוסיף. לסיפור יש המשך, ובעצם 'הקדמה'.

ביום המחרת ניגש אליו אחד מאותם 'העוקבים בהתפעלות' ושאלו ישירות: "מנין לכם הכוחות, ר' שמחה? הרי נזקים גדולים נגרמו לכם אתמול, איך זה שהצלחתם להבליג על כך ולהתנהג בלילה כאילו הדבר אינו נוגע אליך?"

לא איש כר' שמחה ישאיר את זולתו ללא מענה. וכשהוא עונה, הוא משלב בדבריו סיפור מדהים נוסף שהתרחש בדידו, סיפור ששינה את כל צורת ההסתכלות וההתייחסות שלו אל מקור פרנסתו, הרפת והפרות, וזה מה שהשליך על ההתנהגות המופתית והאצילית בליל אמש.

"היה זה לפני עשרות שנים בשבת בבוקר" - פתח ר' שמחה את סיפורו. "כדרכי, השכמתי קום כדי להאכיל את הפרות, אני פוסע לרפת, ולחרדתי אני מגלה כי כל מאות בעלי החיים דרי הרפת נעלמו כלא היו. הדבר היה ממש נראה כמו חלום. המחשבות האיומות שיתקו אותי לגמרי. ולאחר שווידאתי כי איני הוזה בהקיץ, מצאתי את עצמי ממהר לחדר ה'בית-דין שטוב' דקוממיות. במחיצתו של מרן הרב זיע"א - ידעו כולם כי ניתן לפנות בכל השעות והזמנים. גם בשעת בוקר מוקדמת זו נקשתי בדלתו ושטחתי בפניו את מר גורלי. מרן הרב זיע"א תקע בי את מבע עיניו הרחימאיות ובקול מרגיע ומעודד הוא כמו פוסק: 'ר' שמחה, אני מבטיח לך, שבזכות שמירת שבת לא ייגרם לך כל נזק. עשה שבתך קודש והכל יסתדר'. ואכן, לאור דבריו הברורים והמעודדים אזרתי כוחות להסיח את הדעת מהרפת ומהאובדן, והצלחתי להתנהל כמו בכל שבת קודש סדר שכלל מקווה, שיעורי תורה כהכנה לתפילה והמשך סדר היום כנהוג באווירה הנעלית של השבתות בקוממיות.

בדרכי חזרה מבית הכנסת, עיני מציצות מאליהן לעבר הרפת, והנה לפליאתי הרבה, 'שבת היא מלזעוק והפרות לא איחרו לבוא', כולם שבו על עקבותיהן וחזרו לרפת, כאילו דבר לא אירע. בזכות ברכתו של הרב וקדושת השבת. "מאז", הפטיר ר' שמחה, "כל המבט שלי על הרפת והפרות השתנה מקצה לקצה, אם עד לסיפור זה חישבתים בשגגה לעוגן הכלכלי שלי, הרי שמאותה שבת השתנה כל צורת ההסתכלות שלי בנושא, והרפת היא בעיני רק אמצעי אחד מיני רבים שהמקום ברוך הוא יכול לפרנס אותי דרכה. כך שהתמיהה שלך על אירועי האתמול היא שאלה מיותרת..."

שני סיפורים אלו, שאינם אלא מציאות אחת, הם מסמלים עבורי את קוממיות!

ומכאן לסיפור נוסף בלשונו של הסופר הרב רפאל גרטנר שליט"א, מתוך שיחה שערך עם אחד מזקני היישוב הרה"ח רבי יוסף זונשיין שליט"א:

הרה"ח ר' יוסף זונשיין הינו מראשוני המייסדים של מושב 'קוממיות' - לפני קרוב לשבעים שנה. רובם המוחלט של חבריו כבר אינם עימנו - להבדיל בין חיים לחיים.

אם יש את נפשכם לדעת מי היה דור המייסדים, הסכיתו לסיפור הבא: הקבוצה המייסדת הייתה מורכבת כידוע מבחורים. מרן הרב זיע"א היה מוסר להם שיעור בין מנחה למעריב. פעם אחת שאל באמצע השיעור: מה השעה? הבחורים שלא רצו שהשיעור המתוק יסתיים הזיזו את מחוגי השעון חצי שעה אחורה. כך נמשך השיעור עוד שלושים דקות.

כאשר הסתיים השיעור וניגשו לתפילת ערבית, גילה הרב את התרמית וחייך...

(לבטח הרהר באותה שעה בלשון הזוהר הק' [פר' יתרו דף צ"ג] "לא תְגַנֵּב. אי לאו דפסקא טעמא [אם לא היה טעם הפוסק, היינו טפחא, לאחר המילה 'לא'] הוה אסיר אפילו למגנב דעתא דרביה באורייתא... ובמה דפסקא טעמא, אסיר ושרי [במה שפסק הטעם, יורה שאסר והתיר. ע"פ ביאור 'הסולם']).

מקום של עובדי ד'

הגדרה נוספת עוצמתית לקוממיות מגיעה דווקא מכיוונם של עובדי ד' ואנשי מעלה שהתגוררו בקוממיות, הם היו חייליו של מרן הרב זיע"א והם המה שהעלו את כל תושבי קוממיות למדרגות רוחניות.

בקוממיות התגוררו דמויות הוד של יהודים עובדי ד', מורמים מעם, בעלי מדרגות ממש.

כדי שנבין את ההגדרה הזאת מגולל הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום, מעט מן המעט מחייהם של האנשים בעלי המדרגות שהטביעו חותם בל יימחה על קוממיות:

ראשיתה של קוממיות הייתה מקבוצת פליטים, ניצולי השואה, שהגיעו חסרי כל ממש, ללא מודע וללא גואל, בודדים אחד מעיר ושניים ממשפחה, שנתלקטו לדור ביישוב חרדי.

מרן הרב זיע"א שכיהן כרב כפר אתא הביא עימו קבוצת משפחות אנשי מעלה שדרו בכפר אתא, שיבואו עימו לקוממיות.

האנשים הללו היו אנשי מעלה, בעלי מדרגות, והם השפיעו על קוממיות כולה והעלו את כלל התושבים למדרגות בעבודת ד'.

הם אלו שהחדירו יראת שמים בקוממיות כולה.

הם באו מהונגריה והיו חסידי סאטמאר, אבל לא רק אנשים שהיו שייכים לסאטמאר גרידא אלא כולם תלמידים של כ"ק מרן האדמו"ר הגה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א שלמדו תורה מפיו בישיבתו שבהונגריה.

עם אלו נמנו רבי משה דסקל, רבי ישראל מאיר עקשטיין, רבי מרדכי הלפרין, רבי ישראל יעקב קרויס רבי נחמן לנדא רבי ליפא שטרן ועוד...

היו עוד שלא מחסידי סאטמאר שנמנו על מקורביו עימם חולל מרן הרב זיע"א את המהפכה, כמו רבי משה דוד פאלוך רבי שלמה זלמן קוט רבי משה יעקב סיגלר רבי ישראל פוזנר רבי יצחק מאיר רפפורט רבי משה טלוביץ רבי יעקיל פרקש רבי ישראל סגלשטיין ורבי יעקב גוטמן ועוד שלא נמנו ברשימה זו.

מרן הרב זיע"א בעצמו היה במקורו חסיד וורקא ואלכסנדר (ומגזע אדמור"י וורקא ורבני פלוצק זיע"א) ואח"כ נמנה על חסידי גור בפולין, וכל ימיו הלך לאורה של וורקא וקאצק, אך בתקופה שהיה הרב של כפר אתא הוא "גילה" את ה"הונגרים" והעריך מאוד את ה'יראת שמים' שלהם, את דבקותם הבלתי מתפשרת ואת מסירות נפשם לכל דבר שבקדושה.

את הווארימקייט ההונגרית גילה מרן הרב זיע"א אצל תלמידי הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א, עד שהוא עצמו התחבר להליכותיהם והנהגותיהם בקדושה.

בעיקר לקח לעצמו את הנהגות הצניעות והקדושה המיוחדות של נשות הונגריה. מרן הרב זיע"א לא ויתר על הנהגת התספורת לנשים וכו', ולבניו חיפש שידוכים שיסכימו להנהגה מקודשת זו. מרן הרב זיע"א ויתר על הצעות

שידוכין חשובות מאוד ממשפחות של רבנים ואדמו"רים בעומדו בתוקף על קיום תקנה זו.

לטענת מרן הרב זיע"א בפולין עצמה נהגו בהנהגה מקודשת זו עד לתקופת מלחמת העולם הראשונה, ביתו הרבנית אסתר יהודית זילברשטיין ע"ה שמעה זאת מפי רבניות בגור שגם בפולניה הייתה נוהגת הנהגה זו עד למלחמת העולם הראשונה שהביאה בלבול גדול בהנהגה זו.

ידוע שבזמנו הציעו לבנו הרב הקודם זיע"א הצעת שידוך ממשפחת אדמו"רים חשובה מאוד, שלא נהגו במשפחתם בתקנה זו. ההצעה הייתה חשובה כל כך ולא היה שייך לסרב לה, עד שהרב הקודם זיע"א חשב אולי מחמת כבוד אותו אדמו"ר גדול לוותר על דרישה זו. אך אז החליט אותו אדמו"ר חשוב שהוא אינו רוצה להיות הגורם לוויתור על הנהגה מקודשת זו, למרות שבבית אבותיו הגדולים והקדושים לא נהגו בה.

לאחר אירוסי בנו הרב הקודם זיע"א כתב מרן הרב זיע"א במכתב: והנה משפחת הבחור מכירים אותי והם מושפעים ממני בהרבה דברים ותוכל להגיד כשעשיתי השידוך ממשפחת בלז זידיטשוב עם בני נ"י מלבד עצם ההתקשרות עם קדושי עליון זי"ע שמחתי ונתתי שבח והודי' להש"י שכלתי תלך כמו שהלכו בפולין לפני מאה שנה.

כדאי להתמקד בדמות אחת מבין הדמויות של תלמידי כ"ק מרן הגה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א שקידשו את קוממיות - אומר לנו הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א -

בדמותו של הגאון החסיד רבי משה דסקל זצ"ל.

ר' משה דסקל היה דמות מיוחדת במינה, תלמיד חכם גדול, עובד ד', איש מורם מעם.

בקוממיות הוא היה קודם כל המלמד האגדי שאין תלמיד שלא מדבר עליו בהערכה ובהערצה מיוחדת במינה. כמו כן היה גם שוחט ומוהל. היה לו עוד

תפקיד משמעותי מיוחד במינו - כשמרן הרב זיע"א נעדר מקוממיות היה ר' משה דסקל ממלא את מקומו ועונה לשאלות בהלכה.

מכיוון שזכיתי להיות מראשוני ילדי קוממיות, זכיתי ללמוד אצלו כמעט רוב שנותי בחדר.

מה אומר ומה אדבר?

"טעם בתוספות" קיבלתי אצל רבי משה דסקל.

זה נשאר ספוג בעצמותיי.

את היראת שמים של רבי משה דסקל לא שייך לתאר בכלל - ממשיך הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א - את ה"עבודה" קשה להמחיש למי שלא ראה זאת. כשאני מדבר על היראת שמים שלו כולי רועד.

סיפרנו שהוא היה מוהל, בכל ברית שהתקיימה בקוממיות היה הסדר כך: כל ילדי קוממיות היו עומדים בשתי שורות, וכל ילד החזיק בידו נר!

כשהקוואטר היה נכנס לבית המדרש עם הרך הנימול היה עובר בין שתי שורות של ילדים עם נרות דולקים.

אתם מבינים כבר אילו חוויות חווינו בתור ילדים בקוממיות?! - מתרגש הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א - איפה שמעתם על עוד מקום בעולם שיש בו מנהגים קדושים כאלו?!

עכשיו הגיע הרך הנימול לידיו של המוהל והמלמד שלנו רבי משה דסקל.

לר' משה דסקל היה קול ארי!

ויחד עם זאת קול נעים בתכלית המתיקות!

וכשר' משה דסקל היה שואג בקול ארי ומתוק: "אליהו מלאך הברית עמוד על ימיני לסמכני", היו הקירות רועדים!

אוי, כמה שנים עברו מאז? מדברים על קרוב לשישים שנה, המעמדות הללו שרבי משה דסקל שואג "אליהו מלאך הברית עמוד על ימיני לסמכני" עומדים לי מול העיניים כאילו שמתרחשים עכשיו!

כל הגישה שלו, כל ה"צוגאנג" שלו לכל מצווה היה בדחילו ורחימו, ואנחנו הילדים ראינו את זה וזה חדר לנו לעצמות!

יום שהייתה בו ברית מילה בקוממיות היה אצל כולנו "יום קדוש"!

אי אפשר לשכוח איך היה נראה "יומא דפגרא" אצל רבי משה דסקל.

למשל ב"חול המועד", רבי משה דסקל לא היה צריך ללמד בחיידר באותם ימים, ומה עושים שלא ממהרים לשום מקום? מתפללים באריכות ומשקיעים שעות על גבי שעות בתפילה מתוקה וערבה!

במניין של מרן הרב זיע"א בחול המועד היו מסיימים את התפילה בשתיים עשרה וחצי בצהריים, ר' משה דסקל ניגש לעמוד ומרומם את כל הקהל בתפילתו.

את ברכת "יוצר אור" שרו כולם ביחד באריכות ובמתינות, וכל התפילה התנהלה בשירה ובזמרה, "עבודה" שלמה!

כל תפילת "קבלת שבת" אצלו הייתה "עבודה" שלמה!

ה"ברכת החודש" שלו לפני העמוד, זה דבר שספוג בעצמות של כל ילדי קוממיות, אף אחד מהם אינו יכול לשכוח את המעמד הנפלא הזה.

לפני עשרים וחמש שנים התארחתי בבית הורי בקוממיות ב"שבת מברכים", פגשתי שם יהודי קצת מודרני תושב ארה"ב שגדל בילדותו בקוממיות והגיע אף הוא לבקר את הוריו.

לאחר ברכת החודש הוא ניגש אלי בטענות: זה ברכת החודש? כך נראה היום "ברכת החודש" בקוממיות? אתאר לך את ה"ברכת החודש" של ר' משה דסקל, ואותו יהודי נעמד והחל לחקות את סדר מעמד "ברכת החודש" של ר' משה דסקל, ותוך כדי כך פרץ בבכי של התרגשות ללא הפוגה.

אתם מבינים, יהודי שחי שנים רבות בארה"ב, וכשהוא נזכר בברכת החודש של ר' משה דסקל הוא אינו מסוגל לפסוק מבכיו...

מה נאמר ומה נדבר על ה"ימים הנוראים"!

יש מנהגים שונים בתפילת "הנני העני ממעש". אצלנו בסלונים אומר אותה השליח ציבור בשקט, אצל ההונגרים אומר זאת החזן בקול.

כשר' משה דסקל היה מגיע ל"ותגער בשטן לבל ישטינני", היה נותן שאגה אדירה בקולו הכביר עד שאפילו הקירות היו רועדים!

מרן הרב זיע"א, רבי משה דסקל ורבי ישראל מאיר עקשטיין היו דבוקים זה בזה עד שלא נפרדו אף פעם. מהם קיבל מרן הרב זיע"א את כל החומרות וההנהגות של יראת שמים וקדושה שנהגו בהונגריה.

ר' משה דסקל נהרג בתאונה ל"ע, הסתלקותו הפתאומיות הייתה מכה קשה מאוד לקוממיות. מרן הרב זיע"א אמר בהספדו על ר' משה דסקל: "שישה מיליון יהודים נהרגו על קידוש השם, מה זכו אלו שנשארו בחיים?" - מרן הרב זיע"א ממש זעק את השאלה הזאת.

"אלא הפשט הוא, שהריבונו של עולם צריך שיהיה המשך לשושלת הדורות, והוא בחר את היהודים עימהם הוא ימשיך את שושלת הדורות!

"די געבליבענע זענען געקליבענע!" זעק מרן הרב זיע"א (קשה לתרגם את המשפט הזה ללשון הקודש).

כשהסתלק ר' משה דסקל נסתלקה ה"נשמה" של קוממיות!

•

הסיפורים על עבודת ה' של ר' משה דסקל אינם אלא בבואה דבבואה לחיי העבודת ד' שהיו בקוממיות, בשביל לספר על זה צריך לשבת ימים ולילות וכולי האי ואולי!

זאת הייתה קוממיות, מקום שהתהלכו בו עובדי ה' אנשים מורמים מעם, וילדי קוממיות גדלו במחיצתם וראו מחזות מופלאים של קדושה והעכערקייט וספגו את הכל לתוך אישיותם.

רבי משה דסקל זצ"ל, שהיה תלמיד חכם עצום ומקורבו של מרן הרב זיע"א עוד מימי מגוריו בכפר אתא בטרם בואו ליישוב קוממיות, הוא דוגמה אחת בלבד, וגם הסיפורים המובאים כאן הם מעט מזעיר. היו בקוממיות עובדי ד' מופלגים, והבאנו מעט מן המעט "מושגים" מחיי עבודת ד' שלהם. השאר יפורטו בפרק המיוחד להם, כאן אינם באים אלא לשם חידוד ההגדרה.

הנה לנו עוד עובד ד' מופלג, ידידו בלב ונפש של רבי משה דסקל, הרה"ח רבי ישראל מאיר עקשטיין זצ"ל, לספר עליו לא נתחיל ולא נגמור.

כדאי להעתיק לכאן את תיאורו של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א, בנו של הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, מהדמויות האגדיות בקוממיות בספרו אבן טובה:

ומדי דברי בו אזכיר לשבח את הגה"ח רבי ישראל מאיר עקשטיין זצ"ל, שהיה מתעסק בכל ימות השבוע בשדותיו עם פועליו, ובשבת פשט צורה ולבש צורה אחרת פשוטו כמשמעו. ומי שלא ראה אור פניו בריקוד ליל שבת אחר השיעור באור החיים הק' בניגון "אז ביום השביעי", כשהגיע לתיבות "וברך את עמך באור פניך", או מי שלא שמע אותו מזמר בהשתפכות הנפש "נפש כי נאנחה בא שבת בא מנוחה", לא יבין את זאת; או בשבת חול המועד סוכות בניגון "ניחומך במצוותיך" כשר' ישראל מאיר בוער כלפיד אש, או בתפילת נשמת כשהתכסה בטלית עד לאחר פניו, ורק ראינו כל גופו רועד.

כדאי לציין כאן מה שמונח בזיכרוני מימי ילדותי, באחת משנות השמיטה בליל א' דר"ה כשליווינו את הרב זצ"ל לביתו אחר התפילה, נענה ר' ישראל מאיר - שג"כ היה מהמלווים הקבועים - שלפני אמירת ברכו בהתקדש היום נפל ברעיונו לומר "לשם יחוד וכו' הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות בוראי שצונו לשבות בשביעית, כדכתיב ושבתה הארץ שבת לה', ויהי נועם וגו'".

והנה לפנינו סיפור נורא אודות עובדי ד' אלו, שזעזע בזמנו את אמות הסיפים של קוממיות.

עברו שנים אחרי שנסתלק רבי משה דסקל זצ"ל באופן טראגי בתאונת דרכים ה"י, והנה הוא מתגלה בחלום לאלמנתו. הוא ביקש ממנה, שהיות שקנתה חלקה על ידו בבית החיים, תוותר עליה ותעבירה לידי ידידו רבי ישראל מאיר עקשטיין.

האלמנה התייחסה בביטול לחלום.

החלום היה משונה ומוזר, הלא ר' ישראל מאיר עקשטיין עדיין במיטב שנותיו, חיים ארוכים לפניו, מדוע הוא מתגלה בדיוק עכשיו בחלום?

לא נותר לה לאלמנה זמן רב לתמוה אודות החלום, כי למחרת בבוקר נודע לה על פטירתו של הרה"ח רבי ישראל מאיר עקשטיין זצ"ל והוא עדיין במיטב שנותיו.

היא הודיעה את דבר החלום למשפחתו, ושני הידידים מונחים זה לצד זה בבית החיים, הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו.

מעשה זה זעזע בזמנו את קוממיות כולה, והוכיח לכולם אילו אנשי מעלה התגוררו בה.

ודוגמה נוספת על ההווי של עבודת ד' בקוממיות; אחד מעובדי ד' בקוממיות היה הרה"ח רבי אברהם ווייס זצ"ל.

ההתלהבות שלו ב"נשמת" הייתה מרקיעת שחקים.

מרוב התלהבות דקדושה היה מכה בשולחן בידו, עד שהיה כל בית המדרש רועד מעוצמת הכאותיו ודפיקותיו שנבעו מהתלהבותו הגדולה, ממש כך ללא מליצה וגוזמה.

בבדיחותא היו אומרים, שהסימן עבור הנשים שהתפללו בעזרת נשים ורצו לדעת היכן אוחזים, אם היו שומעות את ההכאות הנמרצות של רבי אברהם ווייס זצ"ל היו יודעות שהנה עכשיו אוחזים ב"נשמת".

אחד מן המתפללים, שהיה איש שמח ומשמח והיה אוהב להעלות חיוכים של שמחה על פני האנשים, הגיע שבת אחת לתפילה, והנה ראה שדמותו של רבי אברהם ווייס איננה, מסתמא לא חש בטוב ולא יכול לבוא להתפלל עם כולם. מיד נתמלא דאגה, מה יהיה? מהיכן ידעו הנשים היכן אוחזים? ניגש אל אחד הילדים וביקשו שיעלה לעזרת נשים ויודיע להן שעכשיו אוחזים ב"נשמת". ומבדיחותא זו אתה למד עד היכן הדברים מגיעים.

בנו הרה"ח רבי יצחק אייזיק ווייס שליט"א, שהיה יד ימינו של מרן גאב"ד ירושלים הרמ"א פריינד זיע"א, מספר: לא מכבר הייתי בעיר מונטריאול שבקנדה לצורך החזקת מוסדות הרמ"א. פגשתי יהודי אחד נכבד בעמיו יוצא קוממיות, ומיד שאלני: אתה מקוממיות? כן, השבתי לו! מיהו אביך? שאל. ר' אברהם ווייס! - השבתי.

היהודי התלהב: "דע לך שכל אימת שאני חפץ להתלהב בתפילות הימים הנוראים או בתפילת מוסף, ובכל עת שאני רוצה להתחזק בעבודת ההתלהבות בתפילה, אני מעלה למול עיני את דמותו של אביך, וכך אני מקבל את ההתלהבות הנכונה לתפילה".

ישנו יהודי נכבד הדר ב"קרית יואל", והוא אומר לי תדיר כשאני פוגש אותו: "אני תמיד משתדל להעביר לילדים שלי ולתאר להם את עבודת ד' של אביך. ה'נשמת' שלו הלא היה ממש מבהיל על הרעיון.

ומי מדבר על שאגותיו הנוראות ב"כתר", עד שהיה יהודי בקוממיות שנהג לומר שה"כתר" של ר' אברהם ווייס מבריח את כל הציפורים מקוממיות.

ה"עבודה" שלו בליל שבת בזמירות הייתה עבודה נשגבה ממש. הוא היה משתפך באמירת "מלך טוב ומטיב מלך לובש רחמים וכו'", עד שנהר דמעות היה זולג הימנו. היה יכול לחזור עשרות פעמים על כל מילה.

אחד מבני המושב שגר בקצהו, שטח ריק הפריד בין בית אבא לביתו, סיפר שהיה שומע את הבכיות של ר' אברהם ווייס באמירת "וכוף את יצרנו להשתעבד לך" עד לבית שלו...

כאלו אנשים היו מתגוררים בקוממיות, עובדים את ד' בהתלהבות בכל כוחם.

ההגדרה "מקום של עובדי ד'" ראויה היא בהחלט.

היליגע בוץ פון קוממיות

אליבא דאמת את ההגדרה הזאת על מהותה וקדושתה של קוממיות היינו צריכים להציב בראש.

כי אין לך ילד מילדי קוממיות שלא יחזור לך על המילים "די היליגע בוץ פון קוממיות". ואת המילה בוץ במלאופום דווקא ולא בחולם כנהוג.

זהו זיכרון מתוק החקוק בליבו של כל ילד מילדי קוממיות!

הגאון הצדיק רבי משה שמואל טויסיג זצוק"ל, ראש ישיבת מטטערסדארף בירושלים, היה מגיע מזמן לזמן להתארח בקוממיות, ובדרשתו לפני קריאת התורה היה מזכיר ומשבח באורח קבוע "די היליגע בוץ פון קוממיות", בוץ במלאופום דווקא.

הילדים כבר היו מצפים ומחכים לשמוע ממנו כיצד הוא מזכיר את ה"היליגע בוץ פון קוממיות".

מדוע הזכיר את המילה בוץ דווקא במלאופום?

כנראה לא רצה לדבר בשפת המדינה, ולכן היה משנה בכוונה את המילה בוץ מחול"ם למלאופום.

ההלייגע בוץ פון קוממיות זה בעצם הסמל של קדושת קוממיות.

ראוי עניין זה להתייחסות מלאה ונפרדת בפרק מיוחד אי"ה.

כאן נציג לצורך חידוד ההגדרה כמה סיפורים על קצה המזלג.

מעשה שסיפר הרה"ח רבי שמעון ברמינקא שליט"א:

סיפור מתוק שאירע עם אחד מתושבי קוממיות כמוס עמדי, והגיעה העת לחלוק אותו למען ידעו דורותינו.

וכך היה דבר המעשה:

אחד מתושבי קוממיות היה עוסק במלאכתו ברפת עם הפרות, או לחילופין בעבודה מפרכת בשדה. מטבע הדברים היו אצבעותיו סדוקות ומלוכלכות כדרך עובדי האדמה. ויהי היום והוא איחר בדקות ספורות לתפילת שחרית מחמת המלאכה, והדבר חרה לו מאוד: הייתכן שיוותר על תפילה במניין?!

בהשגחה פרטית הזדמן באותם רגעים לפוליש של בית המדרש מרן הרב זיע"א, בראותו את הרב נזדעק כלפיו במרירות, באומרו: רב'ה, אני עוזב את הכפר, אני עובר לגור בעיר. שם אפתח חנות מכולת, אעמוד בדלפק שש-שבע שעות, יהיו לי אצבעות נקיות וחלקות, ואוכל להגות שעות רבות יותר בלימוד התורה. מה אני צריך את העיסוק בבהמות ובאדמה? אני, מספר ר' שמעון, בדיוק נכחתי שם יחד עם ר' ישעיה נח אפשטיין, ומרן הרב זיע"א ציווה עלינו להתקרב ולהאזין.

ויען הרב ויאמר: היו שני יהודים שנפטרו בשעה אחת, האחד עירוני בעל מכולת עם ידיים נקיות ואצבעות חלקות וכל יתר הדברים כפי שאתה מייחל כעת, והשני כפרי עם ידיים מגושמות ואצבעות סדוקות. ויבואו שניהם לדין בפני בית דין של מעלה, ראשון נכנס המכולת'ניק, והקטגור החל למנות את העבירות שעבר בעת שהותו מאחורי הדלפק, וימצא כי העביר כסף מידו ליד אישה וכתיב 'יד ליד לא ינקה' שלא ינקה מדינה של גיהינום. כמו כן נמנו מקרים רבים שיצרו תקפו ועבר על לאו של 'ולא תתורו'.

אחריו הגיע תורו של הכפרי, שנכנס עם ידיים מגוידות וכל שאר התיאורים שאתה מתאר על עצמך, והסנגור החל למנות את כל המצוות שעשה עם אותן אצבעות: שמיטה, ערלה, נטע רבעי, וכן הלאה. ואז הניף ריבונו של עולם את שני זוגות הידיים לעומת המלאכים ושאלם: אילו מן הידיים נקיות יותר? בשמעו זאת הזדעזע ומיד צעק לעבר הרב: 'רב'ה רב'ה, איך בלייב דא' (רב'ה, אני נשאר פה).

הגאון רבי יחזקאל ברלנד שליט"א, רב המושב נהורה בחבל לכיש הסמוכה לקוממיות, שלמד ב"כולל" של מרן הרב זיע"א וקיבל ממנו הרבה בתורה, והיה מאזין לשיעוריו הגאוניים בלומדות ובעמקות ובקיאות מדהימה שנמשכו מידי יום ביומו קרוב לשלש שעות, מספר:

"אירע פעם ובשעת רעווא תוך כדי מסירת השיעור, חשף מרן הרב זיע"א באוזני מאזיניו את טעמו הכמוס שבגינו הוכרע בדעתו לקבל את בקשת בני קוממיות לבוא ולכהן פאר בראשם.

היה זה ביום ראש השנה, תקופה קצרה אחרי שנשטחה בפניו בקשתם של אנשי קוממיות, צעד מרן הרב זיע"א ברחובות כפר אתא ולנגד עיניו הקדושות נחזה מראה שאינו ראוי. בראותו זאת עלו מולו דברי חז"ל שקבעו כי 'אי איכא דרכא אחרינא רשע הוא', ובשל כך, סיפר מרן הרב זיע"א, נפלה בליבי ההחלטה לעבור ליישוב שכל תושביו שומרים על קלה כחמורה, ואין סיכוי שאתקל במחזות מעין אלו.

כיוצא בזה מסופר: באחת מן הכנסיות הגדולות שהתקיימו בארץ ישראל, כשהגיעו צירים אמריקאיים לבקר בקוממיות, העירו לרב על הבוץ שממלא את כל פינות היישוב, נענה להם הרב: 'מוטב בוץ ברגליים מאשר בוץ בעיניים...'

בספר המפורסם "קדושת עיניים" שחיבר הגה"ח רבי אהרן טויסיג שליט"א מובאים מספר סיפורים בעניין זה:

מרן בעל החזו"א זצ"ל הביע באוזני הגאון הגדול רבי בנימין מנדלזון זצ"ל גאב"ד קוממיות דברי התפעלות על העובדה, שחמש עשרה משפחות מכפר אתא (מקום מגוריו הקודם של הרב) עזבו מקום יישוב ופרנסה והלכו אחריו לקוממיות, שהיה אז במקום שמם, וגם היה נתון לסיכונים ביטחוניים.

הרב דקוממיות השיב למרן בעל ה"חזון איש", הרי חז"ל אומרים ש"אי איכא דרכא אחרינא רשע מיקרי (ב"ב נ"ז ע"ב), בקוממיות **הרי לא נתקלים במראות של פריצות**, ולכן עברנו לשם. כששמע החזון איש התשובה, נתמלא שמחה וצהלו פניו (מפי בנו כבוד הגאון רבי מנחם מענדל (שליט"א) [זצ"ל] גאב"ד קוממיות וכ"ה באגרות הר"ב).

פעם הציע אחד לפני מרן החזון איש זצ"ל טענות שהיו בליבו על קוממיות. דחה אותו החזון איש בפשיטות ואמר לו: **מוטב לשבת בקוממיות גם לאור טענותיך**, מאשר לשבת בלעדיהן בתל אביב בחיפה, ואפילו בבני ברק (פאר הדור ח"ג עמ' ש"ו).

כשהתיישב הרב הנ"ל בקוממיות, בשנים הראשונות עוד לא היו כבישים מתוקנים כפי שצריך להיות, רק היה מלא חול ובוץ, וכשהלכו נתלכלכו בבוץ. וכששאלו אורחים ע"ז, היאך אפשר לגור כך, ענה: **מוטב הבוץ על הנעליים בקוממיות, מאשר הבוץ על העיניים בערים הגדולות** (מפי בנו הנ"ל).

כשבא דודי היקר הגאון האדיר הרב משה שמואל טויסיג (שליט"א) [זצ"ל] ראש ישיבת מאטטערדארף בפעם הראשונה לקוממיות, היה בחוץ בוץ גדול, וחשש ליכנס לאכסניה בנעליו המכוסים בוץ. אמר לו בעל האכסניה: יכולים אתם ליכנס, שכן אומר רבנו: **הבוץ של קוממיות קודש הוא** (בית ישראל מאטערסדורף ח"ה דף מ"ט).

אם על קדושת קוממיות אנו מדברים, כדאי מאוד לגולל כאן מעשה מופלא, המורה עד כמה היו תושבי קוממיות רגישים עד אימה ששום דבר שהוא היפך מהקדושה לא יהדהד אפילו בחלל ביתם, גם אם השומעים אינם שומרי תורה ומצוות כלל.

מעשה בהרה"ח רבי הערשל אייזן זצ"ל שבנה את ביתו בקוממיות.

מנהל עבודה נשכר והביא עימו פועלים על מנת שיבצעו את העבודה.

ר' הערשל הגיע יום אחד לראות את הפועלים ואת התקדמות עבודתם.

עם בואו נחרד לשמוע טרנזיסטור פועל, וקול הרדיו מהדהד משם בקול רם.

וכי בביתי שאני חפץ לבנותו בקדושה וטהרה יישמע קול הטומאה, הלא יטמאו הקולות הללו את כותלי הבית ח"ו - אמר ר' הערשל לעצמו, ומיד החל בדין ודברים עם מנהל העבודה ודרש ממנו בתוקף שהפועלים יכבו את הטרנזיסטור, ולא יישמע קול הטומאה בחלל ביתו העתיד להיבנות.

מנהל העבודה הטיח בו בחזרה: אתה יושב לך בבית, נהנה מהצל, השמש לא

קופחת על ראשך, ואילו אנחנו עובדים כאן תחת השמש הקופחת ומתאמצים, ואתה דורש מאיתנו לא לשמוע רדיו? הבה נשמע מה אתה מצידך מוכן להשקיע בתמורה לדרישותיך.

ר' הערשל נענה לאתגר: אתם אוהבים קפה שחור, נכון? מהיום אביא לכם כל בוקר קנקן גדול עם קפה שחור ואחלק לכולם.

מנהל העבודה הסכים והתנה עם ר' הערשל אייזן: ביום שיש קפה שחור אין רדיו, אם יום אחד לא תביא לנו קפה נחזור לשמוע רדיו.

מיני אז התמיד ר' הערשל אייזן להביא כל בוקר קנקן גדול של קפה שחור עבור הפועלים, הכל על מנת שקירות ביתו שעתידים להיבנות בקדושה לא יספגו חלילה קולות של טומאה.

אלו היו מושגים של תושבי קוממיות!

אפילו הקירות אסור להם שיספגו את קולו של הרדיו.

והרי לכם פירוש נוסף, נפלא עד מאוד, ל"הייליגע בוץ של קוממיות".

בקוממיות הייתה קנאות עצומה לעניין הקדושה, שלא יחדור אף שמץ של היפך קדושה לגבול קוממיות.

לפנינו מעשה שמספר אחד מבני הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל יד ימינו של הרב זיע"א:

בזמנו היה הת"ת מפוזר בין כמה בתים ברחבי קוממיות. בערך בשנת תשל"ג הייתה התעוררות גדולה בקוממיות לבנות את התלמוד תורה, ואז היה אבי זצ"ל מקבץ כספים כדי לבנות את בניין הת"ת. לאחר שנבנה החדר הראשון נכנס המלמד הבלתי נשכח הרה"ח רבי יעקב אויש זצ"ל עם הילדים ללמוד שם. אחר כך התקדמו לבניית החדר השני.

כדרך הילדים, היינו עומדים בכל יום בשעת הפסקת הצהריים ומתבוננים בעבודתם של פועלי הבניין.

יום אחד קרא לי אחד העובדים ושאלני על מילה לא יפה איך אומרים זאת באידיש, ברחתי ממנו ורצתי לחיידר כל עוד נפשי בי.

אחר כך סיפרתי לאבא זצ"ל את אשר קרה. למחרת נטלני אבא בידו והלכנו לכיוון הת"ת הנבנה, וביקש ממני שאראה לו מיהו העובד שדיבר בצורה שאינה הגונה.

רעדתי מפחד, אך הצבעתי לכיוונו של אותו עובד.

מיד התנפל עליו אבא זצ"ל בזעקות איומות: "חבלן, אתה מחבל"... עד שעזב הפועל את המקום ויותר לא שב לעבוד בקוממיות.

כמה טוב לסיים עניין זה במכתבו של מרן הרב זיע"א, הנדפס באגרות הרב עמ' קנ"א, לילד קטן שאושפז בבי"ח ולא צפה בטלויזי', כי יזכה לקדימה אצל ביאת המשיח. וזו לשון המכתב בתרגום: ב"ה שהשי"ת קיים כבר אצלך ואני ארפא, שהשי"ת יעזור שיהי' לך רפואה שלמה במהרה ותלך בבריאות להתלמוד תורה ותלמד בהתמדה ביחד עם כל ילדי ישראל, אמן.

כשמשיח יבוא בקרוב כל היהודים וגם ילדי ישראל יקבלו פניו לתת שלו'. וליהודים וילדים שלא רצו להסתכל בטלוייזי' המשיח יתן קודם שלו' מאחרים, אז טוב שאתה שומר עצמך לא להסתכל בטלויזי' אז תראה קודם את המשיח.

קומה שלמה

בדברנו על דמותם של עובדי ה' בקוממיות, הגיעו כמה מחשובי בוגריה של קוממיות והאירו עינינו בהבהרה נכונה.

צריך להדגיש, שקוממיות כולה על כל תושביה הייתה "קומה שלמה" של חיים מרוממים ונעלים. כל אחד מתושבי קוממיות תרם את חלקו למארג הכללי המיוחד במינו. כל אחד בחלקו שלו השפיע על כולם.

מרן הרב זיע"א בעצמו פעם דיבר על המעלות הגדולות של קוממיות, ואמר שכל תושב ותושב בקוממיות הוא חלק בלתי נפרד מהשלמות של קוממיות ותורם לה את חלקו. אם חסר אפילו חלק אחד, חסר בשלמות ובקומה השלמה של היישוב.

בדבריו המשיל זאת למכונה גדולה המורכבת מחלקים קטנים רבים, למן המנוע המניע את המכונה כולה עד לברגים המחזיקים את כל החלקים והופכים את המכונה למושלמת. כל אחד מבין, שעל אף היות המכונה גדולה וענקית הנראית פועלת בעוז ותעצומות, לא יעלה על הדעת לקחת ממנה את הברגים ואת החלקים הקטנים ולסמוך על המנועים ועל החלקים הגדולים. כי כל בורג קטן הנחסר מן המכונה מחסיר את השלמות ממנה, עד שאין המכונה הגדולה יכולה לתפקד ללא החלקים הקטנים המחזיקים אותה.

קוממיות היא קומה שלמה, אי אפשר להחסיר ממנה אפילו לא בורג אחד ויחידי, שכן אם יחסר בורג אחד - יחסר בשלמותה של המכונה כולה.

אחד מתושבי קוממיות מספר:

בילדותי נשלחתי לבית מרן הרב זיע"א לברר ולסדר עניין כלשהו הקשור לשמיטה.

לצורך סידור העניין נסתייענו בעזרתו של אחד התושבים, שהיה לו ידע מופלג בעניין המדובר.

באותה הזדמנות אמר לי הרב כלל ברזל: כל יהודי יש לו תפקיד מכריע בעולם, ובלעדיו העולם חסר. הנה פלוני מתושבי היישוב, ונקב מרן הרב זיע"א בשמו, הוא ניצול שואה, מלחמת העולם השנייה פרצה כשהיה נער צעיר ולא הספיק ללמוד בישיבה. את שנות נעוריו הטובות עשה במקומות שאפילו בן אנוש רגיל לא היה שייך לצמוח משם.

על יהודי כזה ניתן לחשוב לפעמים מה תפקידו הייחודי בעולם? למרות שהיה

ירא שמים גדול, ולמד ככל שהיה מסוגל, בכל זאת מה מיוחד בו שאין באחרים?

אך מחמת הידע המופלג שלו במקצוע החקלאות, כל השמיטה של כל קוממיות עומדת דווקא עליו, ואילולי הוא מי יודע אם יכולנו לשמור שמיטה בקוממיות.

לכל יהודי יש תפקיד מכריע בעולם, אם חסר אחד מהם חלילה, חסר בשלמות של העולם.

הצלת נפשות לחיי תורה

אחד מחשובי התושבים שזכה להסתופף בצל מרן הרב זיע"א, נוטל חלק בוויכוח הכללי על ההגדרה ואומר:

איני יודע איך תוציאו מזה נוסח של הגדרה.

עבורי סיפורו של הרה"ח רבי יעקיל פרקש זצ"ל שלא זכה לזש"ק והילדים שגדלו בביתו מסמלים יותר מכל את קוממיות המופלאה.

והוא צודק עד מאוד בטענתו.

אחרי שנחשפים לסדרת הסיפורים המופלאה על ילדים מכל מיני מקומות בארץ ישראל, שלא היו להם סיכויים רבים או שלא היו להם סיכויים כלל לגדול לאנשים שומרי תורה ומצוות, מחמת תנאי חייהם, קוממיות הייתה המקום שאימץ אותם אל חיקו, בה גדלו ובה למדו תורה ומשם נתעלו לאנשי מעלה של ממש.

נציג כאן את סיפורם של שני "ילדי" הרה"ח רבי יעקיל פרקש זצ"ל, יחד עם קורות חייו, כפי שנכתבו ביד אמן הסופר הרב אברהם טינקלרוט שליט"א תחת הכותרת "צאצאיהם הם זיכרונם" - סיפורו של איש קוממיות הרה"ח רבי יעקיל פרקש זצ"ל ושל זוג' מרת מלכה ע"ה. סיפורם של חשוכי הבנים שמעולם לא היו עריריים, וצאצאים רבים להם בכרם בית ישראל.

ההרהור הראשון שחלף במוחי בעת שהתיישבתי במחיצת שני אנשי שיחי היה: מה אתה עושה פה? היאך נקלעת לבין שני אחים ללא קשר דם, שרגשי האחווה המפעמים בינותם חזקים הם מהקשר המצוי בין שני אחים? ומדוע מבקש הינך להפריע את שטף דיבורם של השניים המתרפקים על זיכרונות מימים עברו?

בביתו של הרה"ח רבי ישראל מרדכי רייך שליט"א שבקרית ויז'ניץ שבבני ברק, אני מסב כשהוא בראש השולחן ועל ידו הרה"ח רבי אהרון אברמן שליט"א.

שני אחים הם, ולא מלידה. לא בני אב אחד הם ואף לא לאם אחת נולדו. אך האחווה השוררת ביניהם מתקשה לשרור בין אחים מלידה, בני אב אחד ואם אחת. דבר אחד משותף ביניהם, והוא כל עולמם ואופף את כל ישותם: בני קוממיות שניהם ובבית אחד גדלו. בביתו של הרב החסיד רבי יעקיל פרקש זצ"ל.

שמא תאמרו: קרובי משפחתו היו הם ומחמת סיבה כלשהי נטלם רבי יעקיל ופרס עליהם את חסותו. אקדים ואומר לכם: לא ולא. לא קרובים היו הם לו ולא קשרי משפחה חיברו ביניהם. אבל את האהבה שאהב רבי יעקיל את שני 'בניו' יחידיו ואת מסירותה של זוגתו מרת מלכה ע"ה עבורם קשה לתאר. יעידו על כך הדמעות הנקוות בזווית עיני השניים, שעה שהם חוזרים לאחור במנהרת הזמן ומספרים איש איש את סיפור חייו שבאחד הצמתים חווה תפנית דרמטית והצטלב עם סיפור חייו של רבי יעקיל - איש קוממיות.

סיפורם של השניים הלוא הוא סיפורו של רבי יעקיל וזוגתו שלא זכו לפרי בטן. אמנם עריריים לא הלכו לעולמם, כי אם גדודי 'נכדים' סבבו את מיטתם לאחר שסעדום בזקנותם. ואף כיום, שנים לאחר שנפטרו רבי יעקיל וזוג' לבית עולמם, רבים הם הצאצאים המתרפקים בערגה על סיפורי ה'סבא' וה'סבתא', ביניהם כמה הנושאים את שמותיהם.

וסיפורם של כל אלו גם יחד - של רבי יעקיל וזוג' עם ר' ישראל מרדכי ור' אהרון - הלוא הוא שזור בדברי ימי קוממיות, היישוב שקם, התעצם והתרחב על טהרת הקודש.

מהונגריה לארץ הקודש דרך קפריסין

בהונגריה נולד רבי יעקיל פרקש, שם הסתופף בחצרו של הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זיע"א, בן זקוניו של הגה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א. בבחרותו שלחוהו הוריו לפאפא, בה יצק מים על ידיו של הגה"ק רבי יעקב זיע"א בעל "ויגד יעקב" שהתבטא אודותיו שהוא בגדר 'צדיק'. הבחור יעקיל עשה חייל בלימודו, עלה ונתעלה במעלות התורה והיראה ובהגיע עת דודים נשא אישה ונולדה להם בת, מרים הי"ד.

אט אט החלו להגיע בשורות איוב מפולין ומארצות נוספות באירופה, שם הוחשכו השמים ועננים שחורים כיסו את האור. הנאצים ימ"ש כבשו בסערה את פולין ואת הארצות הסמוכות לה, כשבכל מקום שאליו באים זורעים הם הרס ואבדון. גטאות הוקמו ואחריהם מחנות עבודה והשמדה. תעשיית המוות פעלה במלוא עוזה, ולא ארכו הימים עד שגם על הונגריה הונפה חרב המוות.

בראשית שנת תש"ד כבשו הגרמנים את הונגריה, והחלו ההכנות למבצע ההשמדה הגדול של יהדות הונגריה. במשך שבועות ספורים בחודשי הקיץ של שנת תש"ד נשלחו יותר מחצי מיליון - רובם המוחלט של יהודי הונגריה - ברכבות הישר לאושוויץ, שם, במחנה ההשמדה בירקנאו, נדחסו אל תאי הגזים, וכעבור שעה קלה עלה עשנם מבין ארובות הכבשנים הי"ד.

גם רבי יעקיל היה בין המגורשים ברכבות המוות בדרך לאושוויץ הרחוקה, אך למחנה ההשמדה לא הגיע. באחד מעיקולי הדרכים בעת שהאטה הרכבת את מסעה הצליח לקפוץ בעד החלון שבמרומי הקרון והתגלגל אל שולי המסילה. ידו נשברה אך נפשו הייתה לו לשלל. בחודשים הבאים, חודשי המלחמה האחרונים, סבל רבות אך את רוחו לא הצליחו הנאצים הארורים לשבור.

עם תום ימי המלחמה ואחר שנודע לו כי זוג' ובתו נספו על קידוש ה', ביקש לבנות את חייו ואת ביתו מחדש. עוד בהיותו על אדמת הונגריה הקים את ביתו בשנית עם קרובת משפחתו, נכדת דודתו, זוג' מרת מלכה

ע"ה בתו של רבי יהושע פרנקל שהתייחס לצדיקי בית דארג ואחותו של הגאון הגדול רבי נפתלי פרענקל זצוק"ל חבר הביד"צ העדה החרדית - אשר התגוררה לפני המלחמה בעיר מאקווא.

יחד ביקשו השניים לחונן את אדמת ארץ ישראל ולנטוש מאחוריהם את אדמת אירופה, ששתתה את דם בני משפחותיהם, אך עדיין נכון להם ניסיון אחרון בטרם יצליחו לתקוע יתד בארץ הקודש. עם בואם לחופי הארץ עצרו הבריטים את האוניה שבה שהו והפנו את חרטומה אל קפריסין, אל מחנות המעפילים שהוקמו בה.

רק כעבור תקופה נוספת ואחר שהסתיים המנדט הבריטי על ארץ ישראל, נפתחו שעריה לכל יהודי באשר הוא, והמעפילים שראו את הארץ מרחוק אך להיכנס בעדה לא הורשו, הצליחו להשיג את משאת נפשם ולרדת אל חופי ארץ ישראל. רבי יעקיל פרקש וזוג' הפנו את פעמיהם אל קרית אתא, שם ניאות לאורו של מרן הרב זיע"א ושם הסתופף רבי יעקיל בחצרו של כ"ק האדמו"ר רבי הרשל מקרעטשניף זצוק"ל.

בשנת תשי"ב החליט מרן הרב זיע"א לקבוע את מקום מגוריו ביישוב קוממיות, בו הוצעה לו משרת הרבנות. יחד עימו עלו כמה מתושבי המקום שנפשם קשורה הייתה בנפש רבם ואלו נטו אוהלם בקוממיות. ביניהם הייתה משפחת פרקש ורבי יעקיל שידו לא זזה מיד רבו.

ימיו של רבי יעקיל חלפו בנעימים, אולם עננה כבדה ריחפה בחלל ביתו. הוא וזוג' לא זכו לפרי בטן. בכיו של תינוק לא נשמע בין כותלי ביתם, וטפיפות רגליים חרישיות לא הפריעו את הדממה המעיקה ששררה בבית.

עד לערב בהיר אחד.

בני אב אחד אנחנו

הבה ונטה אוזן לסיפורו של הילד, שנקישתו המהוססת על דלת בית משפחת פרקש הפרה את הדממה הסמיכה ששלטה בבית - הלוא הוא

האיש שבביתו אנו מסבים, הרה"ח ר' ישראל מרדכי רייך הי"ו:

בימי ילדותי המוקדמות התגוררתי באשקלון. הייתי בין הילדים היחידים בעיר שהתעטרו בפאות ארוכות שהתבדרו על צדעיהם. באותם ימים לא הייתה קהילה חרדית מגובשת בעיר, ולמדנו תורה מפי הרב וורנר, שישב בבית הכנסת וקיבץ לפניו את הילדים שחפצו ללמוד תורה מפיו. כך למדנו מחצית היום בבי"ס דתי ואילו בשעות האחרות למדנו תורה.

אפס, אשקלון לא השכילה להכיל את המשפחות החרדיות שבתוכה, ואנוכי חשתי כשונה בין הילדים האחרים אשר גדלו בבתים שרעו בשדות זרים. המצב היה לזרא בעיני אבי, שהביע את רצונו שוב ושוב שאגדל הערליכע איד, יהודי טוב וירא שמים. הוא הבין אפוא, כי אם לא ייטול יוזמה לידיו, הרי שעתיד אני ללמוד את הלכי חייהם של חברי ושכני, ולכך לא יכול היה להסכים.

ויהי היום ואבי פגש באשקלון, בחדר הסמוך לבית הכנסת של יוצאי רומניה (המשמש כיום כבית הכנסת של חב"ד בעיר), את הרה"ח רבי חיים וייס זצ"ל מקוממיות.

הרה"ח רבי חיים וייס זצ"ל התקשה למצוא פרנסה בקוממיות, ובהיותו סופר סת"ם במקצועו ניסה להציע את מרכולתו באשקלון העיר, בה מתגוררות משפחות רבות המבקשות לרכוש מזוזות ותפילין ואולי גם ספרי תורה מעת לעת. למרות הקרבה הגיאוגרפית היחסית שבין אשקלון לקוממיות, התחבורה בין היישובים לא הייתה מצויה כלל וכלל. לכן נאלץ רבי חיים וייס ללון באשקלון, שם מצא את החדר הסמוך לבית הכנסת כמקום המתאים למגורי עראי. באותו חדר קבע את מגוריו בימים שבהם שהה באשקלון; שם למד תורה, בו חרת בקולמוס עלי גוויל את האותיות הקדושות ושם גם הציע את סחורתו למכירה.

הרב וורנר שהכיר במצוקתו של אבי, נכנס יחד עימו לחדר שבו ישב רבי חיים וייס, ושלושתם ניסו למצוא פתרון מניח את הדעת, שיאפשר לי לגדול במחיצת ילדים ומשפחות המשתיתות את חייהן על מבועי התורה והיראה. אבי הלין על המצב שבו אני, הילד מרדכי רייך, שב

מבית הספר לביתי תוך שהילדים האחרים בכיתה מושכים בפאותיי ומשליכים לעברי אבנים, בהכירם כי שונה אני מהם.

לאחר שדנו ושקלו בכובד ראש את האפשרויות העומדות על הפרק הציע רבי חיים וייס רעיון שאט אט התברר כאפשרות העדיפה מכולן. יבוא הילד לקוממיות, הציע, שם יתארח בבית משפחה שתרעיף עליו חום ואהבה ותדאג לכל מחסורו. מרדכי ילמד בתלמוד תורה של היישוב וכך ירכוש קנייני נצח וילמד תורה בטהרה כפי שחפצים הוריו.

אבי שב הביתה ושוחח עם אימי, הייתי אז בן עשר שנים, ואימי הביעה הסכמתה לכך, למרות הקושי שבפרידה ממני. למחרת היום הגענו, אבי, אימי ואנוכי לחדר הסמוך לבית הכנסת במטרה לפגוש שוב את רבי חיים וייס ולדון בפרטי המעבר. אך רבי חיים הפתיע אותנו כשאמר כי היום אחה"צ מתעתד הוא לשוב לקוממיות והציע שאבוא עימו לשם. הכינו את בגדיו ואת מיטלטליו, אמר, ארזו הכל במזוודה ובואו עימו וניסע יחד לקוממיות.

וכך היה. באותו יום נופפתי לשלום להוריי היקרים ועשיתי את דרכי לקוממיות. ילד קטן הייתי והתקשיתי לעמוד על גודל השעה. אך גם בגילי הבנתי כי מדובר בשינוי חד בחיי. מילד המתגורר בחיק משפחתו אעבור להתארח בבית אחר, והכל למען אזכה ללמוד תורה בחיידר מעולה ולשחק במחיצתם של ילדים מבתים טובים ולנשום את אווירה הטהור של קוממיות.

קבלת פני הרב

בערבו של אותו יום הגענו לקוממיות עייפים מתלאות הדרך. נלוויתי אל רבי חיים בבואו אל בית הכנסת של היישוב ויחד ניגשנו למרן הרב מקוממיות, שקיבלני בחמימות והעניק לי את ברכתו. בכל אותה עת טרם ידעתי בביתו של מי אשתכן, אך כבר בעת ששהינו בבית הכנסת נוכחתי ברבי חיים הקושר שיחה ערנית עם יהודי אחר מבני המקום, שאת שמו טרם ידעתי באותה עת.

מבית הכנסת שבנו לביתו של רבי חיים וסעדנו את ארוחת הערב, שבסופה אמר לי המארח כי את הלילה אעשה בבית השכן. אני הייתי עייף ולאה ורק ביקשתי לתת תנומה לעצמותי, ולא ממש היה אכפת לי היכן בדיוק תשכון מיטתי. ואכן אחר הארוחה הלכתי עם רבי חיים וייס לאותו בית שהועיד לי ללינה, נקשנו על הדלת קלות, ומי שפתח אותה היה אותו אדם שהסתודד בבית הכנסת עם מי שהביאני עד הלום.

רבי יעקיל פרקש קראו לו וילדים לא היו לו. הנקישה הזו הפרה באחת את הדממה ששררה עד אז באותו בית. מרגע שנפתחה הדלת בפני שוב לא נסגרה לעולם. מאז היה בית משפחת פרקש לביתי.

להישאר או לחזור לאשקלון?

עגלה הרתומה לסוס הייתה לו לרבי יעקיל, וזו שימשה כלי תחבורה זול ויעיל. בעגלה הזו נסע הילד מרדכי בכל יום לחיידר, בעוד רבי יעקיל אוחז במושכות במיומנות. ולא קלה הייתה התאקלמותו של מרדכי בביתו החדש. טלפונים לא היו אז, והקשר בינו לבין הוריו התנהל במכתבים ועל גבי גלויות הספוגות בדמעות. כעבור ימים אחדים הגיע אביו לבקרו במעונו החדש, והרגשות האבהיים שגאו בו לא הניחו לו. ביקש האב להשיב את בנו בחזרה לביתו, לאשקלון, ושאל לדעתו של רבי יעקיל, שמיאן לחוות דעה ולהחליט בסוגיה. שניהם החליטו להניח את הספק לפתחו של המדובר, הילד מרדכי, שהתלבט אף הוא ולא הצליח לקבל החלטה. לבסוף החליט להישאר בינתיים, שהרי לשוב לביתו יוכל תמיד, וכעת ביקש לנצל את ההזדמנות שנקרתה בפניו להתגורר במקום שתורה ויהדות מפכים בו.

מפעם לפעם נסע הילד לבית הוריו שבאשקלון. הייתה זו דרך קשה וארוכה. את הדרך מקוממיות ועד לצומת רווחה היה עושה בעגלתו של רבי יעקיל ושם היה עולה על אוטובוס שנסע בכביש קרית גת-אשקלון. לעיתים הייתה הדרך עוברת בזבדיאל ובשפיר בואכה צומת קסטינה וקרית-מלאכי עד לאשקלון, ובכל מקרה עגלתו של רבי יעקיל הייתה עושה דרך ארוכה עד לתחנת האוטובוס.

כך היה גם בשובו של מרדכי מאשקלון לקוממיות. אלא שאז היה על רבי יעקיל להמתין לו ארוכות בתחנה לאחר שקבעו שעה משוערת להגעתו, והוא כמובן לא תמיד הופיע בשעה היעודה, ואם כבר אמרנו שטלפונים לא היו אז, טלפונים ניידים מאן דכר שמיה.

והילד מרדכי גדל בבית משפחת פרקש. מלחמם אכל וממימיהם שתה, ואת כל אשר היה להם נתנו בני הזוג לילד שמצא מחסה תחת קורת גגם. בן יחיד היה הוא להם, מושא אהבתם, ועליו הרעיפו את כל הטוב שבעולם. מעולם, מעיד הילד שבגר והיה לאיש, מעולם לא הרים רבי יעקיל את קולו בבית בגערה על הילד שבביתו. גם תוכחת מוסר הנפוצה בין אב לבנו מנע רבי יעקיל מבנו אהובו, מאחר שידע כי פיקדון יקר הופקד בידיו, ושומה עליו לנהוג בו במשנה זהירות, בחכמה ובתבונה.

שנים אחדות חלפו על מרדכי בטוב ובנעימים עד שהגיעה שנת השמיטה - תשי"ט והגיע זמנו לעלות וללמוד בישיבה. הילד נועץ עם רבה הנערץ של קוממיות, שב ובאמתחתו עצה הגונה: הירשם לישיבת ויז'ניץ, המליץ לו הרב, שהתחשב בעובדה, כי הילד מרדכי ניחן בקול ערב ובחצר ויז'ניץ מיטיבים לנגן, ושם יוכל לבטא את הכישרון בו חננו ה'.

"ומאז אני כאן", ניעור איש שיחי משרעפיו, ואנו שלושתנו, המסבים בסלון ביתו שבקרית ויז'ניץ המעטירה, כמו שבים אל המציאות מתוך חלום עמוק.

אם נראה היה כי בעת שיעבור הבחור מרדכי רייך לישיבה יתפוגג הקשר בינו לבין רבי יעקיל וזוג', הרי שמהר מאוד התברר, כי הקשר האמיץ שנקשר ביניהם התחזק שבעתיים. עבותות האהבה המשיכו להיטוות, ורבי יעקיל עשה את דרכו אחת לשבועיים מביתו שבקוממיות אל קרית ויז'ניץ שבבני ברק. באמתחתו בגדים וכלי מיטה נקיים וכמובן גם מגדנות ותופינים מאפה בית, מעשי ידיה של זוג'. לצידו באו גם הוריו מולידיו לבקרו בישיבה ורוו מבנם רוב נחת, בראותם את תפילותיהם נושאות פרי ואת משאלותיהם מתגשמות.

חתונה בכפר

שנים נוספות חלפו והצעות שידוכים החלו להישמע באוזניו של רבי יעקיל. הוא מצידו שיתף את הורי הבחור במה שהושמע לאוזניו, ואלו נתנו את הסכמתם לאחד מהשידוכים שהוצעו. קול ששון וקול שמחה נשמע בקוממיות, קול חתן וקול כלה. ילד טיפוחיה של קוממיות, ישראל מרדכי רייך שבגר והיה לאיש עמד להינשא, והחופה, כה מתבקש היה זה, נועדה להתקיים בקוממיות. רבי יעקיל נטל על עצמו את הוצאות החתונה ורכישת הדירה לזוג הצעיר.

החופה התקיימה בחצר בית הכנסת של היישוב בקול מצהלות וזמר, והסעודה נחגגה בחדר האוכל שלצד בית החרושת ליהלומים שהקים הרה"ח רבי שמואל דסקל זצ"ל. חדר האוכל פשט צורה ולבש צורה של אולם שמחות ליום אחד, ובית יהודי חדש קם לתפארת.

הזוג הצעיר עבר להתגורר בבני ברק, כשכמובן את השבתות שבתקופה הראשונה שלאחר נישואיהם עושים הם בקוממיות. ילדים נולדו להם ואלו כבר כינו את רבי יעקיל ואת זוג' בשם סבא וסבתא. זכה רבי יעקיל להעמיד דור ישרים מבורך אף שלא זכה להיפקד בפרי בטן.

***

שעה ארוכה מתאר הרה"ח רבי ישראל מרדכי רייך שליט"א את קורות חייו בבית משפחת פרקש ובקוממיות בכלל, ולצידו מקשיב באוזניים כרויות הרה"ח רבי אהרן אברמן שליט"א. אך את סיפור האהבה שהרעיפו רבי יעקיל וזוג' על הילד שמצא קורת גג בביתם אין זקוק הוא לשמוע, מהסיבה הפשוטה: את הסיפור הזה מכיר הוא טוב יותר מכל אחד אחר, בדיוק כפי שרעו רבי ישראל מרדכי מכיר...

נטה אם כן אוזן ונסכית לסיפור חייו של הרה"ח רבי אהרן אברמן שליט"א, ששמו מוכר כמי שהקים את מפעל החסד 'לב מלכה' הנושא את שמה של מי שגידלה אותו במסירות אין קץ - מרת מלכה פרקש

ע"ה. הוא הילד שנקישתו המהוססת על דלת בית משפחת פרקש שבקוממיות הפרה את הדממה שהתארחה בו, לאחר שמרדכי רייך עבר לישיבה שבבני ברק:

'שהכל' בצומת

בין זיכרונות הילדות המוקדמות שלי תופס צומת פלוגות הסמוך לקרית-גת מקום של כבוד. התגוררתי בקרית-גת הסמוכה, ואבי שימש לפרנסתו כשומר של קק"ל ושהה רבות במשרדי הקרן הקיימת ששכנו אז בצומת. המצב הרוחני של משפחתי שעלתה אז מרומניה - בהיותי כבן עשר - היה דומה למצבם של עולים רבים, תנאי החיים בארץ ישראל, יחד עם ההסתה הבלתי פוסקת שקדושת ארץ ישראל מספיקה ואין צורך בקיום מצוות מעשיות שחקו את עולי רומניה מבחינה רוחנית, נסיבות הזמן דרשו ממנו שעות עבודה רבות, ולעיתים שהה ימים ארוכים במשרדים ובתפקידים אחרים שהוטלו עליו, ואני, כדי לפגוש אותו, נהגתי לעשות את דרכי רגלית מביתנו שבקרית גת לעבר הצומת והמשרדים.

ארוכה הייתה הדרך ומתישה. ילד הייתי בעת שצעדתי את הדרך הארוכה, ומזג האוויר בקיץ לא היטיב עימי. על אם הדרך עצרתי בקיוסק, שם ביקשתי להחיות את נפשי במשקה צונן לפני שאמשיך בדרכי. בקיוסק הכרתי את בעליו, הרה"ח ר' אברהם וייס זצ"ל איש קוממיות, שזכור לכולם מהתלהבותו בתפילת 'נשמת כל חי', איך היה מכה על השולחן עד שהשולחן היה מתרומם יחד עימו. כשביקשתי לשתות הבחין כי אינני מברך לפני שהתחלתי ללגום. הוא הציע לי לברך 'שהכל נהיה בדברו' ואף לימד אותי את מילות הברכה. כך נוצר הקשר הראשוני בינינו, קשר שהלך והתחזק עם הזמן, ככל שחלפתי שוב ושוב בקיוסק בדרכי לצומת פלוגות.

חלפו ימים ואבי הבין כי לבעל הקיוסק השפעה חיובית על אישיותי ועל חינוכי, והם באו בדברים, שבסופם הסכים אבי לשלוח אותי לקוממיות, להתחנך, ללמוד ולגדול ילד יהודי טהור. בהמלצתו של

מרן הרב מקוממיות זיע"א הגעתי אל מפתן ביתו של רבי יעקיל פרקש ונקשתי על דלתו.

מבחינת מרן הרב, בקוממיות הדבר לא היה מובן מאליו, הארץ אז סערה וגעשה מסיפור 'חטיפתו' של יוסלה שוכמכר, קוממיות הייתה אז בכותרות, ורבים מתושבי קוממיות ישבו בכלא בעוון 'חטיפה', ובכל זאת, למרות החששות ניאות להצילני ולקבלני לקוממיות כדי להתחנך ולגדול בדרך ישראל סבא.

מדוע התדפקתי דווקא על דלתו של רבי יעקיל פרקש זצ"ל? פשוט, היה זה בית של הכנסת אורחים. יכול היה כל מי שחפץ בכך להתדפק על הדלת ביום שישי אחר הצהריים ולהתקבל במאור פנים למשך השבת כולה, ואין זה משנה באיזה אורח מדובר.

רבי יעקיל קיבל אותי במאור פנים, ומאז הפכתי לבן בית בביתו. רבי יעקיל וזוג' דאגו לכל מחסורי, בביתם לנתי, שם אכלתי וחונכתי. שנות ילדותי ובחרותי חלפו עלי בנעימים. אבי ואימי היו מגיעים לבקרני בבית רבי יעקיל פרקש בקוממיות, שם התרשמו מכך שאני מרוצה ולא חסר לי דבר. לעיתים התארחו הוריי בבית המשפחה, ורבי יעקיל וזוג' עשו הכל כדי לכבדם ולהרוותם נחת ממני, בנם.

מעשה מפליא קרה עימי באותם ימים ראשונים ללימודיי בת"ת של קוממיות, הלימודים היו קשים עלי, קשה היה לי לקלוט את פרק 'אלו מציאות', לא הבנתי מאומה. הלכתי לישון שבור ורצוץ, ובחלומי הגיע סבי מהעולם העליון ולימדני הדף ב'אלו מציאות'. קמתי בבוקר וזכרתי הכל.

ניגשתי אל מרן הרב זיע"א וסיפרתי לו שסבא שלי התגלה אלי בחלום ולימדני את הגמרא הנלמדת בכיתה, אך הרב נופף בידו. חשבתי לתומי שהסיפור אינו ראוי להתייחסות, חלום בעלמא, אך בשמחת ה'אויפרוף' שלי, נוכחתי לדעת עד כמה התייחס הרב לחלום וכמה החשיב אותו.

בשבת בה חגגנו את האויפרוף, בביתו של רבי יעקיל כמובן, לעת הקידושא-רבא שלאחר העלייה לתורה אירע מעשה מפתיע. מרן הרב

זיע"א ביקש לשאת דברים אחדים, והכל הטו אוזן לאמריו. הוא סיפר כי לפני שנים רבות בלילה, בחלומו, והנה הוא רואה את סבי שנפטר לפני שנים רבות, והוא מבקש את הרב לשמור עלי ולפרוס עלי את חסותו. הוסיף הרב וסיפר את מה שכבר ידעתי, כי בבוקר לפני התפילה והנה אני, החתן, ניגשתי אליו וסיפרתי לו כי חלמתי כי סבי ז"ל מלמד אותי את הגמרא המוקשית להבנה וגם האציל עלי את ברכתו.

עוד הציבור נפעם לשמע החלום הכפול, והנה קול בכי נרגש נשמע. הכל הפנו עיניים, והנה רבי יעקיל מחניק דמעות התרגשות. לפליאת הנוכחים קם ממקומו וסיפר כי אף הוא חלם באותו הלילה חלום דומה, את החלום השלישי בסדרת החלומות - והתברר כי הרב, רבי יעקיל ואנוכי שלושתנו חלום אחד חלמנו, איש כחלום חברו...

דבר פלא נוסף כדאי לציין, כי כנראה כל קיומו של ה'קיוסק' בבעלותו של הרה"ח רבי אברהם ווייס נועד עבורי; מיד לאחר שעברתי לביתו של ר' יעקיל פרקש להתחנך לתורה ולמצוות, נבנה כביש חדש לבאר שבע, והצומת שבו ניצב ה'קיוסק' הפך לצומת כמעט שומם, עד שר' אברהם ווייס נאלץ לסוגרו.

בשנות ילדותי ובחרותי וגם לאחר נישואיי נקשרתי למרן הרב זיע"א בעבותות אהבה. הוא נהג לבחון אותי על לימודי בחיידר ובישיבה ולשמוע את הגיגיי. גם לאחר נישואיי כשבמשך כמה שנים המתנתי לפרי בטן, ביקשתי את הרב כי יברכני והוא חזר ואמר: כבר נושעת...

אך טבעי היה כי בתי הראשונה שנולדה לי נקראה לאה, על שם אמו של רבי יעקיל, והבן שנולד אחריה נקרא בנימין, על שם של רבה הנערץ של קוממיות זצ"ל.

קשה להפריז בתיאור מידת הכנסת האורחים שהתאזרו בה רבי יעקיל וזוג'. לא רק אותי ואת ר' ישראל מרדכי הכניסו לביתם וגידלונו כבניהם ויותר מכך, אלא גם אורחים מזדמנים, ביניהם כאלו שלא כל אחד ניאות להכניסו לביתו, הפכו לבני בית על שולחנם. והיה רבי יעקיל מהלך נגד רוחו של כל אחד ואחד ודואג לכל מחסורו. כך סעד על שולחנו רבות אחד מתושבי קוממיות שגר בה בגפו, בודד היה האיש ללא קרוב או

מודע ואת משכנו קבע ביישוב. אבל את בדידותו דאג רבי יעקיל להפיג. בסעודות שבת ומועד הפך לאורח הכבוד בבית משפחת פרקש ובעת הסעודה נהג לחלוק את חוויותיו מימות השבוע כולם. וכאן ניצבה בפני רבי יעקיל דילמה: חפץ הוא ללמוד תורה אחר הסעודה, אך האורח אינו חדל מללהג דברי חולין.

לא איש כרבי יעקיל יהסה את האורח שנזדמן על שולחנו. אמנם פנה הוא למרן הרב זיע"א והציג בפניו את שאלתו: האם להתעלם מדיבורי הסרק של האורח ולפתוח ספר, או שמא להאזין לו בתשומת לב?

השיב מרן הרב זיע"א ואמר: גדולה מצוות הכנסת אורחים שנזדמנה לך וההקשבה לשיחו ודיבוריו של האורח בכלל המצווה היא. מאז נהג רבי יעקיל להקשיב לדברים והתעניין בשלומו של האורח שכה כמה לאוזן שומעת. אף זוג' של רבי יעקיל ביקשה לרצות את האורח, ועל אף שדיבורו לא היה ברור דיו. והיא, שהשפה העברית לא הייתה שגורה על לשונה בבהירות, ביקשה כי ארמוז לה בכל עת שמצפה האורח כי מאזיניו יעלו חיוך לשמע 'בדיחה' שהשמיע, או אז השימה את עצמה כמבינה ומחייכת לשמע פניני השפר שניפק...

ביתו של רבי יעקיל היה פתוח לכל, החל מאדמו"רים שנהגו להתארח בבית משפחת פרקש באווירה החסידית ששררה בקוממיות וכלה בארחי פרחי שאיש לא ההין להכניסם לביתו. ברבות השנים לאחר שאבי נפטר ואימי נותרה אלמנה, אך טבעי היה כי תבוא להתארח בליל הסדר בבית משפחת פרקש שבקוממיות.

בבית משפחת פרקש למדתי חסד מהו, ומה שראיתי בבית הגדול היווה עבורי השראה להקמתו של ארגון החסד 'לב מלכה' - הנושא את שמה של הגב' מלכה פרקש ע"ה. כך באחד הימים כשהגעתי הביתה ראיתי מקפיא חדש שנרכש. שאלתי את הגב' פרקש לשם מה לה מקפיא, והיא ענתה ללא היסוס: עבור השכנים. המקפיא החליף את ארון הקרח ששימש אותה עד לאותה עת, והיא שמה לב כי השכנים מרבים לבקש ממנה לטמון דברי מאכל בין פיסות הקרח. המקפיא החדש נועד אפוא להקל על השכנים לקבל את מבוקשם.

לאחר שנישאתי נותרו בני הזוג פרקש שוב לבד, אך שוב לא ערייריים היו. אנוכי ו'אחי' רבי ישראל מרדכי הרבינו לבקרם בשבתות ובמועדים. עד היום נזכר אני בערגה ביום כיפור בביתם וביישוב בכלל, כשרבי יעקיל עובר לפני התיבה בתפילת השחרית. הכל היו נאלמים לשמע 'המלך' שהרעים רבי יעקיל בקולו הערב ובנוסח שהיה שמור לו מימי קדם.

מקוממיות לירושלים

שנים ארוכות חלפו ורבי יעקיל לא הפך צעיר יותר. זוג' מרת מלכה פרקש הלכה לעולמה בחודש אב תשמ"ו, אבל רבי יעקיל לא נותר בודד. שני 'בנים' לו ו'נכדים' לרוב. המה סעדוהו בשנותיו האחרונות. בעצת רבו, כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א, נישא רבי יעקיל בשלישית וסעודת החתונה התקיימה בבית משפחת אברמן בירושלים בצוותא חדא עם ציון חנוכת הבית של הדירה החדשה שאליה נכנסו זה מקרוב.

בערוב ימיו התגורר רבי יעקיל בירושלים סמוך ונראה לבני המשפחות, שהרעיפו עליו חיבה וסייעו בעדו בזקנותו. בתאריך ה' בכסלו תשס"ה השלים רבי יעקיל את נפשו לאלוקיו, זקן ושבע ימים, כשהוא מותיר אחריו יד ושם טוב מבנים ומבנות, הלוא המה כל צאצאיו שדמותו מעוררת בהם השראה ועל סיפורי משפחת פרקש גדלים המה.

סיפוריהם של הרה"ח רבי ישראל מרדכי רייך והרה"ח רבי אהרן אברמן שגדלו בבית רבי יעקיל פרקש אינו הסיפור היחיד, קיים סיפור מדהים פי כמה, אותו נעתיק מתוך ספר דברי הר"ב (עמ' קפ"ט) כפי שכתבו הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, יד ימינו של מרן הרב זיע"א:

להרה"ח רבי שמואל דסקל זצ"ל מחסידי ויז'ניץ ב"ב היה מפעל ליהלומים במושב חזון יחזקאל שעל יד קוממיות, והוא היה מקורב לרב זצ"ל והיה מתייעץ עימו בעניינים רבים.

פעם אחת נכנס למרן הרב וסיפר לו שלאחד הפועלים נולד בן בכור והלה נסע עם הקטנוע שלו להזמין כלי זמר לשמחת פדיון בנו בכורו, באמצע הדרך נהרג על ידי עקסידנט (תאונת דרכים) שאירע לו, ולמעשה היה זה בדיוק ביום השלושים שהוצרכו לעשות את הפדיון.

תיכף ומיד שאל אותו הרב שהצטער צער רב למשמע הבשורה הלא טובה: ומה עם הפדיון? וענה ר' שמואל שהיות שהאב נהרג אינו יודע מה לעשות בדבר הפדיון. אמר לו הרב שבמקרה כזה חל החיוב על הבית דין לפדותו, אך היות שאין הבית דין באשקלון יודעים ממעשה זה מאומה, על כן חל עלינו החיוב להתעסק בפדיונו.

תיכף ומיד התחלנו לארגן את הסעודה, ולקחנו עמנו לחם ודג מלוח ובירה וקנקן יין, וכהן שיפדה את הילד ומנין אברכים מקוממיות, ונסענו לאשקלון.

כשהגענו לביתם התברר הדבר שהאם עזבה את הבית וגם את התינוק אצל סבתו של הילד וברחה לתל אביב, וזה שבועיים ימים שאין שומעים הימנה מאומה.

רבי שמואל דסקל נכנס לסבתא, ומסר לה שרוצים לערוך פדיון הבן לנכדה, אך היא לא הסכימה כי חששה שמא יגנבו הימנה את נכדה, ורק לאחר שהסביר לה באריכות כל פרטי המצווה, הסכימה לתתו לנו שנערוך את פדיון הבן בבית המדרש הסמוך למקום מגוריה, אך עדיין לא סמכה עלינו וקראה לשני אחיה שיבואו הם וישגיחו שלא יגנבו את התינוק.

הילד הובא לבית הכנסת וערכו לו את הפדיון כדת וכדין, ולאחר מכן נטלנו ידיים לסעודת הפדיון, באמצע הסעודה ניגשו אחד לשני ואיחלו מזל טוב, והנה כשראו אותי מיד הכירו אותי וקראו בהתרגשות: "מורה משה", מה נפלאים המה דרכי הבורא!

כי שני אחים הללו הגיעו עם כמה בחורים מקבוצת נתיבה עם עליית הנוער מאיראן, ואני הייתי מלמד אותם תורה ומכין אותם לקראת התיישבותם בארץ ישראל, על מנת שידעו איך לישאר דבקים ביהדותם בארץ, ועל כן קראו לי בשם "מורה משה". וכמובן הייתה שם שמחה גדולה, וכל הציבור היה משתומם ומביט ואינו יודע מה זאת ועל מה הייתה השמחה הגדולה הזו. ניגשתי אז למרן

הרב זיע"א וסיפרתי לו את כל השתלשלות העניינים והייתה השמחה גדולה, כמובן שסבתו של הילד גם היא התרגשה מרוב שמחה.
(אגב, מונח בזיכרוני איך הם היו שרים את הזמר "חד גדיא" בשפה הערבית, כפי שהיו רגילים בביתם.)

תיכף ומיד אמר לי מרן הרב: ראה נא לדאוג שיקחו את הילד לקוממיות ואנו נחנך אותו. דיברתי עם האחים, דודיו של הילד הרך, וכמובן הם הסכימו בחפץ לב, ומסרו לסבתו של הילד שאין לה ממה לדאוג כי אני לוקח על עצמי את האחריות. בסייעתא דשמיא הובא הילד לקוממיות, ונמסר לרבי ישראל פייערשטיין לגדל אותו יחד עם שאר ילדיו, ורבי שמואל דסקל שילם מכיסו במזומן עבור כל ההוצאות של החזקתו.

לא עברו כמה שבועות ואמו של הילד חזרה לאשקלון לחפש את בנה, לאחר שהשאירה אותו בודד וגלמוד לאחר לידתו, כי התברר לה שהיא יכולה לקבל מביטוח סכום כסף חדשי עד שיגדל הילד וכן פנסיה על חשבונו של עבודת האב, אבל הילד איננו.

זקנתו של הילד שהייתה באה מפעם לפעם לבקר את נכדה סיפרה שהאם מחפשת אחר בנה ורוצה לקחתו אליה. מיד קם רבי שמואל דסקל ונסע לאשקלון, השתדל אצל כל המשרדים עד שקיבל אישור על פי החוק שרק מרן הרב מקוממיות והוא רבי שמואל דסקל האפוטרופוסים היחידים של הילד, ואילו לאמו אין שום רשות ובעלות עליו.

ב"ה הילד עלה והצליח בתורה ויראת שמים, ולאחר שנעשה בר מצוה המשיך ללמוד בישיבת סאטמאר בירושלים ת"ו, ורבותיו ומחנכיו שואבים ממנו רוב נחת, וביותר התחבב על ראש הישיבה גאב"ד ירושלים הגאון הגדול רבי משה אריה פריינד זיע"א, שקירב אותו באופן מיוחד, עד שגדל והקים משפחה נאמנה בירושלים ת"ו.
עד כאן לשונו של הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל בספרו המופלא "דברי הר"ב".

•

להשלמת הסיפור המופלא נביא מה ששמענו מהרב החסיד רבי אברהם הערש מייזליק שליט"א:

מרן הרב זיע"א בעיניו הצופות למרחוק הוביל את בני עדתו בדרכים שלא תמיד היו מובנות לנו בשעת מעשה.

עם ההחלטה לגדל את התינוק הקוממיות הורה מרן הרב זיע"א לאימי הגב' מייזליק ע"ה ליטול את הילד ולאמצו לבן. אימי ע"ה אימצה את הילד באהבה, וכך לאורך השנה גדל התינוק בביתה. לא פעם הייתה ערה לילות שלמים כדי לטפל בו. מפעם לפעם זכה התינוק לביקור של סבתו או דודתו, אך בנו ראה את משפחתו העיקרית.

כך חלפו הימים, התינוק גדל והתפתח ואנו בני משפחת מייזליק נקשרנו אליו בעבותות של אהבה. עד... עד שאתא האביב והגיעה התקופה שבה החל המושב לאפות מצות. אימי ע"ה נתמנתה ע"י מרן הרב זיע"א להיות המשגיחה על הנשים, שנהגו לאפות את המצות במאפייה המקומית, מאפייה שעמדה תחת השגחתו של מרן הרב זיע"א.

או אז פנתה אימי אל מרן הרב זיע"א בשאלה, מה עליה לעשות, האם להמשיך להשגיח על התינוק ולא ללכת אל המאפייה, או שעליה ללכת לתפקידה במאפייה, והתינוק מה יהא עליו? הרב פסק ללא שהות, עלייך להיות במאפייה, ואת התינוק יש למסור לגב' פייערשטיין השכנה. אימי ע"ה עשתה כדברי מרן הרב זיע"א, ובלב כבד מסרה את התינוק לגב' פייערשטיין. עלי לציין, כי משפחתי השתייכה לחסידות בעלזא, ואילו משפ' פייערשטיין היו חסידי סאטמאר, פרט שולי בימים ההם.

התינוק נמסר לידיה של משפחת פייערשטיין וגודל על ידה. הוא אומץ רשמית ונחשב כבן למשפחת פייערשטיין לכל דבר. בהגיעו לפרקו, שנים רבות לאחר מכן, נתגלה מבטו המרחיק לכת של מרן הרב זיע"א. בבית משפחת פייערשטיין גדל הילד והיה לחסיד סאטמאר לכל דבר, וכך שאף להקים את ביתו. בדרך פלאית נמצאה בת זוגו, בחורה כשרה בת עדות המזרח, בת למשפחה חסידת סאטמאר. בת זוגו שהכריזו עליה עוד בשעת לידתו, אך אילולי נמסר למשפחת פייערשטיין השייכת לחסידות סאטמאר, כיצד היה לוקחה?

מגלה את הכוחות הטמונים באדם

את ההגדרה הבאה לא כל אחד יבין, רק קוממיות'ערס מובהקים יבינו את עומקה, משום שהסיפור הנלווה להגדרה נשמע אולי סיפור לא דרמטי כל כך כמו הסיפורים המופלאים המלווים כל הגדרה, אך מי שיעמיק במשמעותו יבין מדוע המספר נרגש בצורה בלתי ניתנת לתיאור כשהוא מספרו.

יש בכל אדם כוחות טמונים שלפעמים הוא אינו מודע לקיומם כלל, עוברים עליו שנים רבות עם הכוחות הללו, ואין הוא יודע להיכן יכול היה להגיע אם היה יודע על קיומם. לפעמים הוא דווקא מודע בהחלט לקיומם של הכוחות הללו, רק אינו מייחס לכך חשיבות גדולה כל כך. אם היה מודע לעוצמת כוחותיו, אולי היה מנצלם יותר וממצה יותר את תפקידו בהאי עלמא.

למרן הרב זיע"א הייתה היכולת לגלות את הכוחות הטמונים בכל אחד, לגשת אליו וליידע אותו על כוחותיו, ויתרה על כך, להסביר לו עד כמה הם חשובים, עד שהיה מבין את העוצמה הגלומה בו ומנצלם כדבעי.

מי שעבר את "חינוכו" של מרן הרב זיע"א, יודע היטב לזהות את הכוחות הגדולים הטמונים בו, להחשיבם ולהוציאם אל הפועל.

לא לחינם נמצאים "בוגרי" קוממיות בעמדות מפתח בכל מקום, ראשי ישיבות חשובות, ר"מים, ראשי כוללים, מחברי ספרים, וגם בעולם העשייה, היכן שתמצא בן קוממיות תמצא אותו בעמדה בכירה, מודע היטב לכוחות העצומים הגלומים בו ומוציאם אל הפועל.

כשהרה"ג ר' ישראל קוגלר שליט"א מאשדוד מתחיל לדבר על מרן הרב זיע"א הוא מתרגש ומשתנק, וכשהשומע אינו מבין מה מרגש כל כך בסיפור, סימן הוא שהוא לא התעמק בו מספיק:

ילד הייתי, וכילד עשיתי את כל מה שילדים יודעים ואוהבים לעשות. אחד מן התחביבים הגדולים אצל ילדים הוא בחודש אלול, כאשר בכל בית מדרש מונחים כמה שופרות, לתפוס את השופר ולנסות לתקוע בו.

כך גם אני עשיתי, נכנסתי לבית המדרש, חיפשתי את השופר ותקעתי בו...

למזלי הגדול עבר מרן הרב זיע"א בקרבת מקום ושמע את ה"תקיעות" הבוקעות מפי ילד המשתובב להנאתו.

הוא כנראה זיהה בי מיד בעל תוקע מוצלח, ניגש אלי, הרב הגדול לילד השובב, אבל בקוממיות זה היה דבר רגיל, ואומר לי: "אתה תגדל לבעל תוקע טוב"!

הדברים נכנסו לליבי, ומאז ידעתי לאורך כל שנותי שאני עוד אגדל לבעל תוקע טוב. לאחר נישואי עברתי לגור באשדוד, הלכתי להתפלל בבית כנסת קרוב לבית ושמעתי מפי הגבאי בדאגה, שאין לו בעל תוקע השנה בראש השנה. מיד הצעתי את עצמי, כשדבריו של מרן הרב זיע"א שאמר לי בילדותי מהדהדים בי. לא הייתה לי שום "ראיה" נוספת שאני יודע לתקוע מעבר לדבריו של מרן הרב זיע"א שאמר לי בימי ילדותי.

מעל שלושים וחמש שנה משמש אני כבעל תוקע, ואני יכול לספור על כף יד אחת כמה פעמים נאלצתי לחזור על תקיעה שלא הייתה כתיקונה.

מול עיני עומדות התקיעות של הרה"ח רבי ישראל פייערשטיין והרה"ח רבי שלמה זלמן קוט זיכרונם לברכה, בדרכם אני הולך עד עצם היום הזה.

סיפור דומה, יום אחד בבין הזמנים שלח מרן הרב זיע"א את בנו יבדלחט"א גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א בעודו ילד אלי ואמר לי: אבי אמר לי שהוא רוצה שתהיה ממונה על הכשרת הכלים של קוממיות. עד שתהיה חתן זה יהיה התפקיד שלך!

מה עושה בחור ששומע על התפקיד החדש שלו, מיד נכנסתי לבית המדרש והתחלתי ללמוד את ההלכות הקשורות להגעלת כלים.

למחרת הגיע אלי רבי ישראל יצחק שליט"א ואמר לי: אבא אמר שאינך צריך לעבור מבחן!

וכך שימשתי בתפקיד במשך שלוש שנים, כשהרב מגיע בבוקר לראות אם יש כבר בועות, מכשיר קודם את כליו שלו ואח"כ מאשר שאפשר להכשיר לשאר בני קוממיות.

מה מונח בסיפור הזה?

מדוע ר' ישראל קוגלר מתרגש כל כך שהוא מספר זאת?

מי שמעמיק מבין; איפה שמענו על רב ששומע ילד שתוקע בשופר, ויודע

לזהות מיד בעל תוקע מוצלח, כמו שהוא באמת במשך שלושים וחמש שנה. גם אם מזהים, מי ניגש לילד לומר לו זאת?

דברים כאלו היו רק בקוממיות!

מרן הרב זיע"א ידע לזהות את הכוחות הטמונים בכל אחד ולטפח אותם.

לנסות להגדיר את ההווי המקודש של קוממיות מבלי לציין את המציאות הזאת שחוזרת על עצמה אצל רבים מתושביו ובוגריו של היישוב, זה להחסיר חלק משמעותי אם לא מכריע מההגדרה של קוממיות.

מקום של מידות טובות

אני קורא כאן כבר כמה עשרות עמודים, מלאים בהגדרות נפלאות על קוממיות. הכל נכון, כל מילה שכתובה זו האמת, אנחנו חיינו עם זה שנים וזה מלווה אותנו, אבל אני ממש מתפלא שהעיקר חסר, ממש העיקר. כך מתאונן בפנינו יהודי שראה את הדברים הכתובים.

איך שכחו לגמרי את כל העניין של ה"מידות טובות", זה הרי עיקר העיקרים שמרן הרב זיע"א חינך אותנו, וזה היה הדגל של קוממיות בכל השנים, ה"מידות טובות" והאחדות הלא רגילה שהייתה כאן בין כולם; הייתה זאת מעין משפחה אחת גדולה שמחולקת לכמאה בתים.

ה"מידות טובות" בלטו בקוממיות, מה שלא שמענו כמעט בשום מקום אחר. היו כאן חסידים מכל חצרות החסידות, היו כאן גם ליטאים ויהודים מהונגריה, הרבה סגנונות, הרבה גוונים, הרבה שיטות חלוקות בנושאים ממש מן הקצה אל הקצה. בערים הגדולות הגיעו חילוקי הדעות לפירוד לבבות ולהסתגרות של כל חוג בתוך עצמו, כל אחד מתפלל בבית הכנסת שלו בנוסח שלו עם אנשי החוג שלו, ואילו בקוממיות לא מיניה ולא מקצתיה, כולם חיים ביחד באחדות מופלאה.

אפילו הילדים שכדרכם יודעים היטב לחדד חילוקי דעות הנושבים בחוץ, לא חשו נפרדים האחד מן חברו. זה לצד זה שכנו בשלום ובשלווה אנשים בעלי דעות מנוגדות מן הקצה אל הקצה, כולם כאחד מתפללים בבית מדרש אחד ומסתדרים יחד.

•

כך מתאר זאת יליד קוממיות ובן טיפוחיו של מרן הרב זיע"א, הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א משיכון סקווער בארה"ב, בנו של הגה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, יד ימינו של מרן הרב זיע"א, בספרו המופלא "אבן טובה" המכיל זיכרונות נפלאים מקוממיות:

בהשפעתו האדירה של מרן הרב זצ"ל, וביותר ביראתו הקודמת לחכמתו ובהשראת הדרכתו, השכיל ללכד את כל בני קהילתו תחת דגל האחדות, ועל אף שהתגוררו שם מכל החוגים ומכל הזרמים, חסידים, מתנגדים, אשכנזיים (אויבערלענדער), ספרדים, מהם בעלי השגה, בעלי צורה, תלמידי חכמים מופלגים ואפילו בעלי קבלה, ומאידך גיסא בעלי עובדי אדמה, בעלי פרות ותרנגולים, בעלי שדות וכרמים, חיו בשלום ובאהבה שלא יתואר כלל.

אחר יו"ט היו נפגשים זה עם זה בבית המדרש ונותנים שלום איש לרעהו, אחר שזה חזר מנסיעה לרבו וזה מנסיעה לרבו, והרב שואל כל אחד פרטי פרטים על רבו ואילו תפילות התפלל לפני העמוד וכדו', ומובן שכל האדמו"רים בלי יוצא מן הכלל שולחים פריסות שלום לרב זצ"ל. גם אלו שלא נסעו ונשארו ביישוב, כשעלו לתורה ביו"ט, היה כל אחד מוסיף "מי שברך" אחד לרבו, ואבא (נ"י) [זצ"ל] כשעלה לתורה "לוי" ביום הקדוש, היה עושה "מי שברך" אחד ומפרט בו שמות כל הצדיקים שבדור. בקוממיות ידעו כבר, אבא חסיד של כולם.

גם בעניינים עקרוניים ביותר, כדוגמת הליכה לבחירות, אשר כידוע היו הללו אוסרין, הללו מתירין והללו מחייבין, היה זה פשוט בתכלית, כשהרב נשא דברים בשבת שלפני כן ובתוך דבריו היה אומר: "מי שרבותיו מצווים ללכת הריהו מצווה ועושה, ומי שרבותיו שוללין זאת הריהו אסור בזה בתכלית האיסור".

לא היה שום הוא אמינא אצל הרב זצ"ל, שמאן דהו לא יהיה מקושר בתכלית לרבו, יהיה מי שיהיה. ואנו הילדים לא ידענו כלל ששייך להיות איזה חילוקי דעות בין החצרות החסידיות זו לזו. היה זה מובן בפשטות כמו שכל אחד גר בבית לבד ולא אחד אצל השני, כן כל אחד יש לו רבי אחד שאליו הוא נוסע. ידענו רק שזה חסיד גור, וזה חסיד בעלזא, זה ויז'ניץ, סאטמאר, קרעטשניף, בויאן, בוהוש, נדבורנא וכדו'.

עד כאן תיאורו המתוק של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א.

האמת היא שהסיבה שההגדרה הזאת התאחרה היא מרוב פשיטותה, בחינת אל"ף בי"ת, כשם שאיננו צריכים לכתוב שהיישוב קוממיות הוא בדרום הארץ. הלא כל אחד בעולם יודע שהיישוב קוממיות הוא ישוב מאוחד.

אך עבור הדורות הבאים, אם לא נכתוב במפורש ולא נדגיש זאת כמו שצריך להדגיש, אולי מבחינתם תהיה קוממיות מקום שהיו בו הרבה מעלות נשגבות, ואת המעלה הבסיסית והיסודית הזאת לא ידעו.

במסגרת ההגדרות כאן נביא את העובדה הכי נפלאה ששמענו בעניין, מדובר במעשה שפורסם כבר בכמה וכמה אכסניות של כתיבת סיפורי צדיקים, וכאן נביאו כלשון המספר מילה במילה, הלא הוא גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א בן זקוניו של מרן הרב זיע"א.

ידוע בעולם, שכל החפץ בשעה של קורת רוח והנאה רוחנית רצופה, בחינה של גן עדן בעולם הזה, כדאי לו לברר על שיעור תורני בעומק ההלכה והלמדנות מוגש בשפה ברורה ובנעימה - עד שכל אחד מן השומעים ואין זה משנה באיזה מדרגה תורנית הוא נמצא - יבין הכל לאשורו - שנמסר בהיכלי התורה והחסידות ע"י הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א, או יעלה לביתו בליל שבת עד שעה מאוחרת בלילה, וישבע עונג רוחני רצוף. גם אם יעלה לביתו לשמוע מצוף אמריו ושיחותיו ביראת שמים וחסידות לא יוכל לשכוח זמן רב את אשר שמע. עונג מיוחד הוא לשמוע את הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א מספר סיפורים מגדולי ישראל גאוני הדורות וצדיקים. כשרון מיוחד

ונדיר לו להכניס את השומע לתוך עולמם של הגאונים והצדיקים שעליהם הוא מספר, עד שהשומע חש כאילו הוא מצוי בתוך הסיפור גופו, עומד ליד אותו צדיק וגאון ורואה את הדברים מתרחשים למול עיניו.

וכשמגיע הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א לעובדות וסיפורים על אביו הגדול, אז נפתחים כל המעיינות וארובות השמים, אין בידינו כלים לתאר את העונג העילאי שבאותו רגע.

המעשה דלהלן מוגדר בפי הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א בעצמו כעובדה הכי נשגבת שמסופרת על אביו הגדול, ועל כן נספרו מילה במילה כפי שסופר בלי לדלג על שום תיאור ועל שום פרט, אפילו לא על פרטי רקע... כי הכל נצרך לסיפור.

***

הסיפור, הוא ידוע, התפרסם כבר בכל מיני ספרים, אך הכותבים הנכבדים ערכו לו "שיפוצים", ואני מצפה ומייחל למי שיכתוב אותו כמות שהוא, בלי תיקונים. יש סופר מפורסם שחשב שאני מתבייש שהעובדה הייתה עימי, ולכן שינה את שם הילד, ואני אמרתי לו שאיני מתבייש כלל בסיפור זה, אדרבא אני מתגאה בו, שבאמצעותו זכיתי לקבל שיעור מאלף במידות טובות.

הגאון האדיר רבי אברהם גניחובסקי זכר צדיק וקדוש לברכה, מראשי ישיבת טשעבין, התקשר אלי אבדלחט"א ושאלני: האם יכול אני לספר את הסיפור בשמכם המלא? אמרתי לו: בוודאי, מה השאלה בכלל? ככל שהפרטים בהירים יותר הסיפור

הסיפור התפרסם על ידו, אך באחד מהספרים המביאים את המעשה בשמו מתארים שהמעשה היה בטרקטור, והאמת היא שזה ממעט מעוצמת הסיפור משפיע יותר, כי המעשה לא היה בטרקטור, אלא במכונית משוכללת עד מאוד מדגם "וילס", שהיה אז מהמכוניות המשוכללות ביותר.

גם המשפיע המפורסם הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א התדפק יום אחד בדלת ביתי ושאלתו בפיו אם יוכל לספר את העובדה ברבים בשמי המלא, ואמרתי לו: אדרבא, רק בשמי המלא. במשך תקופה ארוכה אח"כ, קיבלתי דרישות שלום איך שהגה"צ רבי צבי מאיר שליט"א מרעיש את העולם עם הסיפור.

עוד תיקון שכל כותבי הסיפור ערכו לו, הוא ה"סטירה". כל המספרים והכותבים אולי ברצותם להגדיל הסיפור כותבים שאבא זיע"א סטר לי בפניי, ולא היא, אבא זיע"א לא סטר מעולם לא לי ולא לאף ילד אחר בביתו, גם לא צעק ולא הרים קולו בביתו מעולם.

העניין הזה היה אצלו חמור מאוד, לפני חתונתי אמר לי כהדרכה לחיים: שלפני שמחליטים להרים יד ולהעניש או אפילו להרים קול ולגעור, צריך האדם לבדוק עצמו היטב היטב אם אכן העונש הוא מאה אחוז רק לצורך חינוך או שמעורב בזה חלק הכעס הבוער באדם.

***

עכשיו לגוף המעשה. קצת רקע לפני כן, על מאפיית המצות המפורסמת של קוממיות בוודאי שמעתם, מי לא שמע? מי שייסד את מאפיית היה אבא זיע"א שייסדה לגמרי לשם שמים ולא נהנה ממאפיית המצות אפילו פרוטה אחת כל ימיו. בכל העולם קונים את המצות הללו גדולי תלמידי החזון איש וגדולי תלמידי בריסק, ואיני מדבר על גדולי עולם החסידות המהדרים שנים רבות לאכול רק ממצות קוממיות.

העולם הרחב מכיר את מאפיית ה"מצות", אבל לא הרבה שמעו על מאפיית ה"לחם" של קוממיות, שכמה יהודים מקוממיות ניהלו והרוויחו הימנה את פת לחמם ופרנסתם בכבוד. אבא זיע"א דחף ודרבן מאוד והשקיע כוחות גדולים בייסוד מאפיית הלחם.

מה רצה בזה?

למעשה עמד מאחורי זה עניין גדול של זיכוי הרבים. הוא רצה שבכל היישובים מהאזור יאכלו לחם כשר ומנופה, ולכן רצה שדווקא יהודים מקוממיות יאפו את הלחם. אכן במשך עשר שנים הייתה כל תצרוכת הלחם באזור כולו מגיעה ממאפיית הלחם של קוממיות, וכך "הרוויח" אבא זיע"א את הרווח הגדול שלו שאלפי משפחות אכלו לחם כשר. וגם רצונו להשתדל למען פרנסתם של יהודי קוממיות.

במשך עשר שנים עמדה מאפיית הלחם וסיפקה לחם לכל יישובי האזור. עד שלפתע הגיע יהודי אחד מתל אביב ופתח מאפייה גדולה בקרית גת, הייתה זו מאפייה משוכללת עד מאוד, מה שגרם למאפייה של קוממיות הפסדים עצומים.

ולמרות חוסר הרווחיות שבאחזקת המאפייה, עמד אבא זיע"א בתוקף רב שהמאפייה צריכה להמשיך לפעול, כדי להציל כמה שיותר יהודים מאכילת לחם לא כשר.

עד כדי כך הגיעו הדברים, שאבא זיע"א ביקש מהרה"ח רבי אריה שטיינמץ שליט"א שיעשה השתדלות להמשיך להחזיק את המאפייה.

ואיזה שכר הוא נתן לו בתמורה?

שמעו נא ותשתוממו!

הוא הבטיח לו את ה"עולם הבא" שהוא יקבל על החמישה חידושי תורה הכי טובים וחזקים שחידש בימי חייו!

כל זאת כדי להציל יהודים מאכילת לחם לא מנופה.

סופו של דבר, אחרי שנה שהמאפייה בקרית גת פעלה במלא עוזה, ולעומתה המאפייה בקוממיות צברה הפסדים ובקושי החזיקה את עצמה, החליט בעל המאפייה בתל אביב שיש לו מספיק מאפיות בארץ, היו לו אולי חמש או שבע מאפיות של לחם, ואז הגיע לשני יהודים מקוממיות בהצעה להחכיר להם את המאפייה המשוכללת בקרית גת. ומעז יצא מתוק, שכיום לא רק יישובי האזור נהנים מלחם כשר, אלא כל תושבי קרית גת שהם פי מאה ויותר מתושבי יישובי האזור, אוכלים לחם כשר בהשגחת רבני קוממיות, והדבר הזה נמשך מעל חמישים שנה.

סיפור מאפיית הלחם הוא רקע בלבד לסיפור עצמו.

כאמור, הימים ימי ילדותי, ואנחנו מצויים בתקופת המאפייה הישנה. היום הכל מתנהל באופן ממוחשב, חומרי הגלם מוזרמים באופן ממוחשב, המשגיח בודק את הוראות המחשב ואת החומרים ויודע בדיוק מה נכנס בלחם, אך בימים ההם הכל עבד ידני, ולכן מנהל האפייה היה מגיע פעם בשבוע לבית אבא זיע"א כדי לברר עימו שאלות הנוגעות לכשרות המאפייה, היה מביא פרודוקטים חדשים וכדו' ומברר שאלות בכשרות ושאלות בחומרי גלם.

מנהל האפייה לא היה גר בקוממיות, מי שגרו בקוממיות היו המנהלים האדמיניסטרטיביים, אך במאפייה בשטח צריך מנהל אפייה מומחה גדול בתחום, ואת התפקיד הזה היה ממלא מנהל האפייה המומחה.

לצורך כך הוא היה מגיע עם רכב מדגם "ווילס", הרכב המשוכלל ביותר באותם ימים. הוא עצמו לא היה נהג הרכב אלא בנו שהיה אז אברך בן עשרים וחמש שנה בערך.

בזמן שמנהל המאפייה שהה בביתו של אבא זיע"א לברר אצלו את השאלות השונות והמורכבות הנוגעות לכשרות הלחם, היה הבן יושב בחוסר מעש במכונית ללא תכלית ומטרה.

הייתי אז ילד בן עשר בערך, ונראיתי קצת גבוה מכפי גילי. הזמן שבו הוא היה יושב ברכבו באפס מעש חל בשעות הצהריים בזמן ההפסקה מהלימודים בחיידר, נוהג הייתי לחזור הביתה, לאכול משהו ולשחק, לפעמים הייתי נכנס ל"בית-דין שטוב" מטה אוזן ושומע ללימודו של אבא זיע"א או לדיני תורה שהתנהלו כשנוכחותי לא הפריעה. מתוך חוסר המעש הציע לי לעלות על רכבו ולעשות קצת סיבובים באזור קוממיות. לא ראיתי בזה שום דבר לא טוב, לא היו לו שום בעיות באידישקייט חלילה, הוא היה אברך משלנו, והסכמתי.

ומאז זה הפך לדבר שבשגרה, כל אימת שמנהל האפייה במאפיית הלחם מגיע לאבא זיע"א לדון עימו בענייני המאפייה, הייתי עולה על הרכב והיינו נוסעים יחדיו לטייל באזור.

פעם אחת הציע לי ללמדני נהיגה.

וכך התחלתי הילד בן העשר שנראה אולי גדול מכפי גילו, ללמוד כיצד נוהגים. תוך כמה שבועות תפסתי את הכל, ידעתי איך מעבירים מהלכים ואיך מרימים את הקלאץ', שזה דבר לא פשוט בכלל, בוודאי לא לילד צעיר כמוני, ותוך חודשיים וחצי כבר ידעתי לנהוג ברכב המשוכלל כזקן ורגיל. אחת לשבוע או שבועיים הייתי עולה עימו לרכב, מתיישב על מושב הנהג ומטייל יחד עימו בכבישים פנימיים שבאזור קוממיות.

הכבישים באזור היו ריקים בדרך כלל, וכך לא ידע איש על מעשינו מדי פעם בפעם. אני כשלעצמי לא תפסתי את החומרה שבדבר, ילד הייתי ולא חשבתי הרבה על מעשיי.

ויהי היום ובאחת הנסיעות בכביש המוביל לקוממיות, הלך מנהל הת"ת הרב החסיד רבי שלמה זלמן קוט זצ"ל. הוא היה יהודי חשוב מאוד, תלמידו של מרן

הגאון מטשעבין זיע"א עוד מחו"ל, ונמנה על ה'יושבים' בבעלזא, יהודי שידע ש"ס בעל פה, וכשהוא היה בוחן אותנו התלמידים היה בוחן אותנו בעל פה, הכל הוא ידע. גם זכה לדורות ישרים, בנו הוא הגאון החסיד רבי יוסף צבי קוט שליט"א ראש ישיבת דובר שלום בעלזא באשדוד ועוד אחים חשובים שליט"א.

על כל פנים, ראיתי את מנהל הת"ת הולך מולי. מה שהייתי אמור לעשות זה להחליף את מקום הנהג עם האברך בנו של מנהל האפייה, אבל משום מה הייתי כל כך בטוח ביכולת הנהיגה, דמיינתי עצמי כנהג מומחה ובלי לחשוב הרבה התקרבתי אליו עם המכונית, נעצרתי, פתחתי את החלון ואחריו את הדלת והצעתי טרמפ למנהל הת"ת, לא פחות ולא יותר.

הרה"ח רבי שלמה זלמן קוט היה המום מן המחזה המשונה אותו לא הסכין לראות מעודו, ילד בן עשר, בנו של הרב, נוהג במכונית משוכללת כזקן ורגיל ועוד מזמין אותו לעלות על המכונית. מרוב תדהמה וזעזוע הוא טרק את הדלת עד שכל המכונית הזדעזעה מעוצמת הטריקה.

באותו רגע נפלה בי ההבנה, שבעצם אני עוסק כאן במעשה מסוכן מאין כמוהו. מלא חרטה הייתי כרימון, חיפשתי היכן להסתתר מרוב חרטה ובושה על המעשה שעשיתי. גם ידעתי שהמצב חמור ורציני מאוד ועכשיו אחרי מעשה כזה אקבל בוודאי עונש חמור שאין כדוגמתו, כפי שאכן נאה ויאה למי שעושה מעשה חמור כזה.

רצתי לחיידר, ובאותו יום השתדלתי ללמוד הכי טוב שאפשר, וכשהגעתי לתפילת מנחה בבית הכנסת חשתי היטב שקוממיות הזדעזעה ת"ק פרסה על ת"ק פרסה.

כל היישוב געש ורעש סביב המעשה הנואל שעשיתי. ההונגרים התלחשו מאחורי ואמרו עלי: "דֶע בּוּרְדִי" - שובב באידיש הונגרית, ואילו הפולנים רגשו ורעשו סביבי, "לובוס" כינו אותי, התרגום הפולני למונח ילד שובב חסר גבולות.

הם צדקו, המעשה היה חמור ביותר, ילד בן עשר נוהג ברכב במשך חודשיים, מה יכול להיות יותר גרוע מזה?

ידעתי שלאחר שאחזור הביתה מחכה לי העונש הגדול. בכל לילה הייתי חוזר הביתה בגמר הלימודים בחיידר, אוכל ארוחת ערב, ואחר כך הייתי נכנס ל'בית דין שטוב'. אם היו עוסקים בדברים סודיים מחוץ לתחום הגיל שלי לא הייתי

נכנס, אבל אם דיברו דברים רגילים, אם היה דין תורה לא סודי או שדיברו בלימוד דברים שגם ילד יכול לשמוע, הייתי יושב ומאזין. לפעמים היה אבא זיע"א אומר לי שעכשיו עדיף שאצא החוצה, ואז הייתי יוצא.

מובן מאליו שבאותו לילה לא העזתי אפילו לחשוב על הרעיון של כניסה ל"בית דין שטוב". אכלתי משהו, התקלחתי ורציתי מיד לרוץ לישון. ידעתי שאם אכנס לבית דין שטוב ואפגוש את אבא אקבל עונש חמור כפי שבאמת היה מגיע לי.

תוך כדי שאני הולך לישון אני שומע את אבא זיע"א קורא: "ישראל יצחק, ישראל יצחק, קום אריין!" מכיוון שבעל דרך ארץ הייתי, נכנסתי ל"בית דין שטוב". הופתעתי לשמוע את אבא זיע"א מדבר אלי בניחותא: ישראל יצחק, דו פארשטייסט אז דו האסט גיטוהן א ווילדע זאך? דו פארשטייסט אז סי איז נוגע צו פיקוח נפשות ממש! - אתה מבין שעשית מעשה שובב, אתה מבין שעשית מעשה שיכול להביא לידי פיקוח נפשות ממש! אתה יכול לקבל על עצמך שלא תעשה יותר כאלו דברים? תחשוב טוב, אתה מסכים שזה היה מעשה שובבות? אתה מסכים שלא היית צריך לעשות כאלו דברים? אתה מבין שאלו דברים שנכנסים לגדר של סכנת נפשות? אתה מקבל שיותר לא תעשה כאלו דברים? שלוש פעמים הוא חזר על זה, מובן מאליו שקיבלתי על עצמי לא לעשות מעשים שכאלו, ואז אמר לי: א גוטע נאכט, גיי שלאפן. לילה טוב, לך לישון. בקיצור, לא עונש ולא גערה, רק הסבר נינוח על כך שאני מסכים שזה מעשה שובב העלול להביא לידי סכנת נפשות וקבלה אלהבא שלא לחזור על המעשה הזה.

עברה תקופה, ימי ה"כנסיה הגדולה" של אגודת ישראל הגיעו. גדולי ישראל התקבצו מכל קצוות תבל, מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זיע"א הגיע אז לביקורו היחיד במשך כל ימי חייו בארץ ישראל.

במסגרת ביקורו של מרן הגר"מ פיינשטיין זיע"א בא"י הגיע לבקר את אבא זיע"א בקוממיות, יחד עם צירים מהכנסיה הגדולה.

אבא זיע"א הציג בפניו את קוממיות וגם הביאו אל הת"ת על מנת שיבחן את התלמידים. המבחן הצליח באופן יוצא מן הכלל, למדתי בכיתה גבוהה מכפי גילי, ידעתי את הנלמד מצוין ועברתי את המבחן בצורה מוצלחת ביותר בס"ד.

באותו ערב חזרתי הביתה בהרגשה עילאית של ממש. זרחתי כולי מרוב אושר מהצלחתי במבחן. היה זה מהימים המאושרים ביותר בימי חיי.

לא ידעתי מה מצפה לי ב"בית דין שטוב", ולכן אחרי ארוחת ערב נכנסתי לשם כהרגלי כדי לשמוע משהו.

שלא כהרגלו קורא לי אבא זיע"א, סבר פניו חמור מאוד. לא ראיתיו מעולם בסבר פנים חמור כזה, ואז אמר בתקיפות משולבת באהבה ורוך, תחילה פתח במחמאה:

"האסט מיר שטארק מהנה גיוועז, האסט מיר גימאכט נחת, ס'קומט דיר א יישר כח, האסט גוט געקענט, איך האב זייער הנאה געהאט. רבי משה פיינשטיין האט אויך הנאה געהאט" - "מאוד נהניתי ממך, הסבת לי נחת, ידעת טוב, אני מאוד נהניתי, גם רבי משה פיינשטיין מאוד נהנה מידיעותיך.

ואז הוסיף בסבר פנים תקיפות: "אני רוצה להעיר לך הערה חזקה!"

"בשעת מ'האט געפרגעט א חבר דיינער, וואס האט נישט אזוי גוט געקענט, האסטו געגעבן א אפערטאלע שמייכל אזוי - במהלך המבחן שאלו שאלה את אחד החברים שלך, והוא התבלבל מעט בתשובתו ולא ידע לענות טוב על השאלה, ראיתי בזווית של הפה שלך רבע חיוך כזה".

"זאלסטו וויסן ביסט אווילע יינגל דו האסט נאך נישט קיין מידות מגונות, ביסט ב"ה א פיין קינד, אבער דער פערטאלע שמייכל דאס איז א אנהייב פון א מידה מגונה - שתדע לך שאתה ילד טוב, אין לך עדיין מידות מגונות, אבל החיוך הקטן הזה, זה התחלה של מידה מגונה".

"צו קענען געבען אפילו א פערטעל שמייכל וועז א חבר קען נישט, דאס איז א סימן אז מ'דארף זיך אכטונג געבן ס'זאל זיך נישט מתפתח זיין א מידה מגונה צו קענען זיין צופרידן מיט יענעמס חסרון - להיות מסוגל לתת חיוך אפילו שזה רק רבע חיוך כשחבר נכשל במבחן צריך מאוד להיזהר שלא יתפתחו בעתיד מידות מגונות, שלא תגיע למצב שתוכל ליהנות ח"ו מחסרונו של חברך".

"דאס איז א סימן אז דו ביסט נישט געזונ רגיש, אז בשעת וועז א חבר איז נישט איינגענומען טאר מען נישט קענען געבן אפילו קיין טראפ שמייכל - זה סימן שאתה לא מספיק רגיש שבשעה שחבר נמצא במצב לא נעים במצב מועקה ולחץ עבורו אסור ולא שייך לתת אפילו רבע חיוך".

את דבריו הוא סיים באזהרה: "זאלסט נעמען אויף זיך עוקר צו זיין מן השורש די התחלה פון די מידה מגונה, און אז א חבר איז בצער זאלסט זיך משתתף זיין בצערו

- תקבל על עצמך לעקור מן השורש את ההתחלה של המידה המגונה הזאת, וכשחבר נמצא בצער תשתתף בצערו".

כך הזהירני בחומרה גדולה.

יצאתי מה"בית דין שטוב" כולי פליאה. כאשר הרעשתי את קוממיות כולה במעשה השובבות, ביקש ממני אבא זיע"א רק להבין שמדובר במעשה שובבות והסתפק בקבלה לעתיד, ואילו על ה"פערטל שמייכל", רבע חיוך בזוית הפה, שאף אחד לא שם לב לזה זולת אבא זיע"א וגם אני לא העליתי על קצה דעתי שיש כאן איזה התנהגות לא ראויה, קיבלתי אזהרה חמורה כזאת כמוה לא קיבלתי מעודי.

לא הבנתי, אבל גם לא שאלתי. את הפליאה העצומה כלאתי בתוך ליבי, וחיכיתי להזדמנות מיוחדת כדי לשאול את אבא זיע"א.

ההזדמנות הגיעה אחרי כמה שנים, כשכבר הייתי בחור בן חמש עשרה, די בוגר כדי להעיז לברר דבר כזה. שאלתי את אבא זיע"א: כשעשיתי מעשה חמור שכל קוממיות רעשה ממנו, לא ננזפתי בחומרה, רק קיבלתי הסבר שזה מעשה שובב, אבל על רבע החיוך ההוא ננזפתי בחומרה רבה כל כך, מה הפשט בזה?

הסביר לי אבא זיע"א במתק לשונו: המעשה שהיה עם המכונית היה מעשה "שובבות", א וילדקייט! שובבות זה לא "מידה בנפש", ידעתי שאתה מספיק בר דעת שאם תבין שזה מעשה שובב וכרוך בפיקוח נפש, אם אתה מבין שזה כך ותקבל על עצמך לא לעשות מעשים כאלו, תעמוד בכך ולא תחזור בעתיד על מעשים כאלו. שובבות זה לא דבר שנשאר אלא דבר חולף ועובר, מה שאין כן החיוך הקטן ההוא וכל הקשור למידות זה כבר "מידה בנפש"!

ודבר שהוא מידה בנפש - נשאר בנפש, וזו התחלה לא טובה, היא עלולה להתפתח אחר כך למידות רעות ממש!

לכן אם רואים אפילו התחלה של התחלה של מידות רעות, צריך לטפל בכך מיד ולעקור את המידה רעה הזאת מן השורש. אם לא יעקרו זאת, זה יישאר, יגדל ויתפתח ח"ו עד כדי השחתה. דבר כזה צריך לעקור כבר בגילוי הראשון!

לכן ננזפת בחומרה על רבע החיוך ההוא, זו התחלה של מידות לא טובות, ואת זה צריך לעקור מן השורש מיד!

סיפור מבהיל זה סיפרתי בהרבה מקומות, וזכה להתפרסם, עד שהוא מהווה אבן יסוד למחנכים הורים ולמורים בכל מקום. המסר של הסיפור הזה חלחל עמוק, ב"ה, שובבות זה דבר חולף אך תחילה של מידה לא טובה צריך לעקור מן השורש מיד.

השתדלנו להביא את לשונו של גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א מילה במילה, כדי לבטא את הסיפור בכל עוצמתו ולהבין מכך לאילו מדרגות של מידות טובות העפילה קוממיות.

ולאחר סיפור כזה, כל עובדה מאינספור העובדות שנספר אודות המידות הטובות שהיו תשתיתה של קוממיות רק תמעיט, בחינת כל המוסיף גורע!

תכלית מדרגות המידות: נקיות המידות

ידוע מכל הספרים הקדושים, שתכלית שיא המידות היא נקיות המידות. שיהיה האדם נקי מכל רבב, ולא ידבק בו מאומה.

גם על עניין זה רבו העובדות ונספר עובדה אחת, מופלאה מאוד.

בתו של מרן הרב זיע"א מרת חנה דבורה קליין ע"ה הייתה מורה מוכשרת מאוד. כשסיימה את לימודיה בסמינר הרב וולף בבני ברק והיא בת שמונה עשרה שנים בלבד, הפכה למורה באותו סמינר וגידלה אלפי תלמידות לתורה ולירא שמים.

עברו שנים, ובקוממיות עצמה גדל בית הספר לבנות, הבנות הצעירות עלו כיתה אחר כיתה עד שסיימו את בית הספר היסודי. לקראת כיתה ז' היה ברור לכל אנשי הצוות החינוכי, שיש לחפש מורה משכמה ומעלה שתתאים לרוח המיוחדת הנושבת בין כותלי בית הספר בקוממיות. אמנם המורות כולן יקרות וחשובות, אך כדי ללמד את הבנות היקרות, הצנועות, התמימות, זקוקים למורה בדרגה אחת גבוהה יותר, וזו מנין תימצא?

ישבו המחנכים על המדוכה, והנה יצא המרצע מן השק, נמצאה המורה המתאימה, הייתה זו בתו המיוחדת של מרן הרב זיע"א, מרת חנה דבורה ע"ה. אמנם עתה היא נמנית עם צוות המורות בסמינר הרב וולף בבני ברק, אך יש להוציאה משם ולהביאה אלינו, אין מתאימה ממנה לתפקיד. תשכיל להעלות את בנותינו היקרות אל הדרך העולה בית קל. נמנו וגמרו להגיע אל מרן הרב זיע"א ולהעלות בפניו את ההצעה. אך דווקא אז, כשנדמה היה שהבעיה עומדת להיפתר, הפתיע אותם מרן הרב זיע"א וסירב להצעה. אינני מסכים להצעתכם, הודיע נחרצות. הצוות הנדהם עמד חסר אונים, מדוע? אך הרב בשלו.

למחרת עלתה אליו המנהלת הגב' הס, יחד עם בעלה, ושוב שטחו בפניו את הבקשה, כשהם מכריזים כי אין מורה מתאימה יותר ממנה. או אז פתח לפניהם הרב את סגור ליבו ואמר: עד עתה כל בעיה חינוכית שנוצרה הגעתם אלי, כדי שננסה לפותרה, לא הייתה בעיה שלא ידעתי ממנה ולא ניסיתי להעמיד על תיקונה. אך עתה כשבתי תַּלְמֵד בבית הספר, אם תיווצר בעיה חינוכית כלשהי, בוודאי לא תרצו לצערני ולספר לי עליה, בכך יצא בית הספר נפסד, החינוך הטהור ייפגם, ולכך אינני מסכים. רק אחרי שהגב' הס הבטיחה שגם אם תיווצר בעיה כלשהי עם בתו היא תוצג לפניו ללא משוא פנים, הסכים הרב להצעה.

כך זכה בית הספר, שבמשך שנים מספר תשמש המורה חנה דבורה כמחנכת בכיתות הגבוהות של בית הספר ותעניק מרוחה ומכישרונותיה הברוכים לתלמידותיה היקרות.

מעשה זה הינו עדות שאין כמותה על נקיות המידות! לחיות ללא נגיעה אישית, ללא עירוב שום שיקול שאינו לשם שמים, זה שיא המדרגה שהאדם יכול להעפיל אליה.

מעשה דומה התרחש עם בתו מרת אסתר יהודית זילברשטיין ע"ה שהמתינה לה משרת מורה בכפר אתא, בזמן היות מרן הרב זיע"א רב בכפר-אתא, אך אביה שלח אותה ללמד בבית ספר בעכו, שהיה כרוך בטרחת נסיעה. כוונת מרן הרב זיע"א הייתה שהעולים החדשים יקבלו חינוך משובח וברגע שהיא תכהן כמורה תעניק להם חינוך משובח יותר.

ההשקעה בבחורים

ככל שהוויכוח על ההגדרה מתעצם ומסתעף, הפסקנות והקביעה החד-משמעית - כל אחד בנוגע להגדרה שלו - שהגדרתו היא מרכז המרכזים והנקודה העיקרית של קוממיות, מתעצמות והולכות.

אך ההגדרה שלפנינו, עולה היא על כולנה, לדעת כמה וכמה בוגרי קוממיות שכל חייהם הרוחניים מושתתים על הנקודה הזאת.

אם לא ניתן את הדגש העיקרי על נקודה זו דווקא, לא התחלנו לספר על קוממיות ולא כלום!

הנושא הוא "ההשקעה של מרן הרב זיע"א בבחורי החמד, לאורך שנות בחרותם".

הרב זיע"א נטל על כתפו את האחריות על כל בחורי החמד של קוממיות, הוא זה שהחליט עבור כל בחור איזו ישיבה מתאימה עבורו, והוא זה שדאג שהבחור אכן יתקבל לישיבה, ועקב במשך שנות הלימוד אחר מצבו הרוחני עד שגדל ונתעלה בתורה, ביראת שמים וחסידות!

כל סיפור, עבור מספרו, הוא סיפור חייו ממש!

וזה באמת כך, כי כל קיומו הרוחני נובע מההשקעה של מרן הרב זיע"א בו לאורך שנות בחרותו.

כשמדובר בסיפורי חיים, קשה לבחור את הסיפור המובחר ביותר, משום שעבור כל אחד מהמספרים סיפורו הוא המובחר ביותר, אך כבר הורנו התנא באבות: "לא עליך המלאכה לגמור, ואי אתה בן חורין להיבטל ממנה"...

סיפורו של הרה"ח רבי הרשל אייזן זצ"ל מתחיל הרבה לפני תקופת קוממיות, אבל הוא הסיפור המדהים ביותר.

נער צעיר היה הרה"ח רבי הערשל אייזן זצ"ל כשפרצה השואה הנוראה. מיטב שנותיו עברו עליו בייסורי גטו לודז' ובאושוויץ. פעמיים עמד מול שבטו של המלאך המוות ימ"ש שהורה לו באצבעו לפנות שמאלה, ובשתיהן ניצל לבסוף

לחיים. לא נאריך עתה בתיאורי הזוועות האיומות שחווה על בשרו, רק נפנה מיד אל הימים שעלה לארץ ישראל בודד מכל משפחתו שנהרגו עקדה"ש.

לאחר שיצא ממחנה עתלית הגיע ללמוד בכפר הרוא"ה. באחד הימים יצא לטיול באזור והגיע לכפר אתא, שם בבית המדרש מצא את רב העיר נושא שיעור תורני בפני תושבי העיר, ובהם פליטים חסרי כל.

מאותו רגע נקשרו נפשותיהם זו בזו, ומרן הרב זיע"א פרס חסותו עליו וליווהו בכל תהלוכותיו. בתחילה סידרו מרן הרב זיע"א בישיבת פוניבז' המעטירה בראשות ידידו המובהק מרן הפוניביז'ער רב זצוק"ל. לאחר תקופת לימודים בפוניבז' נתגלה לו אביו בחלומו והורה לצאת לגלות.

למחרת ניגש אל מרן החזון איש זיע"א וסיפר לו את דבר החלום, והורה לו החזון איש שיעזוב את ישיבת פוניביז' וילך ללמוד בישיבת "שפת אמת" בירושלים.

מרן הרב זיע"א עמד לעזרתו והשתדל להכניסו לישיבת "שפת אמת", ובמקביל פנה אל אחד מהאברכים החשובים בישיבת שפת אמת שהתפרסם לימים כהגאון רבי משה קליקשטיין זצ"ל, וביקש ממנו שיתמסר אל הבחור הפליט הרשל אייזן, יכניסו להווי הישיבה ויקל מעליו את קשיי הקליטה ואף ילמד עימו עד שיצליח להתערות בישיבה כתלמיד מן המניין.

עברו שנים, והגיע זמנו של בנו הרב הקודם זיע"א להיכנס ללמוד בישיבת "שפת אמת", אחרי כמה שנים של התעלות בישיבת "בית אברהם" סלונים.

אף עתה פנה מרן הרב זיע"א אל הגאון רבי משה קליקשטיין ואמר לו כך: "איך וויל בעטן זאלסט זיך איבער געבען פאר מיין מענדל אזוי ווי דו האסט זיך איבערגעגעבן פאר מיין הערשל - אני רוצה שתתמסר עבור מענדל שלי כשם שהתמסרת עבור הערשל שלי".

"מענדל שלי" ו"הערשל שלי" היו עבורו אותו הדבר. אותה אהבה והתמסרות שחש כלפי בנו אהובו חש כלפי פליט חסר כל. לדידו לא היה הבדל ביניהם. הייתה לו מחויבות שווה כלפי שניהם.

מבהיל על הרעיון!

ומכאן לסיפורו של הרה"ג רבי בן-ציון קוגלר שליט"א, מנהל ת"ת חוות דעת בירושלים ויו"ר קרן השביעית:

כשסיימתי את לימודי בחיידר של קוממיות הגיע זמני ללמוד בישיבה קטנה. הלכתי ללמוד בישיבה קטנה של "באר-יעקב".

התקופה הראשונה לא הייתה קלה.

הייתי היחידי ממושב קוממיות שהלך ללמוד בישיבה קטנה זו, שנה מעלי למד ר' דוב ווכטל, אבל הם כבר לא גרו באותה עת במושב קוממיות. הייתי היחיד מקוממיות בישיבה קטנה זו. טלפונים לא היו אז באותה תקופה, בכל מושב קוממיות היו בסך הכל שני טלפונים, האחד בבית מרן הרב זיע"א ועוד טלפון ציבורי בודד. התקשורת עם הבית התקיימה באמצעות גלויות דואר, שהגיעו ליעד בדרך כלל שבועיים לאחר שנשלחו.

וכך ישבתי בישיבה בודד ומתגעגע.

באחד הימים באמצע חודש אלול הראשון אני רואה את המשגיח הגדול הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל שהיה המשגיח של הישיבה גדולה, נכנס להיכל הישיבה קטנה, פונה אל המשגיח שלנו רבי יעקב גוטמן זצ"ל שהיה חסיד סלונים, ושאל אותו איפה יושב הבחור בן ציון קוגלר.

לאחר שאיתר אותי, ניגש אלי הרב וולבה ואמר לי כך: הקוממיות'ער רב התקשר אלי ושאל עליך: איך אתה מרגיש? ואיך אתה מתקדם בלימודים? אני צריך להתקשר אליו בחזרה ולספר לו איך אתה מסתדר בישיבה.

לא שייך לתאר את מה שהדבר הזה עשה לי!

כל שנותיי בישיבה ליווה אותי המחזה הזה איך הרב וולבה, שהיה הדמות הכי נערצת בבאר יעקב, ובכלל הוא היה משגיח בישיבה גדולה ולא היה לו קשר עם הישיבה קטנה, והוא יורד לישיבה קטנה ומספר לי שמרן הרב זיע"א מתעניין בשלומי.

כל שנותי בישיבה נבנו בזכות ההתעניינות הזאת! - אומר לנו הרה"ג רבי בן ציון קוגלר שליט"א, כשהוא מצליח בקושי להסתיר את ההתרגשות שמאיימת לכבוש אותו כליל.

בכלל, אומר הרה"ג רבי בן-ציון קוגלר שליט"א, מרן הרב זיע"א היה מרכז החיים של הבחורים בקוממיות. כשהיינו חוזרים הביתה לשבת פעם בכמה שבועות, כשהגיעו הבחורים למושב הדבר הראשון שעשו זה להיכנס אל הרב וליטול ממנו שלום, ורק אחר כך היו נכנסים הביתה להורים.

במוצאי שבת כשהיינו צריכים לחזור לישיבה לא היה מושג כזה לצאת מקוממיות מבלי להיפרד ממרן הרב זיע"א. אף אחד לא העלה על דעתו לנסוע למקום כלשהו מבלי להימלך ברב תחילה, היה פשוט וברור לכולם שכך זה הולך.

לא היה מושג של בחור בקוממיות שאין לו ישיבה, מרן הרב זיע"א בעצמו היה נוטל את כל האחריות על עצמו ונודד מישיבה לישיבה, עד שהצליח לסדר אותו בישיבה המתאימה לו.

בבין הזמנים כשהיינו חוזרים הביתה היה מרן הרב זיע"א מקדיש לנו זמן ולומד עימנו סוגיות שונות ומדריך אותנו בדרכי עבודת ד'.

כללו של דבר, מי שהעמיד אותי בחיים ואת כל קיומי הרוחני אני חייב לו, היה מרן הרב זיע"א! שדאג לכל בחור ובחור בקוממיות, הוא היה המלאך המכה על הקודקוד ואומר לו גדל!

מכאן לסיפור משפחת כ"ץ, בני הרה"ח רבי אברהם כ"ץ זצ"ל מראשוני היישוב, כפי שמספר הגאון החסיד רבי שרגא צבי כ"ץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום:

כשהגיע זמני ללמוד בישיבה, הייתי צריך להחליט באיזו ישיבה אלך ללמוד. דרך הילדים שהם נמשכים אחר חבריהם, והרוח שנשבה בין החברים הייתה בכיוון של ישיבת ויז'ניץ, משום כך חפצתי ללכת ללמוד בישיבת ויז'ניץ. אולם אבי זצ"ל שנמנה עם יוצאי אשכנז מהאויבערלענדר של הונגריה, חפץ היה מאוד שאלך ללמוד בישיבת פוניבז'.

אצל אנשי האויבערלענדר של הונגריה, היה העניין של "תוכו כברו" עניין עקרוני מאוד. הם לא סבלו בשום דרך בעולם יהודי שמתנהג למעלה ממדרגתו האמיתית. משום כך לא חבשו שטריימל בשבת, אצלם מי שראוי לחבוש

שטריימל הוא רק הרב של העיר או מי שהוא חשוב באמת, אך מי שאינו בדרגה מרוממת אל לו להתלבש ולהופיע כפי שמופיע יהודי נעלה. אם חפצתי למשל ללבוש קפוטה בשבת, לא היה זה דבר פשוט כלל, כי מלבוש הקפוטה הוא מלבוש מקודש ולא כל אחד ראוי ללבשו. כדי להחליט אם ללבוש קפוטה צריך להיות בטוחים במאת האחוזים שלעולם לא יהיה מצב שרוצים להפסיק ללבוש את הקפוטה, כי אז הדבר נחשב בעיני האדם עצמו לירידה. כללו של דבר, העניין של "תוכו כברו" היה מקודש אצלו עד מאוד, ומטעם זה חפץ שאלך ללמוד בישיבת פוניבז'. מבחינתו ישיבת ויז'ניץ לא התאימה לסגנון המשפחה כלל.

אך בקוממיות לא היו אף פעם ויכוחים ושני צדדים, היה רב שהיו מגיעים אליו, והוא מכריע ופוסק וכולם מקיימים את דבריו ללא עוררין.

הלכנו אל מרן הרב זיע"א, והוא הכריע: יש לי רעיון שמתאים לשני הרצונות של האב ושל הבן, מה אתה מחפש בישיבת ויז'ניץ? את ה"שבת קודש" ואת החום וההתלהבות בעבודת ד', ואילו רצונכם בישיבת פוניבז' הוא בגלל המדרגה הגבוהה של הלמדנות, ובכן ישיבת סלונים היא המתאימה עבור שני הצדדים, סלונים זו ישיבה שביום חול זה כמו ישיבת פוניבז' ובשבת קודש זה כמו בויז'ניץ.

ומאז כל בני משפחתנו למדו בישיבת סלונים...

מעשה זה בהטעמה אחרת כתב הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א במאמר מיוחד שהתפרסם ב"דגלנו" לאחר פטירת מרן הרב זיע"א, ואלו דבריו:

וגם בהגיע הזמן לנסוע לישיבות דאג לכל אחד ואחד לישיבה המתאימה לו. לא ימוש מזכרוני בהגיע תורי ללמוד בישיבה, והרב אומר לאבי (שליט"א) זצ"ל: אתה בטח רוצה שבנך ילמד בישיבה שיש בה הקפדה מיוחדת ללימוד התורה בנוסח ליטא, אני הייתי רוצה שבנך ילמד בישיבה גבוהה חסידית. ובכן הצעתי היא לשלחו לישיבת בית אברהם (סלונים) בירושלים, שבה יש ב' המעלות כאחד, דהיינו לומדים תורה ככל הישיבות נוסח ליטא ע"פ שיטת הלימוד של רבי חיים זצ"ל מבריסק, אך יחד עם זה מחנכים שם לחסידות ע"פ דרך הבעש"ט ותלמידיו זי"ע, והוסיף הרב: "ובפרט בשבת קודש". ואכן אבא ואנכי קיבלנו את

הצעתו בשמחה, וכמה שמח היה כל פעם בשובו בסוף זמן מהישיבה, התעניין ושמע על הלימוד כל הימים - ועד היום לא אדע במה אשיב לו כגמולו על שכיוון אותי למקום גדול וקדוש זה.

מעשה מופלא נוסף סיפר גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א:

מעשה ביהודי אחד משומעי לקחו, שכשגדל בנו והוצרך להכנס לישיבה, החליטו הוריו לשלחו לישיבה פושרת במקצת, אשר משום מה מצאה חן בעיניהם.

אך מאחר ומאז ומקדם נהג אותו יהודי לא לעשות דבר מבלי לקבל את ברכת מרן הרב זיע"א, נכנס איפוא היהודי לבית אבא זיע"א ושח לו לפי תומו שהוא וזוגתו התייעצו ביניהם והחליטו לשלוח את הבן לישיבה פלונית.

נענה להם אבא זיע"א: ככה? אתה והרעבעצין החלטתם?!... הרי חז"ל אומרים שלשה שותפין יש באדם אביו ואמו והקב"ה, את הדעה של אביו ואמו שמענו עתה, אך מהי דעתו של ה'שותף השלישי' הלא הוא הקב"ה?

מהיכן תוכלו לדעת מהי דעתו של השותף השלישי?

ובכן אני הוא נציגו של ה'שותף השלישי' ואני אומר לכם שדעתו היא שלא תשלחו אותו לאותה ישיבה פושרת שברצונכם לשלוח אלא תשלחו אותו להתחנך בישיבה קדושה!

למותר לציין שכך עשה אותו יהודי, שמע לדעת השותף השלישי ושלחו לישיבה גדולה ראויה, וזכה לרוות ממנו נחת.

***

כבר סיפרנו את סיפורו של הרה"ח רבי ישראל מרדכי רייך שליט"א, שמרן הרב זיע"א הכריע שילך ללמוד בויז'ניץ בהיותו מיטיב נגן, ויש לו אם כן סיכויי הצלחה בתורה ויראת שמים בישיבת ויז'ניץ.

כל בחור קיבל את ההכוונה שלו, לפי תכונותיו ולפי הלכי נפשו!

והיה מרן הרב זיע"א מלווהו ודורש שלומו וטובתו כל ימי בחרותו.

כל בוגר קוממיות נושא בקרבו את הזיכרון המענג של הימים שבהם מרן הרב זיע"א החליט עבורו באיזו ישיבה ילמד ובאיזה מקום יגדל בתורה, ביראת שמים ובחסידות.

אם נלקט את הסיפורים השונים יעלו בידינו סיפורים כמניין בוגרי קוממיות, אך השתדלנו לפחות לקיים מאמר התנא "ואי אתה בן חורין להיבטל ממנה".

דם קוממיות זורם בעורקי

שלל של ביטויים ניתנים להגדרה הזאת.

יש הרוצים לבטא את ההגדרה בצורה כזאת: "גם אם עזבו את קוממיות, קוממיות לא עזבה אותם".

אחרים יגדירו זאת: "גם אם הגוף עבר לגור במקום אחר, הראש והלב נשארו בקוממיות".

היו מתושבי קוממיות שעזבו את המגורים במושב, מחמת סיבות שונות, סיבות הקשורות לפרנסה שהייתה קשה ביישוב, ואף מחמת אילוצים משפחתיים כאלו ואחרים, כמובן לא עשו צעד מכריע כזה בלי הסכמתו המלאה של מרן הרב זיע"א.

והנה תופעה מפליאה, אמנם עזבו את קוממיות בגופם, אך נפשם לא עזבה את קוממיות אף פעם, נכון יותר לקבוע שקוממיות לא עזבה אותם, הקשר נשאר קשר נצחי!

הבה נטה אוזן לדבריו של הרה"ח רבי אליעזר זוננשיין שליט"א, בנו של הרה"ח רבי יוסף זוננשיין שליט"א, יליד ורשא מראשוני המייסדים:

עד לנישואי גרתי בקוממיות.

הזיכרונות מקוממיות חקוקים בלב, לא ניתן לשכוח אותם. התייתמתי מאימי ע"ה בגיל שלוש וחצי בערך, מרן הרב זיע"א דאג שאבוא ואומר קדיש בבית הכנסת כל יום. לפני זמן לא רב הבאתי את הילדים שלי לבית הכנסת הישן (כיום היכל הכולל) והראיתי להם באיזה ספסל עמדתי ומרן הרב זיע"א אמר יחד עימי קדיש בכל יום, הוא היה דואג שאבוא בכל יום לתפילת מנחה ולתפילת ערבית. זה הזיכרון המוקדם שלי ממרן הרב זיע"א.

לפני שהלכתי ללמוד בישיבה אמר לי מרן הרב זיע"א: "אדם לעמל יולד", ועבורך יש שני פירושים לכך, בישיבה הפירוש של אדם לעמל יולד הוא ללמוד מתוך עמל, וכשאתה חוזר הביתה הפירוש הוא לעזור בעבודות הבית ובמשק.

זכיתי שהיה מזמין אותי מדי פעם יחד עם הרה"ג רבי יהושע מרדכי ברון זצ"ל להשלים לו למזומן בסעודת שבת. היינו שומעים ממנו דברי תורה ומזמנים עימו.

ההגדרה שלי על קוממיות שאחזור ואומר כל הזמן, גם לרב הקודם זיע"א הייתי אומר זאת וגם למרא דאתרא שליט"א: "דם קוממיות זורם בעורקי".

לא משנה היכן אני מתגורר כיום, המקום שלי זה קוממיות!

על כל צעד ושעל בחיי אני נזכר בקוממיות, איך התנהגו שם ומה עשו בכל מצב שהזדמן להם, ושואב כוחות מן הזיכרונות.

אנשי קוממיות הם עבורי כמו אנשי המשפחה. אני אומר שיעור משניות ברבים בכל יום במקום מגוריי הנוכחי, כל אימת שחל יארצייט של אחד מתושבי קוממיות אני מזכיר שמו ברבים ללמוד לעילוי נשמתו.

קוממיות נשארה לנו בנשמה! דמה זורם בעורקינו! ב"ה זה לא זיכרון רחוק, כי אבא שליט"א גר בקוממיות ואנחנו מגיעים מפעם לפעם לשבות ביישוב, אבי שליט"א מוקיר את רבני קוממיות זיע"א ויבדלחט"א ורואה את עצמו כתלמידם וכפוף להם בכל מהותו.

בכל הזדמנות הוא מזכיר לנו דברים ממרן הרב זיע"א ומהרב הקודם זיע"א, ואנחנו חיים את זה ונושמים את זה כל הזמן!

גם כשאני משוחח עם ילדי, בכל הזדמנות עולים זיכרונותיהם של רבני קוממיות זיע"א על כל צעד ושעל. ויש לי גם קשר חם עם יבדלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א.

זוהי קוממיות, לא מקום מגורים, כי אם "נשמה"! וזה נשאר לתמיד! "כך עשו בקוממיות!" "כך וכך נהגו שם!"...

הרה"ח רבי נחמן קליין שליט"א בנו של הרה"ח רבי ישעי' קליין זצ"ל מחרה מחזיק אחריו ומספר: כשעזבנו את קוממיות אמר לי מרן הרב זיע"א: "אבער א גיטן יסוד האסטו דא גיהאט!" - יסוד בריא היה לך בקוממיות!

התגוררנו בסך הכל עשר שנים בקוממיות, אבל את יסודות החיים קיבלנו שם!

כל אימת שהייתי פוגש את מרן הרב זיע"א היה אומר לי: "א גיטע יסוד האסטו גיהאט אין קוממיות, א גיטן יסוד האסטו דא גיהאט!"- בקוממיות היה לך יסוד בריא! ואתה זוכה וממשיך את היעוד הטוב ומתעלה לברכה.

הרה"ח רבי אפרים פישל ויזל שליט"א, בנו של הרה"ח רבי חנוך זונדל ויזל זצ"ל, נשא דברים בכנס ואמר: אבי זצ"ל היה חסיד ויז'ניץ ועזב את עיר מגוריו פתח-תקווה, שם התפרנס ברווח ועבר לקוממיות, על מנת שיהיה מקום טוב לחינוך הילדים, למרות קשיי הפרנסה הרבים שעבר בקוממיות.

הוא היה נוסע בכל ראש השנה לחצר הקודש ויז'ניץ להתפלל במחיצתו של כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ה"אמרי חיים" זיע"א. באחת השנים נולד לו אחד מילדיו בראש השנה, ונבצר ממנו להסתופף בצל הרבי זיע"א.

במוצאי שבת שובה הוא ראה את מרן הרב זיע"א מסתובב ליד ביתו, והבין שמרן הרב זיע"א רוצה לומר לו משהו. יצא אבי מביתו ומיד אמר לו מרן הרב:

"העניך (בפולין היו מכנים העניך את מי ששמו חנוך), אבא שלי היה נוסע ליום הכיפורים לרבי שלו הרה"ק מאלכסנדר זיע"א, פעם אחת לא יכול היה לנסוע ליום הכיפורים, אז הוא נסע לשבת חול המועד סוכות". כך אמר לו מרן הרב זיע"א, כשהוא מורה לו לערוך "נסיעה" בשבת חול המועד סוכות חלף ראש השנה שלא נסע.

כך עשה, ואחר כך אמר שכזה קירוב בויז'ניץ כמו שהיה לו באותה שבת חול המועד לא היה לו במשך כל שנות הסתופפותו בצל הרבי.

אבי זצ"ל נאלץ להיות בארה"ב למשך תקופה של כמה שנים, וכשהגיע לשם היה יושב כל יום ושומע את השיעור שאמר כ"ק מרן האדמו"ר מויז'ניץ-מונסי שליט"א בבית המדרש.

בשיעור הזה ראו את הקשר העמוק שהיה לו לקוממיות.

כל אימת שהרבי שליט"א היה מקשה קושיא במהלך השיעור, היה אבי זצ"ל עושה תנועה מסוימת אופיינית, תנועה זאת היה עושה תמיד כשהיה מאמץ את מחשבתו ואת זיכרונו.

והרבי שליט"א ממונסי היה אומר: "יא, רבי זונדל, אני יודע מה אתה חושב עכשיו, אתה מנסה לחשוב איך הקוממיות'ער-רב היה מתרץ קושיא זו".

"אתה יושב פה אבל הראש שלך מונח כל הזמן בקוממיות", אמר לו הרבי שליט"א.

הוא הסתופף הרבה בצילו של הרבי ממונסי שליט"א בארה"ב, אבל היה מדבר ללא הרף על קוממיות. עד שהיו כולם שואלים אותו: אם הינך קשור כל כך לקוממיות מדוע עזבת אותה? (הייתה לו סיבה מסויימת לכך).

דוגמה נוספת מדהימה עד מאוד היא הדוגמה של משפחת גולדפינגר מארה"ב.

המוסד המקודש ביותר בקוממיות היה התלמוד תורה.

הסיבה לכך פשוטה, התלמוד תורה הוא עורק החיים החיוני ביותר של

קוממיות, בגיל ישיבה קטנה וישיבה גדולה היו גולים למקומות התורה הגדולים והחשובים במרכזי התורה התוססים, אך תלמוד תורה חייבים לבסס בו במקום.

אכן הת"ת היה מקור החיוניות והייחודיות של קוממיות, דמויות המלמדים היו דמויות הוד מופלאות שהקרינו על הילדים, והם המה שגידלו דור מפואר ומופלא כזה.

בהוראת מרן החזון איש זיע"א לא נהנה הת"ת מכספי השלטון, הוראה השרירה וקיימת עד עצם היום הזה.

החזקת הת"ת בקוממיות בלי בסיס תקציבי מהשלטון קשה הרבה יותר מבמקומות אחרים, שבהם הכיתות גדולות ומרובות ילדים, וממילא "שכר הלימוד" יכול לכסות חלקים נכבדים מן ההוצאה. בקוממיות היו מאז ומעולם הכיתות קטנות לפי מספר הילדים ביישוב, וההוצאה גדולה.

מי החזיק את הת"ת ברוב שנותיו?

שמעו נא את סיפורה של משפחת גולדפינגר מארה"ב. יהודי מופלא היה בארה"ב הרה החסיד רבי אברהם גולדפינגר זצ"ל, שהיה שולח מדי שנה בשנה סכום של שלושים אלף דולר עבור הת"ת, ובאותן שנים היו הכספים הללו הבסיס העיקרי להחזקת הת"ת.

היה רבי אברהם עמל ויגע ומתרוצץ בין נגידים ושועי ארץ, הוא לבדו, ללא עזר וסיוע, ועמל קשות להשיג את הסכומים העצומים הללו שלא על מנת לקבל פרס.

הרה"ח רבי אברהם גולדפינגר זצ"ל המשיך בזאת את דרכה של אמו מרת יוטע פעסיל ע"ה, שהייתה עמלה רבות בשנים בארה"ב למען החזקת הת"ת באמצעות ערבי תה שהייתה עורכת לנדיבי עם במשך השנה.

ומנין להם כל זאת?

מה גרם להם לבני משפחת גולדפינגר להשקיע כוחות עצומים כאלו למען הת"ת?

מספר שנים מועט של מגורים בקוממיות, לשם הגיע הרב החסיד רבי משה יוסף גולדפינגר זצ"ל בשנות יסוד קוממיות, הביא אותם למצב מופלא של

התקשרות למרן הרב זיע"א, עד שלאחר שעקרו לארה"ב היו קשורים בעבותות אהבה לקוממיות, והיא הביאתם לידי התמסרות מופלאה כזאת.

הגאון רבי משולם זלמן לוי שליט"א, שהיה ר"מ בישיבת קמניץ עשרות בשנים וכיום ר"מ בישיבת חזון נחום, מגדיר זאת בגוון שונה במעט.

גרנו בקוממיות כמה שנים ואח"כ בשנת תשי"ט עברנו לבני ברק בעצת דודנו הגדול הגאון הצדיק רבי יצחק שלמה אונגר זיע"א, אב"ד חוג חתם סופר וראש הישיבה המפורסמת בבני ברק.

לאבי הרה"ח רבי נחום לוי זצ"ל לא התאימה כל כך עבודת חקלאות, ולכן נאלצנו לעבור לבני ברק. אך את השנים היפות בקוממיות לא שייך לשכוח.

עבורי קוממיות היא מקום מבטח בעולם מלא בתלאות ובלבולים, קוממיות היא מקור של קדושה וטהרה. כשרוצים להירגע מתלאות החיים נזכרים בקוממיות, ואז הרוגע חוזר! על קוממיות אני מתרפק בכל עת, כל אימת שאני רוצה למצוא קצת רגיעה מבלבולי המוח של העולם אני נזכר בפינה השקטה של קוממיות שכולה נקייה וטהורה, וזיכרונה נותן לי כוח להמשיך.

אין לי הרבה מה לספר על קוממיות, הייתי בסך הכל ילד בן שמונה כשעברנו לבני ברק. אני רק זוכר שאצל הורי, קוממיות הייתה מקום של קדושה וטהרה, לפיד אש שהולך לפני המחנה. מרן הרב זיע"א היה סמכות שעליה אין להרהר, ובכל הזדמנות מזכירים את שמו בכבוד, בהערכה ובהערצה.

גם לאחר שהורי עזבו את קוממיות המשיך מרן הרב זיע"א להתקשר אלינו כל אימת שהתגלתה בעיה בריאותית והיה מורה דרך מרגיע ומכוון.

אני בעצמי זוכר אותו בגיל ילדות מוקדמת הולך למקווה עם מגבת בידו, הוא לא הלך נכחו אלא עם הראש למטה, היה שקוע כליל בעולם שלו ולא מביט ומתעניין בשום דבר מסביב.

זכיתי להיות חברו הטוב של בנו יבדלחט"א גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א עד היום הזה. לפעמים הייתי בא להתארח בקוממיות, ואז הייתי ישן בבית מרן הרב זיע"א.

יש דבר שקשה לשכוח. מרן הרב זיע"א היה מתחיל את סדר יומו בשעה מוקדמת, איני זוכר מה הוא אמר בדיוק, אך שמעתי היטיב את הגניחות ואת האנחות. "עבודת ד'" של מרן הרב זיע"א בשעות לפנות בוקר השאירה עלי רושם עצום, הרגשתי שיש עולם גבוה יותר מהעולם שלנו, ובו הרב שרוי. כל אימת שאני נזכר בגניחות ובאנחות של לפנות בוקר, אני כמעט מזיל דמעות מרוב התרגשות...

זוהי קוממיות עבורי, אי מבטח מתלאות החיים, כל אימת שיש התלבטויות ונושאים רבים עומדים על הפרק. אנו נודדים בכל יום מנושא לנושא ומעורבים בענייינים רבים המעיקים עלינו. הרי מצוים בעולם שלא חושבים על מה שטוב לנו, רק איך יתקבל הדבר בעיני העולם שמסביב. בקוממיות היינו נקיים מכל אלו, מקום סגור ובטוח! מקום של אמת! העולם האמיתי! ללא פקפוקים וללא ספיקות, ומזה אפשר לשאוב כוח!

הקשר של קוממיות היה קשר נצחי, גם כאלו שנפטרו לבית עולמם ביקשו להישאר קשורים לקוממיות אף לאחר אריכות ימיהם ושנותיהם.

כך מספר הרה"ח רבי אברהם מרדכי הופשטיין שליט"א על חמיו הרה"ח שמואל פאליטש זצ"ל:

השוער שלי נקשר חזק מאוד למרן הרב זיע"א, העריץ אותו, עד כדי כך שהפך להיות מעין משמש. הוא היה אצלו בבית, סחב לו את התפילין לבית הכנסת, וכך שירת אותו נאמנה, עד כדי כך שהיה הרב שואל אותו: מה אתה רוצה עבור זה?

השיב חמי זצ"ל: איני רוצה מאום מעבר לזכות להיות משמש של הרב גם למעלה, והרב הבטיח לו שגם לאחר מאה ועשרים יהיו ביחד!

הייתה לו דרישה לזכות להיטמן לאחר מאה ועשרים בסמיכות למרן הרב זיע"א, שנטמן בהר המנוחות על יד ציונו של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א. לאחר שנפטר, רצו לקנות לו חלקה באזור זה, אך לא שייך להכניס שם אפילו סיכה.

אבל חמותי התעקשה למלא את רצונו, עד לבסוף מצאנו מקום גבוה בהר תמיר שמשקיף על ציונו של מרן הרב זיע"א, ושם הוא נטמן.

"מנהג" קוממיות

כל בוגר קוממיות ידבר בעיניים בורקות על המושג המופלא ששמו "מנהג קוממיות"!

מדובר בסדרת מנהגים ייחודית הקיימת במקום אחד ויחידי בעולם: בקוממיות!

איך נוצרו מנהגי קוממיות הייחודיים?

כך כותב הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א בספרו אבן טובה בקצרה:

"ולסיומא דמילתא כדאי לרשום, שבדרך כלל כל מנהג טוב שאמרו למרן הרב זיע"א, מיד סבר וקיבל ונשאר 'מנהג קוממיות', בלי שום נפק"מ מאיזה חצר חסידות הוא".

כך באופן זה התקבצו תחת קורת גג אחת מנהגים מופלאים שחלקם היו נוהגים בקהילות הקודש באירופה שלפני החורבן הגדול.

פירוט "מנהגי קוממיות" הייחודיים מצריך פרק מיוחד וארוך, כאן נציין את המנהגים שנחרתו עמוק בליבם של אנשי קוממיות.

הרה"ח רבי אהרן אויש שליט"א תושב קוממיות, בנו של הרה"ח רבי שמחה בונם אויש זצ"ל, נשא דברים בכנס הגדול שנערך עם נציגי המשפחות. בדבריו התעכב בדווקא על המנהג האגדי של ה"חתם סופר קוגעל" שהיה מביא הרה"ח רבי יהודה הס זצ"ל, אביו של הרה"ח רבי משה הס שליט"א, בכל ראש חודש ואחריו המשיך את המנהג הרה"ח רבי יוסף פרגר זצ"ל, ואלו דבריו:

רוחם של רבני קוממיות זיע"א חופפת על קוממיות עד עצם היום הזה, זאת אני אומר כתושב קוממיות עד היום.

הרוחניות של קוממיות אינה דבר מובן מאליו, עד עצם היום הזה יש כאן את

החסידישע ברען שהיה כל השנים, אותו חינוך, באותה דרגה. שום דבר לא "התקדם", חלילה וחס, בחיידר לומדים באידיש, וגם מקפידים על אותו ניגון, הכל בזכות רבני קוממיות לדורותיה זיע"א ויבדלחט"א.

עבורי הנקודה העיקרית של קוממיות היא דווקא ה"קוגעל של החתם סופר", זה מסמל עבורי יותר מכל את מהותה של קוממיות.

היה זה מנהג ייחודי שלא היה באף מקום בעולם.

בכל ראש חודש היה הרה"ח רבי יהודה הס זצ"ל מביא את החתם סופר קוגעל!

קוגעל מסוג מיוחד שהביא איש מיוחד ומאחוריו סיפור מיוחד ומדהים.

הקוגעל היה אפוי בצורת "הר", ועל קצהו של "ההר" הייתה מונחת קליפת ביצה חצויה, בתוכה מעט ספירט, והיה מדליק את הספירט בראש הקוגעל, והרגע הזה של הדלקת הספירט שבקליפת הביצה החצויה היה רגע נעלה ונשגב, "הויכע מינוטן, גאר הויכע מינוטין". אח"כ היה מרן הרב זיע"א מחלק את הקוגעל המיוחד לכולם יחד עם בירה.

הכנת הקוגעל הזה בצורת "הר" לא הייתה משימה פשוטה וקלה, לצורך הכנתו היה צריך לייבש את האטריות זמן רב ולסדרן באופן מתאים.

המקור למנהג הזה הגיע מה"שיף שוהל" בווינה, היכן שגדל הרה"ח רבי יהודה הס זצ"ל והתפלל שם לפני עלותו לא"י. ה"שיף שוהל" בווינה התנהל בדרך החתם סופר, ומי שהנהיגו היה חתנו של החתם סופר הגאון הגדול רבי זלמן שפיצר זיע"א ובני משפחתו.

מה היה הרעיון בקוגעל דווקא בצורת הר? ומה עניינה של קליפת הביצה המלאה בספירט שהיה דולק? ומדוע היה זה הויכע מינוטין?

מרן הרב זיע"א ביאר ביאור נפלא בענין, שהרי בימי המשנה לפני שהתקינו ששלוחי בית דין יודיעו על זמן קביעת ראש חודש, היו מודיעים על ידי שהיו משיאין משואות, על ראש ההר היו מדליקין משואות והיה מוליך ומביא מעלה ומוריד, עד שהיה רואה משואות בראש ההר הבא. מהר המשחה לסרטבא ומסרטבא לגרופינה ומגרופינה לחרוון ומחוורן לבית בלתין ומבית בלתין כל אחד היה מדליק אבוקה בראש גגו, עד שהיה רואה את כל הגולה כמדורת אש, כמובא במסכת ראש השנה.

הקוגעל הזה היה זכר להשאת המשואות לכן היה עשוי בצורה של הר, וחצי קליפת הביצה המלאה בספירט דולק היה מעין הדלקת המשואות.

גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א הביא ראיה לביאורו של אביו הגדול ממה שכתב החת"ם סופר בשו"ת או"ח סי' ק"ג, ובחתם סופר הגו"ח א"ח סימן תכ"ט ועוד מקומות בהם בולטים רוממות זכרון בית מקדשנו.

מרנא החתם סופר זיע"א רצה שיתגעגעו לביאת המשיח, לכן הנהיגו ב'שיף שוהל' בווינה לאכול קוגעל כזה בכל ראש חודש.

איך התחיל המנהג בקוממיות?

היה זה לאחר שהרה"ח רבי יהודה הס זצ"ל הבריא מבעיות בעיניים, ומרן הרב זיע"א אמר לו להביא בכל ראש חודש קוגעל מיוחד כהודאה לקב"ה.

מנהג זה היה ייחודי לקוממיות, ולכן אני חושב שזה מה שמסמל את קוממיות! מקום מיוחד בעל מנהגים מיוחדים שנוהגים רק בו.

יש מעשה מופלא ממש, שקרה עם הרה"ח רבי יהודה הס זצ"ל, הקשור לקוגעל מיוחד זה.

הוא נפטר בערב ראש השנה, הייתי אז ילד בן 13 ולכן איני זוכר את כל ההספד שנשא עליו מרן הרב זיע"א, אבל זאת אני זוכר היטב שהרב אמר בהספד: "ר' יודל, גיי ארוף אוייבן, אל תפחד. החזקת מנהג, תעלה למעלה, אין לך מה לפחד!"

אך המפליא מכל הוא שמרן הרב זיע"א אמר אח"כ בליל ראש השנה כשליווהו לביתו: הסיבה שהרה"ח ר' יהודה הס נפטר בערב ראש השנה דווקא היא בגלל הקוגעל המיוחד הזה; היות שהוא היה מביאו כל ראש חודש לכן לא יכלו לקחתו, כי זה היה מגן עליו לכל החודש. רק בערב ראש השנה, שהיה ראש החודש היחיד שלא היה מביא את הקוגעל הזה, יכלו לקחתו.

פלא פלאים, מבהיל!

הקוגל של החתם סופר בראש חודש הוא מנהג ייחודי לקוממיות. היו מנהגים מיוחדים נוספים לקוממיות, אולי היו נוהגים בעוד מקומות, אך המעמד נחרת בלב כמעמד ייחודי.

הרה"ג רבי רפאל קוגלר שליט"א מתאר את יום מתן תורה:

"בשעות אחר הצהריים של חג השבועות היו בני קוממיות מתכנסים יחדיו למסיבת חג. למסיבה זו היה אופי מיוחד, אנו חשנו בכך, השתתפנו ב'מסיבת אירוסין' בין עם ישראל לקודשא בריך הוא. 'הרב' היה יושב בראש השולחן, והרה"ח רבי קאפיל ברמינקא הגבאי היה מקריא את ה"שטר אירוסין" בין הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל. הרגשנו וחיינו משנה לשנה כיצד כאן בבית הכנסת בקוממיות נחתם מדי שנה הסכם האירוסין הזה בין הקדוש ברוך הוא לישראל עמו".

עוד מאפיין ייחודי לקוממיות לבדה, הוא "הבית מדרש זייגער"!

כפי שמספר הרה"ח רבי אליעזר זוננשיין שליט"א:

בקוממיות לא גרסו את שעון-הקיץ. מחוגי השעון בבית הכנסת המשיכו להלך בקיץ כבחורף. "שחרית מחר בשעה פלונית", היה הגבאי מכריז בבית-הכנסת ומדגיש **"לוֹיט דֶעם (-לפי) בית מדרש זֶייגֶער"** כלומר: שעון-חורף...

למעשה הונהג 'שעון קיץ' בארץ-ישראל מקדמת דנא עוד בתקופת הבריטים, אך בשנת תש"ז לא הוחלף השעון. לאחר הקמת המדינה הוחלט להנהיג שעון קיץ, וממילא הוא כבר קיבל "ניחוח ציוני". הפולמוס שהתנהל בין חוגים שומרי תורה ומצוות לממסד בדבר התועלת שבהפעלת שעון הקיץ הרחיקו אותו עוד יותר מליבם של היראים.

ובקוממיות, כמו בקוממיות, נטו להתבדל.

אמרתי לאבא - מספר ר' אליעזר - שבעוד כמה שבועות יתחיל 'שעון קיץ', ענה: מה זה מעניין אותי? בבוקר צריך לקום להתפלל - ולפני השקיעה צריך להתפלל... מה משנה מה כתוב על הקיר?

מנהג ה"בית מדרש זי"גער" בקוממיות נמשך ברוב שנות קוממיות. רק לפני חמש עשרה עברו לנהוג לפי השעון הרגיל מטעמים והכרחים שונים שנוצרו במהלך השנים.

היו גם "שטרי כסף" מיוחדים לקוממיות לבדה.

בני משפחתו של הרה"ח משה שמואל ווכטל זצ"ל נזכרים בכסף מיוחד שהיה בידי אביהם - שטרות מיוחדים שהודפס עליהם הסכום ומקום הנפקתם - מושב קוממיות. הכספים המיוחדים הללו עומדים מול עיניהם וקשה לשכוח אותם.

מה היה טיבם של שטרות אלו?

הם קשורים להלכות שמיטה!

בשנת השמיטה היה חשש לסחור בפירות ובירקות שיש עליהם קדושת שביעית. היה חשש שמא יתערבב הכסף שגם עליו חלה קדושה עם הכספים האחרים, לכן הדפיסו כספים מיוחדים לאנשי קוממיות, שבעזרתם יקנו את הפירות והירקות, כך יימנעו מחשש חילול הכסף שחלה עליו קדושה. על הכסף היה ממונה ר' משה שמואל ווכטל, והוא זה שחילק אותו לתושבי קוממיות.

עוד דבר ייחודי לקוממיות לבדה, יישוב שלם שהולך על פסק מרן החזון איש זיע"א שלא להשתמש באור שיש בו חילול שבת ח"ו.

כך מתאר זאת הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א בספרו "אבן טובה" (עמ' נ"א): בקוממיות לא השתמשו בשבת בכל העלעקטרי"ק על פי פסק מרן החזון איש זצ"ל, ורק מזמן אחד המלחמות בארץ ישראל כשהשלטונות תבעו להאיר את היישוב מחמת מצב הביטחון, התיר הרב להדליק פנסי הרחוב, ולא יותר. ובכל הבתים האירו רק נרות שבת.

אח, איזה קדושה וחמימות הרגשנו אז הילדים, במיוחד לפעמים שכבר נכבו הנרות וטרם גמרנו הזמירות לשב"ק, והמשכנו לשיר בתוך חשיכה הגשמית אך

מלא אור רוחני. אנחנו הילדים קיווינו תמיד וחיכינו להזדמנות כזו שתתארך הסעודה עד אחר כיבוי הנרות...

בבית המדרש השתמשו בתאורת מנורות שנקראו "לוקס", שהם פנסים קטנים מלאי גא"ז ומאירים כמה שעות, וכן בבית ה'בית דין שטוב' של הרב היה פנס כזה. בשנים יותר מאוחרות כבר נקנה לבית המדרש געגעראטא"ר שכבר הספיק גם לסובב כמה וועגטילאטר"ן.

מרן הרב זצ"ל לא השתמש בשבת במים רגילים מהברזא, אלא הכינו בעדו מערב שבת חבית גדול עם מים, וממנו היו מספקין לו לכל יום השב"ק.

עד כאן תיאורו של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א בספרו המופלא על הווי החיים בקוממיות.

(בהמשך לדברי הרה"ח רבי סיגלר שליט"א על מאור השבת כשיטת מרן החזון איש. יש לציין כי גם הסוכה המרכזית בקוממיות ע"י בית הכנסת הייתה על פי דרך מרן החזון איש זיע"א, הלא ידוע שמרן החזון איש פסק שאין להמשתמש בסוכה שיש בה "מעמיד דמעמיד".

את כל הסוכה לא היה שייך לבנות באופן זה, אבל בתוך הסוכה המרכזית היה מקום מושבו של מרן הרב זיע"א והסמוכים אליו בנויים באופן שאין בו "מעמיד דמעמיד", וכל החפץ לנהוג בסוכות כדעת מרן החזון איש זיע"א היה מתקרב אל איזור מושבו של מרן הרב זיע"א, והיה מקיים מצוות הסוכה באופן המהודר ביותר).

עוד מנהג ייחודי כפי שמתאר הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א בספרו: המנהג בקוממיות, שאחר כל שמחה מכריזין: "האט דער מחותן געלאזט אויסרופן, אי"ה אויף שמחות וועט ער פארבעסערן". מנהג זה הובא לקוממיות ע"י הרה"ח רבי אליעזר געלבארד זצ"ל מחשובי חסידי גור.

•

כהנה וכהנה מאפיינים ייחודיים הקיימים בקוממיות לבדה, והם המה המסמלים אותה.

לחוש עוד קצת קדושה

הרה"ח רבי שמואל בנימין דנציגר שליט"א, בנו של הרה"ח רבי שלמה דנציגר זצ"ל, מדמויות ההוד המיוחדות של קוממיות, סיפר בכנס סיפור קצר ומופלא שמסמל יותר מכל את מהותה של קוממיות. ואלו דבריו: איני צריך לתת תארים על אבי זצ"ל, כולם ידעו והכירו אותו. הוא היה מסובב ממקום למקום וקורא בקול "קוממיות'ער תלמוד תורה!" וכך היה מתרים אנשים לת"ת כל ימי חייו, עד שאמרו לאחר פטירתו שה"קוממיות'ער תלמוד תורה נפטר!"

אבי זצ"ל הגיע לארץ ישראל מהונגריה. גרנו בצפת שנתיים, אבל אבא חיפש כל הזמן מקום שיוכל להעמיד ערליכע יידישע שטוב, וכך הגיע לקוממיות. תנאי החיים היו קשים, לא היה מים בבית וגם חשמל לא היה, עד שהגיע רבי יענקל גוטמן להתקין לנו חשמל אז נהיה קצת אור בבית. אבל אצל אבא כל הקשיים הללו כלא היו, הוא העדיף לחיות בתנאים לא קלים העיקר שילדיו יקבלו חינוך טוב ומעולה.

הסיפור שמסמל עבורי את קוממיות הוא הסיפור דלהלן:

אחי הגיע מארה"ב לפסח להתארח בבית הורי, מכיוון שהיה בן חו"ל הנהיג גם את ה"ליל הסדר" השני של יו"ט שני של גלויות.

מרן הרב זיע"א הגיע לביתנו וישב שם במשך כל הסדר והתבונן באחי איך הוא מנהל את הסדר ככל משפטו וחוקתו.

בעיצומו של הסדר שניהל אחי התעייפתי והלכתי לישון, אני הרי לא הייתי מחויב בכך. לאחר שנסתיים הסדר קמתי לומר למרן הרב זיע"א "א גיטן יום טוב, א גיטן מועד".

ואז הוא שאל אותי: היכן היית? הלא יכולת לשבת כאן ולחוש קצת יותר קדושה של יום טוב?

זה הסיפור שמסמל עבורי את קוממיות: מנסים לתפוס עוד קצת קדושה, היכן שיש קדושה ויש הזדמנות נוספת לטעום עוד קצת קדושה מנסים להגיע ולחוש את הקדושה...

לדאוג לכל כלל ישראל

בקוממיות חונכנו על ידי מרן הרב זיע"א שאנחנו מחויבים בחיוב גמור לדאוג לכל כלל ישראל!

הדברים אינם מליצה גרידא, אלא לפעמים היינו צריכים כל בני קוממיות לצאת יחדיו בציווי מרן הרב זיע"א לעבוד עבודה פיזית קשה ומפרכת, כדי להציל יהודים מלעבור על איסור.

כך חונכו כל תושבי קוממיות שכל יהודי חייב לדאוג לכלל ישראל, ואין זה עניין של "התנדבות" גרידא כי אם חיוב גמור.

הרה"ח רבי משה צבי כהן שליט"א, בנו של הרה"ח רבי אליהו כהן זצ"ל, הזכיר בכנס הגדול את המעשה עם ה"סלק סוכר" בערב שבת, זיכרון משותף לכל בני קוממיות!

רק הוציא מפיו את המילה "סלק סוכר" וגל עבר בין הנוכחים, מי הוא זה שאינו זוכר את הסיפור עם סלק הסוכר?

בנפשו של כל בן קוממיות צרוב הסיפור עם סלק הסוכר, עד שכמעט בכל שיחה עם איזה משפחה שלא תהיה עלה ה"סלק סוכר" בראש הדברים. כאן נציג את הסיפור כפי שכתבו הסופר הרה"ח ר' מנשה חיים ברנשטיין שליט"א, מפיהם של בני משפחת הרה"ח רבי ישראל סגלשטיין זצ"ל, מדמויות ההוד של קוממיות:

הייתה זו פעם אחת ויחידה, כאשר באמצע שעות הלימוד הזעיקו את כל ילדי היישוב בדחיפות לשדות הסלק...

ומעשה שהיה כך היה - שני השותפים הנכבדים ר' יוסף זונשיין ור' צבי אמסטרדם היו סוחרים בסלק סוכר ובכותנה שהם גידלו בשדות היישוב. טבעו של סלק הסוכר הוא שהוא מתקלקל במהירות, ולכן צריכים לעבד אותו תיכף ללקיטתו מן השדה, סמוך ככל האפשר. את הגידולים העבירו למפעל הסוכר הגדול שהיה בקרית גת, אולם למרבה הצער מפעל זה כמו עוד רבים בתקופה ההיא היו עובדים בשבת רח"ל.

בשל כך תיקן מרן הרב זיע"א, שביום שישי לא יביאו בשום אופן סחורה מקוממיות למפעל בקרית גת, על מנת שלא יחללו שבת עבור תושבי קוממיות.

פעם אחת אירע שמחוסר ידיעה קטפו הפועלים בשדה את סלק הסוכר ביום רביעי אחר הצהריים, ושוב לא היו יכולים לגמור את המשלוח עד למחרת היום. המדובר היה בכמות גדולה אשר איבודה היה כרוך בהפסד גדול, ומשום כן באותו יום הורה הרב כהוראת שעה, ש'משום עת לעשות לד' הפרו תורתך' ילכו ילדי החיידר המבוגרים לשדה לעזור לפועלים להעמיס את כל הסלק על המשאיות, על מנת שיספיקו לשלוח את הכל עוד לפני יום חמישי. הילדים כמובן התגייסו בכל כוחם, ובמשך שעות רבות לתוך הלילה עבדנו במרץ עד אשר בשעה אחת בלילה יצאה הסחורה למפעל. מובן מאליו ואין צריך לומר שהמבוגרים בראאשות מרן הרב זיע"א בעצמו השתתפו בהעמסת הסלק סוכר.

עד כמה נחקק הדבר בזיכרונם של בני קוממיות, וכדי לשקף זאת, נעתיק משיחה שהתקיימה עם בני משפחת הרה"ח רבי מנחם לזר זצ"ל מראשוני קוממיות! מכתיבתה של הסופרת ד. דובינקי:

הייתה לך ילדות שמחה ומאושרת, פניתי אליה בהתעניינות, אך במה נבדלו זיכרונות הילדות שלך במושב קוממיות, מזיכרונות של ילדה כפרית אחרת?

הו... לא תוכלי כלל להשוות, עונה לי בתו של הרב לזר. חיי הילדות שלנו לא דמו כלל לחיי ילדים בכפר אחר. בקוממיות היה הכל אחרת...

אתן לך דוגמה, פונה היא אלי ובקולה התלהבות וערגה כאחת, היה זה ביום רביעי שגרתי, לכאורה, כשעבר הכרוז בין בתי התושבים: כל הגברים מתבקשים להגיע סמוך למפעל הסוכר.

אחד התושבים גידל סלק סוכר והעביר אותו למפעל סוגת ששכן בקרית גת. מגידולים אלה מצא את פרנסתו.

באותו יום רביעי התארכה העבודה והתאחרה השעה, השמש של יום רביעי עמדה לשקוע ולפנות את מקומה ליום חמישי. אם לא נשלח היום את הסחורה עלול המפעל לעבוד בשבת, פנה הוא אל מרן הרב זיע"א בבעתה. עלי להעמיס

את הסחורה עוד לפני שקיעת החמה, כדי להובילה עוד היום למפעל. אחרת... אחרת... אהפך, חלילה, לשותף בחילול שבת.

מרן הרב זיע"א הזדעזע ומיהר לכנס את כל הגברים, שיעזרו בהעמסת הסחורה. כדרכם של ילדים רצנו אל מקום האירוע כדי לחזות בהעמסה. אך מה שראינו, ובעיקר מה ששמענו, לא יישכח מליבי לעולם. הגברים שעזבו את עיסוקיהם השונים ומיהרו לעזור לשכנם מצויים עתה כל כולם במשימה העכשווית - מניעת חילול שבת...

הם העמיסו על גבם את הסחורה ופרקו אותה על המשאית. אך גבם לא שח מעוצמת המשא. אדרבה, הוא הלך והזדקף, הן הם מקיימים עתה מצווה. וכדרכם של חסידים, כל מצווה נעשית בהתלהבות ובשירה. הם העמיסו את הסחורה כשזמירות של שבת בפיהם. זמירות השבת נשמעו למרחוק, תוך כדי העבודה.

זמירות שבת ביום רביעי? שאלנו זה את זה, אין זה אלא האהבה הגדולה שחשים היהודים היקרים לשבת. המסירות שלהם לשמירתה, ובעיקר הרצון לעזור לחבר קרוב שלא יגרום, חלילה, לחילול שבת, מזדמרת מאליה בפיהם, נובעת מליבם.

גם אנו, הילדים, שלא יכולנו לעזור בפועל, הצטרפנו לשירה האדירה. תוך זמן קצר הועמסה הסחורה על המשאית ויצאה במהירות לדרכה, כדי להגיע אל מפעל סוגת בזמן, ובכך למנוע חילול שבת.

נו, סנטה בי הבת, וכי זיכרונות ילדות כאלה יכולה לחוות כל בת כפר?

•

בזיכרונם של בני קוממיות חקוקה דמותו של מרן הרב זיע"א בעצמו עומד יחד עם כולם ומעמיס את ה"סלק סוכר" למשאית.

אחריות לכלל ישראל! זאת למדנו בקוממיות!

מעשה מבהיל אחר על גודל האחריות לכלל ישראל, שמענו מפיו של גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א, ואנו מציגים אותו בלשונו מילה במילה:

אחד המושבים השוכן באזור קוממיות הוא "כפר אחים", באותו מושב התגוררו יהודים מסורתיים לצד חילונים גמורים, אחד מהם היה מר נחום גנץ אביו של מי שהיה אח"כ הרמטכ"ל של הצבא הציוני. אותו נחום גנץ היה מזכיר תנועת המושבים של מפא"י או חבר הנהלה בסוכנות, עכ"פ תפקידו היה תפקיד רב השפעה. בימים ההם הייתה מפא"י מפלגת השלטון, והיא שלטה במדינה שלטון מוחלט ללא מיצרים. לא היה שייך לעשות כלום מבלי להיות כפוף למפלגת מפא"י, לכן היה גם התפקיד שלו בתנועת המושבים או בסוכנות היה רב השפעה. הוא היה יהודי מסורתי קצת, נשארה בקרבו עדיין קצת לחלוחית מהיהדות מבית אבא, לא חילוני גמור. במסגרת עבודתו היה גומל טובות רבות לקוממיות והיו נעזרים הרבה על ידו, היה נוסע הרבה לאבא זיע"א ונכנס להתברך ממנו כל שנה בברכת שנה טובה, ועוד כהנה וכהנה.

בהזדמנות אחת שפקד את בית אבא זיע"א אמר לו: נחום, אני מבקש ממך לחזק את שמירת השבת במושבים של מפא"י הנמצאים תחת שבט ניהולך.

בהיותו מסורתי היה קצת עם מי לדבר, היה מגיע לבית הכנסת לתפילת שבת, וגם היה מתחרה באופן קבוע על "חתן תורה" בבית כנסת של כפר אחים.

כמדומה לי, דבר זה צריכים לברר, אבל ייתכן שאבא זיע"א ביקש הימנו שיעביר את משחקי הכדור משבת ליום אחר, וכך יציל רבים מבני המושבים מחילול שבת במשחקים עצמם ובנסיעות ההמוניות הכרוכות בהם.

אותו נחום גנץ הסכים לפעול למען שמירת השבת במושבים של מפא"י, אך הוא ביקש ממרן הרב זיע"א הבטחה שבעולם העליון, היכן שכל אחד צריך לתת דין וחשבון על מעשיו, הוא יפעל בעדו בזכות מה שעשה למען השבת.

אבא זיע"א הבטיח לו שיעשה לו טובה בעולם העליון.

לא נחה דעתו של נחום גנץ וביקש לקבל "תקיעת כף" על כך.

אבא זיע"א הסכים לתת לו תקיעת כף.

אך לפני שנתן לו אבא זיע"א תקיעת כף, אמר לו נחום גנץ - תשמעו השגות של יהודי מסורתי של פעם שעוד נשארה בו קצת לחלוחיות של יהדות - לפי החשבון, הרב מבוגר ממנו בחמש עשרה שנה, וייתכן שהרב ייפטר מן העולם לפניו, והלא הרב מיד כשיעלה לישיבה של מעלה ממתין לו היכל מפואר בגן עדן, ואז אחרי חמש עשרה שנה יגיע פתאום נחום גנץ לבית דין של מעלה וישקלו את חטאיו מול זכויותיו, ואז ינופף בזכויותיו איך חיזק את שמירת השבת במושבי מפא"י לבקשת הרב מקוממיות, ויתבקש הרב מקוממיות להעיד על כך, ואז יתחיל מעשה שלם, הלא הרב מקוממיות ישב בהיכלו הגדול ויעסוק בתורה, וכשיגיע מלאך ויאמר לו שנחום גנץ מחכה לעדות, איזה כוח יהיה לרב לרדת ממרומי הסוגיא העמוקה עד לאיזה יהודי שצריך עדות, ועד אז הוא יסבול ויתייסר עד שיגיע הגמר דין, לכן הוא מבקש תקיעת כף, שברגע שיבוא אליו מלאך ויאמר לו שנחום גנץ הגיע עכשיו לבית דין של מעלה והוא מחכה שהרב יעיד עליו שחיזק שבת ביישובים של מפא"י, הרב יעשה לו טובה מיד מבלי שיצטרך להמתין לכך.

אבא זיע"א אמר לו: אתה צודק, ונתן לו תקיעת כף שכשיגיע נחום גנץ לבית דין של מעלה מיד יגיע להעיד לטובתו מבלי להמתין ולהתייסר.

•

אפשר לספר עוד סיפורים רבים על האחריות העצומה של מרן הרב זיע"א לכלל ישראל, איך דאג ליהדות של כל יהודי באשר הוא, אולם המעשה זה, שיש בו היבטים רבים, עולה על כולנה...

נופש לכתחילה בתכלית הקדושה

אחד מחשובי קוממיות שליט"א מאיר את עינינו בנקודה חשובה, שזו לדעתו המאפיין והמגדיר של קוממיות כולה.

אין זה סוד, שהחקלאות בקוממיות התמעטה בהרבה.
כיום אין הרבה חקלאות בקוממיות, לכאורה המאפיין העיקרי איננו, וגם מקור הפרנסה העיקרי של קוממיות אמור היה להסתיים יחד עימו.

אך הקב"ה שלח באותו זמן ממש פרנסה אחרת, בו בזמן שנתמעטה החקלאות החל ענף הנופש, שבתות התאחדות ושבתות משפחתיות גדולות לשגשג, עד שפרנסת רוב תושבי קוממיות כיום מבוססת על בתי הארחה ודומיהם.

בתחילת הדרך היה הרב הקודם זיע"א כאוב מאוד מתופעת ה'נופש' שחדרה לקוממיות.

טבע הדברים - כך טען - שהאדם יוצא ממקומו הרי הוא מרפה במקצת מהנהגותיו והוא יורד ביראת שמים.

"מ'קומט בייטן די לופט" - באים להחליף אויר? - זאל מען לאזן פאר קוממיות די הייליגע לופט - שישאירו לקוממיות את האויר הקדוש שלה. היה מרגלא בפומיה דהרב הקודם זיע"א.

בכל תקופת ה'נופש', היה הרב הקודם זיע"א מתוח ונרגש, נסער עד עמקי נפשו, מחכה ומצפה שיסתיים ה'נופש' ותחזור קוממיות לאוירתה הקדושה.

והנה כאן, ודווקא כאן מתבלטת קוממיות כמושב ייחודי שכמוהו אין בנמצא בכל העולם.

כשהחל השינוי, ישב הרב הקודם זיע"א על המדוכה, הלא ייחודית היא קוממיות, אחת ויחידה בעולם כולו, הכי תהפוך עתה לעוד מושב מן המניין?

הכי תתרוקן חלילה מייחודיותה?

באותם הימים ייסד הרב הקודם זיע"א תקנות ברזל, שהשאירו את קוממיות ייחודית עד עצם היום הזה בעולם כולו.

בתחום הקדושה!

קדושת קוממיות מאירה לכל העולם כולו.

המציאות כואבת היא, אך ידועה לכל...

הנופש והלאו של "לא תתורו וגו'" אינם עולים בקנה אחד באף מקום בעולם, כמעט.

יציאה למלון מלווה היא בנסיקה חדה מאוד מכל ההלוך ילך החרדי הצנוע והקדוש, וכרוכה בשינוי דרסטי של אווירת הקדושה.

כך זה כמעט בכל נופש הקיים בארצנו.

יהודים חרדיים רבים בדור חלש זה זקוקים לצאת משגרת החיים ולהחליף אוויר ואווירה, אך אינם מוצאים שום מקום בעולם להחליף אווירה מבלי לרדת חלילה ממדרגותיהם הרוחניות.

כאן הועידו מקום מן השמים תפקיד מיוחד לקוממיות!

מקום יחיד ומיוחד בעולם, המתפרנס ברובו מענייני נופש ומנוחה, והוא נקי וצח, זך ומזוכך ללא שמץ של ירידה רוחנית ח"ו בדרכו של הרב הקודם זיע"א שמסר נפשו והקדיש את כל כוחותיו בשמירת קדושתה של קוממיות לדורות.

לא ייאמן אילו כוחות כבירים השקיע בזה הרב הקודם זיע"א!

ראשון לכל תיקן תקנות ברזל, והשגיח על קיומן בכל כוחותיו.

תקנה אחת היא שאין להקים בריכות פרטיות בכל גבול קוממיות! לא בבית פנימה וכ"ש שלא בחצר!

תקנה נוספת: שבנות לא ייסעו באופניים בכל המושב. (מובן מאליו שתקנות אלו נועדו לבאים מבחוץ שכן בנות קוממיות מעולם לא נסעו באופניים ולא העלו על דעתם כזאת).

נוסף לשעות המיוחדות הנפרדות למשחק בגינה המרכזית של היישוב, שבעניין זה טמונה חוכמה עמוקה.

היה צורך להקים גינת משחקים לילדים, לא היה שייך להתעלם מן הצורך הזה, אך במקום לבנות גינה כזאת בקצה קוממיות שאז יהיה בו מקום למכשול ח"ו ולא יוכלו לאכוף את השעות הנפרדות למשחק, החליט לבנות את גינת המשחקים במרכז היישוב ובאמצעו דווקא.

וכך באמצעות תקנות אלו נשמרת הקדושה בכל מושב קוממיות כמקדמת דנא.

קיומה של קוממיות משפיע על העולם כולו. יישוב שלם המכיל כמה וכמה בתי הארחה, שבכולם כאחד נשמרות הקדושה והטהרה, מכאן יוצאת הבשורה לעולם כולו, אין קשר בין החלפת אווירה לפריקת עול! מי שצריך להחליף אווירה ולנוח מיגיעו יכול לעשות זאת מבלי לסטות במאומה מחיי הקדושה

והטהרה! הכל מתנהל בשלמות בדרך ישראל סבא מבלי לזוז מאומה.

אכן, כל הבא לנפוש ולהחליף אווירה באחד מבתי ההארחה הרבים הפזורים בקוממיות יעיד על השבת המרוממת החקוקה בליבו.

קדושת המקום מביאה לידי כך, שהאווירה מתקדשת והולכת ועולה מעלה!

לא תמיד שמירת התקנות עולה בקלות עבור מנהלי בתי ההארחה. פעמים שאופי הנופשים שאינם מתאימים לאופי הקדושה של המושב מאלץ אותם לוותר על סכומים נכבדים, אך כולם כאחד עומדים בפרץ ואינם זזים מקדושתה של קוממיות במאומה.

נוספת על כך התקנה השרירה וקיימת אותה תיקן מרן הרב זיע"א:

אין להכניס מצות מכונה בכל גבול קוממיות!

הרב הקודם זיע"א עמד על כך בתוקף, ובכל בתי ההארחה שבחג הפסח מלאים וגדושים באורחים מתנים לכתחילה עם האורחים, שאסור להם להכניס מצות מכונה לקוממיות!

היכן נמצא עוד כדבר הזה בעולם, יישוב שלם שכל כולו מקיים בחג הפסח את מצוות אכילת המצה בתכלית ההידור?!

בל נחשוב שהדברים פשוטים הם!

גדולי ישראל מייחסים חשיבות מיוחדת לשמירת תקנות אלו שנתייסדו בקודש.

כך מספר לנו המרא דאתרא הגאון החסיד רבי משה מנדלזון שליט"א:

כידוע, בקוממיות אנו עומדים בתוקף על קיומה של התקנה שלא להכניס מצות מכונה בכל גבול היישוב. באחת השנים הגיעה בפנינו שאלה קשה.

משפחה גדולה וענפה שכרה בית הארחה שלם למשך כל חג הפסח. כרגיל התנו בעלי בית הארחה שצריך לשמור על תקנות היישוב שנוסדו עפ"י גדולי מצוקי ארץ רבני קוממיות זיע"א, שאין להכניס מצות מכונה בכל גבול היישוב. התקנה הייתה מקובלת על המשפחה, אך כאן התגלתה בעיה. סב המשפחה,

יהודי זקן מאוד, הזקוק לטיפול סיעודי רצוף ואין שום אפשרות להשאירו לבדו, רגיל לאכול מצות מכונה, ואין באפשרותו, בגילו המופלג, לאכול מצות יד.

לא שייך לחשוב אפילו על האפשרות להשאירו כך ללא המשפחה, כיוון שהדבר גובל בפיקוח נפש. כאן התעוררה שאלה האם במקרה כזה אפשר להקל בהתחשב בנסיבות המיוחדות.

שטחתי את השאלה בפני מוח"ז מרן בעל ה"שבט הלוי" זיע"א, סבור הייתי שרק ישמע שהעניין גובל בפיקוח נפש, יתיר מיד ובשופי.

אך לא כך היה.

תפוס היה בשרעפיו זמן זמנים ושוקל בדעתו דעת תורה מה לעשות. ירא היה יראה נוראה מפני תקנת מארי דאתרא שיש לה תוקף גדול בהלכה, ולא בקלות ניתן להתיר אפילו לא במקרה כזה שיש בו פיקוח נפש.

גם כשלבסוף הכריע בדעתו להקל במקרה מיוחד זה בתנאי מפורש שההיתר הזה הוא רק לכזיתים בליל הסדר, ודווקא "בצנעה". ובשאר הימים אם ברצונו לאכול מצות מכונה עליו לצאת מהישוב ולאכול שם. מרן בעל ה"שבט הלוי" זיע"א הוסיף ואמר שבמקרה כגון זה גם מתקני התקנה היו מסכימים לפיסקא זו. עכ"פ ניכר היה עליו עד כמה היה הדבר לא פשוט ודחוק עד מאוד.

תקנת מארי דאתרא זיע"א יש לה תוקף גדול בהלכה.

•

זאת היא קוממיות, משפיעה את קדושתה עד עצם היום הזה, בדור שגדרי הקדושה נמצאים בתחתית שפל המדרגה שלא היו מימות עולם, ובייחוד כשיוצא היהודי ממקומו ורוצה לפוש מעמלו להחליף אוויר ואווירה, או אז פועל היצר הרע במלוא כוחותיו לפרוץ גדרי הקדושה, עד שהצליח להשריש בעולם שנופש ופריצת גדרי הקדושה חד המה; ניצבת קוממיות שבאדמתה הושקעה קדושה מימות עולם, ומכריזה בעצם קיומה ובהתנהלותה בקול גדול: קדושה לעולם קיימת, התורה ניתנה בכל תנאי ובכל מצב, ואפשר לנוח ולנפוש בלי לזוז במאומה מגדרי הקדושה!

ואם דיברנו על ה"תקנות" של רבני קוממיות, כדאי להעתיק את מה שכתב הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, יד ימינו של מרן הרב זיע"א, בספרו דברי הר"ב (עמ' קע"ז):

"לכל אחד שבא לדור ביישוב קוממיות, התנה הרב עימו שלא יאכל בשר קפוא, ושיאכל בפסח רק מצות של יד ולא של מכונה.

התנאי שלא לאכול בשר קפוא הוצרך, כי בזמנו לא היה ניתן להשיג בארץ ישראל בשר בהמה, והיו מביאים מחוץ לארץ בשר שעדיין לא הוכשר, והיה עובר כמה חודשים עד שהיה מגיע לארץ ישראל וכאן היו מכשירין אותן, ועל כן היו מקפיאים אותם, אך הרב חשש מהעניין, ועל כן התנה עם כל דייר חדש שלא לאכול מן הבשר הזה.

ותנאי המצות הלא ידועים החילוקי דעות בזה, והרב השתדל שלא ע"מ לקבל פרס שיקימו את המאפיה למצות יד בקוממיות, שישמש את כל הציבור הרחב ולא רק את אנשי קוממיות, וזה היה חידוש גדול אז בארץ ישראל, ומאז קמו עוד מאפיות האופים מצות של יד, עם ההידורים שהונהגו בקוממיות בכל הקשור לקצירה, לטחינה ולאפיה".

השינוי הגדול שחולל מרן הרב זיע"א בתושבים

אם מנסים להגדיר את קוממיות, יש להניח דגש מיוחד על העניין המרכזי של קוממיות - אומר לנו אחד מבניהם של חשובי המייסדים.

אנו אוהבים הרבה לדבר על התוצאה הסופית, בכלל בעולם כולו אוהבים לראות תמיד את הסוף דבר של כל עניין, מבלי להיכנס הרבה לכל העמל והיגיעה שהתייגעו ועמלו עד שהגיעו לזה, ומבלי להיות שותפים לתהליך הבניין. התוצאה הסופית של הבניין המשובב את הנפש היא הנראית לעין כל.

בקוממיות ניתן לראות את סופו של הבניין, יישוב שלם שכל כולו שמור

ונעלה, תושביו אנשי מעלה. הדור שגדל בקוממיות מופלא מאין כמוהו לשם ולתפארת, בכל מקום שהם מגיעים מפארים את הישיבות והחצרות שאליהן הם משתייכים.

אולם הפלא הגדול של קוממיות הוא לא רק התוצאה הסופית, אלא דווקא התהליך עצמו. תהליך זה היה קשה עד מאוד, לא פשוט בכלל.

כשמסתכלים על קוממיות בתחילתה, ועל התהליך שכל אחד מהתושבים עבר, אפשר להתמלא פליאה עד בלי די!

הדור שלנו אינו יודע איזו זוועה איומה הייתה השואה וכמה בלתי אפשרי היה לשקם אנשים שעברו זוועות נוראות כאלו.

וקוממיות נבנתה מניצולי השואה.

הלוז העיקרי של היישוב היו ניצולי שואה, שהשואה פרצה בימי ילדותם או בבחרותם המוקדמת, ואת מבחר שנותיהם - השנים שהן היסוד לכל החיים, השנים שבהן נבנית האישיות - עשו באושוויץ ובמחנות ההשמדה.

איך התבטא הרה"ח רבי הרשל אייזן זצ"ל, בן טיפוחיו של מרן הרב זיע"א, שעשה את מיטב שנותיו בגטו לודז' ובאושוויץ - במחנות ההשמדה לא ניכר שום הבדל חיצוני בין יהודי שומר תורה ומצוות לבין החילוני, ההבדל היה רק בלב, לחרדיים היה אמונה ולהם לא.

בהמשך הדרך היה מוטל עליהם להתחיל את הכל מאל"ף בי"ת. העולם הקודם חרב כולו ולא נותר ממנו זכר.

במצב כזה קיבל מרן הרב זיע"א חלק נכבד מהיישוב. אמנם הביא עימו את משפחות רבות מכפר אתא כדי להשרות על היישוב כולו אווירה של קדושה, אבל את עיקר המלאכה היה צריך לעשות בעצמו.

אחד לאחד רומם מרן הרב זיע"א על כל צעד ושעל.

בנים למשפחות חסידיות שאחרי השואה היו מגולחים ולא היו לבושים כיהודים חסידיים כלל, וגם מצבם הבסיסי בשמירת התורה המצוות היה צריך התעוררות, הפך מרן הרב זיע"א לתלמידי חכמים ויהודים חסידיים נלהבים, עד שהיה נראה שכך היו מאז ומעולם.

היו מהתושבים שמרן הרב זיע"א הפך אותם לחסידים, הביא כל אחד לאדמו"ר שחשב שמתאים לו לפי אופיו ולפי מבנה נפשו ומשפחתו. כמו כן התמסר להכניס את בניהם לישיבות המתאימות לכל אחד ואחד.

התושבים היו עוסקים בעבודתם ושומעים את שיעורי התורה של מרן הרב זיע"א מדי יום ביומו מבלי להחסיר, יהודים טובים העושים את תפקידם עלי אדמות, אך מרן הרב זיע"א העלה אותם מדרגות נוספות והפך אותם ליהודים חסידיים נלהבים העובדים את ד' מתוך התלהבות וגם העלה את רמתם בלימוד עד שהפכו ללומדים בעמקות ובבקיאות.

היגיעה הזאת הייתה יגיעה פלאית, לא תיאמן, מבלי להסתכל על התוצאה הסופית המבורכת, כל שכן שגם בתמונת התוצאה נתקבלה התמונה המפוארת.

ההתבטלות של ההורים לרב השפיעה על הילדים

אחת מההגדרות הייחודיות לקוממיות לבדה היא ההתבטלות של התושבים כלפי מרן הרב זיע"א, דבר שהשפיע על החינוך של הילדים באופן מיוחד - כך אמר במהלך הכינוס אחד מפארי גידולי קוממיות הגאון החסיד רבי יוסף צבי קוט שליט"א, ראש ישיבת דובר שלום בעלזא באשדוד, בנו של הגה"ח רבי שלמה זלמן קוט זצ"ל, מנהל הת"ת.

הביטול המוחלט לרב זיע"א השפיע עמוקות על הילדים, שאף הם באופן טבעי נמשכו אליו וקיבלו את השפעתו הברוכה, לכל ימי חייהם.

עד כדי כך הייתה ההתבטלות למרן הרב זיע"א, עד שאם היה הרב קורא למאן דהו בתואר ר', היה הלה חש שהוא עדיין אינו קרוב מספיק אל הרב ולכן הוא פונה אליו בתואר כבוד.

היה לנו המלמד האהוב על כולנו הגה"ח רבי משה דסקל זצ"ל, הוא היה מומחה מאין כמוהו להחזיק כיתה שלמה מבלי להזדקק לשום אמצעים אחרים, רק

בכוח הדרך ארץ שהייתה כלפיו. הילדים הסתכלו עליו בהערכה ובהערצה, ועכשיו תארו לכם שכל הילדים ראו איך הרב קורא לו בשמו הפרטי אפילו בלי תואר נלווה, עד כמה זה הגדיל את דמותו של מרן הרב זיע"א בעיני הילדים. כשכולם ראו עד כמה רבי משה דסקל בטל כלפי הרב זה גרם לילדים לקבל את השפעת הרב ולחפוץ בקרבתו.

פעם שמעו איך הרב אומר: "ר' משה", הלך מישהו ורץ לעבר מקומו של רבי משה דסקל להודיעו שהרב מחפש אחריו.

ר' משה דסקל שאל אותו בניחותא: באיזה לשון קרא הרב. אמר הלה: "ר' משה". מיד אמר לו רבי משה דסקל: אם הרב אמר ר' משה הוא לא התכוון אלי, לי הוא קורא משה, כנראה התכוון לרבי משה וולטר (מחשובי קוממיות ומחשובי חסידי סקווירא, הראוי למאמר בפני עצמו), אלי הוא בוודאי לא התכוון [גם להרה"ח רבי משה וולטר זצ"ל קרא בשם ר' משה כי היה אז תושב חדש].

גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א מוסיף לעניין זה סיפור מופלא:

מעשה זה שמעתי בעצמי מהרה"ח רבי שמחה אויש זצ"ל.

הוא הגיע לארץ ישראל בסביבות שנת תשי"ז בימי המרד ההונגרי הגדול, שאז ברחו רוב יהודי הונגריה שנותרו בה לאחר השואה ועלו ארצה. רבי שמחה אויש הגיע עם משפחתו וילדיו לדור בקוממיות. במשך התקופה הראשונה היה אבא זיע"א קורא לו: "ר' שמחה", ורבי שמחה אויש היה ממש אויס-מענטש מכך שהוא נקרא עם התואר ר'. חשובי קוממיות היו נקראים כולם בפי הרב בשמם בלבד, רבי משה דסקל, רבי משה דוד פאלוך, רבי שלמה זלמן קוט, רבי ישראל פייערשטיין, רבי ישראל מאיר עקשטיין, רבי משה יעקב סיגלר - לכולם היה הרב קורא בשמם: משה, משה-דוד, שלמה-זלמן, ישראל-מאיר, משה-יעקב, ישראל. אם לכולם קורא הרב בשמם הפרטי ולו עם תואר, סימן שהוא אינו מספיק 'היימיש' עם הרב.

עד שכעבור כמה חודשים באחד הימים נכנס ר' שמחה אויש לבית המדרש, והנה הרב קורא לו 'שמחה'. באותו רגע הרגיש ר' שמחה אויש כי הרב כבר מספיק היימיש איתו, ובשבת נתן על זה קידוש!

הגה"ח רבי יוסף צבי קוט שליט"א מוסיף לתאר את ההלוך ילך אותו חוו ילדי קוממיות:

בכל ליל שישי היה מרן הרב זיע"א נותן שיעור לתלמידי הכיתה הגבוהה שכבר הפכו לנערי 'בר מצוה' בספר "אגלי טל". מפעם לפעם צירף פתק שאעביר לאבי, בו כתב כי היום למ'נו נושא פלוני, וכך ביארנו על דרך הפשט והלומדות אולם על דרך פנימיות התורה הפשט הוא כך וכך...

בכזו אווירה חיינו וגדלנו אנחנו, ילדי קוממיות.

כפי שהזכיר הגה"ח רבי אהרן משה שטרן שליט"א בנו של הרה"ח רבי ליפא שטרן זצ"ל בדבריו, היינו עומדים הילדים בסעודה שלישית מאחורי מרן הרב זיע"א כמו שעומדים היום מאחורי רב'ה. אהבנו לשמוע את ה'שלוש-סעודות תורה', ואחר כך כשהרה"ח רבי אריה שטיינמץ שליט"א לאוי"ט היה לוקח אותי במכונית שלו היה שואל: "נו, אתה יכול לחזור על התורה שהרב אמר בסעודה שלישית?" ה'תורות' של מרן הרב זיע"א בסעודה שלישית היו מהלך שלם, וכולנו ההורים, הבחורים והילדים היינו נאחזים בזה, וזה נתן לנו השראה לכל אורך הדרך.

לא שייך לשכוח את 'שיעורי המדרש' של הרב בימי חול המועד, אז היה אומר מהלכים מופלאים בדרכי העבודה והחסידות. גם אם לא הבנו הרבה בתור ילדים את הדברים, אבל עד היום נשאר חקוק בלב ה'חיות' בלימוד המדרש, שזה דבר שלא מש מהלב.

הסיפור הקצר הבא, אותו מספר הרה"ח רבי משה הס שליט"א, בנו של הרה"ח רבי יהודה הס זצ"ל, מאפיין את הקשר העצום שבין התושבים לרב ואת ההשפעה הבלתי רגילה שהייתה לו על כל ילדי היישוב.

אמו של הרה"ח רבי משה הס, הגב' מינה הס ע"ה, הייתה דמות מיוחדת בקוממיות. כתלמידתה של מרת שרה שנירר ע"ה היא ניהלה את בית הספר לבנות, והייתה מתייעצת עם מרן הרב זיע"א בכל דרכי החינוך.

הם גרו בתחילה בכפר אתא, ושם הקימה מרת הס ע"ה את בית הספר לבנות

בהדרכת מרן הרב זיע"א על כל צעד ושעל. כשהחליט מרן הרב זיע"א לעבור לקוממיות הזמין את בני משפחת הס לעבור עימו, ואמר לה מרן הרב זיע"א שתייסד בי"ס בקוממיות, וכך עשתה.

נעבור לסיפור עצמו כפי שמספר בנה שליט"א:

פעם חשבה אימי ששיקרתי. מה עשתה? פנתה אל הרב!

מרן הרב זיע"א שלח לקרוא לי, הוא לא גער בי ולא צעק עלי, אלא נתן לי להבין בניחותא את חומרת השקר.

היכן שמענו בדורנו על מקום כזה ועל דברים מעין אלה? מי שמע על ילד שחושדים בו שהוא משקר שהולכים עימו לרב?

אחת הייתה קוממיות! אחוזה מנותקת לגמרי מהעולם שמסביב! בה חיו במדרגות של פעם!

כל דבר שאלתי אותו באופן טבעי

זקן היישוב, הרה"ח רבי אריה שטיינמץ שליט"א שהיה מזכיר היישוב רבות בשנים, סיפר במהלך הכינוס:

שמענו כאן הרבה דברים על מרן הרב זיע"א, אבל עדיין לא שמעתי שהזכירו כאן את העובדה שכל מי שהייתה לו בעיה בבית, אישה חולה או ילד חולה היה פונה מיד אל מרן הרב זיע"א שיתפלל עליו.

לא היו הולכים לרופא, הלכו ישירות לרב שיתפלל ויורה מה לעשות.

כשנולדה לי בתי הראשונה, הלכתי באופן טבעי לרב שיורה לי איזה שם לתת לה, כמו שעושים החסידים היום שהולכים לרבי שלהם לשאול איזה שם לתת.

אמרתי לרב שלזוגתי היית דודה שנפטרה רווקה ולא זכתה להקים בית בישראל, קראו לה "חנה לאה" ולכן רצתה להנציח את שמה.

הרב הורה לי לתת רק חצי שם, לא חנה לאה, אלא רחל לאה.

רק לאחר תשע עשרה שנה ראיתי שהיה כאן ממש עניין של רוח הקודש של מרן הרב זיע"א. הבת הזאת - שגרה כיום בארה"ב ויש לה ב"ה שישה ילדים ונכדים בלעה"ר כ"י - הוצע לה שידוך שלאם החתן קראו בשם חנה לאה, ואם לא היו משנים את השם השידוך היה לא היה יכול לצאת לפועל לפי ענין השמות בצוואת רבי יהודה החסיד ומנהג בעלזא. רק תשע עשרה שנים לאחר מכן ראינו את רוח הקודש שהייתה לרב כשהורה לי איזה שם לתת לה.

כך זה היה במושב כולו, על כל דבר שהיה לנו היינו ממהרים לבית מרן הרב זיע"א, הוא היה ה'רבי' שלנו.

סיפור דומה מסופר בחוברת "גיבור הכח" על הרה"ח רבי אהרן ברון זצ"ל (עמ' 50):

הרב יהושע מרדכי ברון מספר:

הסיפור הבא הוא סיפור אישי המדובר בי, ויש בו להעיד כאלפי עדויות על גדלותו המופלאה של הרב מנדלזון זצוק"ל ועל ראייתו למרחוק. אך הוא מעיד גם על אישיותו של אבא זצ"ל, על יראת השמים הגדולה שהייתה בו, על אמונת החכמים שלו ועל הנכונות לקיים "ככל אשר יורוך"!

כשנולדתי, בן ראשון לאבא שריד החרב והאש, רצה מאוד לקרוא לי על שם אביו הי"ד, משה דב. אך אמא לעומתו רצתה את שם סבה, יהושע מרדכי.

נו, מה עושים במקרה כזה?

אבא ניגש לרב להתייעץ עימו מה עושים, והרב אמר לו: "תוותר, אף פעם לא מפסידים מוויתורים".

לאבא היה קשה, אך מה שהרב אומר - עושים.

עשרים שנה חלפו מאז, ואני בחור בשידוכים. הוצעה לי הצעה מיוחדת במינה, היום היא רעייתי תחי', ואביה הוא הגאון רבי משה פיש ראש ישיבת דרומא.

רק אחרי הווארט קלטנו את גודל העניין. לו הייתי נקרא משה דב כרצונו של אבא, לא היינו ניגשים לשידוך בגלל השמות הזהים, אז אמר לי אבא: "כל זה אירע בזכות הוויתור שוויתרתי לאמא לפני עשרים שנה".

הרה"ח רבי אהרן אויש שליט"א, בן הרה"ח רבי שמחה אויש זצ"ל, סיפר את הסיפור המפורסם לכל בן קוממיות, סיפור פלא שבדידיה הוה עובדא.

"באחת השמיטות, ואני ילד פעוט ורך, לא הרגשתי בטוב במשך כמה ימים. חום גבוה, הקאות וכו' היו מנת חלקי. וכשהמצב מחמיר, פונה עימי אבא אל הדוקטור במושב. לאחר אבחון קצר, מצווה הרופא לאשפזני מיידית בבית החולים. אבא נושא אותי בזרועותיו, ובראשו מתרוצצות מחשבות, איך משיגים רכב לנסיעה לביה"ח, הרי בכל קוממיות היו אז כמה בעלי רכבים בודדים שניתן היה לספור אותם על אצבעות כף יד אחת, וכולם עסוקים כעת במלאכתם מחוץ ואולי בפנים היישוב. באותן שנים כשמישהו ביקש לצאת אל מחוץ למושב, או כשאורחים הגיעו לבקר אותנו, היה עלינו לצאת אל הכביש הראשי עם הסוס והעגלה, ומשם לאסוף אותם, אלו היו אז התנאים התחבורתיים...

וכך בעוד אבא מהלך עימי על זרועותיו, מהורהר במחשבותיו, והנה למול עיניו הוא מבחין ב'מונית' החונה וממתינה לנוסעים. המונית חנתה ליד בית הרב, ומשאבא ניגש אל הנהג ושואלו אם יסכים להסיעו בדחיפות לבית החולים, עונה זה באדיבות, כי מוזמן הוא להסיע את הרב, ואם זה יסכים, הרי שאין כל מניעה מצידו. אבא מיהר לגשת לבית הרב, וכשזה ראה אותנו, הקדים לשאול: מה קרה, ר' שמחה? מה עם הילד? אבא החל לגולל את המצב, עד שהגיע לפסיקה של הרופא ו...אל הבקשה להשתמש במונית שהוזמנה אל הרב. "גייטס אהיים, הער האט גארנישט" (לכו הביתה אין לו כלום) - קבע מרן הרב זיע"א נחרצות. אבי ניסה שוב להסביר על כל המצב המתמשך כבר כמה ימים, ואז שוב חזר הרב על המילים: "אמרתי שאין לילד כלום, מהרו ללכת הביתה".

אם הרב מצווה, לא מתנגדים. אבא מגיע איתי הביתה. ואמא, למרות שהיא מתקשה להבין, מקבלת את דברי מרן הרב זיע"א וממהרת למדוד לי את החום. והנה להפתעתם, לראשונה מזה כמה ימים מורה המדחום על ירידה. לא

חלפו שעות והתיאבון שלי התעורר, אט אט חזרתי להרגיש כמו ילד רגיל עד להחלמתי המלאה במשך הימים הקרובים.

לפנות ערב, מגיע אבא לבית הכנסת, וכשכולו התרגשות הוא מספר לרב על המופת הגלוי שראה, אך תגובתו של הרב הדפה את ההתפעלות: אין כאן שום מופת - אמר הרב. "בוא ואספר לך מה היה עם המונית", פתח הרב וסיפר לאבא על השתלשלות הדברים - באותה שנת שמיטה לא היה ניתן להשיג בכל הארץ תפוחי אדמה שגדלו ללא חשש ספיחין. הרב, אשר דבר השמיטה וקיומה בהידור נגע לליבו, עשה מאמצי על להשיג אישור לייבוא תפוחי אדמה מחו"ל, על מנת שלא יסתמכו על היתר מכירה וכדומה. באותה תקופה אחרי ימי הצנע, התנגדה הממשלה בתוקף לייבוא שיפגע בענף התוצרת העצמית. לאחר לחצים כבדים ושונים שהופעלו ע"י הרב, ניתן האישור המיוחל לייבוא אוניה אחת עם מטען של תפוחי אדמה מחו"ל. הגופים האחראיים מטעם משרד החקלאות והתמ"ת התרו ברב, שבמקרה של הפסד, הממשלה מתנערת מכל האחריות, והיא תיפול על כתפיו, כשהוא זה שיישא בכל ההוצאות וההפסדים. לשם כך היה על מרן הרב זיע"א לחתום על סדרת בקשות והתחייבויות. "היום בצהריים, אמור הייתי לחתום על החתימה הסופית המאשרת את הייבוא, לשם כך הזמנתי מונית שתוביל אותי למשרד החקלאות. בדיוק באותה שעה מכרעת, מגיע אלי ר' שמחה אויש בבקשה לקחת את המונית עבור ילד שכאילו חולה... אין זאת - הסקתי - כי אם מעשה שטן, המבקש למנוע ממני לזכות את שומרי השביעית"... מסיים הרה"ח ר' אהרן שליט"א בהתרגשות את הסיפור הנפלא שאירע עמו בעצמו.

כיוון שנפתח מעיין סיפורי המופתים של מרן הרב זיע"א, דומה הדבר לסכר שנפרץ. השיטפון הגדול של הסיפורים מתחיל ואינו מסתיים. לכל אחד מבני קוממיות כמה וכמה סיפורים כאלו. כאן במסגרת הוויכוח הגדול על ההגדרה נציג רק את סיפורו של הרה"ח רבי יעקב פרקש שליט"א, תלמיד חכם ויר"ש חשוב תושב קוממיות, בן הרה"ח רבי פנחס פרקש זצ"ל:

אבי זצ"ל לא חש בטוב והוזקק לניתוח, והלך אל מרן הרב זיע"א, והוא שלחו לכ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"בית ישראל" מגור זיע"א, ששהה אז בחיפה.

תשובת ה"בית ישראל" הייתה: "רפואה שלמה בלי ניתוח".

כשחזרנו לקוממיות מיהרנו לספר לרב זיע"א את תשובת ה"בית ישראל", והוא שמח מאוד.

למחרת בחמש וחצי בבוקר מגיע טלפון מיוחד מבית החולים. אז לא היו טלפונים בקוממיות רק טלפון ציבורי ליד ביתו של הרה"ח רבי יוסף זוננשיין שליט"א, והוא הגיע במרוצה להזעיק את אימי להודיע לה שמבית החולים הודיעו שהולכים לעשות את הניתוח.

אמרה לי אמא: רוץ מיד לבית הרב.

הגעתי לבית מרן הרב זיע"א וחיפשתיו. היה עלי להמתין מעט, ואז שמעתי את מרן הרב זיע"א נוטל את ידיו ומברך "אשר יצר". אצלו ברכת אשר יצר הייתה עבודה שלמה, בדחילו ורחימו כל מילה ומילה. לאחר שסיים פנה אלי: "יא, מיין קינד, מה אתה מספר?" אמרתי לו שאמא אומרת שהתקשרו מבית החולים שכבר הולכים לעשות ניתוח. אמר מרן הרב זיע"א: "בזכות האמונת צדיקים לא יעשו את הניתוח". מיד הזעקנו את הרה"ח רבי משה שמואל ווכטל זצ"ל, שהיה לו רכב, והסיע אותנו לבית החולים "קפלן" ברחובות. כשהגענו מצאנוהו שוכב על המיטה ואומר תהילים.

מה קרה? לבסוף לא הוצרכו לניתוח, הייתה סתימת מעיים וזה נפתח והכל בסדר גמור.

לאחר זמן התברר, שבזמן שמרן הרב זיע"א אמר אשר יצר ובירך אותנו שבזכות האמונת צדיקים לא יעשו הניתוח, באותו זמן באה הישועה.

האהבה העצומה של מרן הרב זיע"א לכל אחד מבני קוממיות

מדברים כאן על הכל, מתפלא אחד מחשובי קוממיות, הגדירו כאן הגדרות על גבי הגדרות, כולם אהובים, כולם ברורים וכולם נכונים אמת לאמיתה, אבל אני ממש מתפלא כיצד מדברים כל כך הרבה ועל המציאות העיקרית של קוממיות עוד לא דיברו.

הייתה לנו מציאות פלאית בקוממיות, חיינו אותה יום יום, וזה לא הוריד כהוא זה מהפלא הגדול שבמציאות הזאת.

האהבה העצומה וההתמסרות של מרן הרב זיע"א לכל אחד ואחד מבני קוממיות, זה הוזכר בתוך עובדות ובתוך סיפורים וזה חופף על הכל, אבל צריך להגדיר זאת במפורש. ההגדרה של קוממיות היא שהיה לנו רב שאהב כל אחד ואחד והתמסר לכל אחד באופן יוצא מן הכלל.

למרן הרב זיע"א הייתה אהבה לכל אחד ואחד מקוממיות כמו לבניו, אהב כל יהודי בעולם באהבה שווה לבניו, וגם התמסר לכל אחד כמו שהתמסר לבניו.

שני סיפורים מדהימים סופרו בכנס, כמותם מאות סיפורים לכל אחד מבני קוממיות.

את המעשה האחד סיפר נכד מרן הרב זיע"א הגה"ח רבי חיים אלעזר זילברשטיין שליט"א: אחד ממייסדי קוממיות בזמן מלחמת תשי"ז עדיין לא מצא את זיווגו, וכשפרצה המלחמה גויס לצבא ונאלץ להילחם בשדה הקרב.

במשך כמה שבועות לא ידע אף אחד מה עלה בגורלו. אף אחד לא ידע אם נשאר בחיים. מרן הרב זיע"א לקח את מצבו לליבו ובמשך כל עת היעדרו היה שואל ומנסה לברר בכל דרך אפשרית מה קורה עימו. לפונים לא הייתה באותם הימים אפילו דרך ליצור קשר ולדעת את המצב מחמת העדר תקשורת שלא הייתה מפותחת כבימינו.

יום אחד, והנה מופיע הבחור בבית המדרש!

מרן הרב זיע"א קיבל אותו בשמחה גדולה כל כך, עד שאיני יודע אם אב רגיל מקבל את פני בנו שניצל מסכנה באופן כזה.
היה זה לפני מנחה, מרן הרב זיע"א ניגש לחזן ואמר לו: עכשיו לא מתחילים

בקרבנות רק מתחילים לפני כן ב"הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו", וכל בית הכנסת אמר בהתעוררות את ה"הודו" כמו במנחה של ערב שבת, כל זאת מרוב התרגשות ושמחה על כך שחזר חי.

אותו הבחור, שהיה בודד בעולמו לאחר השואה, היה רגיל לומר, שאם היה יודע שקיים בעולם מישהו שחושב עליו כל הזמן ודואג לגורלו כל כך, היה עושה את כל המאמצים שבעולם למצוא דרך להודיע למרן הרב זיע"א שהוא חי!

ואילו המעשה המדהים פי כמה מסופר בפי כל.

היה זה באחד מהרגעים היותר נפלאים של מרן הרב זיע"א, הרגע שבו הוביל לחופה את בנו גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א.

למרן הרב זיע"א נולדו מזיווג ראשון הרבנית מרת מרים ע"ה, בנו הרב הקודם זיע"א ובתו מרת חנה דבורה קליין ע"ה. לאחר שנפטרה הרבנית הראשונה בדמי ימיה בזמן מגוריו בכפר אתא, נישא בזיוו"ש לרבנית מרת רחל שמחה ע"ה, שגידלה את ילדיו והייתה מסורה לו כל ימי חייה קרוב ליובל שנים. ממנה נולד לו בנו יבדלחט"א הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א (הרב הקודם זיע"א קרא לאחת מבנותיו על שמה כאות הכרת הטובה על שגדלתו והתמסרה לאביו הגדול).

השמחה שהייתה מנת חלקו של מרן הרב זיע"א והרבנית ע"ה בהיולד להם בן הזקונים הייתה שמחה עצומה.

הזכות להובילו יחד לחופה הייתה משאת נפשו ונפש הרבנית ע"ה.

אולי כדאי לצרף מענין לענין ובאותו ענין, עוד סיפור גדלות, שישקף לנו עד כמה הייתה הולכת בן זקוניו לחופה שאיפת חייו וחיי הרבנית ע"ה.

על כתב יד זה שומר גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א כעל בבת עיניו.

פתק מדהים שסיפור מדהים בצידו.

היה זה בשנותיו האחרונות של מרן הרב זיע"א, הוא היה חלוש וחולה, ולמרות מצבו הבריאותי הלא פשוט, לא הסיח דעתו מן הפעילות להרבות שומרי שביעית בעולם, פעילות שהייתה בבת עינו ממש.

באותו זמן נקרא רבנו לאסיפה בבית ידידו הגאון הגדול רבי חיים גריינימן זצוק"ל. אך הרבנית ע"ה שהייתה מסורה לו עד מאוד ודואגת לבריאותו לא הסכימה שיטלטל עצמו בדרך הארוכה לבני ברק שיפגעו בבריאותו.

"בזמנים כאלו כדאי להתרכז יותר בענין הולכתו לחופה של בננו, ולשמור את הכוחות לזה, ולא להכנס לעסקנות מסועפת בענין השמיטה" - טענה.

בתגובה התיישב מרן הרב זיע"א וכתב לה כתב התחייבות ככל משפטו וחוקתו:

ב"ה לזוג' הרבנית תחי'

איך וויל יעצט פארן אי"ה קיין בני ברק אף אישיבה פון שמיטה בי"י הגאון ר' חיים גריינמן שליט"א אין שטוב, איך אלס יושב ראש מוז זיין. זיי רוהיג וועסטו האבן א חלק אין די מצו'. אויב דוא ווילסט אז איך און דוא זאלן געזונדערההיט פירען ישראל יצחק'ן נ"י אונטער די חופה מיט א גוט מזל זאלסטו מיך לאזען טוען וועגן שמיטה וועט הש"י געבען מיר און דיר די ברכה פון שמיטה אין אלע זאכן אמן בעלך בנימין מנדלזון רב דפה

בתרגום: לזוגתי הרבנית תחי' אני רוצה כעת לנסוע אי"ה לבני ברק לישיבה על ענין שמיטה בבית הגאון רבי חיים גריינימן שליט"א, כיושב ראש אני מוכרח להיות נוכח שם. היי נא רגועה, יהיה לך חלק במצוה. אם רצונך שאני וגם את מתוך בריאות נוליך את ישראל יצחק לעמוד תחת החופה במזל טוב נא להרשות לי לפעול למען השמיטה אזי השי"ת יתן לי ולך את ברכת השמיטה בכל העניינים אמן".

עכשיו נחזור לסיפור עצמו:

הנה הגיע הרגע הגדול, והרב מוביל את בנו לחופה. קשה לתאר את ההתרגשות של מרן הרב זיע"א שהגיע לרגע שהוא משאת נפשו שנים רבות.

כמה ימים לפני כן הוצע שידוך להרה"ח רבי אברהם כ"ץ זצ"ל ממייסדי קוממיות עבור בנו הגה"ח רבי מנחם שליט"א. רבי אברהם כ"ץ עשה את אשר היה רגיל

לעשות, נכנס לבית מרן הרב, הניח את פרטי הצעת השידוך וחיכה לתשובה ממרן הרב זיע"א.

והנה בדרך כשהוביל מרן הרב זיע"א את בנו לחופה, ראה את רבי אברהם כ"ץ שהגיע לשמוח בשמחה הגדולה של הרב, ניגש אליו ואמר לו: בעניין הצעת השידוך ששאלת עבור בנך, התשובה היא שאפשר לעשות את השידוך, ההצעה היא טובה ומצוינת!

יש מישהו בעולם שיש לו השגה בסיפור כזה?

ברור שלא!

אין לאף אחד השגה בסיפור כזה!

ביטל נסיעה לחו"ל כדי לפסוק שאלה

יש הגדרות המכילות כמה וכמה סיפורים, ויש להיפך, סיפור מדהים, שמכיל בקרבו כמה וכמה הגדרות.

כזהו המעשה שלפנינו, המסופר בפי תושבי קוממיות ושגור בלשונם, עד שבכמה וכמה משפחות מתושבי קוממיות בחרוהו כסיפור הראשון המייצג את מהות מרן הרב זיע"א ואת דרכו בקודש.

בשנת תשט"ז החליט מרן הרב זיע"א לנסוע ללונדון למסע גיוס כספים עבור ביסוס היישוב קוממיות. באותה נסיעה הצליח הרב לבסס את התלמוד תורה ואת מאפיית המצות ועוד דברים חיוניים לקיומה של קוממיות. הייתה זו הנסיעה היחידה של מרן הרב זיע"א לחו"ל מאז עלה ארצה.

הרה"ח רבי ישראל פוזנר זצ"ל, מזכיר היישוב ויד ימינו של מרן הרב זיע"א, עשה את כל ההכנות הדרושות לנסיעה הקשה והמפרכת באותם ימים.

מונית חיכתה כבר מחוץ לבית, מרן הרב זיע"א סיים את סידוריו האחרונים

לקראת הטיסה שהסתיימו קרוב לזמן הטיסה, והנה ברגע האחרון לפני היציאה נשמעות נקישות על דלת הבית אחד התושבים הופיע ושאל: אפשר לשאול שאלה?

למרן הרב זיע"א הייתה קבלה, שבשום מצב לא דוחים מי שבא לשאול שאלה.

אבל לפסוק שאלה כשממהרים וטרודים הרי אסור, לכן התיישב מרן הרב זיע"א בניחותא והודיע לרבי ישראל פוזנר: "ר' ישראל, לא נוסעים".

ואצל מרן הרב זיע"א כשהוא אמר: "לא נוסעים", זה לא היה מן השפה ולחוץ, אלא התכוון לכך ברצינות. בליבו פנימה כבר החליט, שאם יאחרו את הטיסה יבטלו את הנסיעה.

ביטול נסיעה לא היה דבר פשוט בכלל באותם ימים, כדי להתקשר בטלפון לחו"ל, היו צריכים להזמין את השיחה ולחכות שיתפנה הקו, יכלו להזמין שיחה בשמונה בבוקר ולקבל את השיחה בשתים עשרה בצהריים. להודיע לאנשי חו"ל שהתכוננו לבואו על ביטול הנסיעה היה דבר קשה. ר' ישראל פוזנר אמר למרן הרב זיע"א שכבר תלו מודעות בחו"ל. אך מרן הרב זיע"א החליט לבטל את הנסיעה, פינה עצמו לגמרי אל השאלה שהובאה לפניו. לאחר רבע שעה כשסיים לפסוק את השאלה, שאל את ר' ישראל פוזנר האם יש עוד מקום לנסיעה, כי אפילו על צד של ספק קטן כדאי לנסות. לבסוף יצא הרב אל המונית והספיקו את הטיסה לחו"ל.

ר' ישראל פוזנר שאל את הרב בשלב מאוחר יותר מדוע הניח הכל בצד, הסיר את מעילו ונראה לכל סובביו שהנסיעה התבטלה לגמרי. ענה הרב בפליאה: וכי יכולתי לנהוג אחרת? רק כך כשאני שוכח מכל הסובב יכולתי להתפנות בניחותא ולדון בשאלה. לו הייתי נשאר כשהמעיל על גופי והמזוודה לצידי, לא היה לי יישוב הדעת לבחון את השאלה ברוגע ולענות עליה בבהירות. ושאלה הלכתית קודמת לכל נסיעה.

•

במעשה מופלא כזה, יש להתעמק וללמוד ממנו הרבה לימודים, הרבה לקח ומוסר אפשר להפיק ממנו.

אפשר ללמוד את משקל העיקר והטפל בחיים. אפשר ללמוד התמסרות לתפקיד פסיקת השאלות עד היכן מגעת. את הלקח הנצרך לכל מתחיל בעבודת ד' להיות מרוכז בכל רגע ברגע הנוכחי ולבדוק מהו רצון ד' של הרגע הזה אפשר ללמוד ממעשה זה באופן מופלא. ועוד כהנה וכהנה לימודים, הפך בה והפך בה...

השקפה ברורה ודעות אמיתיות

באיזה עוד מקום בעולם היה דבר כזה, שלכל תושבי היישוב הייתה השקפה ברורה, מסודרת ונכונה?

היכן מצינו מקום בעולם שבו הרב דואג שכל תושבי היישוב יהיו בעלי דעה נכונה ואמיתית וידעו את דעת תורה ואת היחס לתורה בכל דבר ועניין?

על היותו של מרן הרב זיע"א מגדולי מנחילי ההשקפה בדור, עד שנשיא צא"י מנחיל ההשקפה התורתית הסופר המפורסם הרה"ח רבי משה שיינפלד זצ"ל היה מגיע אליו תמידין כסדרן לשמוע הימנו דעת תורה, ומה שהיה שומע ממנו היה מנחיל לרבים במאמריו, על כך יש לנו לייחד פרק מיוחד.

על מלחמתו הבלתי נתפסת של מרן הרב זיע"א בציונות, שהיה מחדיר בכל דרשה ציבורית ובכל הזדמנות את הדעה הברורה ע"פ התורה בהקשר לכפירה שביסודות הציונות שגרמה לכל האסונות בגוף ונפש בכלל ישראל ושהציונות היא זו שגרמה את השואה הנוראה. זאת דרש בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל באזני אלפים מישראל. גם על זה יש להקדיש פרק מיוחד.

על העובדה שרבי משה שיינפלד היה מקריא את המאמרים שכתב מפי מרן הרב זיע"א בפני מרנא החזון איש זיע"א, והחזון איש עצמו אמר שאינו יודע אם הציבור בשל דיו לשמוע אמת נוקבת וחריפה כזאת, גם עורך המודיע הרה"ח רבי משה עקיבא דרוק זצ"ל היה מבסס הרבה ממאמריו על יסוד דברי מרן הרב זיע"א. גם על כל אלו צריך לייחד פרק מיוחד.

אנחנו, הלא בקוממיות ובתושביה אנו עוסקים.

ובכן זכו תושבי קוממיות מה שלא זכו באף מקום בעולם, מרן הרב זיע"א היה מיישר את הדעות ומנחיל השקפה ברורה ומסודרת בכל דבר ועניין. דבר כזה לא נשמע באף מקום בעולם, כי בכל מקום אפילו בציבור החרדי מקבלים את ההשקפה ממאמרי העיתונים וכדו', ולא שמענו על שיעורי השקפה מסודרים שמנחיל הרב לצאן מרעיתו.

בקוממיות היו שיעורי השקפה מסודרים. על כל מאורע שקרה בעולם, היה הרב עולה לדרוש בפני הציבור ומראה לתושבי קוממיות איך מסתכלים על זה במבט תורני אמיתי.

הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום בבני ברק, מתאר לפנינו את מעמד "דרשות שבת הגדול ושבת שובה":

הדחילו ורחימו של דרשות השבת שובה ושבת הגדול שנשא מרן הרב זיע"א היה דבר מיוחד במינו.

הייתה לו עבודת קודש עצומה באמירת הדרשות. היה מגיע לבית המדרש, מובן מאליו שכל ה"עולם" כבר היה.

מרן הרב זיע"א עולה לבימה, מתעטף בטלית ומברך עליה בדחילו ורחימו. אחר כך פתח ואמר: המגן אברהם אומר, "ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ובשבת שובה והעיקר להורות לעם ה' דרכי ה' ללמד המעשה אשר יעשון".

והיה הרב מפרש דברי המגן אברהם: "להורות לעם ה'", קודם כל עלינו לדעת שאנחנו עם ה'!

רק אחרי שאנחנו יודעים שאנחנו עם ה', רק אז נלמד דרכי ה'!

איך אנחנו הופכים להיות עם ה'?

על ידי ההשקפה! דהיינו האמונה הטהורה בהשם יתברך ובתורתו הקדושה!

אחרי שנדבר דברי השקפה ונדע שאנחנו עם ה', רק אז נוכל להתחיל ללמוד את דרכי ה'.

רק לאחר מכן היה דורש בגאונות מופלאה בהלכה ובלומדות.

זה היה מבטו על ההשקפה, כדבר בסיסי ביותר.

ולכן מסר נפשו בכל עת ועידן להנחיל לעדת מרעיתו את ההשקפה התורתית הנכונה!

כדי לקבל מושג מה ולטעום מעט ממה שזכו אנשי קוממיות לקבל מפי מרן הרב זיע"א, נעתיק לכאן את דבריו הנפלאים של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א, בנו של הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, יד ימינו של מרן הרב זיע"א בספרו אבן טובה (עמ' ס"ח):

על כל דבר, מעשה, ומקרה שאירע בעולם, היה לו למרן הרב זצ"ל השקפה עמוקה ונכונה והעכערע בליק, והיה נותן עליו הסבר ע"פ תורה. וארשום לדוגמא כמה דברים שבזכרוני כעת.

...וזה חוץ מכל ענין הציונות שאבא כבר כתב דעת הרב זצ"ל, שבכל הזדמנות היה חוזר על זה שהציונים הם האשמים בהריגת 6 מליון היהודים הי"ד, וכשהתלוננו עליו אצל החזו"א זצ"ל שדורש כן ברבים, ענה החזו"א אם יש עוד רב אחד שאומר את האמת התורתית, אפריעהו?

והרב זצ"ל היה נושא משלו על מדינתם, והיה אומר משל למה הדבר דומה, לחולה צרעת שביקש מהמלך שיתן לו אשפתות וזבל שיוכל להתגרד בהם, במקום שיבקש רופא להתרפא. ותמיד היה מתאונן, על זה חיכינו אלפיים שנה, בגלות אז זיי זאלן אונז אויסלייזן? והיה חוזר כמ"פ "וועז נישט זיי וואלט שוין משיח דא געווען".

...כן גם בפרטיות בכל עובדה שהיה, למשל בזכרוני שקרה פעם מקרה לא טוב שאבן קטנה נפלה מגובה הכותל המערבי ופגעה ל"ע ביהודי, זכורני בשבת לאחר מכן לפני קריאת התורה ניגש הרב זצ"ל לבימה והתחיל שהיות שקרה דבר כזה צריכין לחשוב על כך למה עשה ה' ככה וכו', ואמר ענין שלם על זה.

... כשאמריקא שלחה והגיעה עם אנשים לה"לבנה", הייתי אז בישיבה ולא שמעתי דבריו על כך, אך לאחר מכן התחילה מדינת רוסיא לעבוד במרץ כדי

להגיע גם כן לזה, ובסוף הצליחה לשגר הכלי "חללית" עם אנשים בתוכה, אך בדרך התפוצץ הכלי והיה בושה וחוזק בכל העולם, הייתי בשבת אח"ז בקוממיות והרב זצ"ל דיבר על כך, ובתו"ד אמר (בערך) שכזכור האנשים אסטרנאוטי"ם של אמריקא כשהגיעו לירח, אז האיש הראשון כשהציג רגליו לראשונה פתח והכריז בהתרגשות פסוק מהתנ"ך "מה רבו מעשיך ה' וגו'", כי סוף סוף למעשה אמעריקא מחזיקה א"ע למאמינים בבורא עולם, ואולם לעומתם רוסיא דוגלת בשיטת הכפירה רח"ל שאין מנהיג לבירה ח"ו, מילא גם אם היו מגיעים היה יכול להיות בזה חלישות האמונה אצל הגויים, ומצא כאן הס"מ הזדמנות לעשות מצוה ולקח אותם אליו. והוסיף הרב זצ"ל על דבריו ואמר שזהו מחסדי השי"ת עלינו, כי כידוע שכל כוחו של הס"מ הוא מיניקת המצות ח"ו, היינו כשעושים מצוות שלא כדבעי אז יש לו אחיזה ומשם חיותו דייקא, דבלי שייכות למצוה לא היה יכול להתקיים, וברחמי השי"ת עלינו נותן לו מצות כאלו שיתעסק בהם וממילא יעזוב אותנו לפליטה.

עד כאן לשונו של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א בספרו אבן טובה.

אביו הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, יד ימינו של מרן הרב זיע"א, כותב בספרו "דברי הר"ב" (עמ' קע"ד): בתחילה כשבאתי לדור בקוממיות, שאלני מה אני אומר על הדרשות שלו - והיה זה בתקופה שהיה מדבר מפעם לפעם על הציונים שדוחים את ביאת המשיח, ובכל פרשה ופרשה מצא רמז על זה - עניתי ואמרתי, שמתחילה היה נדמה לי שהרב אינו בקי בהויות העולם והריהו כאחד מלפני אלף שנים, אך במשך הזמן ראיתי שהרב הינו אחד מהתקופה שלנו ומבין כל דבר לאשורו בזמנינו.

•

כל שהבאנו כאן אינו אלא טעימות בעלמא מדרשות ההשקפה שהיה מחדיר בליבם של תושבי קוממיות.

כשפוגשים איש של קוממיות חניך מרן הרב זיע"א, מיד אנו מוצאים יהודי בעל השקפה ישרה, שיודע להתייחס לכל מאורע בעולם כמו שלימדו מרן הרב

זיע"א. יודע הוא שלכל מאורע שקורה בעולם יש פשט בתורה, וצריך לחשוב על פי תורה. במילים אחרות: להיות עם ד'! וזה רק באמצעות דעות נכונות וישרות והשקפות טהורות.

להסביר את ההלכות אפילו לילדים

הרה"ח רבי חיים שלמה ברגר שליט"א, בנו של הרה"ח רבי אברהם ברגר זצ"ל, נשא דברים בכינוס, ולו הגדרה אחרת לקוממיות.

מרן הרב זיע"א היה מסביר את פסק ההלכה לילדים, הוא רצה שבכל דבר בהלכה הילדים יבינו למה נפסקה ההלכה באופן זה, ואיך הדברים פועלים.

לא אתחיל בדוגמאות, כי בכל פעם ששלחו אותי לשאול אותו, ואני הייתי מהילדים המבוגרים של קוממיות בתחילת דרכה, לא היה פוסק סתם אלא יושב ומסביר לנו מדוע ההלכה היא כך, היה פורס בפנינו את כל הצדדים. אם זה בעוף היה מסביר הכל. אם זה בקשר לחיטה וטחינתה בקומביין, אם זה בקשר לכל דבר הקשור לשמיטה.

באיזה עוד מקום בעולם גדלו ילדים לאורו של רב שמסביר להם כל דבר, מכניס אותם בנבכי הסוגיות ומראה להם כבר בגיל צעיר כזה, איך פוסקים הלכות ואיך מבררים את המציאות כדי לדעת מהי דעת תורה בזה?! היכן מצינו כזאת! אחת היא קוממיות! אחת ואין בלתה!

הריח של התחמיץ והריח המשכר של היין, זה קוממיות

הוויכוח על ההגדרה הולך ומסתעף ונראה שלעולם לא ייגמר, בכל רגע של שיחה עולה עוד גוון ייחודי לקוממיות, ש"לא ייתכן לדבר על קוממיות ולא להזכיר את הגוון הייחודי הזה", ו"זו ההגדרה האמיתית והעיקרית, הנקודה הכי מאפיינת את קוממיות". אנחנו עומדים מן הצד ובסערת הוויכוח, נחשפים בכל רגע לעוד גוון מדהים שלא ציפינו לשמוע כמוהו. ההפתעות זורמות בזו אחר זו.

הנה אחד מחשובי קוממיות, מדבר עימנו על חוש הריח!

הוא טוען שישנם שני סוגי ריחות המזכירים לו את קוממיות ובעצם מאפיינים את קוממיות. האחד ריח מיוחד שלא מוכר כל כך לאנשי העיר, וגם קשה להסביר את מהותו, אך ברור שזהו "ריח הניחוח" שעלה והיתמר כקטורת האהובה לפני המקום. ריח של עשה טוב!

מדובר בריח בור התחמיץ!

תדבר עם עירוני ויסתכל בך בעיניים בלתי מבינות.

מהו תחמיץ?

ומה זה בור תחמיץ?

ואיזה ריח יש לזה?

אך תדבר עם בן קוממיות על הריח של התחמיץ שהכה באפו ומילא את כל חלל קוממיות במשך שנה שלמה - שנת השמיטה, ותראה את עיניו זולגות דמעות של התרגשות.

אנשי קוממיות חיו עם הריח הזה, הריח החריף-קדוש הזה, הריח שסימל יותר מכל את שנת השמיטה.

כדי שנבין מה זה נעניק את רשות הדיבור לכמה מיוצאי קוממיות, המספרים כל אחד בתיאורו ובשפתו על בור התחמיץ הגדול.

הגב' י. בן-שלום, בתו של הרה"ח ר' אהרון ברון זצ"ל, מגוללת את הניסים שהיו לבני קוממיות, ובתוך הדברים מסופר:

לפליאתם של תושבי המושבים הסמוכים, כל מה שעסקו תושבי קוממיות, הצליח ד' בידם. אנשי המושב ניסו למצוא מזון מיוחד לפרות, מזון שלא יעלה כסף רב, שיוכלו להכינו במושב ולא יזדקקו לרכוש אותו מבחוץ. לצורך כך הכינו את התחמיץ המפורסם, שכל ילד בקוממיות יכול להיזכר בריחו הנישא למרחוק.

היה זה תחמיץ שנעשה מגידולים שונים בשדות הפלחה, הרכב מיוחד, שכולו מגידולים מקומיים ללא תוספת מבחוץ. התחמיץ נעשה בהדרכתו של הרב, נשמר בדקדקנות על פי ההלכה בכל המצוות התלויות בארץ והצליח להזין את הפרות, לפטמן, ובעזרתו הן הניבו חלב משובח ביותר. כל תושבי האזור התפעלו מאיכותו וניסו לחקותו.

בערב שבת היה עלינו להכין תערובת כפולה, ובשמיטה... אז הדריך אותנו מרן הרב זיע"א כיצד להכין בור מיוחד שהוכן מבעוד יום, ובו אוחסן התחמיץ למשך השנה כולה. כי הרי אין להשתמש ברכיבים העשויים גידולי אדמה. הרב הדריך בכל צעד ושעל ומינה אנשים מיוחדים שידאגו לכל הנדרש. הוא לא נח ולא שקט, עד שראה שבור התחמיץ מוכן כהלכתו.

השמיטה הייתה בראש מעייניו של הרב זיע"א, אך שמירת השמיטה כהלכתה לא נעשתה חלילה מתוך כורח וקושי. אדרבא, הוא ניסה להקרין סביבו שלווה, מנוחה ורוגע. מצוות השמיטה מרוממת, מיטיבה עם החקלאי ולא להיפך, היה מכריז תדיר, ולצורך זה היה מתרוצץ בארץ ומחוצה לה כדי להשיג הלוואות ותרומות כדי להחזיק את שומרי השמיטה. הוא לא היה מוכן שהתושבים ייפלו ברוחם בעקבות קיום המצווה. לשם כך שימש להם כגב חזק בכל העניינים הכספיים. אבי לא יכול היה לשכוח לאורך שנים כיצד היה הרב מתרוצץ מהכא להתם כדי להשיג את כל הנדרש, שלא יחושו התושבים ממחסור בגין שמירת ההלכות על כל פרטיהן ודקדוקיהן.

ואמנם הצליח ד' את דרכו, ומילא אחר מבוקשתו, כי אם נבדוק בהיסטוריה של מושב קוממיות, נוכל לראות שכל שנת שמיטה והנס שלה, כל שנת שמיטה וההשגחה הפרטית המיוחדת לה.

***

ואילו בתו של הרה"ח רבי מנחם לזר זצ"ל מחסידי סאטמאר מספרת בתוך דבריה על בור התחמיץ:

תמונה נוספת צצה עתה בזיכרוני, היא מוסיפה. אני רואה מול עיני בור ענק, ענק יותר מכל מה שילדה צעירה יכולה לדמיין. הייתי עומדת לצד הפועלים שכרו את הבור נפעמת ונרגשת. היה זה בשלהי השנה השישית, כשהכל התכוננו לשנת שמיטה. בבור הענק היו מניחים את המזון לבהמות ולכבשים. מתכולת הבור הזה יזונו כל בעלי החיים במושב במשך שנה שלמה. הן מאכלם אף הוא מן הצומח - אספסת ותלתן.

אבי היה אחראי על אספקת החציר ועיבוד המזון. לא נלאיתי מלהסתכל במשך שעות רבות, כיצד כרו את הבור, ולאחר מכן איך מילאו אותו עד לגדותיו במזון הנצרך, כשאני מדמיינת במוחי הצעיר, כמה זמן יארך עד שהבור הענק הזה יתרוקן. הרי התכולה צריכה להספיק לכל שנת השמיטה ולחלק מן השנה השמינית, עד שיצליחו להכין מזון חדש. בדמיוני הילדותי היה זה נצח... זמן ארוך כל כך...

***

הרה"ח רבי אליעזר זונשיין שליט"א, בן הרה"ח רבי יוסף זונשיין שליט"א ממייסדי קוממיות, מספר בתוך דבריו:

את התמונה הבאה לא ראיתי, אבל שמעתי עליה וזה תפס אותי. כאשר פתחו את בור התחמיץ של שמיטה (מזון משומר שהוכן לבעלי החיים), ניצב מרן הרב זיע"א עם החקלאים ושתו שם "לחיים!"

על הריח הזה, מדברים כל יוצאי קוממיות בערגה, כי זה היה הסמל העיקרי של היישוב כולו לאורך שנת השמיטה.

בשנים הראשונות חפרו בור תחמיץ ענקי ליישוב כולו, אולם בשנים הבאות חפר כל אחד לעצמו בור תחמיץ בחצרו, שם היה שומר את המזון לפרות למשך שנת השביעית ולאחריה.

בור התחמיץ היה קדוש בעיני התושבים, בתור חפצא של מצווה, ועתה נעתיק תיאור מדהים מתוך ספרו של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א, המספר אודות הנהגת אביו הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, בימי מלחמת ששת הימים, את התיאור נעתיק כלשונו (אבן טובה עמ' ע'), כדי שלא נחבל ח"ו באותנטיות הדברים:

דוגמא לדעת תורה זו ראינו גם בבית אבא שהיה אדוק בכל נימי נפשו עם מרן הרב זצ"ל, וגופא דעובדא הכי הוה.

בזמן מלחמת ששת הימים שהיו ימי פחד וחרדה, ובפרט בקוממיות שהיה קרוב לספר, לא רחוק מהגבול עם מצרים, עד כדי כך שבלילות המלחמה ראינו בתים מתפוצצים ועולים באש, חוץ ממה שראינו כל הזמן כלי מלחמה טסים ממש נמוך מעל ראשנו.

עש"ק לאחר חצות לפני פרוץ המלחמה באו מהשלטונות להודיע שכל אחד יכין לו מים בחביות וכו', הכינו אז גם ה"מקלטים" (בניינים בנויים מבעטא"ן עבה מתחת לאדמה) עם צרכי רפואה וכדו'. בקוממיות היו אז שני מקלטים, א' על יד הת"ת וא' ליד הבית חינוך לבנות, אבל אצלנו בבית אבא הכין כרים וכסתות בתוך ה"בור תחמיץ" תחת כיפת השמים! (בור תחמיץ הוא מקום שמכינים שם אוכל לבעלי החי מערב שמיטה לכל שנת השמיטה, והיה מכונה "בור" כי בשנים קדמוניות חפרו בור ענק באדמה והכניסו שם האוכל ושמרוהו ע"י כיסוי בפלאסטי"ק, לאחר מכן המציאו שאפשר לבנות ב' מחיצות מקרשים שנצבעו בצבע מיוחד ולפרוש ע"ג פלאסטי"ק, אך כבר נשאר השם "בור תחמיץ" אף שכבר היה על פני האדמה), ואבא הדריך אותנו הילדים שבמקרה וישמע קול "אזעקה" אנחנו לא רצים למקלט, אלא לבור תחמיץ, כי זכות שמיטה הוא המקלט הכי טוב! (מובן מאליו שבור התחמיץ שלנו כוסה מלמעלה בשקי חול כדי למנוע חדירת פגזים ופצצות).

וזה כעין מה שמובא בשם צדיק אחד, שצווה לאנ"ש אשר בזמן פורעניות רח"ל יכנסו לחדר שמשמש לסוכה, ע"פ הפסוק (תהלים כז) כי יצפנני בסוכה ביום רעה.

מריח בור התחמיץ לריח משכר של יין שכל בני קוממיות חשו בו זמן רב, ריח של מצווה, ריח של "סור מרע".

את התיאור נציג מתוך מאמר הסופר הרב י. ברוורמן שליט"א, שהסב בחברת בני משפחת קוגלר הרה"ח רבי משה שליט"א ובניו שליט"א ואת רשמיו העלה על הכתב:

לאירוע אחד היה ריח ארומתי מיוחד שנדמה, שגם כעת כשמשפחת קוגלר נזכרת בו, הניחוח עולה באפה. היה זה בשנת תשל"ג שנת שמיטה, ביום הכיפורים שאחריו פרצה מלחמת יום הכיפורים. עשרות ארגזי ענבים מאוצר בית דין נותרו יתומים מיד עובדת. ר' משה יעקב סיגלר הורה להכין מהענבים יין. חמישה עשר שקי סוכר רוקנו אל הגת, חששו שהענבים ירקיבו אם לא ידרכום מיד. הנערים וילדי המושב נעלו את המגפיים והחלו לדרוך את הענבים. הם עשו זאת במשך ימים ארוכים, עד שהיין החל לזוב ולתסוס.

השטח של הגת היה פתוח, וריח היין נישא ברוח הערביים. יום אחד נצפה אחד ממושב רווחה, יהודי שאינו שומר תורה, מסתובב בשטח הגת. הרב פסל את היין מדין יין נסך. כך במשך תקופה ממושכת שהה לו מקווה יין בפאתי המושב. הריח של היין שיכר את החושים במשך זמן רב, הוא היווה תזכורת לשמירת ההלכה ללא מורך.

אלו שני סוגי הריחות - ריח היין וריח התחמיץ - המאפיינים את גדלותה של קוממיות...

רואים את הרבש"ע בעיניים

הרה"ח רבי בן ציון ווייס שליט"א, בנו של הרה"ח רבי מרדכי ווייס זצ"ל, נשא דברים בכנס והגדיר את קוממיות בהגדרה מופלאה:

אני גר בבני ברק ומתפלל בשטיבל של חסידי בעלזא ברחוב האדמו"ר מבעלזא

5. מי שמכיר את בית המדרש, הוא גדול ומפואר. בשבת בבוקר על פי רוב אני יושב על המרפסת בחוץ ולומד וכו'. פעם אחת בא מישהו ושאל אותי: למה אתה יושב בחוץ ואינך נכנס פנימה? אמרתי לו: בקוממיות מרן הרב זיע"א נהג לומר את מימרתו של הרה"ק השרף מקאצק זיע"א, שהבתים והבניינים הגדולים מסתירים את הריבונו של עולם, ושבחה של קוממיות הוא שאין בתים גבוהים, וכשיוצאים החוצה רואים מיד את הריבונו של עולם, לכן אני יושב בחוץ כדי להיזכר בקוממיות.

***

אספר עוד סיפור אישי שהיה לי עם מרן הרב זיע"א, דומה בעניינו לסיפור הקודם.

פעם נסעתי בסוס ועגלה. מרן הרב זיע"א היה בדרכו למאפיית המצות ולקחתי אותו למחוז חפצו. באמצע הדרך הוא אומר לי: אתה יודע מה הולך פה? יש ארבע דרגות בעולם, דומם, צומח, חי ומדבר. כאן יש את הכל, העגלה היא דומם וכו' והעיקר שהמדבר מנהיג את הכל, וכשהיהודי מנהיג זאת על פי התורה והכל מונהג על פי ההלכה, אז הכל עולה ומתעלה תחת הנהגת הריבונו של עולם שהוא מנהיג הכל.

היה נוהג לחזור הרבה על אמרתו של הרה"ק מקאצק זיע"א: "השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם" - לעשות ממנה שמים.

כמה מתאים כאן לספר את המעשה המופלא שסיפר הרה"ח רבי משה שמואל ווכטל זצ"ל, שהסיע את מרן הרב זיע"א ברכבו רבות בשנים לכל המקומות שהיה צריך לסדר את ענייני עסקנותו. פעם אחת נסעו בכביש כשסביבו היה חול ושמים. ניכר היה שרגל אדם לא דרכה באזור זה. הרב זיע"א היה שקוע בשרעפיו באופן מיוחד והתפעל באופן מיוחד.

שאלו ר' משה שמואל ווכטל: מה הרב חושב כל כך?

אמר לו הרב: עכשיו אני מתבונן בבריאה כפי שהייתה משׁשׁת ימי בראשית, הבריאה בטהרתה לפני שיד אדם נגעה בה.

•

את שלושת הסיפורים המופלאים אפשר להרכיב להגדרה אחת על קוממיות. הגדרה מופלאה מאין כמותה!

שבת קודש בוערת בו

הרה"ח רבי יחזקאל נפתלי פריליך שליט"א, בנו של הרה"ח רבי יהודה פריליך זצ"ל נשא דברים בכנס ובדבריו הוסיף למדורת הוויכוח הגדרה מופלאה על קוממיות שאי אפשר לוותר עליה, הגדרת יסוד ממש.

בסוף ימיו של מרן הרב זיע"א כשנחלש בריאותו, קרא לי במוצאי שבת לאחר סעודת מלווה מלכה שאעזור לו ללכת לישון.

הלכתי עימו לביתו, ואז התחיל מרן הרב זיע"א בעבודת "קריאת שמע שעל המיטה". בתחילה חשבתי שזה יארך זמן מסוים, כפי שאורך לומר קריאת שעל המיטה בכוונה, אך לא שיערתי לעצמי כמה ארוכה היא העבודה...

ה'קריאת שמע' ארכה קרוב לשעה. באמצע חשבתי שאשאר כאן עד אור הבוקר, אולי אז יסיים את 'קריאת שמע', זה התחיל עם 'שמות' ו'שמות' ו'שמות' ואח"כ 'קריאת שמע' עצמה. ואח"כ אמירת ההלכות הראשונות ברמב"ם בהלכות יסודי התורה.

מעולם לא ראיתי עבודה כזאת!

ומכאן לסיפור המגדיר:

פעם אחת שאלתי את אבא שלי, שהיה יהודי צדיק, מרן הרב זיע"א עצמו אמר עליו שהוא יהודי צדיק, וגם כ"ק האדמו"ר ה"ישועות משה" מויז'ניץ זיע"א אמר עליו שהוא זוכר אותו מגיל צעיר, והיה אומר תמיד שאם רואים אנשים זקנים המתנהגים בערלאכקייט סימן הוא שכבר בתור אברכים התנהגו כדבעי.

על כל פנים, בליל שבת לאחר התפילה, היו מלווים אותו מתפללים רבים, ומרן הרב זיע"א היה מאריך בדברי תורה ובסיפורי צדיקים. אז שאלתי את אבא שלי, מדוע בשבת מרן הרב זיע"א נראה כל כך אדום?

אמר לי אבי בפשטות: מה אתה לא רואה? השבת-קודש בוערת בו!

והנה לנו עוד הגדרה מופלאה על מהותה של קוממיות ורבה הגדול מרן הרב זיע"א.

נשות המושב קיבלו על עצמן את מרות מרן הרב זיע"א

אם רוצים הגדרה אמיתית על הייחודיות של קוממיות, מה שלא נמצא באף מקום בעולם, ניתן למצוא זאת במה שהתרחש בתחילת ייסוד היישוב.

מרן הרב זיע"א כיהן כרבה של כפר אתא, שהייתה אז עיר ואם בישראל, והתבקש ע"י תושבי קוממיות לעבור ליישוב ולכהן בו כרב.

הסיבה המרכזית שמרן הרב זיע"א עזב את רבנותו בכפר אתא הייתה בגלל הקמת המדינה.

לפני הקמת המדינה הייתה כפר אתא נתונה כל כולה למרותו המוחלטת, לא היה דבר בעיר שלא הובא אליו להכרעתו. את כפר אתא ניהל ביד רמה. אך לאחר קום המדינה החלו רוחות חדשות נושבות בכפר אתא, כשהיה נותן הוראה, היו אומרים לו שנשתנו הזמנים ועכשיו יש לנו מדינה, ואי אפשר להמשיך להתנהג כמו בעבר.

לכן, התנאי המרכזי של מרן הרב זיע"א לקבלת הרבנות בקוממיות היה קבלת מרותו המוחלטת. שמשמעותה הפנימית היא ההכרזה שתורה וההלכה שולטים בכל תחומי החיים. בטרם היה ברור לו שהתושבים כולם מסכימים לצעוד לאור הנהגתו ללא עוררין, לא הסכים לקבל את הרבנות.

אך דבר ייחודי היה לקוממיות לבדה, וכנראה בעולם כולו לא שמענו כמותו.

גם נשות המקום היו צריכות לחתום על מכתב מיוחד שהן מקבלות את מרותו של מרן הרב זיע"א והן חייבות לציית לכל פסקי והדרכות הרב, בדרכי התורה, היראה והצניעות.

כתב הרבנות של הנשים הינו מסמך יחידי וייחודי בעולם, שאין לו שום מקום אחר בדומה לו.

בקוממיות יש רב שמשגיח על התושבים מ'זאל נישט פארפויערט ווערן

הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל הסתופף בצעירותו בצל כ"ק האדמו"ר בעל ה'חוקי חיים' מ"שומרי אמונים" זצוק"ל יחד עם קבוצה גדולה מחבריו שדרו ביישוב 'נתיבה' (כיום קיבוץ 'חפץ חיים'). משם עברו ל'יהודיה'. פעם אחת שאל אותו האדמו"ר מדוע שלא יעבור לדור בקוממיות שהוא יישוב חרדי. אמר לו הרה"ח רבי משה יעקב: איני רוצה להפוך ל'פויער'!

אמר לו כ"ק האדמו"ר מ"שומרי אמונים": "בקוממיות יש רב שמשגיח על התושבים מ'זאל נישט פארפויערט ווערן". קשה לתרגם את המונח ללה"ק, ועל כן נשאירו כך.

אולם אין לך הגדרה קולעת לקוממיות יותר מהגדרה זו. יישוב שיש בו רב המשגיח על כולם מ'זאל נישט פארפויערט ווערן!

לאחר שהגיע הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר לגור בקוממיות, הפך ליד ימינו של מרן הרב זיע"א בכל העניינים, והיה מלמד בת"ת, עד שאין לך ילד בקוממיות שאינו זוכר את דמותו שהשפיעה על כולם.

רק בשביל המושג, על מנת שנדע איזה סוג יהודים גרו בקוממיות, נספר שרבי משה יעקב סיגלר היה יהודי שחי ללא כסף!

קשה בימינו להבין מושגים כאלו, אבל כך זה היה. הוא לא רצה להשתמש בכסף ולחיות סביב הכסף, צורת חייו התנהלה במשך שנים רבות שהוא היה מלמד בת"ת ותמורת עבודתו היה קונה במכולת של הרה"ח רבי שלמה זלמן קוט זצ"ל, שהיה מנהל הת"ת.

זאת היא הגדרת קוממיות בעיני - אומר לנו יהודי נכבד - יהודי שחי בלי כסף, להיות תוכלו למצוא רק בקוממיות.

מעשה מופלא התרחש עימו לאחר כששהה בשיכון סקווירא בארה"ב בסמיכות לבניו. פעם אחת הלך הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר לשאול שאלה בהלכה את הרב והדיין של סקווער הגה"צ רבי משה ניישלאס זצוק"ל. בדרכו פגש את הגה"צ רבי חיים ברים זצוק"ל, שכיהן במשך תקופה כראש ישיבת סקווער. שאלו רבי חיים ברים: להיכן יהודי הולך? אמר לו רבי משה יעקב סיגלר: "לשמוע את דבר השם!"

התפעל רבי חיים ברים מן התשובה עד עומק נשמתו, יהודי שהולך לשאול את הרב שאלה בהלכה וחש בנפשו שהוא הולך לשמוע את דבר השם, זו תוצאה של החיים בקוממיות. לא יכול רבי חיים ברים להירגע מהתפעלותו והתקשר למרן הרב זיע"א בסערה: מצאתי את "קוממיות" בשיכון סקווער! יהודי הולך לשאול את הרב שאלה ואומר שהוא הולך לשמוע את דבר השם!

ריקוד "איזהו נשך" בשמחת תורה

ילדי קוממיות הושפעו רבות מדמויות ההוד של קוממיות, ובעיקר מדמויות מלמדי הת"ת, שהיו כל אחד דמות מופלאה לעצמו.

על קצה המזלג נצטט מקצת מן המקצת, כשאנו נותנים את רשות הדיבור לילדים דאז שבגרו ועלו בקודש.

הסופר הרה"ח ר' משה גוטמן הי"ו שוחח עם בני משפחתו, בני "שבט משפחת גוטמן" צאצאי הרה"ח רבי יעקב גוטמן זצ"ל, ואלו דבריו כלשונו:

א"מ הרה"ח רבי יוסף גוטמן: כאן מקום לציין למנחת זיכרון טוב את המלמד המופלא, האברך היקר הרה"ח יעקב אויש זצ"ל, שהשקיע מסירות רבה בעבודת המלמדות. כיתת הלימוד שלו שכנה באחת הדירות לאורך הרחוב הראשי, וזכורני שזוג' ע"ה המתינה בתחנת האוטובוס שהייתה ליד דירת הלימוד ושמעה שיעור שהוא העביר לתלמידים, ואמרה לי שר' יעקב אויש פעל לפי כל כללי החינוך והפדגוגיה שלמדה כל השנים כשהוכשרה להוראה. ומדובר בתקופה ההיא שמלמדים לא הלכו להכשרות...

הרה"ח געציל גוטמן: את הטעם בלימוד גמרא קיבלתי מהמלמד הרה"ח רבי יעקב אויש זצ"ל. הוא היה מלמד שלי שנתיים, בדיוק התייתמתי אז מאמנו ע"ה, ואז הוא נכנס לתמונת חיי והפיח בי רוח חיים ממש.

הוא היה מסור אלינו בהתמסרות יוצאת מן הכלל. בחורף סבלנו מקור, וירא הרבי יעקב בסבלנו והביא עימו פחים ועמד ודפק אותם בכל החלונות ובחלון שפנה למרפסת, כדי לחסום את הקור.

הרה"ח יצחק מאיר גוטמן: המלמד הרה"ג רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, עוד אחת מדמויות ההוד החקוקות בלבנו, היה רבי שלי בשנה שבה אימא ע"ה נפטרה. זכורני כי במהלך השנה ישב בביתו 'שבעה' על אחיו שנפטר בחו"ל, ומרן הרב זיע"א פסק שנלך אליו לביתו וילמד אותנו בימי השבעה כי אין עוד מלמד שיכול להעביר לנו את הלימוד כמוהו.

זכורני גם את מסירותו של המלמד הנודע הרה"ג ישראל פייערשטיין שו"ב זצ"ל, שעבר ניתוח כלשהו ואחרי הניתוח הרגיש ברע ושהה

בביתו, אך לא ויתר, ובאנו לביתו ימים ארוכים כדי שהוא ילמדנו, למרות חולשתו וחוליו שניכרו על תנועותיו.

הרבנית קנפלמכר תחי': בעלי הרה"ג חיים זצ"ל, שניהל את התלמוד תורה ועבד עשרות שנים לצדו של הרה"ח רבי ישראל פייערשטיין זצ"ל, אמר לא אחת כי ר' ישראל הינו מומחה מיוחד מסוגו בהכנת בחורים לישיבה.

הרה"ח רבי שמואל אהרן גוטמן: בני הרה"ח שלמה זלמן אמר לי כמה פעמים, שבכיתתו של רבי שרול פייערשטיין ספג את הטעם בלימוד גמרא.

הרה"ח רבי יצחק מאיר גוטמן: ברור כשמש. גם אני יכול להעיד וכל תלמידיו יכולים להעיד, כי רבי ישראל פייערשטיין הוא אשר החדיר בנו טעם בהבנת הגמרא ולימד אותנו לאהוב את הבנת הגמרא.

הרה"ח רבי שמואל אהרן גוטמן: לקראת הימים הנוראים של שנת תשכ"ב קיבלתי פרס מאבינו הרה"ח יעקב זצ"ל מתנה נדירה ויקרה מאוד בשנים ההן: סט מחזורים. הייתה זאת מתנת עידוד אחרי שנת לימוד מוצלחת מאוד שזכיתי לחוות אצל ר' ישראל פייערשטיין זצ"ל, והייתה השנה המוצלחת ביותר שלי בתלמוד תורה.

מטבעי הייתי טיפוס מופנם וילד וסגור על כל המשתמע מכך, אבל אצלו פתאום הצלחתי ונמניתי עם התלמידים הטובים. כיום אחרי היותי מלמד עשרות שנים אני יודע להעריך את המקצועיות הייחודית שלו ואת יכולתו לשלב פתיחות עם שמירת דיסטנס. מצד אחד שמר על הדרת כבוד מצד התלמידים כלפיו, אך מצד שני הוריד את עצמו, קשר רגשי בלתי רגיל עם הילדים. היום כמלמד, אני מבין למה נפתחתי אצלו.

הרה"ח רבי יצחק מאיר גוטמן: למדנו אצלו פרק איזהו נשך במסכת בבא מציעא ולמדנו כל כך טוב את הסוגיות בהלכות ריבית, בהבנה ובחשק, עד שהמשכנו ללמוד הלכות ריבית. היינו ילדים בגיל 12-13 ולמדנו הלכות ריבית עם ברען וגעשמק שר' ישראל הכניס לנו בלימוד הגמרא. כשהגיע חג שמחת תורה ורקדנו בהקפות עם ספרי התורה, רקד איתנו

ר' ישראל, הוא רקד עם כל ילד מתלמידיו כאילו הוא ספר תורה, אחז אותנו בידיו, רקד ושר: "איזהו נשך! הלכות ריבית! איזהו נשך! הלכות ריבית!" ברגשי שמחה פורצים.

הרה"ח רבי ישראל שלמה גוטמן: כשאנו מגיעים בשיעור 'הדף היומי' למסכתות שלמדתי אצל ר' ישראל, אני חש כמו בן בית ושוחה בהן כדג בים יותר מאברכים שישבו שנים רבות בכולל והגו בתורה. הטעם וההבנה נשארו בי מאז.

על המלמד הרה"ח רבי יעקיל פרקש זצ"ל מספרים תלמידיו:

רבים מהמושגים הטהורים של יראת שמים ספגנו אצל רבי יעקיל זצ"ל. טול למשל את המושג של הפסוק 'בבית אלוקים נהלך ברגש'. כשרבי יעקיל היה מגיע בכל בוקר לשוהל והיה נכנס עם שקית הטו"ת למקומו בשולחן הראשון שאחרי הארון קודש, ראו פחד ממשי על עיניו.

דמויות קודש חינוכיות לילדים היו בקוממיות, שרק ההתבוננות בהן הרימה את הילדים למושגים קמאיים.

גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א מספר:

הרה"ח רבי ליפא שטרן זצ"ל היה דמות מופלאה של יהודי חסידי, תלמיד חכם גדול ועובד ד'. מכל מצווה היה עושה 'עסק שלם', אפילו מצוות שהאדם דש בעקביו היה מקיים בדחילו ורחימו.

פעם אחת שלחני אבא זיע"א לילך להתבונן איך הרה"ח רבי ליפא שטרן זצ"ל מקיים מצוות סעודת מלווה מלכה.

קשה לתאר באיזו להבה קיים את המצווה ואיזו רוממות היה ניתן לחוש במחיצתו באותה שעה.

התבוננות בדמותו לימדה אותנו איך מקיימים מצווה בשלמות, ברוממות ובהתלהבות.

שבת קודש ומועדי ד' בקוממיות

בצדק מעיר לנו אחד מחשובי קוממיות, שהעיקר של קוממיות היה ה"שבת קודש" על כל מרכיביה. ואם רוצים להגדיר נכונה, צריך לתאר את שבת קודש בקוממיות, וזו תהיה ההגדרה הכי קולעת והכי נפלאה.

את מלאכת תיאור שבת קודש בקוממיות עשה בהצלחה רבה הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א בספרו אבן טובה (עמ' כ"א):

אם יום רגיל חלף ברגש קודש וחיים עילאיים, על אחת כמה וכמה זמני ומועדי השנה בקוממיות היו בבחינת לעילא ולעילא.

אם זה ביומא דהילולא של צדיקים, אשר אחר תפילת ערבית ביום חול פשוט מתיישבים ביחד עם מרן זצ"ל לשתיית לחיים, והרב מחלק לכל ילד ביסקווי"ט אחד (לא ידענו אז כלל ממיני תרגימא ומזונות שונות סתם כך באמצע השנה, זה היה דבר שאוֹפְין רק לכבוד פורים, אך הבסיקווי"ט הזה מהרב היה מתוק בחיכנו יותר מעוגות רצפים), ואח"כ עוברים לתת לחיים להרב ומזמרים "רננו צדיקים", ויש הילולות אשר גם נוטלים לידיים לסעודה בבשר ודגים.

אם זה כל ליל שבת שבין מנחה ומעריב היה מרן הרב זצ"ל לומד ברבים ספר החינוך ומנחת חינוך. ואחרי הסעודה מתאספים בביהמ"ד ללמוד שיעור קבוע באור החיים הק' ע"י מרן הרב, ואח"כ ר' ישראל פוזנר שר "כל מקדש" ור' יעקעלע שר "מנוחה ושמחה" בניגוניהם המיוחדים ואוכלים בטנים ושותים

שכר באמירת לחיים להרב, ורוקדים "אז ביום השביעי נחת" וגומרים בזמר "י-ה אכסוף" (אשר אמא ע"ה העידה שהיה נשמע עד קצה במושב בדומיית הליל כשירת מלאכים), והמהדרין עוד נשארים גם לזמר השיר מלא דבקות וגעגועין "יחידתי". ומרן הרב ממשיך בלימוד מדרש והמשך האור החיים הקדוש ולימוד ספר עשרת המאמרות של המקובל הרמ"ע מפאנו.

אם זה בשבת קודש אחר הצהרים היה מרן הרב זצ"ל לומד ברבים פרקי אבות וספר מחובת הלבבות והלכות שבת, ואח"כ בשלש סעודות שכל שבוע מביא א' מהתושבים, וקודם טועם הרב מההערינ"ג והעומדים מסביב חוטפין שיריים, ואח"כ אוכל דגים ומחלקין שיריים לכל אחד ושותין שכר באמירת לחיים, ואח"כ אבא מתחיל בזמר "הללוי-ה אודה" ו"אשרי האיש", רבי ליפא שטערן ז"ל ממשיך בזמר "בני היכלא" והשוחט ב"יצוה" (ובעלי הפרות קמים להתפלל ערבית בחוץ, כי הפרות מחכות לחליבה, ואמנם כך נקרא מנין זה "מנין בעלי הפרות", ואנו הילדים מרגישים עליהם רחמנות, ובטוחים שכואב להם על שאינם יכולים להשאר ליהנות מזיו השכינה), ואז הרב זצ"ל פותח באמירת תורה שמתחיל תמיד במדרש תנחומא "ילמדנו רבינו", ובמשך שעה ארוכה מתבל בדבריו כל ד' דרכי פרד"ס התורה, וכשיש חתן משלב גם ענין חתן וכלה ובנית מקדש מעט על הפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ותמיד תמיד גומר בתפילה וגעגועין להתגלות מלכות שמים וביאת המשיח בעגלא דידן, ואבא צועק "לעכט לעכט" ומדליקין ומזמרים "ברוך א-ל עליון", "יום שבתון", "דרור יקרא", "ידיד נפש" ו"אל מסתתר". ובשבת מברכים מוסיפים לזמר "יחדשהו" ג' פעמים, וכמה שבועות לפני כל חג ר' יעקב גוטמן מתחיל לזמר מענין החג, "יוונים" לחנוכה, "שושנת יעקב" לפורים, "והיא שעמדה" לפסח וכדו', ואח"כ הרב מברך על הכוס ומתפללין ערבית, ור' דוד ידידיה ע"ה מבדיל על היין ומזמרין "המבדיל", וכשיש חתן מוסיפין ניגון "גוט וואך מזל טוב".

ובלילה שוב נאספין לביהמ"ד לסעודת מלוה דמלכה, ומביאים הערינג דגים וטשולנט מהנשאר משבת, והרב אומר "ויתן לך" (וסיים "וראה בנים לבניך שלום על ישראל - א גוטע וואך"), ומזמרין בניגונים הקבועים "אתקינהו סעודתא", "במוצאי יום מנוחה", "אדיר איום ונורא" (חוץ כשחל בראש חודש, כדלהלן), "איש חסיד היה", "אמר ה' ליעקב", "אליהו הנביא" (בניגון שכולל ק"ל פעמים אליהו), ומרן הרב זצ"ל מספר כל שבוע סיפורים מיא"צ של השבוע

(שמעתי פעם אשר כל הסיפורי צדיקים שמרן הרב זצ"ל היה מספר, היו רק כאלה שקיבל מפי איש מהימן מסוים ששכחתי כעת שמו). ואח"כ מספר ר' אלי' כהן ע"ה סיפור הקבוע עם ה"פריפעטשיק" מהבעש"ט הק' זי"ע, שמסתיימת באימרא בשם הרה"ק ר"ש מקאמינקא זי"ע, שסיפור ההוא מסוגל לכל מיני ישועות ולאמר תיכף "שיר המעלות" לברכת המזון, ומברכין ברכת המזון ורוקדין בתפלת "רבון העולמים".

עד כאן חלק קטן מתיאוריו המופלאים של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א בספרו "אבן טובה" על מועדי השנה בקוממיות.

הנסיעה הגדולה בל"ג בעומר למירון

קוממיות בלי תיאור מפורט על הנסיעה למירון בל"ג בעומר אינה קוממיות.

העיקר חסר מן הספר!

כך יאמר לך כל ילד מקוממיות שזכה לחוות את חוויית החוויות של קוממיות: הנסיעה למירון!

שואלים אנו את האומרים, וכי ניזיל כי רוכלא לתאר את כל התיאור הארוך בפרוטרוט?

התשובה המפתיעה היא: כן!

ולא זו בלבד, מי שמסוגל לדלג על תיאור אחד אפילו מן הנסיעה המופלאה, אות הוא שלא זכו רגליו לעמוד בקוממיות, וחסר לו בעיקר ממש!

לכן חרגנו, והבאנו באריכות גדולה את כל סיפור הנסיעה למירון כפי שהעלהו על גבי הכתב הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א משיכון סקווער בארה"ב, בנו של הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל, יד ימינו של מרן הרב זיע"א והרוח החיה של קוממיות בספרו "אבן טובה".

תיאורו מתוק הוא עד מאוד, וכל הקורא, גם אם אינו מבני קוממיות, מרגיש עצמו בתוך ההווי המופלא שנרקם בה.

וכך הוא מתאר:

רושם ל"ג בעומר והנסיעות למירון עם מרן הרב זצ"ל היה עד אין לשער ואין לתאר עלי גליון, עד כדי כך שבזכרוני עוד ברור לא רק עצם הנסיעה למירון לתספורת שערותי "חאלאקע" (שזכיתי שנעשית על ידי הרה"צ המקובל ר' ישעיה אשר מרגליות זצ"ל), אלא גם מחזה השבת לפני ל"ג בעומר כשאמא ע"ה לקחתני בליל שבת קודש בזמן התפילה לבית המדרש לריקוד "בר יוחאי" על כתפי אבא, עם השטריימל של אבא על ראשי, גם זאת לא אוכל לשכוח לעולם.

כשניים-שלושה שבועות לפני ל"ג בעומר, הופיע דף גדול על הקיר המודעות בבית המדרש המבשר ואומר שהנה הנה זה בא, וכל אחד מתבקש לרשום מספר בני ביתו המוכנים להשתתף בנסיעה הגדולה, כדי שיוכלו לסדר מראש את מספר המקומות הנצרכים.

בהגיע ליל שבת קודש הנ"ל, אין אף ילד אחד בכל קוממיות שלא נמצא אותה שעה בבית המדרש, ובגמר שירת הפיוט "לכה דודי" כשפוצחים בשירת "בר יוחאי נמשחת אשריך שמן ששון מחבריך", מתרוממות רגליהם של הרוקדים, אבות ובניהם ה"חתנים" על כתפם, ילדים קטנים שציפו למעמד נהדר זה כבר כל ימות השנה, ועכשיו נושאים ציץ נזר הקודש חבוש על ראשם פאר שטריימל אביהם, וההתלהבות רוקעת שחקים (מרן הרב זצ"ל נשאר נצב על מקומו כל שעת הרקידה תפוס בשרעפיו ובמחשבותיו, ואור פניו המאירים בוער כלפיד אש).

בשבת אחה"צ בלימוד עם מרן הרב זצ"ל, מקצרים קצת בשיעור הקבוע של כל שבת, ולומדים הגמרא בשבת דף ל"ג בעובדה דרבי שמעון, ומרגישים שבזה התחילה ה'עלייה לרגל' למקום המקודש מירון.

שלא לדבר מהמדורה הענקית לכבוד רבי שמעון בר יוחאי שהייתה על יד בית המדרש, שכל ילדי התלמוד תורה היו עסוקים בזה כבר ממחרת הפסח, ונדלקה בליל התקדש ל"ג בעומר ע"י הרב זצ"ל. ושאבא מספר שפעם אחת באו "מכבי אש" מהעיר אשקלון או קרית גת, אחר שעד שם ראו להבות האש שעלו

השמימה. אך לא רק שם, אלא גם בלבב פנימה עלתה שלהבת אש דקדושה, בראות את כל העיר מקצה אל הקצה בראשות הרב זצ"ל רוקדים במעגל ענק סביב למדורה בשירי "בר יוחאי", "ואמרתם כה לחי", "אמר רבי עקיבא", "אשרינו מה טוב חלקנו" ועוד, וכמעשהו בשבת כל מעשהו בחול עם ילדי חתני ה"חאלאקע" על כתפי האבות, איפה לוקחים מילים לתאר זאת.

וכ"ש בהגיע היום הגדול והקדוש, כשמשכימים לקום בעוד ליל להתכונן לנסיעה לעלות מירון"ה, איה שוקל ואיה סופר לצמצם ההרגשות ולהעלותם על הכתב.

החל מתחילת הנסיעה אחר תפילת ותיקין, שתיכף עם היציאה משערי קוממיות - אחרי עצירה קצרה בבנין הבעקעריי (מאפיה) העומד בפתח הישוב, ושמש הקהל יורד לקנות פת לחם לזמן החניה באמצע הדרך עבור כמה שעות, אך בינתים - מתחילים סדר היום בזמירות ותשבחות ובחלוקת משקה ומזונות שכל אחד המביא אתו "חאלאקע בחור" מצרפם ביד רחבה, שחוזר ונשנה על עצמו כמה פעמים במהלך הנסיעה.

ואף בעצירת האויטאבו"ס בצומת הדרכים, ר' יעקב גוטמן יורד בזריזות עם בקבוק משקה בידו, ומחלק לחיים לכל מי שהתמזל מזלו לעצור סמוך ונראה לאויטאבו"ס קוממיות, שאותיות מאירות עיניים מודיעות לכל עובר ושב מקום מוצאם של הנוסעים החוגגים, וקול זמר בוקע מחלונותיו "מי לכם פה ומה לכם פה, לכבוד התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי", ובכך הוא מעיר בדרכו כמה וכמה נשמות נרדמים בגופות מהלכים, אשר כוס המשקה מעירם משנתם העמוקה תרתי משמע...

וכך מתחיל יומא אריכתא הלזה בשירות וזמירות שוב ושוב, ובתוכן ניגוני אבא עתיקי יומין שבאים עוד מעבר לים "פון דערהיים" ומלאים בגעגועין לציון וציפיה לגאולתן של ישראל.

בשנים קדמוניות היו מתחילים הנסיעה עוד בחשכת הליל, ובעת האיר השחר אבא התחיל זמר "אודה לא-ל לבב חוקר", עם חרוזים באידיש "איך לויב און דאנק, מיט מיין געזאנג, צוזאמען מיט אלע מארגנשטערן", וככה ניגון אחר ניגון זמר אחר זמר. וביניהם ברכות לחיים לרוב ממשקה שנשפך כמים ביום זה.

כל מקום ומקום וכל עיר ועיר שעוברים בדרך, יש לו מנהג וחזקתו שלו: כשעוברים דרך עיר רמלה ע"י בית המאסר "כלא רמלה" פותחים את החלונות וצועקים החוצה "שבת" "שבת". (מנהג זה "נתקן" לזכר הימים הסוערים בארץ על שמירת השב"ק, היתה אז תקופה שמטעם הממשלה ובשתיקת הסכמתם היו מביאים מדי שבת בשבת טראק"ס מלאים בצעירים מקיבוצים שונים ברחבי הארץ ומקלות וברזלים בידיהם, והיו נוסעים ברחובות החרדים ובשכונתם כבמאה שערים, שערי חסד, וכו', להראות ליהודים מי שולט כאן. וברם זכור לטוב הרה"צ הלוחם מערכות ישראל ה"ר עמרם בלוי זצ"ל, שהיה יוצא מדי שבת בשבתו למחות על חילול השבת קודש, ובזמן שאחרים ברחו מפני המכות נשאר הוא לעמוד במקומו בשלוה כשמכות נוחתות על ראשו וקיים פסוק (ישעי' נ) גוי נתתי למכים ולחיי למורטים במציאות, והמשיך באמירת "שבת! שבת!" במסירות נפש ממש, ופעם כשראו שאין להם עצה אתו תפסוהו ונתנוהו בבית המאסר זה ב"רמלה". וידוע שבא אז החזון איש זצ"ל לבקרו שם באמרו שהולך לבקר את השבת מלכתא.

הרבה מצעירי דורנו כבר לא יודעים קריאת שם "כיכר השבת", וכמה דם נשפך שם על קדושת השבת.

וראה בס' דברי הרב, אשר בלווית ר' פנחס סגלוב הי"ד שנהרג שם על קדושת השבת, צעקו בהלוויתו על אכזריות השוטרים, אבל בהגיע תור מרן הרב זצ"ל להספיד, צעק אשר לא השוטרים הרגוהו אלא ראש הממשלה ב.ג. בכבודו ובעצמו הוא הרוצח!)

וכשנוסעים תוך עיר חיפה (האדומה) מזמרים "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג".

גם היו מקומות קבועים שהיו עוצרים בהם כל שנה לנוח קצת מטורח הדרך, שהתארך אז בשנים הללו שעות ע"ג שעות. בשחר היו עומדים ב"זכרון יעקב" ליטול את הידיים לפת שחרית וכו', ובערב באיזה מקום בעיר "חדרה". והיה פעם - כמדומה בנסיעה עם נהג המועצה - שעקב פזיזותו לא עצר בכלל בדרך, ולשנה הבאה כשעצרנו שם כרגיל, יצא אלינו בעל המקום בדמעות על פניו ובשאלתו על שפתיו לסיבת פסיחת בני קוממיות בשנה העברה. באומרו: תאמינו לי שעצירתכם אצלי פעם בשנה נותן לי כח וחיזוק לכל שנה... והבן מזה הפרט על הכלל כולו.

וגלגלי האויטאבוי"ס מסתובבים בנסיעתם, כרחשי הלב המסתובבים בהמיה לקראת הפגישה עם מקום הקודש, אשר מקובל שבכל שנה יוצא שם ר' שמעון לקהל החוגגים ורוקד יחד אתם כעובדה דבעל החרדים זי"ע הידוע, ואבא מספר עובדות לרוב על היהודי עם החגורה האדומה שנראה כל שנה בחצר...

ובהגיע האויטאבו"ס לעלות על הרי מירון הנישאים, בוקע תחינה מלב כל הנוסעים בניגון "למעלה למעלה תרוממנו בהילולא דבר יוחאי"... הלב מחיש את פעימותיו, ברגש קדושה והזדככות, רגש תשובה וטהרה, רגש של כשם שבא לראות כך בא ליראות, והפה ממשיך בתפילה ובשירה "אב הרחמן רחם עלינו בזכות אדונינו בר יוחאי, בשורות טובות תבשרנו בהילולא דבר יוחאי, בן דוד יבוא ויגאלנו, בזכות אדונינו בר יוחאי, גלה כבוד מלכותך עלינו בהילולא דבר יוחאי, גאולה שלמה תגאלנו, דור ישרים תברכנו, היום תשמע שועתנו ותערב לפניך עתירתנו", וכו' וכו', והנה הוא מבצבץ ועולה מראש הרים כיפת הבנין של ציון הרשב"י, וקול שיר בוקע "רצוננו לראות את מלכנו בהילולא דבר יוחאי"...

היש משכיל לתאר מכאן ולהלאה חושבנא וסדר ההמשך? הלא גם סדר ושורות העולים ויורדים לציון הרשב"י, ונחשולי המון אדם כמים שאין להם סוף הנאספים ובאים מכל קצוות תבל (אלו שעל פי דברי אבא בשם צדיקים קיבלו "הזמנה" לשמחה, והגיעו), גם אצלם מתהפכת סדרם ומתקלקלת השורה בראותם את הרב מקוממיות בדרכו עולה רגל במעלה ההר, וכל אחד נדחף, ניגש לתת יד לברכה ולשלום, ולולא אבא המזרזם ומאיץ בם לפנות הדרך, כי עדיין עבודת היום רבה היא לפנינו, מי יודע אימתי היו מגיעים לציון בהיענות הרב לבקשת כל אחד.

וכן בכניסה למערה אחר טבילה חטופה במקוה בחצר הרשב"י, כל אחד מהעם העומדים בעזרה כשהיו רואים את מרן הרב זצ"ל בכניסתו היה רחש לחש עובר בקרב הציבור "דער קוממיות'ער רב", ובלי צעקות של "פנו מקום" וכדו' כל אחד זז ממקומו.

על כל דבר בפני עצמו אפשר לכתוב ולכתוב, כבית כנסת הרשב"י ז"ל במירון, שכידוע השער בנוי ממשקוף של אבן אחת ענקית שנתחלק כבר לג' חלקים, זה שמצד האחד מונח על המזוזה שמכאן, וזה שמצד השני מונח על מזוזה שמכאן,

והאמצעי תלוי ועומד באויר, ולפי המסורה כשיפול יבוא המשיח, ונתהוה ברבות הימים בקע באבן האמצעי ונראה כעומד כבר ליפול, והלכו החכמים של "משרד העתיקות" וסמכו אותו במסגרת ברזל ונחושת לחזק מוסרותיו, והיה אבא מראה תמיד לילדי הת"ת, הרואים אתם?! הציונים מפחדים מביאת המשיח! וטכסו עצה ומזימה כדת מה לעשות, אך לא יועיל להם כלום, ובבוא הזמן בעגלא ובזמן קריב יפול השער יחד עם הברזלים...

גם בחצר הרשב"י, למי שזוכר - ומי יכול לשכוח זאת - היה אילן ענף עץ עבות בגזע עב מאוד, והיו ענפיו המרובים יורדים ומסובכים וחד בחד כי סביך עם הרוקדים והנאספים, והיו יודעי דבר אומרים ממסורה שבידם אשר "ווער עס טויג נישט" היו הענפים מכים וטורפין לו על פניו עד שהוכרח לצאת מתחת צילא דמהימנותא... ובאו גם כאן ה"חכמים" ועשו לו סמוכות ברזלים מתחת ענפיו, עד שבסוף כשראו שגם זה לא עוזר, הלכו והורידו אותו העץ לגמרי.

אך, מי יכול לשכוח מקום עץ זה, אשר מתחתיו היו רוקדין "בר יוחאי" ושאר הפזמונים עד כלות הנפש, והיו מתחילין במצות התגלחת לפיאות ל"חתני ר' שמעון", ואבא כטוב לבו והתרוממות הרגשיו היה מצרף למחנה ה"חתנים" כל מי שרק הגיע תחת ידו והכרת פניו ענתה בו שטרם התחנך במצוה זו ובלורית גדולה על ראשו, והיה אבא תופסו ומצרפו לריקוד הקהל כשידו אחת מכניס כוס משקה לפיו, וידו השנית עושה לו "חאלאקע"... עד אשר כה וכה טרם תפס הלה מה נעשה בו היה לו כבר צורה יהודית כדבעי, ואבא התפנה כבר לבא בתורו עם בקבוק המשקה שבידו... האם שייך לשכוח זאת.

או אפילו סתם ההליכה עם מרן הרב זצ"ל לציון ר' יוחנן הסנדלר בריקוד ועיגול סביבות הרב בשירת "אמר רבי עקיבא", כשנאספים החוגגים מכל החוגים מזין עלינו מי בשמים שבידם, ובידם האחרת שמצרפים לשפתותיהם מוציאין קולות שמחה הנהוגים אצלם, וכשמנסה אנכי להחבא תחת מעיל אבא כדי ששטף מים הללו לא יגיעו אלי, מספר לי אבא עובדה דהוה בדידיה בשנות בחרותו כשעלה ארצה אחר המלחמה, ומפאת היותו מתנהג בחסידות לא נגע מעולם בזקנו, דבר שלא היה מצוי כל כך... ובמיוחד בסיבת שידוכים בזמנים הללו, ובהיותו בל"ג בעומר תוך מערת רשב"י והיה אז עוד נהוג להדליק פתילות שמן זית בתוך כלים רחבים שהיו תלוים ועומדים והשתלשלו מגג המערה לתוכו,

ומחמת גובהו נגע ראשו בכלי כזה ונשפך קצת מהשמן על ראשו, ופתאום ראה אצלו זקן אחד שנענה ואמר לו "ביזט נאך א בחור? האסט געהאט יעצט שמן המשחה אויף דיין קאפ, וועסט אין די יאר א חתן וועלן!" וכן הוה.

או כשמגיעים לצפת וסועדים שם ארוחת צהרים - הנשים בחצר בית הכנסת האר"י ז"ל, והאנשים בתוך הבית הכנסת בחדר הצדדי (שיש שם צורת פתח שכמקובל למד שם האר"י ז"ל סתרי תורה עם אליהו הנביא זל"ט), ולאחר מכן תפלת המנחה באולם הביהמ"ד המפואר, ומשם לביה"ח הישן בצפת. בכל מקום ומקום יש סדר בפני עצמו, מקום מקום וסגולותיו, מקום מקום ומסורותיו. ציון ר' לייב בעל היסורים, שסגולה לומר שם כל ספר התהילים בערב שב"ק אחר חצות. ציון הנביא הושע בו בארי, שמקובל לנדב סעודת הודאה לעילוי נשמתו ביום שלישי בשבת והיא סגולה לישועה ולרפואה. ציון בעל ה"חרדים", שמחותן גדול הוא ביום זה אצל ר' שמעון כנ"ל.

משתטחים כמובן על ציון האר"י הק' והרמ"ק ובעל לכה דודי ז"ל, וביניהם האבן המפורסם, ואח"כ על ציון מרן הבית יוסף ז"ל, ומגיעים בזחילה כמעט בפישוט ידיים ורגלים לתוך מערת ה"באר מים חיים" ז"ל, ובפנים אבא פותח בשירת "י-ה אכסוף נועם שבת" המצית בלבותינו שלהבת אש קודש.

בצאתנו בשלום משם, אבא מצביע בידו על ההר הגבוה המתנשא ממול, שכעדות האר"י הק' ז"ל קבורים שם כפליים כיוצאי מצרים צדיקים בעלי רוח הקודש, ובהר המקובל במסורה שטמונים שם ה"כלי שרת" מבית המקדש.

וכן במערת ה"ערבי נחל" ובעל ה"לבושים" (שהרב זצ"ל מצאצאיו), ובציוני שאר הקדושים אשר בארץ המה כר' עמרם חסידא וכו', עד שמסיימים בציון ר' פנחס בן יאיר מחותנו של ר' שמעון, וממשיכים משם ל"נחום איש גמזו", ומשם ל"בנימין הצדיק".

(אבא מספר ששנה א' היה זמן קשה ל"ע בקוממיות, ובהגיע מרן הרב לציון בנימין הצדיק, אחר אמירת התהילים נשאר עומד על מקומו אחוז שרעפים למשך זמן מה, וכשהסתובב ללכת נענה במאור פנים "ב"ה מ'האט גע'פועל'ט", וכן הוה.)

וכן הלאה והלאה, כמו ציון ר' יהודה ב"ר עילאי ומקום האידרא וכו' וכו', אשר אטו כרוכלא ניזיל ונחשוב, ואפשר לכתוב על כל אחד בלי קץ ותכלית, עליהם ועל ספריהם הק', ואפילו על אדמת הקודש מקום מנוחתם, אשר במשך השנים נמסרו סיפורים נפלאים ומסורות שונות שעברו מדור לדור ומאב לבן.

עם פנות היום בוקע קול הזמר מהאויטאבו"ס המתגלגל ויורד במורדות הרי הגליל "טהר את עיר טבריה, עשה אותה נקיה, הודו לו משמיא, אדונינו בר יוחאי", והערבו של יום מגיעים לים כינרת לטבילה חטופה, זו כבר טבילה רביעית ביום זה, א) בבוקר לפני שחרית, ב) בחצר הרשב"י לפני כניסה למערה, ג) במקוה האר"י ז"ל בצפת, וכעת, ד) בכינרת, ואבא תמיד מזכיר ששם נמצא בארה של מרים, והעובדא אשר האר"י ז"ל טרם גלותו סודות הח"ן לתלמידו הר"ח ויטאל ז"ל לקחו והשקהו מזה.

ומשם לחמי טבריה (בשנים הללו עוד היה מקום זה פתוח לגמרי ורק גדר קטן הקיפו), ואבא מדגים לילדים חומו של מקום זה שעובר על פתחו של גיהנם, בצליית ביצים חיים תוך שני רגעים ע"י טבילתם במים אלו, ומעורר תוך כדי כך בלבות הילדים ענין שכר ועונש.

(וגם מזמין כמה ילדים לגשת ולטבול אצבעם במים לעשות קצת היכרות באקאנטשאפ"ט עם הגהינם... וכשהם מפחדים ומסרבים אפילו להציץ לשם, שואב אבא כוס מהמים הללו ומזה עליהם טיפה טיפתיים. ואפילו אחר זמן רב היה מזכיר זאת ב'חדר' בשאלה "האם זוכרים את מזג האויר של הגהינם?!"...)

ועדיין רבה העבודה לפנינו, תפלת ערבית וספירת העומר סמוך ציון הרמב"ם ז"ל (אבא כבר כתב הטעם למנהג זה, משום שיטת הרמב"ם ז"ל דספירת העומר גם בזמן הזה מדאורייתא). ובגשתנו לציון רבי יוחנן וחמשה תלמידיו, ורב אמי ורב אסי כהני רבא דארעא דישראל דהוו להו תליסר בי כנישתא בטבריא, ובקרבנו לציון השל"ה הק' ואבא פותח בשירו הק' "אלמעכטיגער גאט, נו בויא דיין טעמפיל שירה..." ומשם לבית החיים מקום מנוחתם של תלמידי מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע, הרה"ק ר' מענדל'ע מוויטפסק זי"ע, וחבירו-תלמידו הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע, ושכניו הרה"ק ר' מנחם מענדל מפרימישליאן זי"ע הרה"ק רבי שמחה בונם מאוטבוצק זי"ע ועוד גדולי ישראל, ומשם לציון התנא הקדוש רבי עקיבא רבו של הרשב"י אשר שמו הק' לא מש מפינו כל היום כולו

בזמרת "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל", ועל ציון התנא האלקי רבי מאיר בעל הנס, ושכניו סומכוס ורבי שמעון בן אלעזר.

הרבה הרבה יותר ממה שכתוב כאן יש כאן, וכאמור לא ניתן הענין לתיאור כלל, אך האמת ניתן להיאמר שהנסיעה למירון בל"ג בעומר הספיק לנו לכל השנה להתעלות רוחנית, וכמדומה לי שילד שהשתתף בנסיעה זו למירון, היה זה ניכר עליו כל ימות השנה.

עד כאן תיאורו המתוק של הרה"ח רבי אברהם סיגלר שליט"א השוכן בסקווער שבארה"ב אך שקוע בקוממיות בכל עת ועידן ואינו מסיח דעת ממנה, כמו שציווה עליו מרן הרב זיע"א לפני נסיעתו לחו"ל שיזכור כל יום את ה"כותל המערבי וקוממיות".

אוצר בית דין

מתווכחים על המאפיינים העיקריים של קוממיות, ועל ה"אוצר בית דין" עדיין לא דיברו?

איך זה ייתכן?

הלא ה"אוצר בית דין" שנתייסד בקוממיות בהידורים רבים וממנה לכל העולם, היה ונשאר המגדיר והמאפיין של קוממיות בכל העולם!

אכן, נכונים הדברים, לא שייך לנסות להגדיר את קוממיות בלי להזכיר את האוצר בית דין.

אך במקום לנסות לספר על חווית ה"אוצר בית דין" במילים משלנו, נעניק את רשות הדיבור ל"בוגרי" קוממיות המספרים על חוויות ילדותם ועל המקום הגדול שה"אוצר בית דין" תפס בהן.

הנה למשל בתו של הרה"צ רבי יהודה פריילין זצ"ל מספרת על ה"אוצר בית דין" מימי ילדותה:

גם אם לכאורה היו חוויות הילדות עטופות במעטה גשמי של הנאה, הרי בתוך תוכן פנימה החוויות המשמעותיות ביותר היו החוויות הרוחניות, החוויות הכרוכות בקיום המצוות. כזו הייתה חוויה שחזרה על עצמה בכל שנת שמיטה, מציינת הגב' ואזנר. הפירות שגדלו בחצרות התושבים והבשילו הובאו אחר כבוד אל אוצר בית דין, שהתמקם בעזרת הנשים של בית הכנסת הישן. האחראי על האוצר לאחר מכן מחלק אותם בין התושבים, וכל משפחה קיבלה פירות כמניין הנפשות בביתה.

זכורה לי האווירה החגיגית המלווה בשמחה של מצווה ששרתה באותו זמן שבו היו נערכים לחלוקה. לאחר מכן כל משפחה נטלה את שלה, כשהפירות העסיסיים הקדושים בקדושת שביעית היו ערבים לפינו בטעם שאין לשער כלל.

מכאן לשיחה שנערכה עם בני הרה"ח רבי שלמה זלמן קוט זצ"ל, מנהל הת"ת, תלמידו של הגה"ק מטשעבין זיע"א:

מושב קוממיות הלא קשור בנימים הלכתיים אדוקים בשנת השמיטה! כיצד היו ההרגשות הנעלות במהלך שנה זו?

האחים הגה"ח רבי יוסף צבי שליט"א ראש ישיבת דובר שלום בעלזא - אשדוד והרה"ח רבי אהרן יהודה שליט"א מתרגשים ומציינים בסיפוק: "שנת השמיטה הייתה אצלנו חוויה מיוחדת. במהלך כל השנה כולה חשנו אותה על כל צעד ושעל.

כל המושגים של שמיטה: 'בית דין', 'שליח בית דין', 'אוצר בית דין', יחד עם השבתה מוחלטת של הקרקע קיבלו כמובן אצלנו - בני המושב - משנה תוקף ומשמעות מיוחדת".

רבי יוסף צבי מספר: "הרי כיום לא מפקירים את הפירות ממש כמו בעבר, אלא בימים ההם כל דבר שייך לבית דין, וכל מי שהיה רוצה לרדת

לשדה ולקצור, היה עליו ליטול רשות מה'שליח בית דין'.

במושב מינו מספר אנשים שהיו שלוחי בית הדין.

בנוסף לכך היה צריך להקצות שטח נפרד בסימון מיוחד בחבל שזה 'חצר בית דין', ומקום זה שייך אליהם והוא ברשותם, וכך, כשהיו מכניסים מהשדה את הקציר למאכל הבהמות היו מניחים אותו תחילה בחצר בית דין זה, ואחר כך היו צריכים לבקש רשות משליח ביה"ד אם ניתן להוציא את האוכל של הבהמות מהחצר ולהאכיל את הבהמות.

היה זה סיפור בפני עצמו כל פעם למצוא ולאתר את שליח ביה"ד, עכשיו הוא פה, עוד מעט הוא שם, כן מוצאים אותו, לא מוצאים אותו...

האמת היא, שגידול פירות כמעט שלא היה קיים במושב, מה שהיה בעיקר היה זה גידול תבואה וחקלאות.

מה שכן היה לגבי פירות ששבתו לחלוטין בשמיטה כמובן, כל אחד היו לו עצי פירות בחצרו הפרטית שמסביב לביתו, וכך גם היו התושבים מביאים את הפירות שלקטו מהאילנות למקום המיוחד שהפך להיות חצר בית דין, ורק לאחר נטילת רשות משליח ביה"ד יכלו ליטול חזרה את הפירות".

רבי אהרן יהודה נזכר: "המקום של חצר ביה"ד היה על יד ה'עזרת נשים' של בית הכנסת המרכזי של המושב".

ממשיך רבי יוסף צבי את דבריו המרתקים: "הלא אסור לזרוע ולחרוש בשנת השמיטה, אבל את הפירות שבין כה גדלו על האילנות קטפו ונתנו לביה"ד, ומשם הובלו לערים ולמקומות שבהם שמרו על קדושת שביעית. פעמיים היו צריכים לבקש רשות משליח ביה"ד, פעם אחת ביקשו רשות בכלל ללקוט את הפירות מהעץ, ופעם שנייה לאחר שכבר הביאו את הפירות אל חצר ביה"ד ביקשו רשות משליח ביה"ד להוציא משם את הפירות.

בקיצור, בשמיטה הכל היה של ביה"ד!"

הגאון החסיד רבי צבי כ"ץ שליט"א, ראש ישיבת חזון נחום בבני ברק, מספר בתוך שיחתו הארוכה עם עורכי הספר:

הקב"ה נותן לאדם דבר מיוחד והאדם צריך להיות שליח שעושה שליחותו. מרן הרב זיע"א זכה להחדיר את עניין השמיטה בתודעה של הציבור. אילולי הוא השמיטה בימינו לא הייתה קיימת בכלל. איני מדבר על ציבורים שהשתמשו בהיתרים, אפילו אצל הציבור "שלנו" הוא החדיר שמיטה, מה שלא היה קיים בתודעה בכלל.

פעולתו הגדולה בשמיטה הייתה הקמת 'קרן השביעית' וההכרעות ההלכתיות והדרשות המלהיבות לחזק ולעורר לקיים את מצות השמיטה בה החל כבר בשנת תרצ"ז, ובשמיטה דשנת תש"מ שהייתה כמה חדשים לאחר פטירתו כבר זכה להרבות שמירת השמיטה באופן מופלג. אך מה שאנחנו חווינו היה "אוצר בית דין". כל קוממיות הסתובבה סביב ה"אוצר בית דין". לא יכלו להאכיל את הבהמות בטרם לקחו רשות משליח בית דין, ולא היה פשוט לאתר ולמצוא את ה"שליח בית דין" שיעניק את ה"רשות" המיוחלת. לפעמים היו צריכים להמתין זמן רב עד שאיתרו את אחד משליחי בית הדין. היו כמה שלוחי בית דין, והיה צריך לאתר לפחות את אחד מהם.

על כל פנים מרן הרב זיע"א הוא זה שהכניס את המושג הזה אצלנו, היהודים החרדיים.

ומכאן שני סיפורים מדהימים המסופרים בפי יוצאי קוממיות אודות ה"אוצר בית דין".

האחד סיפורו של הרה"ח רבי שמעון צבי ברמינקא שליט"א, בנו של הרה"ח רבי קאפיל ברמינקא זצ"ל, כפי שנכתב ע"י הסופר הרב רפאל גרטנר שליט"א:

"מִילַדֵי קוממיות אנוכי!" נזעק רבי שמעון צבי.

והוא מסביר:

החיים זימנו לי ניסיונות לא פשוטים. לפני שנים איבדתי את אשת-נעורי

שהלכה לעולמה בגיל 38 לאחר מחלה קשה ומייסרת. ומה החזיק אותי באותה תקופה קשה? מה החזיק אותי? אותה אמונה שינקתי בקוממיות בתור ילד!

הוא מעניק מספר דוגמאות שממחישות את האטמוספרה הרוחנית הטהורה של אמונה יוקדת שעליה צמחו "ילדי קוממיות":

בשנת שמיטה הוקם 'אוצר בית-דין', ועל כל דבר היינו זקוקים לאישור של גבאי האוצר. פעם אחת קצר אבא חיטה, הכנסתי את זה לרפת, והמתַּנו לאישור. הפרות ראו אוכל וגעו מֶה-ה-ה-ה... מֶה-ה-ה-ה... פתאום הגיע מרן הרב זצ"ל ואמר לי: תקשיב טוב! אתה רואה פה שבע פרות? הן גלגולים של נשמות מתקופת הבית הראשון שלא שמרו שמיטה. עם הצער שיש להן כעת, שהן מתעכבות באכילה בגלל שמיטה, הן מכפרות ומקרבות את הגאולה!

הסיפור הבא מסופר בפי בתו של הרה"ח רבי יהודה פריילִיך זצ"ל כפי שנכתב ע"י ד. דובינקי:

שנת השמיטה נשמרה בקפדנות על כל הלכותיה ודקדוקיה כידוע, וניסים גלויים זכתה קוממיות לחוות בזכות שמירתה. אך אפיזודה זו באה להוכיח איזו חשיבות ייחסו לכך תושבי המקום התמימים והממלאים את רצון ה' בשלמות.

בעזרת הנשים של בית הכנסת שכן אוצר בית דין, כפי שסיפרנו, מציינת הגב' סיגלר. חמי (הרה"ח רבי משה יעקב סיגלר זצ"ל) היה מופקד על האוצר ועל החלוקה של הפירות. באחד הימים הגיע הרב סיגלר לעזרת הנשים, התחיל למיין את הפירות, ולפתע שפשף את עיניו בתימהון; שקית תפוחה מונחת על ערמת הפירות. הוא ניגש בחשש כדי לפותחה, ותימהונו גבר - השקית מלאה בתכשיטים יקרים. הוא לא ידע את נפשו, מי הניח את התכשיטים כאן בעזרת הנשים על ערמת הפירות? החלה חקירה אינטנסיבית, עד שהתברר ש"ידה של הגב' שינברון בעניין". הגב' היקרה חששה לתכשיטיה היקרים, היא לא רצתה להניחם בביתה שמא לא יישמרו כיאות. כל השנים היא הניחה אותם במשמר בבית הרב כי ידעה שהוא נאמן ביותר. **כאן**, היא הכריזה בתמימות,

לתמיהתם של הסובבים, המקום הבטוח ביותר. במקום שבו מקיימים מצווה חשובה כל כך, ודאי לא יארע כל נזק. לכן החלטתי להניח את תכשיטיי דווקא **כאן** למשמר...

מקום של ניסים

אליבא דאמת, ההגדרה הבאה מעלה טעם חמוץ בפי כמה וכמה מחשובי תושבי קוממיות.

קוממיות הייתה מקום של ניסים ונפלאות, זה ברור!

אך למה להגדיר את קוממיות כמקום כזה? אם יגדירו את קוממיות כמקום של ניסים ונפלאות תתקבל הרגשה פחות מוצלחת. בימינו אוהבים להתחיל מיד עם ה"מופתים" וה"ניסים", ויש גם הרבה "מקובלים" המתפרנסים היטב מתעשיית ניסים ונפלאות כאלו ואחרים. מה לה לקוממיות להיכנס ל"עסק" הזה של הסגולות, הישועות והניסים? קוממיות הייתה ועודנה מקום של עובדי השי"ת המשתדלים לעשות רצונו יתברך בשלמות, זה העיקר, ולמה להיכנס לעניינים פחות עיקריים ומשניים?

צודקים הם אותם תושבים חשובים, בימינו כשמדברים על "מופתים" ועל "ניסים" ופחות על עבודת ד', הרי משתבשים במקצת סדרי העדיפויות ואינו עושה את העיקר עיקר וכו'...

אבל כאשר נעמיק נמצא שגם בזה קוממיות שאני.

בבריסק, כידוע, לא התלהבו כל כך מכל מופת, אבל על ה"מופתים" של קוממיות יש הוראה מיוחדת של מרן הגרי"ז מבריסק זיע"א, שיש לפרסם את הניסים הללו.

נציג כאן את הניסים כלשונו של מרן הרב זיע"א כפי שפרסם בספר "משנת יוסף" על שביעית להגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א, ולאחר מכן נציג השלמות מפתיעות מפיהם של תושבי קוממיות ובוגריה מנקודת מבטם.

וכך כותב מרן הרב זיע"א בהקשר לדברי הסמ"ע בסימן ס"ז וחזו"א שביעית סי' י"ח:

...ובדרשותי בענין שמיטה פה אמרתי שמחויבים להאמין בברכה של שמיטה, ולבקש מהשי"ת שתגיע אלינו הברכה, ובסוף שנת השמיטה תשי"ב, אמרתי לכ"ק אדמו"ר הגה"ק מבעלז זצ"ל זי"ע ועכי"א, דאיתא בסה"ק נועם אלימלך בשם הרבי ר' זושא זצ"ל זי"ע ועכי"א שאם לא היו שואלים מה נאכל היתה הברכה באה מבלי שיצטרך השי"ת לצוות הברכה, אלא לפי שהיה קצת פגם במה ששאלו היה צריך השי"ת לצוות את הברכה, וזהו וצויתי את ברכתי עיי"ש (וכ"ק אדמו"ר הגה"ק החידושי הרי"ם זצ"ל זי"ע ועכי"א אמר על תירוץ זה שהוא גאונות). רואים מזה שיש דרגה בברכת שמיטה בלי צווי השי"ת, ויש דרגה קטנה מזו ע"י ציווי, ואמרתי לכ"ק אדמו"ר הנ"ל זצ"ל, שבדורנו יכול להיות שצריכים גם לתפלת וברכת צדיקים שנזכה לברכה. וראיתי שהסכים לדברי, ששאל שמי ושם אמי, ואמר בשם אביו זצ"ל שלברך את בני העיר צריך לדעת שם רב העיר, שברכתו היא ברכת העיר (ואמר דלכן כתבו הנודע ביהודא מהד"ק חיו"ד סי' פ"ו והחתם סופר חאו"ח סי' קנ"ח, דבהרבה מקומות הרב אב"ד הוא הסנדק תמיד, הגם דאמרינן חדשים לקטורת מפני שמעשרת, מ"מ הרב זוכה בעשירות לא לעצמו כי אם לכל בני קהילתו), ואמרתי לו שמי ושם אמי, ובירך אותנו, ונתקיימה מיד ברכתו.

כי אחרי אותה שנת שמיטה תשי"ב, לא היה לנו חיטים לזרוע, לפי שבחיטים משביעית לא רצינו לזרוע, ובדוחק השגנו חטים מקיבוץ סמוך משנה שישית, חטים שבורים ומתולעים שלא היו ראוים לזריעה כלל. ושאל אותי להבל"ח האברך המופלג ר' יחיאל ע"ה שהיה ראש ענף הפלחה בקוממיות, מה לעשות, ואמרתי לו אם אין עפ"י הלכה חטים אחרים תהיה מאמין בחי העולמים וזורע (כלשון הירושלמי המובא בתוס' שבת ל ע"א) והשי"ת יעזור בחיטים אלו. והנה כל סביבותינו שחקו עליו, על שזורע בחיטים כאלה, והזהירוהו לבל יעשה היזק של כעשרים אלפי לירות, אבל הוא בתום לבבו, מילא אחרי דברי, ובטחנו בהשי"ת. והנה בשנה זו לא היו גשמים בתחילת החורף, וכל אלה שחרשו בסוף שביעית

וזרעו תיכף במוצאי שביעית נרקבו זרעיהם בקרקע היבשה, ואנחנו לפי שלא חרשנו בסוף הקיץ של שנת השמיטה, גם לא בחוה"מ סוכות של מוצאי שביעית, ונמשכה חרישתנו עד מאוחר לתוך החורף, ואח"כ נמשכה זריעתנו, וכשגמרנו בחדשי החורף התחילו הגשמים לרדת בשפע, והצלחנו בע"ה בתבואתנו בברכה מרובה מאד, ונעשו פלאות בחיטים השבורים והמתולעים שזרענו, כי גדלו והצליחו ועשו פרי, בזמן שבכל הסביבה לא היה יבול, והיה לאות שהשי"ת שולח ברכתו לשומרי שביעית.

עוד שני דברים נפלאים היו לנו בקוממיות בשמיטה תשי"ט, שמרן הגאון מבריסק זצ"ל אמר עליהם שמצוה לפרסמם, לכן אודיעם לכת"ה. בחודשים הראשונים של שנת השמיטה, היה זרוע בשדות מאכלי בהמה, שנזרעו לפני שביעית, שמותר לקצור בשביעית ולאכול בקדושת שביעית, כשיטת הרמב"ן ז"ל שנוהגן כן באר"י. והנה ביום שישי אחד, בא ארבה לרוב לכפרים הסמוכים, ואנשי מקומנו באו אלי בחרדה שיש סכנה גדולה של אכילת כל הנזרע ע"י הארבה. ואמרתי נראה ישועת השי"ת בשמיטה. והנה בא מחנה גדול של ארבה עד לגבול קוממיות, וכשאך הגיע לגבולנו, תיכף פנו לנו עורף, וכלעומת שבאו כן הלכו, ולא נשאר ארבה אחד בכל גבולנו, ולא הזיקו מאומה, וכשסיפרתי זאת למרן הנ"ל זצ"ל, אמר זה מופת שצריכים לספר, וציוה להביא הרמב"ן ז"ל על שמות, וקרא לפנינו (ישבו עוד אנשים שם) את דברי הרמב"ן ז"ל (שמות י' י"ד) בשם רבינו חננאל ז"ל שכתב שמעת עתירת משה רבינו ועד עכשיו אין ארבה מפסיד בכל גבול מצרים וכו' ועל זה נאמר שיחו בכל נפלאותיו עכ"ל. ולמדנו כוונת מרן ז"ל שמהרמב"ן ז"ל מוכח שנפלאות בארבה צריכים לספר.

הדבר השני, בשנת תשי"ז החליטה הסוכנות לנטוע פרדסים לכמה ישובים, וביניהם גם לקוממיות, אמנם העמדנו תנאי, כי מסכימים אנחנו רק אם יתחייבו לשמור כל הלכות שמיטה בפרדס לפי הוראתי. כשנה או יותר נתעכב הדבר בגלל זה, כי הם סירבו למלא אחר התנאי שלנו, ואנחנו עמדנו על זה כצור חלמיש, ובמשך הזמן התייאשנו כבר מכל הפרדס, הגם שבעבודת הפרדס היו מתפרנסות כמה וכמה משפחות והיה מגיע רוחה לקוממיות, וגם כ"ק אדמו"ר מגור שליט"א הסכים אתנו ועודד אותנו כי קוממיות תחיה גם בלי הפרדס, עד שבשנת תשי"ח דברנו עם מנהל הפרדסים מר ויגודסקי, והסברתי לו את גודל קדושת השמיטה

ועד כמה שהוא חביב עלינו קיום מצוה זו ונתרשם מאד, וקבלנו ממנו הודעה כתובה וחתומה על ידו, כי הפרדס יוטע וכל דיני שביעית ישמרו בו כפי הוראתי. וכן היה, הפרדס ניטע, הושקע בו כחצי מליון לירות, ומנהלי הפרדס מלאו תמיד אחר הוראתי.

והנה במשך זמן עבודת הפרדס בשנת השמיטה תשי"ט, שנעשתה בדיוק כפי הוראתי, אמרו לי מנהלי הפרדס שלדעתם אני מסכן את הפרדס, ע"י שלא נעבד כראוי מחמת הוראתי, ואני עלול לגרום להפסד הסכום הגדול שהשקיעו בו. פעמים רבות הייתי חושב מה יהיה, אך חזקתי את עצמי בבטחון בעצם המצוה, ובזכות הפוסקים ז"ל שלפי דבריהם פסקתי, ובפרט בזכות הרמב"ם ז"ל שהחמרתי כמותו הרבה פעמים, שבודאי יעזור השי"ת שלא יתחלל ש"ש על ידינו - וב"ה בסוף מנ"א תשי"ט בא מנהל הפרדס ואמר לי בהתרגשות רבה כי שנים עשר פרדסים יש תחת ידו ובכולם עבדו כרגיל, מלבד בפרדס בקוממיות שלא עשו את הרצוי והצריך לדעתם, ולבסוף פרדס קוממיות הצליח מאוד, הרבה יותר משאר הפרדסים, ושאל אותי שאסביר לו הדבר. ואמרתי לו שה"אני מאמין" הראשון הוא, שהשי"ת הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים, וגם הפרדס, ולפי שאנחנו עשינו רצוונו ית' בפרדס, הצליח השי"ת את הפרדס. וכך נרשם במחלקת הפרדסים הממשלתית "הפרדס בקוממיות לא עובד בכל שנת השביעית והצליח".

וכשסיפרו זאת למרן מבריסק זצ"ל אמר שצריכים לפרסם זאת ברבים. אלא מפני שהגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל אמר לא לפרסם מחשש עין הרע ל"ע, ואמרנו זאת למרן זצ"ל, ולא אמר עוד לפרסם, לכן לא פרסמנו, אמנם להעלות על ספר אין חשש.

עוד ראינו חסדי השי"ת בטפלי דתליא בן. כי אע"פ שהירקות המותרות שהיו לנו בשביעית היו בצמצום גדול, מ"מ נהגנו בע"ה כל החומרות הראויות גם למאכל התינוקות. והנה בשנת השמיטה בא כרגיל רופא הילדים האזורי, לבדוק ולטפל בילדים, ובהיותו אצלנו בקוממיות שאלתיו על מצב בריאותם של ילדינו, ואמר לי כי מצבם ב"ה בכי טוב ויפים הם בכחם ובריאותם מכל ילדי ישובי האיזור. לשנה האחרת כאשר שוב בא לבדוק את הילדים ושאלתיו על מצבם כנ"ל, ענה לי כי מצב בריאותם טוב כמו הילדים שבשאר המקומות.

והראנו לדעת כי בשנת השמיטה היתה סיעתא דשמיא מיוחדת, ושלח השי"ת ברכתו במיוחד בזכות מצות השמיטה.

עכ"ל מרן הרב זיע"א בסיפור מעשה הניסים.

ארבעה ניסים מנה מרן הרב זיע"א: א. מעשה החיטים המתולעות. ב. נס הארבה. ג. נס הפרדס. ד. נס בריאות הילדים.

אחר דברי קודשו של מרן הרב זיע"א אין צורך בהרחבה, אך בכל זאת נתייחס לכל אחד מהם מנקודת מבטם של תושבי קוממיות שחוו את הדברים, חלקם בטל הילדות וחלקם הוסיפו נקודות מבט חדשות.

על נס החיטים המתולעות מספר חתנו של הרה"ח רבי משה שמואל ווכטל זצ"ל בתוך שיחה שנערכה עימו, תוספת בלתי ידועה:

את הסיפור הידוע על הנס של החיטה הפגומה שנקנתה מידי אנשי היישוב גת-גלאון סיפרו ועוד ירבו לספר, אך איש אינו יודע את המשכו של הסיפור.

בתחילה כשהגיעו אנשי המושב אל היישוב, הייתה זו שנת שמיטה שבה לא זרעו ולא עבדו את האדמה. לקראת השנה השמינית רצו התושבים לקנות גרעיני חיטה כדי לזרוע. חיטה כאמור הייתה הגידול הראשון שהורה הרב לזרוע, על מנת שיהיה קמח למצה שמורה למאפייה העתידית - מאפיית המצות. שליחים נשלחו לנסות לרכוש גרעינים מתאימים. סובבו בין היישובים אך ללא הצלחה. לא יכלו להשיג חיטה ראויה לזריעה. אנשי היישוב גת גלאון, שעינם הייתה צרה בתושבים החדשים שכניהם החרדים שומרי השמיטה, היו מוכנים למסור להם שק של חיטה רקובה ומעופשת במחיר מתאים לאיכות הירודה. לאחר התייעצות עם מרן הרב זיע"א הורה לו לרכוש את החיטה כפי שהבטיח הקב"ה "מאמין וזורע", תאמינו בקב"ה שיתן לכם את מבוקשכם. תזרע ובעז"ה נצליח...

ואומנם נרכשה החיטה ונזרעה בתחילת השנה השמינית. לא עברו חודשים מעטים, והחיטה הרקובה והמעופשת צמחה ועלתה. השיבולים הגבוהות נראו למרחוק, מראה השדות המרהיב בחיטים גבוהות מלאות גרעינים נראה למלוא העין, ועד לעיניהם של תושבי גת גלון השכנים הגיע.

התושבים שפשפו את עיניהם כלא מאמינים, הייתכן? החיטים מלאות הגרעינים הגבוהות הן אלו החיטים שנמכרו לתושבי קוממיות?! הרי לפי התחזית החיטים שנמכרו לא צלחו לכלום. שמחנו להתפטר מהן ועוד במחיר כלשהו. אין זאת שמא מקח טעות היה כאן, מכרנו להם חיטים טובות ועלינו לקבל את התמורה, החליטו מזכירי היישוב. הם באו בכעס אל חמי ר' משה שמואל ווכטל שהיה מזכיר החוץ של היישוב ותבעו את תוספת הכסף. אנו חשבנו שמכרנו לכם חיטה מעופשת וביקשנו מחיר בהתאם, עתה אנו רואים שהחיטה משובחת עוד יותר מחיטים אחרות, שנקנות בכל שוק כסחורה עוברת לסוחר, אנו דורשים את הפרש הכסף. אך אבי בשלו, אמנם מכרתם לנו חיטה מעופשת שלא תצליח לכלום, אך אנו ציבור שומרי השמיטה ובראשנו הרב הידוע בצדקותו ובקדושתו, זכינו לנס גלוי. לא מגיע לכם כלום. הרי שילמנו לכם את מחיר הסחורה האמיתי.

אך מזכירי היישוב לא השתכנעו ורצו לגשת עם חמי לדין תורה. "אצל מי נתדיין?" שאל חמי. "אצל הרב מקוממיות", השיבו לו מיניה וביה. "ואינכם חוששים להתדיין אצל הרב, הרי הוא נוגע בדבר?" "לא, ודאי שלא", השיבו אנשי המזכירות. "הרב מקוממיות ידוע בצדקתו ובמידת האמת שבו, לא נוכל למצוא דיין מתאים ממנו". שאל חמי את מרן הרב זיע"א, והוא נענה להצעה לערוך דין תורה.

כך מצא חמי את עצמו בדין תורה, כשהוא עומד מול מזכירי היישוב. הם טוענים בכה והוא טוען בכה. בסתר ליבו היה בטוח שהצדק עימו, אך להפתעתו לא אלו היו הדברים...

הרב דן בטענות בכובד ראש, ביקש פסק זמן לעיון נוסף ולבסוף יצא הפסק... אנשי גת גלאון צודקים. היה זה מקח טעות. הם לא ידעו מה שאנחנו ידענו כשזרענו את החיטה המעופשת, ולכן מכרו לנו אותה במחיר הפסד. על המושב לשלם להם את מחיר הסחורה המשובחת...

המעשה הזה התפרסם במהירות בקרב כל תושבי האזור החילוניים והמסורתיים, נעשה קידוש ה' שאין דומה לו, הכל הכירו בגדולתו של הרב והרבו לדרוש בעצתו.

בנו של הרה"ח רבי יחיאל ווייס זצ"ל שמתואר במכתבו של מרן הרב זיע"א מספר את נס החיטים המתולעות מנקודת מבטו:

מרן הרב זיע"א ביקש מאבי זצ"ל, שהיה ראש ענף הפלחה בקוממיות, שילך יחד עם הרה"ח רבי משה ווכטל זצ"ל לנסות להשיג חיטים מהשנה השישית. יחדיו סובבו בכל יישובי האזור ולא מצאו מאומה עד שהגיעו אל הקיבוץ החילוני גת-גלאון, שם אמרו להם שמתחת האסבסט יש כמה שקים. הלכו לשם וראו חיטים שאינן ראויות לכלום. ר' משה ווכטל אמר לאבי שלא כדאי להתעסק עם החיטים הללו כי לא יגדל מהן כלום, אבל אבא התעקש ואמר: אם הרב שלח סימן שמשהו יצא מזה. אנשי הקיבוץ הסכימו לתת להם את שקי החיטים העיקר שינקו את השטח, לבסוף הרב אמר: מאמין בחי העולמים וזורע. והם צמחו לגובה כזה, עד שכשאבא שהיה גבוה יחסית נכנס לקמה לא ראו אותו...

על נס הארבה הבאנו לעיל את נקודת מבטו המדהימה של המרא דאתרא הגאון החסיד רבי משה מנדלזון שליט"א, שהנס הוא בעצם הסכמה מן השמים לפסקו של מרן הרב זיע"א שפסק כהר"ש סירילאו נגד שיטות בפוסקים, כאן נציג זוויות נוספות מתוך חוויות התושבים:

הרה"ח רבי אייזיק ווייס שליט"א, בנו של הרה"ח רבי אברהם ווייס זצ"ל, מספר:

ביום בו קרה הנס הגדול של הארבה שהכה את כל השדות סביב קוממיות ורק בקוממיות לא נכנס אפילו ארבה אחד, ראיתי את הרכב של הדואר נכנס לקוממיות והרכב היה עטור בחגבים מתים שדבקו בו מחוץ לקוממיות. כל מי שהכה ארבה בידיו מהרכב, היה החגב נופל על הקרקע ומת במקום לעוף.

הגה"ח רבי יוסף צבי קוט שליט"א ראש ישיבת דובר שלום בעלזא אשדוד מספר על כך מנקודת מבטו:

בשנת השמיטה התרחש פלא עצום במושב, היה זה מכת ארבה פשוטו כמשמעו, נחיל ארבה ענק פשט על מרחב הארץ במטרה לכרסם כל עץ ופרי למאכל.

יש להוסיף ולהבהיר: כיום לא קיימת כ"כ מכת ארבה בארץ, כי כבר מרססים אותם במדבר עוד טרם יספיקו לרחף ולעוף לכיוון הארץ. אבל בימים ההם עוד לא הצליחו למנוע את מכת הארבה כבימינו. נחיל הארבה הענק שעף באוויר אז הנמיך גובה כ"כ, עד שהגיע כמעט לגובה בני אדם, זאת אומרת שאם היה אדם קופץ מעט לגובה היה מצליח לתפוס אותם בידיו.

כולם רעדו אז מהם וממה שהם עלולים לחולל. ביחד הם היו מיליונים שעפו באוויר, הם החשיכו את הראות, עד שלמרות שהשמש עדיין האירה בכל זאת לקתה הראות והאופק היה חשוך למדי.

וכאן התרחש הפלא הגדול!

הנחיל העצום התפשט והגיע עד למושב קוממיות והתנחל בכל גבולות המושב שמסביב לו, כרסם ואכל את כל שדות המושבות הסמוכים למושב שלנו שלא שמרו שמיטה, רח"ל, עד שלא השאיר בהם שריד למאכל, בה בשעה שבשדות המושב שלנו הם לא נגעו ולא אכלו מהם מאומה.

השמועה על הפלא הגדול של נס מכת הארבה התפשטה בכל הארץ, ורבים באו לראות מקרוב את הפלא הגדול.

גם עסקני הסוכנות שתמיד התווכחו עם הרב בנוגע לערכים דתיים באו לראות מקרוב את הפלא הגדול הזה.

הגב' י. בר שלום, בתו של הרה"ח רבי אהרן בראון זצ"ל, זוכרת את נס הארבה מנקודת מבט של ילדה צעירה:

על נס הארבה ודאי סיפרו לך רבים, מציינת הגב' בן שלום, אך אני אספר לך כיצד אני חוויתי את החוויה שלא תישכח לעולם. היה זה ביום שישי, השמים היו בהירים ללא כל ענן, למרות שהיו אלו ימות החורף. התלוויתי לאבי אל השדה הסמוך, אהבתי לראות כיצד הוא מכין את המאכל לבהמות. היה זה עוד שלב בהכנות לשבת, בשבת לא יכולנו להכין את המספוא, ואבי היה מכין אותו בערב שבת ומניח אותו לפני הפרות. אבי קטף את הקולרבי וחתך את הקנים במגל, הוא אסף את הכרוב שהיה פזור בשדות כדי לצרף אותו להכנת

המאכל. אני אהבתי לנשום אל קרבי את ריח הכרוב הטרי ואת עלי הקולרבי, אך הפעם לא הסתפקתי בכך, ביקשתי מאבא שיחתוך גם לי חתיכה, ברצוני לטעום מהקולרבי הטרי. אבא נענה לבקשתי וניגש לחתוך את הקולרבי. באותו רגע התכסו השמים בענן כהה וחושך אפף את כל האזור, חושך ביום בהיר שטוף שמש. הרמנו את עינינו וראינו את הענן נע אט אט וחולף מהאזור, ושוב חזרה השמש להאיר וכל ענן לא נראה בשמים. המחזה המופלא הפעים את עינינו ולא ידענו את פשרו. אך ההכנות המרובות לשבת ביום השישי הקצר הסיחו את העניין מן הלב ולא שוחחנו אודותיו. רק מספר ימים לאחר מכן, כשהגיעה אלינו מכונית הדואר האדומה ועליה פגרי ארבה שנותרו מן המכה האיומה, הבנו את אשר קרה. הארבה פשט על האזור כולו, אכל את היבול ולא השאיר בו מתום. רק על יישובנו פסח ולא פגע בו כלל. אף ארבה יחיד לא נפל במושב. היה זה כאמור בשנת השמיטה... שוב ראינו עד כמה שומר הקב"ה על שומרי השמיטה ומגן עליהם מפני כל נזק.

בתו של הרה"ח רבי מנחם לזר זצ"ל מספרת:

גדולתו של מרן הרב זיע"א, קדושתו וכוחו הפלאי נתגלו כידוע באותה שנת שמיטה שעוד דובר וידובר בה; השנה שבה הוכה האזור כולו במכת הארבה. הייתי נערה צעירה בבית הספר היסודי, כשנכנסה המורה לכיתתנו והודיעה לנו בהוראת הרב לעזוב את כותלי בית הספר ולמהר אל השביל המוליך אל הכניסה של המושב. היה זה יום חורפי נעים. השמש האירה פניה, ואנו לא ידענו מה פשרו של הטיול הלא צפוי באמצע היום, ועוד בהוראת מרן הרב זיע"א.

אך כדרכנו לא שאלנו שאלות, מה עוד שההודעה הייתה משמחת כל כך. המורה בפנים חתומות הובילה אותנו בשיירה מסודרת אל פתח המושב, ואת המראה שנגלה לעינינו לא אוכל לתאר במילים יבשות. המון ארבה, להקות של אלפים, היו מונחים מתים על השביל בכניסה למושב, אך לא נכנסו אל פתחו. הרמנו את ראשנו, וראינו להקות נוספות חולפות על פני המושב, כשפניהן דרומה, אך אחת מהן לא נחתה פנימה. שפשפנו את עינינו כלא מאמינות. זכינו

לראות עתה בעיני בשר את הנאמר בספר שמות על מכת הארבה שפגעה בגבול מצרים ממש, ולמושב היהודים לא הגיעה. דומה היה שכל נחילי הארבה עשו להם יד אחת בידיעה ברורה שאל גבול המושב אין להגיע. אכן הייתה זו יד ה' שנתגלתה בפועל ממש, שהיה בה להמיס לבבות וליישר עקמומיות, להוכיח קבל עם ועדה כי לשמירה מיוחדת זוכים שומרי השביעית המקפידים על כל ההלכות הקשורות בה.

מאוחר יותר התברר שבשדות הסמוכים ממש, בשדות שבהם לא שמרו שביעית כהלכה וניסו "לעגל פינות", לא אירע הנס, והארבה אכל את היבול בכל פה.

לא יכולנו להתיק את עינינו מן המחזה הנורא. שעות רבות עמדנו שם, קבוצה גדולה של ילדות, שזכתה למה שלא זכו רבים, לראות בעינינו את הפלא הנשגב. או אז הבנו את סיבת ההוראה, אז נודע לנו פשרו של הטיול הבלתי צפוי. אין זאת אלא שעמדה לנו זכותו של הרב וזכות התושבים הסרים למרותו, לזכות לחזות בפלא הגדול שגם עתה, שנים רבות לאחר מכן, לא נשכח ממחשבתי, ובכל עת מונח על חדרי לבבי ומחזק את אמונתי.

כך מסיימת בתו של הרה"ח רבי מנחם לזר את הראיון המפעים, שיותר ממה שנאמר בו, נרמז בין השורות. הן חן המקום וחינם של תושביו ממשיכים להקרין עליה ומשפיעים על אישיותה, וממילא על כל בני ביתה עד היום.

הרבנית מייזליק תחי' אשת הרה"ח רבי אברהם הערש מייזליק שליט"א מנהל הת"ת מספרת על נס הארבה מנקודת מבטה:

סיפורים רבים סופרו אודות הניסים שאירעו בשנות השמיטה ביישוב קוממיות, אך אני רוצה לספר מכלי ראשון מעשה שהיה כפי ששמעתי מבעלת המעשה בעצמה - הגב' ליברמן ע"ה.

את אחד מילדיה ילדה הגב' ליברמן בשנת תשי"ט, בדיוק בזמן שהגיעה מכת הארבה. "יצאתי מביתי", היא סיפרה, "נכנסתי אל הרכב שהיה אמור להוביל אותי לבית החולים. הרכב קרטע בין שבילי הכורכר. הבטתי מבעד לחלון. מעלינו השמים היו בהירים ושמש חמימה הציצה והאירה את פני אדמות

המושב. איש לא הכין אותנו למה שעומד לקרות... רק יצא הרכב משערי המושב, חשנו טלטלה עזה. חשכה שרתה סביב. מאות נחילי ארבה עטו על שמשות הרכב. הנהג ההמום לא יכול היה לראות את אשר לפניו, ובניסים הצליח לנסוע לאיטו ולהיחלץ מן הנחילים, שחלפו על פניו והחשיכו את עין הארץ. רק לאחר מכן, בבית החולים, שחזרתי את אשר ראו עיני ולא יכולתי להירגע. הארבה עמד בשערי המושב ולא חדר פנימה. נחילים נחילים צבאו על השער, אך אף לא ארבה בודד אחד נכנס בעדו. וכי ניתן לשער את גודל הנס, את ההשגחה הפרטית שנתגלתה?"

וכדי לחזק את השערתה, סיפרה ידידה של חמותי, נערה צעירה באותם ימים, ששימשה כמורה בבית הספר באידיש. היא יצאה באותו יום אל הכביש כדי לנסוע לירושלים, היה זה כאמור יום חורפי נאה, השמים היו כחולים ובהירים. היא הסתכלה לכיוון דרום כדי לראות אם מגיע האוטובוס, ולפתע ראתה ענן גדול ושחור מתקדם לעברה במהירות. הענן החשיך לרגע את היקום וכיסה את עין השמש. רק לאחר שעבר הענן והמשיך הלאה, היא הבחינה לתדהמתה שהיו אלה נחילי ארבה שחלפו על פני המושב אך אליו כאמור לא הגיעו.

הוא אשר אמרתי, מסיימת הגב' מייזליק את סיפורה, בעינינו ראינו ובלבנו חשנו את ההשגחה המיוחדת ששרתה על המושב שנוסד כל כולו מתוך מטרה אחת ויחידה, להקים מושב המושתת על שלטון התורה.

על נס הפרדס מספרת הגב' י. בר שלום, בתו של הרה"ח רבי אהרן בראון זצ"ל, מנקודת מבטה:

עוד בתחילה כשהיישוב היה בראשית דרכו, ראו הכל עד היכן מגעת ההבטחה לשומרי השמיטה "וציויתי את ברכתי". היה זה בשנת תשי"ח ערב שנת השמיטה. הסוכנות החליטה להעניק למושב שטח וזרעים לנטוע בו פרדס חדש. מר ויגודסקי, ראש ענף ההדרים בסוכנות, הגיע כשהוא מלווה במשלחת נכבדה להודיע על דבר הזכייה למנהיגי היישוב והרב בראשם. הם ציפו לפגוש אנשים מוקירי תודה, שיתרפסו לפניהם ולא יפסיקו להודות ולהלל את טוב ליבם. אך להפתעתם תושבי קוממיות נהגו אחרת. הרב הודה בנימוס על המחווה אך היו

לו תנאים משלו, שבלעדיהם לא ייקחו את "המתנה הגדולה". אנו עומדים ערב שנת השמיטה, הכריז, שנה שבה אנו לא עובדים את אדמה כלל. אם תסכימו לתת לנו לנטוע עכשיו את הפרדס, אך בשנת השמיטה לא נעבוד כלל, אנו נשמח לקבל את הזרעים ולנטוע פרדס חדש. אך אם לא תאפשרו לנו לשמור את השמיטה, אנו מוותרים על המתנה ונסתדר בלעדיה.

הרב הוסיף וסיפר למר ויגודסקי באריכות את גודל המצווה ואת השכר בצידה. בנועם ובמתינות הצליח לשכנע אותו להסכים לכל התנאים. ההסכם ניתן בכתב. מר ויגודסקי חתם על התחייבות לא להציק לתושבים ולא להכריחם לעבד את האדמה בשנה הבאה.

המשא ומתן התארך, אנשי הסוכנות דרשו מהתושבים לנטוע עצי אשכוליות, אך הרב סירב גם לכך. הוא טען שבעיות הלכתיות רבות מבחינת איסור נטיעת כלאיים נוצרות בנטיעה זו. אנשי הסוכנות הסכימו בדיעבד גם לדרישה זו. מאוחר יותר יתברר שסירובו של הרב הביא עימו ברכה, כי המקומות שבהם נטעו עצי אשכוליות הפסידו את כספם.

ואמנם בערב השמיטה ניטעו העצים והפרדס קם והיה לעובדה. עם היכנס שנת השמיטה שבתו ממלאכה, לא טיפלו בעצים הצעירים, לא השקו ולא עדרו כפי שקובעת ההלכה. מר ויגודסקי שוב סייר בין המשקים החקלאיים לראות מה ייעשה בהם, כיצד גדלים וצומחים הנטיעות. הוא הביט בשדה השומם, בקוצים ובדרדרים, ולא האמין למראה עיניו. כל ההסכמים כאילו נשתכחו, לא היו ולא נבראו, כשהוא פנה בכעס לראשי היישוב מדוע הזניחו את "מתנת הסוכנות", איך ההינו לזלזל ולא לטפל בנטיעות העדינות והיקרות. אך הרב פנה אל מר ויגודסקי בחיוך ואמר: לא זלזלנו אלא קיימנו את דברי התורה שניתנה לנו כמתנה אלפי שנים קודם לכן.

מר ויגודסקי רתח וכעס. הייתכן? אתם עוד תשלמו על זה ביוקר. כל המאמצים שהשקענו בכם ירדו לטמיון. אך הרב בשלו, בפרדס יעבדו רק על פי ההלכה, והקב"ה ישמור וישלם את ברכתו. מר ויגודסקי הבטיח שהוא עוד יחזור...

ואמנם הוא חזר. באמצע השנה השמינית שוב הגיעה המשלחת, אך הפעם פניהם אחרות. הוא חיפש אחר הרב ובישר לו בהתרגשות: דע לך, שאני חוזר מסיור בשנים עשר פרדסים צעירים שנטענו. בכולם התנהלה העבודה כרגיל,

הם לא היו "סרבנים" כמוכם, הוסיף בחיוך. וראה זה פלא, דווקא בפרדסים אלו התאכזבנו קשות. העצים לא צמחו כמצופה ולא הניבו פירות. ואילו אצלכם שלא עבדתם כלל במשך שנה שלמה, העצים גדלו יפה כל כך, והם עמוסי פירות עסיסיים. כיצד זה ייתכן?

שוב חזר הרב וסיפר לו במתינות על מצוות השמיטה ועל ההבטחה שהבטיח הקב"ה לשומרי השמיטה. הפעם חדרו הדברים אל ליבו של אותו אדם הרחוק מן התורה והמצוות. הוא ראה עין בעין את ההשגחה הפרטית על שומרי השביעית.

אבי זצ"ל היה נוכח במפגש המרטיט, ובכל פעם שהיה מספר לנו את הסיפור היה מתרגש מחדש ובוכה ממש מגודל קידוש ה' שהיה במעמד.

(אגב אורחא, זכה מר ויגודסקי ועל פתח קברו הספידו רב אחד המושבים השכנים לקוממיות והקריא מתוך הספר "משנת יוסף" המובא לעיל).

גם את נס בריאות הילדים מתארת הגב' בר שלום, בתו של הרה"ח רבי אהרון ברון זצ"ל:

אבא היה עדיין רווק, הוא התקשה למצוא את בת זוגו שתסכים ללכת אחריו אל המדבר, אל מקום שומם ללא תשתיות, אל פחונים עלובים שבין רגע יכולים לעוף ולהשאיר את דייריהם ללא קורת גג על ראשם. גם בתקופה הזו, כשהמחסור שלט בארץ והאנשים לא דרשו הרבה כדי למצוא מנוח לגופם, קוממיות נחשבה כמקום נידח שקשה עד בלתי אפשרי להתגורר בה. עד שנמצאה האישה. הייתה זו אמא, שהוקסמה מהרוח שנשבה במקום, מהתושבים החרדים לדבר ה', מהאמונה האיתנה לקיים את היישוב ולהשתיתו על התורה ללא כל סטייה. היא הסכימה להינשא ולבוא להתגורר ביישוב.

כך היו הורי הזוג השני שהתחתן במושב, עוד זוג פליטים שהצליח בחסדי ה' לשרוד, לבנות את ביתו ולהקים דור חדש.

במשך שנים אבא לא שכח לה את המחווה, במשך כל ימי חייה הוקיר לה

טובה על שוויתרה על נוחיות ועל חיים בבית אבן עם תנאים מינימאליים, כדי להתיישב במוקם שנושבת בו רוח של קדושה, גם אם נאלצה לישון על מיטות ברזל של הסוכנות, להיצלות בחום השמש המדברית או לקפוא מקור בלילות הקפואים. גם עכשיו כשאני מספרת לך על כך, מוסיפה הגב' בן שלום, ואני מעמיקה לחשוב, עולה בדעתי שלא רק התנאים הפיזיים הקשים יכלו ליירא את אמא, אלא הסכנות הממשיות שאיימו על חיי התושבים אף הן מנעו מן האנשים לבוא ולהתגורר במקום.

באותה תקופה שבה הכל היה ארעי כל כך, היו התושבים מופקרים לאימת המדבר עם כל המשתמע ממנו. חיות המשחרות לטרף בלילה יכלו להתנפל בקלות על הפחונים הרעועים וליטול את טרפם. נחשים שלחשו בין החולות יכלו בקלות לנשוך את התושבים ולגדוע את פתיל חייהם. הפדאיון שהקיפו בהמוניהם את היישוב מכל צידיו איימו על הרכוש המועט, ויכלו להתגנב בשעות הלילה ולנוטלו. המקום ללא התשתיות הסניטריות הראויות היה כר נרחב להתפתחות מחלות שונות, וראה זה פלא, דבר מכל אלה לא התרחש...

פעם בשבוע הגיע רופא לאזור. פעם בשבוע הוא ביקר בקוממיות ובדק את הילדים, המליץ על טיפול כלשהו או על בדיקת דם דחופה. באחת הפעמים פגש בו מרן הרב. בדאגתו האבהית לכל התושבים קטנים כגדולים, שאל את הרופא מה מצב בריאותם של ילדי קוממיות. היה זה בשנת השמיטה, והרב חשש שמא המחסור בירקות ובפירות הזיק לבריאותם. באותה שנה ניזונו הילדים בעיקר מלחם וממוצרי חלב. ירקות ופירות ניתנו במשורה. אך הרופא במבטאו הבולגרי הפתיע אותו. הילדים של קוממיות בין הילדים הבריאים ביותר בכל ילדי האזור. אין לי כמעט עבודה אצלכם, השיב בחיוך. גם בתום שנת השמיטה חזר הרופא על גרסתו, שילדי קוממיות הם הילדים הבריאים ביותר, המחסור לא הזיק להם. מאז הייתה סונטת בי אמא בחיבה ואומרת: לך אין מה לדאוג, את ילדה בריאה, הבריאה ביותר באזור...

כך ראינו בדרך מוחשית שהקב"ה שומר על שומרי השמיטה ולמרות התנאים הפיסיים לכאורה הם לא רואים רע.

קוממיות הכירה עוד ניסים ונפלאות רבים, נס "חומת האש" שסביב קוממיות מסופר בפי כמעט כל תושב ובוגר קוממיות, ועוד ניסים מופלאים שכל אחד מהם יסופר במקומו אי"ה, כאן הצגנו את הניסים שמרן הרב זיע"א בעצמו העלה על הכתב.

כל היותי בעלמא הדין בדרך למעלה מהטבע

הוויכוח מתעצם והולך, וככל שמתרבות ההגדרות, נראה כי משימת הגדרתה של קוממיות וחיי הנשמות שבה היא בלתי אפשרית. בכל רגע מגיע סיפור מופלא אחר, ש"איך ייתכן לדבר על קוממיות ולא לדבר על הסיפור הזה, הרי הוא יסוד היסודות ממש". וכך בכל סיפור וסיפור.

אך דומה שהסיפור הבא הוא באמת מיסודי היסודות של חיי מרן הרב זיע"א.

מרן הרב זיע"א חי בעולם אחר לגמרי, לא בדך הטבע, זאת ראו כולם. ידוע היה שבשנת תש"ה, כשנסע בשליחות מצווה להניח תפילין לילדים שהגיעו מהגולה, בדרכו פגעה בו מכונית, הוא נפל בין הגלגלים וניצל בנס שלא על פי דרך הטבע.

באותה הזדמנות קיבל מרן הרב זיע"א על עצמו לחיות מעל לדרך הטבע.

בכתביו התגלה פתק בכת"י אותו רשם לעצמו לאחר שניצל מאותה תאונה. הפתק נדפס בספר אגרות הרב (עמ' מ"ו):

בי"ז בטבת הי' לי נס שנצלתי מהאויטא ב"ה ויש ללמוד מזה שבאמת בטבע אני כבר לא בזה העולם, רק כל היותי בעלמא הדין בדרך למעלה מהטבע. ולכן צריכים להתחזק לא לחשוב חשבונות רק כמו שהייתי כבר בעולם העליון. ואני כאן לעשות הדברים המזומנים לידי לעשות, והש"י יעזור לי שלא אשכח זה ואעבוד ואמלא רצונו מתוך הרחבת הדעת.

הדברים מבהילים על הרעיון, מרן הרב זיע"א חי בינותינו כאילו כבר היה בעולם העליון ללא שום חשבונות, וחש בכל רגע כי הוא כבר אינו בזה העולם, והוא כאן למעלה מדרך הטבע.

כך חשו והרגישו תושבי קוממיות. ואכן מרן הרב זיע"א היה דמות קמאית בלתי מצויה בדורנו, יהודי שחי למעלה מדרך הטבע.

הסופר הרה"ח רבי אהרן סורסקי שליט"א בפתיחת סקירתו על מרן הרב זיע"א בספרו "מרביצי תורה מעולם החסידות" כותב כך:

קשה לתאר לעצמנו האידנא, בשפלנו, כי רק לפני שנים מעטות עוד התהלך בתוכנו מרן הגר"ב מנדלזון זצ"ל, דמות נדירה, שכל הוויתה במציאות של דורנו הצטיירה כעין "מובלעת מעלמא דקשוט" בעלמא דשיקרא הדין - בלא שמץ של זיקה לעולם הרוחש מסביב לה. דמות של אחד מחסידי קמאי, שכל חייו ומעשיו בלתי לה' לבדו, אין לו בעולמו כי אם את ה' אלוקיו ולעשות רצונו, ומן השורש הבלעדי הזה צומחת כל גדולתו הרוחנית; כגאון בהלכה ומרביץ תורה לעדרים, כפוסק רב-סמכא ויושב על מדין, רועה נאמן בישורון, אוהב ישראל, וגבור מלחמות ה', מחדש רב-רבותא בהלכות דעות, ועוד הרבה סגולות אישיות. דמות מקורית של יחיד מסוגו, שאינו נמדד ואינו נכלל בשום מסגרת נפוצה של רבנים וגאונים או צדיקים כפי שהורגלנו להכיר.

עולם המושגים של הרב דקוממיות היה רחוק מעולם המושגים שלנו, כמרחק שמים מארץ. ברשימה שכתב פעם לעצמו, אחרי שניצל בנס, התבטא "שיש ללמוד מזה שבאמת בטבע אני כבר לא בזה העולם... רק כל היותי בעלמא הדין בדרך למעלה מהטבע... ולכן צריכים להתחזק ולא לחשוב חשבונות, רק כמו שהייתי כבר בעולם העליון ואני כאן... לעשות הדברים המזומנים לידי לעשות..." לאמיתו של דבר חי גם לפני כן בהרגשה של יהודי מעולם אחר שהזדמן לפה רק "לעשות הדברים המזומנים לידי" ברצון שמים, אלא בנס שהתרחש לו מצא צידוק וביסוס יתר להרגשתו הקבועה, שקיבלה עכשיו ביטוי מוגדר להפליא. הוא היה מנותק מהארציות הן במעשה והן בהלכי-נפש. הוא חי כמו יהודי בגן עדן וחשב תמיד במושגים של בן עולם-הבא. צלילים של חיי שעה וחומר, או מושגים עפרוריים, נקלטו באוזניו כהד עמום מעולם רחוק.

חסידים מספרים מהמגיד הקדוש רבי אברהם מטריסק זי"ע, שפעם בזקנותו כשהצטופף סביבו קהל רב, אמר לחסידים שיגביהו את כסאו באוויר, כדי שהילדים הרכים יוכלו גם הם לראות את זיו איקונין שלו ויועיל להם לכל ימי חייהם. הרב מבנדין זצ"ל בעל "יכהן פאר", כשפירש את דברי משרע"ה המובאים במדרש (פ' ראה) "ראה אנכי שבחרתי בטוב", התבטא ביידיש לאמר: "קוק מיך אהן, ווי א איד דארף אויסזעהן!" (הבט עלי וראה איך יהודי צריך להיראות). אף בני תקופתנו ראוי היה להם שישאו מול עיניהם דמות דיוקנו של הרב מקוממיות, וינצרוה בלבם היטב, כסמל ומופת "ווי א איד דארף אויסזעהן", באשר עם מרוץ הזמן גוברת השכחה, ואפשר שיהא הולך ונמוג זכרו החי, עד שנדמה כאילו מדובר בדמות רחוקה מלפני דורות רבים.

הוויכוח נעצר בעיצומו

לנסות להגדיר את קוממיות ולא להזכיר אפילו במילה אחת את הביטויים המופלאים של גדולי ישראל זיע"א אודות מרן הרב זיע"א, את הביטויים המופלאים של מרן החזון איש זיע"א, מרן הגרי"ז מבריסק זיע"א, מרן הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א (שהגדירו כרב קדמון בתורה ויראה כלפני מאתיים שנה), איך ייתכן?

להגדיר את קוממיות ולא לספר אפילו מילה אחת ממערכת השיעורים המופלאה שהייתה נחלת תושבי קוממיות, הן השיעור שאמר מרן הרב זיע"א בשולחן ערוך עם מג"א וט"ז שהתקיים מדי יום ביומו בין מנחה למעריב לאורך שעה ומחצה ואף יותר, או על השיעורים בני השעתיים ושלוש ברציפות ששמעו ממנו חברי הכולל, איך זה ייתכן?

לכתוב על קוממיות ולא לכתוב אפילו מילה אחת על מלחמתו העצומה של מרן הרב זיע"א נגד הציונות, ועל העובדה שמרן הרב זיע"א ראה לעצמו משימת חיים לפרסם בכל מקום ובכל הזדמנות שהציונות היא זו שהמיטה את הגזרות

הנוראות של מלחמת העולם השנייה, ובדרשתו ההיסטורית בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל הכריז את הדברים הללו בריש גלי בלי מורא ופחד, למרות שבאותן שנים ספק גדול אם הלבבות היו מוכשרים לשמוע דברים כגון אלו - איך אפשר לדלג על דברים יסודיים כאלו שהיו מנקודת נשמתו של מרן הרב זיע"א, הלא זו היא ההגדרה האמיתית על קוממיות?

איך ייתכן להגדיר את קוממיות ולא להביא את הגדרתו היסודית של כ"ק מרן הרה"ק רבינו יואל מסאטמאר זיע"א על קוממיות: "קוממיות איז א מדינה בתוך מדינה".

ובכלל על הערצתו העצומה של מרן הרב זיע"א למלחמתו הגדולה של מרן הגה"ק מסאטמאר זיע"א נגד הציונות, ועל הנחלת השקפתו היסודית בקרב הציבור הרחב בארץ ישראל, עוד יוקדשו לזה אי"ה פרקים נכבדים בכרכים הבאים.

הרשימה ארוכה ובלתי נגמרת, לנסות להגדיר את קוממיות ולדלג על עשרות עשרות נקודות עיקריות מהותיות ובולטות כל כך, זה ממש להחסיר את ה"נשמה".

כולם צודקים, כל נקודה שתעלה מכאן ואילך בכרכים הבאים עלינו לטובה בסדרת "קוממיות - אדמת הקודש", היא נקודה עיקרית וסיפור מאפיין.

נעצרנו כאן, בעניינו של מרן הרב זיע"א ודור מייסדי קוממיות, לפני שנעבור לדור הבא בעניינו של הרב הקודם זיע"א, מחמת ההכרח. אי אפשר לו ל"כרך מבוא" להפוך לספר בן כמה וכמה כרכים וכולם יהיו כרכי מבוא.

אך הדברים ברורים, הויכוח נעצר בסכינא חריפא בעיצומו ממש. מחמת ההכרח ולא מחמת העדפה לסיפורים המובאים כאן.

אין כאן שום קביעה שהסיפורים הללו הם המגדירים, מן הסתם כשיצאו הכרכים הבאים לאור, יודו כולם פה אחד שכל אשר נכתב בכרך המבוא אינו משקף ולא כלום, והמגדיר העיקרי הוא שונה לגמרי.

הקריאת שמע הראשונה תהיה עפ"י פסק מרן החזון איש

אם עד עכשיו התנהל הוויכוח הגדול בעיקר סביב דמותו הגדולה של מרן הרב זיע"א ודמותם של מייסדי קוממיות ודריה בשנים האחרונות, הרי שהוויכוח על ההגדרה אינו מסתיים בדורו של מרן הרב זיע"א, כשם שקוממיות עצמה לא הסתיימה, וייחודיותה קיימת עד עצם היום הזה.

ימיו של ממלא מקומו וממשיך דרכו, הרב הקודם זיע"א, היו ימים מלאי אור בקוממיות.

דמותו חיה ותוססת בקרב התושבים, ויש אף תושבים נכבדים בקוממיות שהגיעו לדור בימי רבנותו שנמשכו על פני 32 שנה, ולא הכירו את אביו הגדול. קוממיות עבורם מתגלמת בדמותו הנשגבה והמופלאה של מורם ורבם הגדול ברא כרעא דאבוה כקש"ת מרן הרב הקודם זיע"א, שהמשיך את עבודת הקודש של אביו מרן הרב זיע"א כאשר כל הנהגתו הייתה מקשה אחת של "כיבוד אב" לעמוד על המשמר שקוממיות תמשיך להיות כרצון קדשו של אביו מרן הרב זיע"א.

מלחמת ההגדרות מתחילה מחדש, עוברת לדור הבא!

והמלחמה כמו בימיו הגדולים של האב ניטשת במלוא עוזה. כל אחד והגדרתו שלו, כל אחד בטוח במאת האחוזים שזו ההגדרה ואין בלתה.

מהותו של מרן הרב הקודם זיע"א הייתה ההלכה על כל פרטיה ודקדוקיה ללא ויתור על שום תג!

זאת אנו שומעים מתושבי קוממיות בימיו ומכל מי שבא עימו במשא ומתן והכירו.

את החינוך לקיום ההלכה על כל פרטיה ודקדוקיה ושדקדוק ההלכה הוא הוא העיקר בחיים ועומד בראש, ספג מאביו הגדול מרן הרב זיע"א.

חוויה עזה המשאירה רושם עצום בנפש הייתה מנת חלקו דווקא ביום הבר-

מצווה, היום המקודש ביותר בחיי האדם, והיא זו שהדריכה אותו כל ימי חייו לעמוד על דקדוק הלכה ולראות את קיום ההלכה כערך העליון ביותר.

מרן הרב הקודם זיע"א הכין את עצמו היטב לקראת יום הבר-מצווה שחל בשבת קודש, כבשנת לידתו. בפרט אל המצווה דאורייתא הראשונה.

ומה היא המצווה הראשונה מדאורייתא?

מקובל בעולם שהמצווה הראשונה המתקיימת בדחילו ורחימו על ידי הבר-מצווה היא מצוות "קריאת שמע".

הכנתי את עצמי כהוגן לקראת ה"קריאת שמע הראשונה" - סיפר מרן הרב הקודם זיע"א לימים - ואז קורא לי אבי מרן הרב זיע"א לפני "ברכו" ואומר לי: מענדל, את הקריאת-שמע הראשון תקרא בעל פה שלא מתוך הסידור".

באותו רגע לא הבנתי את פשר הוראתו.

התכוננתי היטב לקראת המצווה הראשונה, תכננתי לקרוא אותה מתוך הסידור בכוונה יתרה כראוי למצווה הראשונה, והנה אני מצטווה ברגע האחרון לקרוא את הקריאת-שמע הראשונה בעל פה דווקא מבלי לעיין בסידור, דבר המועיל לכוונה.

לאחר התפילה הסביר לי אבי מרן הרב זיע"א את פשר הוראתו:

בבית הכנסת המרכזי בכפר-אתא לא השתמשו במאור כשר לשבת קודש כהוראת מרן החזון איש זיע"א, ולכן לא ראוי שאת המצווה הראשונה אקיים מתוך שימוש במאור שאינו כשר כהוראת החזון איש.

חוייה עזה זו נחרתה בנפשו של נער הבר-מצווה, והיא זו שהדריכתו לכל ימי חייו.

מזה למד לכל ימי חייו, שהעיקר הקודם לכל הוא קיום ההלכה לכל פרטיה ודקדוקיה, וקיום דקדוק ההלכה קודם לכל ה'עניינים' האחרים שיש במצווה.

***

לאור הדרכה זו צעד כל חייו.

קיום רצון ד' כמו שנצטווה קודם לכל.

חתנו כ"ק אדמו"ר מגארליץ שליט"א, שהתמסר אליו בצורה יוצאת מן הכלל,

שירתו נאמנה ועמד לימינו בכל הצטרכויותיו ובפרט בימי מחלתו, נטל על עצמו את כל הטרחה העצומה הכרוכה בטיפולים הרפואיים השונים (ואף ויתר על שיעוריו הקבועים לקירוב רחוקים לזקוקים לחיזוק ולאסירי בית הסוהר, שאף לשמחות משפחתיות אינו מוותר עליהם, כשהגיע הדבר לעניינים הנוגעים לרפואת חותנו הרב הקודם זיע"א עזב את הכל והקדיש כל שעותיו אליו), מספר כמה עובדות המקיפות כמה נקודות מופלאות באישיותו הגדולה, וכל הנקודות אינן אלא אחת:

היו כמה מאפיינים בחייו של מו"ח זיע"א, שהיו נראים כמעלות נפרדות שאינן קשורות זו בזו, אך למי שמתבונן בעומק הענין אין זה אלא נקודה אחת ויחידה, והיא: "עשיית רצון השי"ת" והכניעה המוחלטת לרצון השי"ת ללא עירוב שום עצמיות.

בחייו בלט מאוד - ויש על כך עובדות בלי סוף - קיום ההלכה על כל פרטיה ודקדוקיה, ההתמקדות בעיקר והעדפתם על פני העניינים האחרים אף אם חשובים.

הנקודה בזה היא עשיית רצון השי"ת ללא עירוב שום נטיות של עצמיות.

הדוגמה הבולטת בזה היה מעמד חתונה.

כשזוכה האדם להכניס את אחד מצאצאיו לחופה, זהו זמן גבוה מאוד בחיי האדם, כל חופה וכל חתונה יש בה הרבה עניינים גבוהים ונשגבים, גבוה מעל גבוה. מו"ח זיע"א היה מקיים את כל העניינים הנשגבים, אבל עיקר ההתמקדות שלו היה בקיום ההלכה על כל פרטיה, וזה קדם לכל 'עניין' ו'מנהג' גבוה ונעלה ככל שיהיה.

חוויה אחת חקוקה בליבי, לא אשכחנה לעולם.

היה זה בדרך לשמחת נישואי גיסי, בנו הגאון רבי אברהם מרדכי שליט"א. החתונה התקיימה בעיר רחובות. נסענו במונית לשמחת החתונה, כשהגענו לעיר רחובות בעודנו נוסעים במונית מרוגשים לקראת החתונה אמר לי: ר' חיים, כעת, הולכים לחופה, לעריכת סידור קידושין, עכשיו שוכחים מכל ענייני החתונה האחרים, והולכים לקיים את המצווה שנצטוינו!

כל כך נחרת הדבר בליבי, שעד היום הזה לפני כל שמחת חתונה במשפחה כשאני עולה לקברו על מה אני מתפלל? שהחופה תהיה לפי כל דקדוקי

ההלכה כפי שהוא היה עושה, והזהירות הגדולה שלא להפסיד דקדוק הלכה אחד מדקדוקי ההלכה של המצווה.

כשביתנו באה בברית הנישואין, התקשר אליה בבוקר החופה ואמר לה: תשכחי מהצלם מהבדחן ומהמוזיק ומכל הדברים הסובבים ומכל ההרגשות ותתרכזי בעיקר, ב"הרי את מקודשת לי"!

על הדבר הזה הוא חשב ביום נישואי נכדתו! לדאוג שלא לשכוח את העיקר!

ה"סידור קידושין" שלו היה בנוי על התמקדות והתרכזות בכל פרטי ההלכה על כל דקדוקיה.

כתיבת הכתובה הייתה "עסק" שלם אצלו. כל דבר היה צריך להיות על פי כל דקדוקי ההלכה. כי זה העיקר!

לילה לפני שקיבל את ה'אירוע' שממנו שחל"ח, סידר קידושין לבנו של הגה"ח רבי חיים קנפלמכר זצ"ל מנהל הת"ת. התעוררה שאלה איך לכתוב את השם בכתובה. מו"ח זיע"א לא ויתר, למרות שהיו שאמרו כל מיני דרכים איך לכתוב את השם, אבל הוא שלח לברר באמריקה איך חקקו במצבה את השם ולפי זה התנהג.

לפני כל חופה הלך לבדוק בעצמו את ה"חדר ייחוד" כדי שיהיה על פי ההלכה.

מעשה ונכנס באולם שהוזמן לסדר בו קידושין לחדר הייחוד, בדק את החדר היטב ומצא בו חלון שחסרים בו ברגים, לא נח ולא שקט עד שסידרו את הכל שיהיה על פי ההלכה.

פעם הזמינוהו לחתונה באולם יוקרתי והכינו שם חופה גדולה ויפה, אבל הוא לא שת ליבו לכל היופי וההדר. הוא בדק אם החופה בנויה לפי כללי ההלכה, וברגע שמצא בעיה ב"צורת הפתח" שלא הייתה על פי דרכו, התעקש שיביאו חופה ישנה, וכך התקיימה החופה.

היה אולם במקום כלשהו שנודע לו שיש איזה ויכוח בין השותפים בענייני הבעלות על האולם. רוב האנשים אינם שמים לב לנקודה הזאת, וייתכן שיש כאן בעיה שאין המקום ברשותו של החתן. מו"ח זיע"א לא ויתר, הלך ושילם עוד חמש מאות דולר וקנה משני השותפים, כדי לוודא שיהא המקום ברשותו.

אחר כך היה מברר על הטבעת, מי קנה את הטבעת? האם זה שלך?

היה דואג שיהיה לחתן ולכלה יישוב הדעת בשעת החופה. הלא שניהם צמים, וכשלא היה להם יישוב הדעת התעקש שהמלצר יביא להם איזו טעימה. מה אתה רוצה? היה שואל את החתן, כוס תה? רק לאחר שראה שיש לו יישוב הדעת הסכים לגשת לחופה.

רק לאחר שסיים לברר את ההלכה על כל פרטיה ודקדוקיה, היה עובר לעניינים הנשגבים, ללבישת הקיטל של מרן הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שנמצא ברשות המשפחה, ועוד כהנה וכהנה עניינים נעלים, אך לעולם לא נתן לעניינים הנעלים להקדים את ההלכה ולהיעשות על חשבון ההלכה ח"ו.

הנחלת ההלכה על כל פרטיה ודקדוקיה הייתה אצלו ערך עליון, פרקים ארוכים עלינו להקדיש ואי"ה עוד חזון למועד בכרכים הבאים על מסירותו להנחלת ההלכה, שום הזדמנות להנחלת ההלכה על דקדוקיה לא הייתה קטנה בעיניו, בסבלנות שאין כמותה עמד והקדיש שעות רבות מזמנו להביא לידיעת עוד יהודי ועוד יהודי ידיעת הלכה נוספת.

הרבנית תרצה חנה דבורה נוסבוים תחי' בת אחיו גאב"ד קוממיות-ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א מתארת את מסירותו המופלאה במשך שעות רבות לבאר לה את הלכות שמיטה כהכנה לשיעורים שהייתה משמיעה לתלמידותיה.

היו עוד נקודות מופלאות בחייו, מהן אנו צריכים ללמוד לעצמנו הרבה. לכאורה נראה היה שאין קשר ביניהן, אך האמת היא שכולן אינן אלא אחד, והוא עשיית רצון ד' בכל תנאי ובכל מצב, וכל מה שהקב"ה דורש ממנו יעשה בלי לערב שום דבר עצמי משלו.

פעם דיברתי עימו על עניין ההשפעה על אחרים על ידי דרשות. ואז אמר לי כלל גדול: אם קוראים לך לאיזה מקום לדבר ואתה לא יזמת את זה, ומצידך לא היה לך שום יד בזה, לכזה מקום אתה צריך לילך, כי זה סימן מן השמים שתפקיד זה מיועד עבורך. אם אתה יוזם מצידך ויש לך יד בזה, זה כבר ענין אחר.

צורת החיים של מו"ח זיע"א הייתה להיות מסור בכל רגע בידי שמים, וכל מה שירצו ממנו מן השמים ייעשה מצידו.

פעם היה צריך להיפגש פגישה חשובה מאוד בירושלים, וארגנו רכב שיבוא לקחתו. היה לחץ גדול מבחינת הזמנים, והנה לפתע נתקענו בפקק גדול. מטבע הדברים כשממהרים ונתקלים בפקק, הלחץ וחוסר הרגיעות מתגדלים פי כמה וכמה, אך מו"ח זיע"א ישב רגוע ואמר: אם רצון השי"ת הוא כך, לא יקרה כלום אם אאחר לפגישה, אני נתון כולי בידי הקב"ה.

מחזה נוסף נחקק בעצמותיי, בתקופת חוליה של חמותי הרבנית ע"ה, נזקק לנסיעה לחו"ל לרפואתו.

באותם זמנים, לפני שלושים שנה, טרם פקע שמם של עסקני הרפואה, וכל עניין כזה היה כרוך בסיכון רב ובטרחה רבה.

לפני שעלו למטוס היה בשדה התעופה, והסתובב הלוך וחזור פעם אחר פעם, כשהוא אומר לעצמו את דברי יעקב אבינו אחר שאליפז לקח ממנו הכל בדרכו לבית לבן: "מה אנא מוביד סברי מן בוראי, לית אנא מוביד סברי מן בוראי" (כלשון שמובא במדרש בפרשת ויצא). כך בשעות קשות ולא פשוטות עמד והתחזק, כשהוא משנן פעם אחר פעם את הדברים, ומתחזק בהם.

זה היה העיקר של חייו: "לית אנא מוביד סברי מן בוראי..." (איני מאבד את בטחוני מבוראי).

כל הנקודות הללו אינן אלא נקודה אחת שהייתה עיקר חייו: הכניעה המוחלטת להשי"ת, ועשיית רצונו בלי שום הרגשות עצמיות.

קשה למצוא בו את הנקודה העיקרית, כיוון שהיה בו מכלול של מעלות רבות ומגוונות. הייתה לו הנקודה של "אמת" שזה היה מרכז ותמצית חייו ממש, הייתה בו המעלה הגדולה של "אמונה", והייתה בו עוד נקודה שככל שעובר הזמן אני מתפעל יותר ממנה, מעלה נדירה ובלתי מצויה; הוא היה מקובל בכל העולם

על כל החוגים, היה מוערץ בכל הקהילות החסידיות - גור, בעלזא וסאטמאר, גם מרן הסטייפלר זיע"א ומרן הרב שך זיע"א העריכו אותו והיה נערץ מאוד על גדולי תלמידי מרן החזון איש זיע"א ותלמידי מרן הגרי"ז מבריסק זיע"א. להיכן שרק פנה היה מקובל ומוערך, וכל אחד נדמה לו כאומתו. מעלה גדולה נוספת היא המושג "בית דין שטוב" שהיה בקוממיות. הוא ישב שם ללא שעות של קבלת קהל, כל היום. בכל רגע ניתן היה להיכנס לשאול שאלות ולשמוע את דבר ד'. ה"בית דין שטוב" היה כמו היושבים בבעלזא, יושבים שם כל היום וכל הלילה, ללא מגבלות של זמן, לומדים, אומרים שיעורים ופוסקים הלכות. עוד מעלה מופלאה: הוא לא חשב על עצמו ועל מעמדו מאומה, לא דאג שיקליטו את השיעורים ואת הדרשות שלו, למרות שהתבקש בכל מקום לדרוש והיה אחד מהדרשנים המבוקשים ביותר. לא דאג לעצמו, לא למעמדו ולא לכבודו. מכלול שלם של מעלות שאם מתעמקים בהן רואים שכל הנקודות אינן אלא נקודה אחת, עשייה מוחלטת של רצון ד', כניעה מוחלטת ללא שום נקודה של עצמיות.

שמעתי ממנו ווארט נורא ששמע מאביו מרן הרב זיע"א.

ווארט זה היה בחינת "הוא היה אומר", זה היה תמצית מהותו ונקודת חייו.

איך היה נראה חורבן הבית?

כאן תיאר באריכות את מוראות חורבן הבית, יהודים זרקו עצמם לאש, אם בית המקדש חרב למה להם חיים?

חז"ל מספרים על הכהנים שזרקו את מפתחות בית המקדש לשמים, ויצאה פיסת יד ונטלה אותם.

נראה היה שלאחר דבר נורא כזה, הדבר הקשה ביותר ליהודי בעולם, אין מה לעשות כאן בעולם הזה, הכל חרב, אין שום סיבה להיות כאן.

אבל מה היו ה"ערליכע יידן" אומרים?

דבר נורא!

ה"ערליכע יידן" אמרו: ריבונו של עולם, עבדנו אותך עם בית המקדש, עכשיו נעבוד אותך בלי בית המקדש! אנחנו נעבוד אותך בכל מצב ובכל תנאי!

אנחנו לא עובדים את הקב"ה רק במצב של הארה וקרבה. גם בזמנים שהקרבה

ניטלת מאיתנו והריבונו של עולם לא רוצה שיהיה בית המקדש בעוונינו, אנחנו נמשיך לעבוד אותו במצב הזה, בלי הארה וקרבה.

הווארט הנורא הזה היה תמצית מהותו של מו"ח זיע"א; להיכנע כליל להקב"ה ולעבדו בכל מצב ובכל תנאי בלי לחשוב על העצמיות מאומה.

צריך לכתוב עליהם: "שכינה מדברת מתוך גרונו"

הרב הקודם זיע"א היה "חסיד" בכל מהותו רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו.

היה דבוק ואדוק במרנא אור שבעת הימים הבעל שם טוב זיע"א ותלמידיו בכל נימי נשמתו ללא שיור.

היו לו טענות על הסופרים בימינו הכותבים את תולדותיהם של גדולי החסידות תלמידי תלמידיו של הבעש"ט, שהם ממעטים את דמותם הגדולה והעצומה של האדמו"רים הגדולים.

במיוחד כשהגיעו הדברים לדמותו של מרן הרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זיע"א, היה מדגיש שעיקר מדרגתו הייתה "שכינה מדברת מתוך גרונו". והיה מבקש לכתוב זאת במפורש.

כשמאן דהו אמר בפניו שלתלמידי הבעל שם טוב הייתה סייעתא דשמיא בהליכותיהם, בתשובותיהם ובהוראותיהם, לשמע הדברים נזדעזע כולו וזעק:

סייעתא דשמיא?

היה להם רוח הקודש!

לתלמידי הבעש"ט היה "רוח הקודש"!

כשכותבים על תלמידי הבעל שם טוב צריך לכתוב את האמת, שהייתה להם "רוח הקודש"!

***

הוא רצה שכל אחד ירגיש כשהוא פותח ספר חסידי, שהוא ידע שמתוך הספר פורץ "א פלאם פייער"!

זו הייתה הרגשתו שלו כשפתח ספר מאחד מתלמידי הבעש"ט. כל מילה היא רוח הקודש, וכשפותחים את הספר צריך להרגיש שפורצת כאן אש להבה.

***

פעם בודדת ויחידה נסע לאוקראינה להשתטח על קברות הצדיקים. יש אריכות גדולה סביב הנסיעה הזאת וכל דקדוקי ההלכה שדקדק בכל תהלוכותיו במשך הנסיעה. אין כאן המקום, וחזון למועד!

אולם מעמד השתטחותו על ציון אדוננו אור שבעת הימים הבעש"ט זיע"א היה מעמד שאי אפשר לתאר.

משום מה התעכבו מלוויו למספר דקות, והוא נכנס אל היכל הציון לבדו.

כעבור דקה יצא החוצה חיוור מבוהל כולו, ארכובותיו נקשן דא לדא וכל כולו חיל ורעדה.

"נפל עלי פחד" - אמר מתוך פחד - "איני מסוגל להיות שם לבדי, אני מפחד. בואו והיכנסו עימי, איני יכול להיות בכזה מקום קדוש".

זה היה היחס שלו לגדולי רועי החסידות, יחס של חיל ורעדה!

את ה"טענות" על כותבי התולדות של גדולי החסידות שאינם כותבים את האמת לאמיתה קיבל מאביו הגדול מרן הרב זיע"א.

בשנת תש"כ בהתקרב מאתיים שנה מזמן הסתלקות הבעש"ט, החל לחשוש מסגנון המאמרים שיכתבו אודותיו.

מה עשה?

התיישב לכתוב מכתב לעיתון "המודיע" וביקש מהם שיכתבו במפורש:

שהעיקר הוא שהיה להם רוח הקודש!

ושהש"י גילה להם רזי תורה!

ומה שרוצה ועושה בעולמו!

כמו לנביאים בדרך הנבואה כן להם בדרך רוח הקודש!

מי שאינו כותב כך על הבעש"ט ותלמידיו, הרי הוא רחוק מחסידות אמיתית!

המכתב נדפס באגרות הרב (עמ' קכ"ב):

ב"ה קוממיות, יום ב' במדבר תש"כ

לכבוד ידידי הרה"ח שושלת היוחסין וכו' - - - הי"ו

כאשר בשבועות הבעל"ט הוא מאתים שנה מהסתלקות אדונינו הבעש"ט זצ"ל זי"ע ועכי"א, ובטח יכתוב "המודיע" ג"כ אודותיו.

הנני להעיר שבעוה"ר, כמו שהחפשים לומדים התנ"ך ומוציאים ממנו הוידבר ה' אל, עפ"ל, כן הרחוקים מחסידות אמיתית כותבים על הבעש"ט ותלמידיו כל המעלות חכמה ואהבה וכו' אבל העיקר **שהיה להם רוה"ק ושהש"י גילה להם רזי תורה ומה שרוצה ועושה בעולמו**, כמו לנביאים בדרך נבואה כן להם בדרך רוה"ק, את זה לא כותבים ולהיפך מעלימים.

לכן אבקש מכב' שיזהר בזה מלהדפיס מאמרים ברוח זה, אלא לא להתבייש ולהגיד בגלוי שהיה להם רוה"ק וכו'. וזכותם תגן עלינו שנזכה בקרוב לביאת משיח צדקנו ויהי' חזרת הנבואה ממש.

כתקות המצפים לישועה ובתוכם

ידידו המברכו בכטו"ס
בנימין מנדלזון
רב דפה

באיגרת שלאחריה כתב בתוך הדברים:

אמרתי כמו שכתב החו"י סי' ר"י שתלמידי האר"י ז"ל זכו שיגלה להם האר"י ז"ל רזין עילאין, לפי שהיו גדולים בתורה ובחסידות ובמעש"ט, זְכָה להם הש"י בזה, כן תלמידי הבעש"ט הגדולים ז"ל זכו לשמוע ולראות אצלו מה שראו לפי שהיו מופלגים בתורה וחסידות. וכמו שסידור השו"ע והאר"י ז"ל היו בזמן אחד בערך כן מפרשי השו"ע הט"ז והש"ך והמג"א והבעש"ט היו בזמן אחד בערך, הם ז"ל גילו החיות והטעמים בשו"ע והבעש"ט גילה החיות בדברי האריז"ל.

קוממיות חלוצת הכשרות

יכולים אנו להגדיר את קוממיות בצילו של הרב הקודם זיע"א בהגדרות רבות.

אך את העיקר אי אפשר להשמיט.

את היותה של קוממיות חלוצת הכשרות בדורנו.

מקוממיות יצאה כשרות לכל העולם, תחילתה בימי מרן הרב זיע"א והמשכה בימי הרב הקודם זיע"א.

רבים מיסודות הכשרות, אשר כיום הם אדני הכשרות בכל העולם היהודי, נוסדו בקוממיות, והרב הקודם זיע"א הוא האיש שנלחם את המלחמות הגדולות למען החדרת הכשרות בכל תפוצות ישראל.

כדי למנות זאת נצטרך לגולל מסכת מרובת פרקים. כאן במסגרת הוויכוח הגדול על ההגדרה נסתפק בטעימות בעלמא על קצה קצהו של המזלג!

הטעימה הראשונה תעסוק בנושא בעיית עורות הבכור בתפילין

הרב הקודם זיע"א כאביו מרן הרב זיע"א עסק רבות במכירת בכורות. כל אימת שהייתה מבכרת באחת הרפתות היו צריכים לעשות קנין ולמכור לגוי. בקוממיות עשו את המכירה עם כל ההידורים, מכרו את כל הבהמה ולא הסתמכו על מכירת אבר אחד בלבד.

גם הקניינים בעצמם לא הסתפקו בקניין אחד אלא עשו כמה וכמה סוגי קניינים, גם משיכה וגם כסף וגם עשו קניין על פיסת קרקע והבהמה עצמה נכנסה לשם.

פעם הגיעו אליו עם מבכרת לפני התפילה, והיה נראה כי העניין עדיין אינו דחוף כל כך ואפשר לדחותו עד לאחר התפילה, אך הוא התעקש לעשות את המכירה ואת כל הקניינים לפני התפילה, אפילו שלא הבינו כל כך את פשר הדחיפות.

לבסוף התברר שאילו היו ממתינים עד לאחר התפילה, היה כבר לאחר מעשה והעגל היה קדוש בקדושת בכור.

מי שעורר בעולם את בעיית העורות שעושים מהם תפילין שלא יהיה בהם קדושת בכור, היה הרב הקודם זיע"א. הוא היה הראשון שעורר על הבעיה הזאת. בנו הגאון רבי אביגדור שליט"א מספר: בזמנו כשהיה לי בר מצווה לא היו לי תפילין רק חודשיים או שלושה אחרי הבר מצווה, מפני שאז עסק אבי זיע"א בעניין התפילין שלא יהיו עשויות מעורות הקדושים בקדושת בכור.

באותה תקופה כשעורר על כך סבב אצל כל הפוסקים הגדולים, שעות ארוכות היה יושב עם מרן גאב"ד ירושלים בעל ה"מנחת יצחק" זיע"א וכן ישב על העניין זמן רב עם מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א.

הטעימה השנייה תעסוק בעניין ההשגחה על המצות.

המצות של קוממיות עשו להן שם עולמי. יהודים רבים שאינם סומכים על שום מאפיית מצות סומכים בעיניים עצומות על המאפייה של קוממיות.

הנהגות ההידורים במצות קוממיות הונהגו ע"י מרן הרב זיע"א וממשיכים עד היום הזה ע"י הרבנים הגדולים של קוממיות זיע"א ויבדלחט"א.

חושבים שעיקר המלאכה הוא ההשגחה, אבל לא יודעים אילו מאמצים עצומים צריך להשקיע עד שמגיעים בכלל לשלבי האפייה.

עד שרואים קמח צריך להשקיע מאמצים עצומים.

במאפיית המצות של קוממיות משתמשים דווקא עם חיטה שגדלה בשדות קוממיות. יש השגחה על הגדילה ועל הקצירה לפני בוא הגשם.

ישנה גם מלאכת ניקוי הקומביין. חושבים שזה כל כך פשוט, לנקות קומביין זו מלאכה מפרכת מאין כמותה; יש להעסיק צוות שלם של אנשים שיעשו זאת, והדבר אורך שעות על גבי שעות, לפעמים נדרשות עשרים וחמש שעות של עבודה מפרכת.

הגאון החסיד רבי משה מנדלזון שליט"א המרא דאתרא מתאר את עבודת אביו בקודש:

יש מקום בקומביין שלא רואים אותו מבחוץ, המקום שהחיטה נכנסת במתקן שנראה כמו חילזון. אפשר לנקותו רק בידיים. בעניין זה לא סמך אבי זיע"א על שום פועל, אלא הוא בעצמו היה צריך לבדוק את הקומביין, בחשש שאולי נשאר שם משהו מן המשהו משנה שעברה. היה נכנס בעצמו לתוך החילזון ובמו ידיו בדק אם המקום נקי לגמרי.

לא ייאמן כי יסופר איזו עבודה מפרכת השקיע בכך. משום שזו מלאכת קודש לא רצה אפילו להוריד את החליפה. את המקומות הללו ניתן לבדוק רק בידיים, והיה ממשש בידיו בתוך כל חלקי המכונה ביגיעה עצומה. ידיו היו יוצאות שחורות לגמרי.

אימנו ע"ה הייתה רואה אותו עולה על המשאית ומזדחל למקומות משונים כדי לבדוק במו ידיו אם הכל נקי, והייתה רועדת כולה מרוב פחד על שלומו.

עוד שלב היה בטחינת החיטים, היה חושש שמא נותר אולי משהו מן המשהו במטחנה שהייתה עשויה מאבנים. לאחר שהפועלים ניקו היטב את האבנים

הטוחנות, היה לוקח בעצמו מחטים והיה יושב שעות על גבי שעות ומגרד ומחפש וחושש אולי נשאר בכל זאת משהו.

פחדו הנורא ממשהו חמץ הוא זה שהמשיכה לחזק את שמה של מאפיית קוממיות בכל העולם, בקובעה סטנדרטים של כשרות שלא היו מצויים באף מקום בעולם.

עוד טעימה תעסוק בעניין הכשרת הרפתות לפסח

הרב הקודם זיע"א היה מגיע בעצמו לבחון את הכשרתן לפסח. וכאן ישנה נקודה מעניינת: היו רבנים שלא הבינו מדוע הוא כל כך מתעקש על ניקוי הרפת. מערכות כשרות דרשו להגיע למצב שבו החלב 'כשר לפסח' במאת האחוזים ודי בזאת. אז מדוע הרב הקודם זיע"א "התעקש" לנקות עוד יותר?

התשובה נעוצה בסוד קטן: הוא דאג לא רק שה"חלב" יהיה כשר לפסח, אלא שה"רפת" תהיה כשרה לפסח - כיוון שאבק מזון החמץ דבוק בקירות הרפת ובמכונות והם עשויים להשתחל חלילה וחס לתוך החלב עצמו הנמכר לציבור הרחב כ"כשר לפסח", הוא נלחם על כך בעוז, כיוון שידע שהוא הרב היחיד המכיר את הענין מכל צדדיו הכירות קרובה ולכן הרגיש אחריות ומחוייבות לתקן פירצה זו.

פעם סייר ברפת. הוא העביר את ידו על משטח, גילה מעט אבק והכריז: "דָאס אִיז חמץ"! (זה חמץ) ואז המשיך בהתרגשות: "אוּן דָאס וֶועט אַרַיין-פַאלן אִין דִי גֶעצִיטֶערטֶע טָעפּ פּוּן דִי קוממיות'ער אִידִינֶעס" (וזה ייפול לתוך סיריהן הרועדות של נשות קוממיות).

הוא התכוון לכך שנשים נהגו להגיע לרפת ולקחת חלב הביתה בסיר. בהיותן יראות ושלמות רעדו ידיהן מיראת שמים שלא ייכשלו אפילו ב"משהו חמץ", והרי אותו אבק שנותר על המשטח עשוי להיות ממזון פרות שמורכב מחמץ!

עוד טעימה תעסוק בעניין שהרב הקודם זיע"א יסד בכל העולם, והוא נושא האכלת העופות בחמץ לפני פסח.

בזמנו עורר הרב זיע"א רעש גדול בעולם בעניין.

הלא העופות אוכלים חמץ זמן מה לפני השחיטה, וכאשר תרנגולת בולעת מזון זה עובר ל"זפק", שהוא איבר קטן שבו מאוכסן המזון לפני שהוא ממשיך למערכת העיכול. מסתבר - ומציאות זו ביררו היטב באמצעות כימאים שומרי תורה ומצוות, כמו ד"ר אליהו ליכט - שכאשר נותר חמץ בזפק, הוא עשוי להישפך בהמשך החוצה - ומדובר בחמץ בעֵין שקשה להיפטר ממנו! בדרך כלל תמיד קצת מהמעיים נקרע לאחר השחיטה, במיוחד בעופות בני ימינו המתפטמות באמצעות זריקות שהן דלות בשר במקורם והכל מתפתח במהירות ולכן בני המעיים נוטות להקרע במהירות, (מה שאינו מצוי בעופות המתפטמות בטבעיות) וממילא החמץ נשפך לחלל בעוף, ומכיוון שהעוף בתוכו כל כך מורכב ומסובך לא שייך בעולם לנקותו מחמץ. כך עלולים להיכשל חלילה בחמץ ממש בפסח.

הרעש שעורר הדהד היטב בעולם כולו. כולם בדקו, היו כוללים בירושלים שהאברכים בדקו זאת בעצמם, קנו עוף בחנות, הביאוהו לכולל והביאו מומחה שיבדוק. הוא הציף את הכל במים, וכולם ראו בעיניהם גרגרים ושיירי גרגירים של חיטה שהעוף אכל לפני שחיטתו, והוא חמץ גמור!

הייתה בעיה שלא היו עופות הכשרים גם מהבחינה הזו, כולם כבר קנו עופות ולא ידעו מה לעשות. היו שהקלו בזה, הרב הקודם זיע"א לא קיבל קולא זו, כי את החיטים במעי העוף ראו ממש בעיניים. רבים הגיעו אז לקוממיות לחפש עופות, כי בקוממיות לא היו מאכילים את העופות בחיטים אלא בתירס, ובזה אין בעיה.

עוד טעימה בעניין הכלאיים.

הרב הקודם זיע"א מסר נפשו רבות בעניין הכלאיים.

הכאב נמשך ברגעים אלו ממש.

הפירצה בענין זה עדיין לא נגדרה.

ישנם חקלאים רבים שומרי תורה ומצוות שאינם יודעים את הלכות כלאיים ועוברים על איסור מפורש של כלאיים.

הוא טען כל השנים שמצב הכלאיים בארץ ישראל הוא נורא ואיום, מרכיבים מין בשאינו מינו בכל המשתלות ועוברים על איסורים מפורשים.

הרב הקודם זיע"א לקח על עצמו להסתובב במשתלות ולהזהיר את החקלאים שלא להיכשל באיסורי כלאיים. הוא עשה זאת במסירות נפש ממש. בשנותיו האחרונות הלב שלו היה חלוש מאוד, רק חמישה עשר אחוזים מהלב שלו פעלו, ובמצבים כאלו באין ובאפס כוח נסע למשתלות שונות ברחבי הארץ להזהיר את החקלאים שלא לעבור על איסורי כלאיים. היה בודק את ההרכבות ופוסק אם יש בזה איסור או לא.

את העניין הזה ממשיך בנו מרא דאתרא דקוממיות הגאון החסיד רבי משה מנדלזון שליט"א עד היום הזה, נוסע למשתלות בכל רחבי הארץ ומנסה להציל ככל האפשר מלעבור על איסורי כלאיים.

הסיבה שהרב הקודם זיע"א נכנס כל כך לעניין זה ולקח על עצמו משימה קדושה לסובב ממקום למקום ולעורר על הדבר נעוצה בסיפור שקרה בשנת תשס"ב. יהודי אחד מתושבי קוממיות חפץ לנטוע בחצרו עץ של לימונים. הוא נסע לאחת המשתלות וקנה שתיל של לימונים, ומכיוון שהיום כמעט כל העצים מורכבים, הוא הראה לרב את מה שקנה והיכן הרכיב את השתיל. הרב הזדעזע כולו, לא האמין למראה עיניו איך יהודי משלנו אינו מודע בכלל לחומר איסור כלאיים והרכיב עץ על עץ אחר שהוא ספק מינו. לבסוף התברר שעוד לא עברו שלושה ימים (כי לאחר ג' ימים כשזה נקלט לא עוקרים בספק כלאיים), והספיקו לעקור את השתילה, וכך ניצל מאיסור כלאיים.

מאז החליט להיכנס לעובי העניין עד הסוף, היה נוסע ומטלטל עצמו ליישובים בצפון הארץ ומזהיר על הדבר. בהשפעתו היו כאלו שעקרו את העצים וניתקו את המים שלא ישקו את העצים.

הטעימה האחרונה תעסוק בעניין שחיטת העופות.

בימינו כשכל העופות נשחטים במשחטות גדולות, כמעט שנשתכחה תורת השחיטה והמליחה, שבעבר הייתה מסורה לכל עקרת בית.

הרב הקודם זיע"א דאב על כך בכל ליבו.

הוא טען שהמשחטות הגדולות הרחיקו את ה"אידישע מאמעס" מהרבנים. בעבר בזמן שכל משפחה הייתה קונה תרנגול, והיו הולכים אל השוחט ואח"כ אם מתעוררת שאלה הולכים אל הרב שיבדוק בעצמו את העוף, היה לכל משפחה קשר עם הרב. אגב כך היה הרב מתעניין במצבם הרוחני של הילדים ותוהה על קנקנם, וגם יש לו דרך לדעת באיזה מצב רוחני הבית עומד.

כשתפסו המשחטות הגדולות את מקומן, נפסק ונסתיים עניין זה, וחבל. כל צביון הדור נשתנה כליל עקב כך.

בעוד העולם כולו עובר מהפכה גדולה בעניין השחיטה, המשיכה קוממיות לשמור על ייחודיותה במשך עשרות בשנים.

שנים רבות הייתה השחיטה בקוממיות בדרך הישנה. קנו עוף שגדל ביישוב עצמו, הביאוהו לידי השוחט הגה"ח רבי משה דסקל זצ"ל ולאחר פטירתו אל השוחט הגה"ח רבי ישראל פייערשטיין זצ"ל, שהיה 'מלמד' תינוקות של בית רבן, וכל אימת שהוצרכה אישה לשחוט את העופות היו מגיעים אליו, הוא היה שוחט עוף אחד או שניים, וכשמתעוררת שאלה היו הולכים לשאול את הרב.

גם בשנות התש"ל כשהעולם כולו עבר לשחיטה במשחטות הגדולות שמרה קוממיות על ייחודיותה. השחיטה נמשכה כבעבר.

מי מבני קוממיות אינו זוכר את החבית הגדולה שניצבה באזור בית המדרש, ויהודים רבים היו מגיעים לשם כדי לשחוט את העופות.

בתחילת הקמתן של המשחטות הגדולות היו מגדולי ישראל שאסרו את השחיטה במשחטות אלו מחמת הסרט הנע וכו'. בהמשך כשכולם התרגלו לדבר וכל מערכות הכשרויות התחילו לעבוד עם משחטות גדולות, היו כאלו שלא שכחו את דבר האיסור והמשיכו לשחוט דווקא בדרך הישנה. אלו היו מגיעים לקוממיות מזמן לזמן ושוחטים עופות עבור עצמם למשך תקופה.

יהודים רבים ערליכע יידן מירושלים ומבני ברק, אדמו"רים ורבנים שחששו מהמהפכה הגדולה של השחיטה בסרט נע וכו', לא אכלו שום עוף כי אם מה שנשחט בקוממיות. היה זה המקום היחיד בעולם שעוד ניתן היה לשחוט בו כמקדמת דנא עם כל ההידורים והחומרות, ללא כל השאלות שהתעוררו עקב מהפכת התעשייה של השחיטה.

אחר כך היו כבר כמה משפחות מקוממיות שהתפרנסו מן העניין. מקוממיות יצאה בשורת כשרות העופות בדרך הישנה לכל העולם.

היו עושים משלוחים לאותם יהודים שחפצו דווקא לאכול מהשחיטה הכי מהודרת בעולם.

במשך הזמן החלו לשחוט בביתן מיוחד ליד בית הכנסת. היו שוחטים עוף אחר עוף ואחר כך מעבירים למכונת מריטה מיוחדת שהקימה קול רעש גדול. אחר כך היו פותחים ובודקים כל עוף בנפרד, ואת השאלות מעבירים לרב שיפסוק.

(יצוין, שכ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זיע"א היה אוכל דווקא ממה שנשחט בקוממיות. לאחר שהתעוררה השאלה על הזריקות בשנת תשל"ה בערך, הממונה על ההעברה אליו היה הגה"ח רבי חיים אלעזר זילברשטיין שליט"א, נכדו של מרן הרב זיע"א ובשליחותו. מי שהכין את העופות עבורו היה הרה"ח רבי יעקב גוטמן זצ"ל מקוממיות.)

הרב הקודם זיע"א היה לכאורה הרב האחרון בעולם שב"בית דין שטוב" שלו היה מונח טס מיוחד מתחת לשולחן עם סכין מיוחד שעימו היו חותכים את ה"קישקעס" של העוף ובודקים.

זה לא היה פשוט כל כך, לפעמים היו יושבים שעות ארוכות ודנים בכל עוף מה לעשות עימו. הלא ידוע ששאלה של עוף לא פשוט לא להתיר אם הוא אסור וגם לא לאסור מחמת הנשמות המגולגלות בעוף שצריכות להיתקן על ידי אכילת יהודי כשר וירא שמים.

כשלא יכלו להכשיר לא היה מוציא מפיו את המילה טי"ת רי"ש פ"ה, אלא היה אומר: "עס טויג נישט". רק לילדים שלא הבינו "רמזים" היה נאלץ לומר במפורש שזה טרף ואסור לאוכלו.

לפעמים היה מכשיר את העוף, אך היה מציין מי מבני המשפחה יכול לאכלו ומי לא. אם היה בתוך המשפחה תלמיד חכם, או אחד מהבנים או האב, היה אומר שכולם יאכלוהו חוץ מפלוני, שהוא לא יאכל מדין שאלה שהורה בה חכם.

זמן רב עמדה המשחטה של קוממיות, כמקום יחידי בעולם ששוחטים בו עופות בדרך הישנה, עד קרוב לפטירת הרב הקודם זיע"א, לאחר שהגיעה הוראה מיוחדת ממשרד הבריאות לסיים את השחיטה, ומאז הפסיקו לשחוט בקוממיות.

עוד בימי כהונת מרן הרב זיע"א בכפר אתא נשלח אליו מכתב מטעם הרשויות (הנדפס באגרות הרב עמ' רט"ז), בו נכתב: "קיבלנו תלונות מצדדים שונים בדבר אופן שחיטת העופות ע"י השוחט המקומי, העושה את העבודה הזאת בחוץ לעיני הקהל. דעתנו היא שמלבד העבירה שיש בכך על כל חוקי ההגיינה הציבורית, גורם הדבר גם נזק מוסרי חמור לילדים העומדים מסביב לשוחט ומסתכלים בשעת מעשה. כב' יבין שאנו מחויבים לעמוד על כך בכל תוקף שהשחיטה לא תיעשה במקום גלוי לעיני הקהל, ושהשוחט צריך להיות אחראי על כך".

מרן הרב זיע"א השיב להם: "בתשובה למכתבו אלי מיום ח"י תשרי תש"ח, הנני להודיעו שועד השחיטה נתן הוראות להשו"ב לנהל את השחיטה במקום צנוע בצורה הגיינית. אשר לנזק המוסרי להילדים המסתכלים, אינני יודע אם אבותינו ואבות אבותינו - שהורגלנו תמיד ללכת אל השוחט ולראות - היו ע"ז פחותים באופן מוסרי מאשר אלו המתיימרים בשם צער-בעלי-חיים. חוץ מזה, כשהילד רואה שצריך שוחט מיוחד וסכין מיוחדת ועוד מצוות המצויות בעת השחיטה זה ירבה עוד את מוסריותו והערכה לערכי היהדות".

אם בכל השנה היו יהודים רבים שהקפידו לבוא לשחוט בקוממיות או לאכול רק משחיטת קוממיות, בערב פסח התגבר הביקוש לשחיטת קוממיות פלאים. יהודים שבמשך כל השנה היו אוכלים מן הנשחט במשחטות לא היו מסתמכים בפסח אלא על הכשרות של קוממיות.

כשהחלו הבעיות של הזריקות בעופות, היה מקום יחידי בעולם שלא היו בו בעיות של הזריקות, בקוממיות!

את ההמצאה של המחטים ואורכן המציאו בקוממיות!

תקופה ארוכה היו מקפידים בשחיטת העדה החרדית בהוראת חבר הבד"צ הגאון הגדול רבי מאיר בראנסדורפר זצוק"ל לקחת תרנגולי הודו רק מן המשקים של קוממיות, משום שהייתה בהם השגחה מעולה על הזריקות בכל עוף בנפרד, עד שהתגברה הדרישה וקוממיות על כל משקיה לא הצליחה לעמוד בקצב הביקוש האדיר.

בכלל בקוממיות הייתה השגחה מעולה על כל עוף ועוף בנפרד היכן לעשות את הזריקה, בשונה מכל הכשרויות שבהן מזריקים למיליוני עופות וקשה לעקוב אחר כל עוף אם הזריקה התבצעה במקום המדויק.

מחמת כך היה ביקוש גדול בקרב המדקדקים בכשרות לעופות שגדלו במשקים של קוממיות דווקא.

ועדיין לא דיברנו מילה על שאר מפעלותיו הגדולים של הרב הקודם זיע"א בתחום הכשרות, כמו סוגיית החלב בשביעית שהיא סוגיא מסובכת, והרב הקודם זיע"א פעל להחדיר בכל העולם שהפרות לא יאכלו אוכל האסור באיסור ספיחין חלילה. כמו"כ את המערכה הגדולה שניהל על עניין "מעשר עני" בשנותיו האחרונות. הלא ההלכה היא שצריך לתת מעשר עני גם בזמן הזה, על פי דין מותר לאכול את הפירות גם אם לא נתנו לעניים, ולכן ההכשרים השונים אומרים שזה כשר, אבל הרב הקודם זיע"א עבד רבות שיפרישו מעשר עני כדת וכדין, ואף יסד יחד עם הגאון הגדול רבי חיים גריינימן זצוק"ל את "נוסח קוממיות". כמו כן היו עוד מערכות גדולות שניהל בעניינים רבים. אם נתחיל לא נגמור, הענקנו רק טעימות בעלמא.

הפצת התורה במושבים

חידוש מופלא נוסף של הרב הקודם זיע"א היה הפצת התורה במושבים. היה זה מפעל חיים שלו ממש.

אנו מכירים את ארגוני הקירוב הגדולים בארץ ישראל, השולחים אברכים לקרב לבבות בערים הגדולות. בתחילת הדרך לא היו מתעסקים כל כך בקירוב במושבים. הטעם לכך כי בבניין אחד בעיר יש ילדים כמו במושב שלם.

אבל הרב הקודם זיע"א בהכירו את המושבים ואת הנפשות הפועלות ידע היטב, כי ברגע ש"תופסים" אחד במושב והוא חוזר בתשובה, יש לדבר השפעה עצומה על כל המושב, כך אפשר להחזיר בתשובה מושבים שלמים ולקרבם לדרך היהדות.

הרב הקודם זיע"א ראה זאת הרבה כשהתעסק בהחדרת מצוות השביעית במושבים. הוא לקח על עצמו להתעסק בקירוב במושבים, שעות רבות היה מתעסק בהוראות למושבים איך לחלוב את הפרות בשבת על פי ההלכה, וגם התעסק הרבה בבניית מקוואות ביישובים הללו.

לא ייאמן כי יסופר, אודות סדר נסיעותיו למושבים והתעסקותו במשך שעות רבות עם כל אחד מבני המושב, לקרבו לתורה וליראת שמים ולהורות לו את הדרך בשמירת המצוות, ובעיקר מצוות הקשורות לחיי המושב. בליבו החלוש היה יושב שעות ומדריך פנים אל פנים ובאמצעות הטלפון, עיניו נעצמות מחמת חולשה, והוא מסביר למושבניק איך לעשר את הפירות ומה לומר, וכשלא הבין חזר על דבריו עוד פעם ועוד פעם. כל יהודי ממושב שהתחזק בשמירת המצוות היה עבורו מציאה נפלאה ממש.

שעות רבות היה יושב בבתי מדרשות ביישובים בסביבה ומשם מפיץ תורה ומאיר את חיי התושבים.

גלגלי המכונית של הרה"ח רבי שמואל פרלמן שליט"א שהסיע את הרב זיע"א חרשו את הארץ לאורכה ולרוחבה וחדרו לכל מושב שהיה נראה לו שיוכל להשפיע על תושביו.

מה סמלי היה הדבר, שהביקור האחרון בבית החולים לפני פטירתו לחיי עד, היה של קבוצת חברי מושב עולי תימן, שעשה ופעל למענם לקרבם לשמירת התורה והמצוות.

עם הזמן התמסדה הפעילות בענין זה והוקם על ידו ארגון בשם "קומי אורי", הארגון העומד כיום בנשיאות בנו הגה"צ רבי אהרן מנדלזון שליט"א, מקיים מאות שיעורים במרחב ההתיישבות בארה"ק, ועוסק גם בהכוונת הנוער למוסדות תורניים, וכן בהדרכת המשקים לקיום מצוות התלויות בארץ ושאר הלכות הנוגעות להתיישבות.

גם המרא דאתרא הגאון החסיד רבי משה מנדלזון שליט"א ואחיו הרבנים הגאונים שליט"א ממשיכים בדרך אביהם הגדול ומסובבים רבות במרחבי ההתישבות בארצינו הקדושה להשיב לב בנים לאביהם שבשמים ולחזק עמודי הדת.

טירחה ובזיונות

את הוויכוח הגדול על הגדרתה של קוממיות ראוי לחתום בכלל ברזל של הרב זיע"א, שהיה חוזר עליו בלי סוף בכל הזמנות, וזה היה כלל החיים שלו:

"כשמזדמן עניין של כבוד שמים שצריך לפעול בו ויש שתי דרכים, דרך אחת שכרוכה בטרחה רבה, ואפשר לעשותה גם בלי טרחה, בוחרים מלכתחילה בדרך הכרוכה בטרחה.

כשצריך לפעול באיזה עניין שיש בו כבוד שמים, ויש בו ב' דרכים, דרך אחת הכרוכה בבזיונות והאופן השני הוא בלי בזיונות, בוחרים מלכתחילה בדרך הכרוכה בבזיונות".

וכך מצאנוהו כותב בעצמו בתוך אגרת בו הוא מתגעגע לדמותו הגדולה של אביו, חלק מן האגרת הובאה לעיל כאן נעתיק קטע נוסף מתוך אותו מכתב:

זכורני שפעם התרעם עלי לאחר שניסיתי להציע לו דרך פעולה בענין שעסק בו, והתכוונתי כמובן לשמור על כבודו ומעמדו כדרכם של רבים ממלאי התפקידים

הדומים לשלו, ואמר לי בתקיפות: "זאלסט וויסן, איך האב מיך שוין לאנג גיזעגנט פון די וועלט, וואס די וועלט וועט זאגן". ופעם אחרת אמר לי כשאני פועל בענין, ויש ב' דרכים, דרך כבוד ודרך של התבזות כשאני רוצה להצליח אני בוחר בדרך של התבזות והכנעה".

סעודת מלוה מלכה במניין בכוחה להגן על המקום כולו

כאמור, אין כאן אפילו לא סלקא דעתך שהתחלנו למצות אף באפס קצהו את מידותיו של הרב הקודם זיע"א. עוד חזון למועד להאריך בפעליו הגדולים בכרכים הבאים, כאן הסתפקנו בטעימות בעלמא. לסיום איננו יכולים שלא להביא מעשה מופלא שמספר אחיו יבדלחט"א גאב"ד קוממיות-ירושלים, הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א, בדידו הווה עובדה.

הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק שליט"א התמסר באופן מופלא לאחיו הרב הקודם זיע"א, וכמעט לא זזה ידו מתוך ידו, כפי שכותבים בני הרב הקודם זיע"א בהקדמה לקונטרס אמונת השביעית: "הננו להביע בזה הערכה הוקרה ותשואות חן לדודנו היקר יבדלחט"א אחי כבוד הדרג"א רבינו הגדול רבינו הנערץ זכותו תגן עלינו, הגאון הנודע רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א גאב"ד קוממיות ירושלים תו"ב, שבמסירות נפלאה, בנאמנות עילאית ובטוב לבב עמד לימין אבינו רבנו הגדול זיע"א בענייני הרבנות, שמיטה ובכל העניינים, למעלה משלשים שנה, יזכהו הקב"ה בהצלחה וכל טוב מתוך חסדים גלוים לאורך ימים טובים ושנים טובות". (באופן מיוחד יש לציין את התמסרות גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א לענין רפואת אחיו הרב הקודם זיע"א במשך שנות חייו ובימי חוליו, עמד בקשר עם הרופאים הבכירים ביותר, ולא חסך כל מאמץ בדרכי הרפואה, עד שאחיו הרב הקודם זיע"א היה מסתמך עליו בעיניים עצומות), הרב הקודם זיע"א היה מגלה כסדר מצפונות ליבו לאחיו יבדלחט"א, ומתוך כך התגלגל הסיפור המופלא שלפנינו:

היה זה בשנת תשנ"ב, באותה שנה נסע אחי הרב הקודם זיע"א עם הרבנית ע"ה לעיר סיגייט הסמוכה לבורו-פארק, שם שהה מספר שבועות.

כידוע, העיר סיגייעט שוכנת על חוף הים, ומדי תקופה סובלת מגאות הים, אשר גליו שוטפים בסופה גדולה את הבתים הסמוכים לחוף, ופעמים שמתחוללת סופה השוטפת את העיר כולה.

לאחר שחזר אחי הרב הקודם זיע"א משהותו בסיגייט, סיפר לי כדרכו את כל אשר עבר עליו, ואז גולל בארוכה שזכה לתקן תקנה גדולה בעיר סיגייט.

וזה דבר התקנה.

גאב"ד סיגייט בניו יורק הגה"צ רבי יקותיאל יהודה מייזליש שליט"א (חמיו של כ"ק האדמו"ר מהרי"ץ דושינסקי שליט"א) התאונן בפניו על גלי הים הרוגשים המציפים את בתי העיר וגורמים נזקים אדירים. אמר לו אחי זיע"א: יש לי בקבלה מכ"ק מרן הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א ומאבי מרן הרב דקוממיות זיע"א, שמקובל בידם מצדיקים מדורות קודמים, שאם מקיימים סעודת מלווה מלכה במניין, יש בכוחה להגן על העיר כולה.

מיד כששמע גאב"ד סיגייעט שליט"א את הדברים מינה יהודי מתושבי העיר, שלקח על עצמו לקיים סעודת מלווה מלכה במניין בכל מוצאי שבת כדי להגן על העיר מפני השיטפונות הגדולים והנזקים.

מאז שנת תשנ"ב שקטה העיר סיגייט, ולא נשמע עוד קול שיטפון בגבולה.

המשך המעשה מפליא הוא מאוד.

לפני כמה שנים הגיע אלי נכדו של גאב"ד סיגייעט שליט"א, בנו של הגה"צ גאב"ד לימנוב שליט"א, ובתוך דבריו סיפר לי דבר מופלא מה שאמר סבו הגדול גאב"ד סיגייעט שליט"א לשומעי לקחו.

לפני חמש עשרה שנה הזדעזע העולם כששמע שהעיר סיגייט בניו יורק הוצפה בגל שיטפון נורא, לאחר שקט שנמשך י"ג שנה. הנזקים היו אדירים, העיר כולה שטופה הייתה במים, ויש שלא התאוששו מנזקי הסופה עד היום הזה.

הגה"צ גאב"ד סיגייעט שליט"א תמה על פשר הדבר, הלא מאז שמקיימים מלווה מלכה במניין לא הגיע שום נזק בסיגייעט, ומה קרה זה עתה?

שלח לברר את הדבר, ואכן נתברר שאותו יהודי שלקח על עצמו את המשימה לקיים סעודת מלווה מלכה במניין עקר חודש לפני הסופה לעיר ליקווד כדי להתגורר בסמיכות לצאצאיו, ומיני אז נותרה סיגייעט ללא הגנה.

מיד קיבל על עצמו לקיים סעודת מלווה מלכה במניין, ואכן שקטה סיגייעט ולא ידעה עוד מסערות ומסופות. גם בגלל הסופה האחרונה שהכתה בארה"ב והציפה ערים שלמות ניצלה סיגייעט באורח פלא. הסופה הנוראה דילגה עליה ללא שום נזק, מחמת הסגולה הגדולה לקיים סעודת מלווה מלכה במניין.

סיפור פלא.

ובכך מסתיימים הטעימות המועטות מתוך ל"ב שנות מלכותו הגדולה של הרב הקודם זיע"א,

המציאות הרוחנית הקיימת בכל העולם שנוצקה בקוממיות

הויכוח הגדול אינו מסתיים, ולא יסתיים לעולם, כפי הנראה, אבל נקודה אחת עקרונית, צריכה להתחדד להתבהר ולהתלבן עד תום.

קוממיות ממשיכה להאיר, טבע המגדלור, המקבץ לתוכו אורות רבים שהוא מאיר לא רק לעצמו אלא כשמו כן הוא מגדלור, ורבים נאותים לאורו.

קוממיות, כפי שקוראי 'כרך המבוא' המונח לפנינו, כבר למדו להבין, אינה רק מציאות של אדמה בדרום הארץ, כי אם מציאות רוחנית שנוצקה בדם ליבו של מרן הרב זיע"א, היסודות הרוחניים קיימים, לא מיבעיא בקוממיות עצמה, האדמה המקודשת, אלא בכל העולם קיימת מציאות רוחנית; קוממיות שמה.

קוממיות הרוחנית מסמלת נקודות מופלאות, מסמלת את שמירת ההלכה לכל פרטיה ודקדוקיה, מסמלת מידות טובות, ומסמלת את הפצת היהדות בכל העולם במסירות כפי מה שאמרו חז"ל באבות "העמידו תלמידים הרבה", ועיקר העיקרים עמל התורה בעיון בהבנה בהירה תוך ידיעה מקפת ואסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

היסודות נוצקו בקוממיות והמציאות נתפשטה על פני העולם.

ואף כאן אינם אלא טעימות בעלמא, היסודות שנוצקו בעבר והמציאות הרוחנית היצוקה הקיימת עד היום הזה, ופורחת לעילא ולעילא.

מידות טובות!
זאת טבע מרן הרב זיע"א בלב תושבי קוממיות!
אהבת חסד, גמילות חסד, התמסרות מוחלטת זה לזה!
אך במעלות המידות טובות ישנה מידה אחת שהיא "חוב גמור" ויסוד היהדות ממש!
מידת "הכרת הטוב"!
הכרת הטוב, היא קודם כל "הכרה", ההיפך מכפירה בטוב שעשו לו.

ההיפך מהתעלמות!

מידה זו אינה בגדר מעלה או מדרגה אלא "חוב גמור".

ואת החוב הזה הננו לבצע כאן, במקום זה, בספר זה, כשאנו מדברים על מידות טובות ועל הכרת הטוב בראשם.

יד ימין היה לו להרב הקודם זיע"א!

איש סוד שעימו חלק את כל אשר לו ממש!

הלא הוא אחיו גאב"ד קוממיות הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א.

והוא, רבי ישראל יצחק שליט"א, על אף שהוא גאון בתורה בזכות עצמו, כופף עצמו במשך ל"ב שנים בכפיפות מוחלטת לאחיו הגדול, כפיפות של תלמיד לרב, ואף של משמש לאדון.

כמעט ולא הייתה פעולה שעשה הרב הקודם זיע"א שלא התייעץ עם יד ימינו, אחיו הצעיר יבדלחט"א. בכל העולם הוכרו האחים האהובים זיע"א ויבדלחט"א כאחוזים זה בזה בקשר בלתי מצוי ובלתי נתפס ובלתי מצוי בימינו.

מן הראוי להאריך הרבה בתיאור ה"הלוך ילך" המופלא והמפליא שנמשך על פני ל"ב שנות רבנותו של הרב הקודם זיע"א, כדי שיתבוננו בזה וילמדו הלכות מידות טובות, והיאך מקיימים את ה"את" לרבות אחיך הגדול.

מסכת שלימה וארוכה, ועוד חזון למועד בסיפורים רבים ונפלאים בכרכים הבאים אי"ה.

אך כאן במסגרת זו נציג את דרשתו הקבועה של הרב הקודם זיע"א אותה היה נושא בשמחותיו של יבדלחט"א אחיו הצעיר שליט"א.

כך היה מספר:

מעשה בצדיק אגדי שהיה דר בכפר-אתא רבי יצחק רויכלין שמו.

על דמותו של אותו צדיק מופלא, אפשר לספר ולספר ולא לסיים.

וכשנולד למרן הרב זיע"א ולרבנית ע"ה לעת זקנה עוד בעת מגוריהם בכפר-אתא בן הזקונים יבדלחט"א, הייתה זו שמחה אדירה שאי אפשר לתאר בכלל.

כפר-אתא כולה על אלפי תושביה געשה ורעשה מרוב התרגשות.

מי האמין, מי פילל, מי מילל, שבגיל כזה יזכו לחבוק בן זכר!

מעמד הברית בכפר-אתא של אותם הימים היה מעמד כביר, התושבים כולם

שהיו אדוקים ודבוקים ומקושרים בלב ונפש למרן הרב זיע"א, איחלו למרן הרב זיע"א ולרבנית ע"ה את כל האיחולים הברכות שבעולם.

והצדיק רבי יצחק רויכלין התנשא מעל כל המאחלים והמברכים וברוב אהבתו למרן הרב זיע"א, ניגש אליו וברכו בקול גדול ובהתרגשות לא רגילה:

שיזכה הרך הנולד לגדול ל"גדול בישראל".

מרן הרב זיע"א הגיב ואמר: "תברכו שישב וילמד את התורה הקדושה ויגדל לערליכער ייד!".

מיני אז התפתח מעין ויכוח בין מרן הרב זיע"א לצדיק רבי יצחק רוכלין מכפר-אתא.

זה מברכו שילמד תורה ויגדל לערליכער ייד וזה מברכו שיגדל לגדול בישראל.

עברו יותר מעשר שנים, מרן הרב זיע"א עקר זה עידן ועידנים מכפר-אתא לקוממיות, אבל כפי הידוע והמפורסם אנשי כפר-אתא היו אדוקים ודבוקים בו, והיו עורכים "נסיעות" לקוממיות כחסידים לאדמו"ר לשבות בצילו ולהנות מאורו, ובכל הזדמנות פוקדים את מעונו לשאלה לעצה ולברכה.

גם הצדיק רבי יצחק רויכלין היה מגיע מפרק לפרק לבקר בקוממיות, לחסות בצילו של מרן הרב זיע"א שכל כך היה אדוק בו.

באחד הביקורים, החליט לבחון את הנער הצעיר יבדלחט"א.

המבחן הצליח מעל ומעבר, ואז הגיע רבי יצחק רויכלין למרן הרב זיע"א ואמר לו מתוך שמחה גדולה: רב'ה, לבסוף אני נצחתי את הרב'ה, אכן הוא גדל ל"גדול בישראל".

והיה הרב הקודם זיע"א מסיים את דרשתו ואומר: ואני אומר ששניהם ניצחו בברכותיהם ושניהם נתקיימו בו!

הרבה יש להאריך בביאור דברי הרב הקודם זיע"א אולם אנחנו נסתפק בטעימה אחת בלבד העוסקת בענין הפצת התורה והיהדות במסירות ועניין 'העמידו תלמידים הרבה'.

הבה נסכית לדברי הגאון רבי אברהם מרדכי מנדלזון שליט"א ר"מ בישיבה

גדולה דחסידי גור באשדוד והגאון רבי בנימין מנדלזון שליט"א ראש כולל בביהמ"ד "באר שמואל" קריית אונסדורף ירושלים המספרים אודות אביהם גאב"ד קוממיות ירושלים הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק מנדלזון שליט"א:

יסוד חייו של אבא שליט"א, הוא ענין הרבצת התורה באופן מופלא שכמעט ולא נשמע כמוהו בדורנו בהיקפו האדיר.

אבא שליט"א נודד ממקום למקום להשמיע את שיעוריו העיוניים המפורסמים, החל בתפקידו כמנהל הרוחני של "תורה ויהדות לעם", ששם התמקד תפקידו באמירת שיעורים בעומק העיון כשמידי שבוע או שבועיים מתקבצים קבוצת שומעי שיעורים יומיים לאירוע גדול שעיקרו הוא שמיעת שיעוריו המתוקים של אבא שליט"א.

אך תפקידו אינו מסתיים כאן, זו רק ההתחלה, אלא מוזמן הוא כמעט בכל יום מימי השבוע לישיבות ומקומות תורה כדי להשמיע את שיעוריו העיונים, המוגשים בהבנה בהירה עד שכל שומע יכול להבין את עומק הלומדות.

זאת מלבד היותו מקושר בקשרי ידידות והערכה אצל גדולי ישראל מכל החוגים והעדות.

תפקידו אינו מסתיים בארץ ישראל גרידא, אלא מתרחב הוא לעולם כולו, אשר אין כמעט מקום תורה בעולם שלא הוזמן בו לשאת את שיעוריו העיונים והעמוקים, המשלבים בעיון עמוק ובקיאות מופלאה.

תלמידיו, מיטב בני הישיבות מישיבות רבות, הנוהרים אל ביתו בימות השבוע ובפרט בלילי שבת לשאוב מבאר תורתו, מפוזרים כיום בכל רחבי העולם, ביניהם ראשי ישיבות ור"מים, רבנים חשובים, דיינים ומוצי"ם, שאינם מפסיקים לשאוב מבארו בכל הזדמנות.

נאמן אבא שליט"א לשיטתו כפי שאמר בעת ביקורו אצל כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א [ונדפס בחוברת בצילא דמהימנותא פרשת ויצא תשע"ז בזה"ל: ידוע קושיית התוס' יו"ט (ברכות ז, ג) למה בברכת התורה אומרים הלשון ברכו את ה' אשר הוי' הוא שם הרחמים, ואילו בברכת המזון אומרים נברך לאלוקינו, שהוא מדת הדין, ותירץ כי את המזון היה צריך ליתן לנו מן הדין, ואילו התורה נתן לנו ברוב רחמיו, כי לא היה מחוייב לתתה לנו, ולכאורה יש לדקדק שהרי גם

עשיית חוקים ומשפטים הוא דבר מן הדין, דכל מלך שרוצה להנהיג ממלכתו כראוי מנהיג סדר ומשטר, ואם כן גם בתורה היו צריכים לומר השם אלוקינו.

ואמרתי ע"פ החתם סופר בנדרים דף פ"א ע"א (ועיין עוד בבית הלוי פרשת משפטים וכן בסימן ו' ובאבני נזר יו"ד סי' שנ"ב) שמחלק בין לימוד לשמה ללימוד לשם שמים, דכאשר האדם לומד תורה כדי לידע ההלכה והיאך להתנהג כדת של תורה, אין זה תורה לשמה, כי אין זה לשם הלימוד אלא לשם קיום מצוה, והוי כלומד לשם שמים, ואילו תורה לשמה היינו עצם ההתעמקות בלימוד ולהגות בה יומם ולילה בעיון ובעומק המחשבה. ומבאר שם שבני ישראל בזמן החורבן לא ברכו בתורה תחלה, כי הם למדו תורה רק לשם קיום מצוות, וזהו בגדר מה שאמרו (מנחות מ"ב ע"ב) כל מצוה שאין עשייתה גמר מצוותה אין מברכין עליה ולכן לא ברכו ברכת התורה. והיינו שברכת התורה מברכים רק על לימוד לשמה. ועל פי זה אולי י"ל דברכת התורה הוא על עצם הלימוד ולא על מה שנתן לנו המצוות, ועצם הלימוד וההתעמקות בתורה, זה אכן נתן לנו מצד חסד ורחמים ולכן אומרים ברכו את ה'. עכ"ל.

זו שיטת אבא שליט"א, ואותה הוא מפיץ בכל הזדמנות ובכל יכלתו. אולם במסגרת זו כדאי לספר את הסיפור שהתחולל עם אבא שליט"א, מעשה שיש בו לקח עצום למחנכים ומגידי שיעורים ממנו ילמדו שלא לזלזל חלילה בשום שאלה ובשום שומע השיעור ואין זה משנה מהי רמתו התורנית.

היה זה בתחילת דרכו של אבא שליט"א כמנהל רוחני ב"תורה ויהדות לעם". בעיר בית שמש הותיקה היה בית כנסת שנבנה על ידי יהודי יקר בשם ר' ישראל בניסטי. כיום בית הכנסת הזה אינו קיים בכלל, אבל הוא מוכר היטיב לאנשי בית שמש הותיקה כבית כנסת פעיל בזמנו.

לאבא שליט"א היה יוצא לומר שם שיעור אחת לחצי שנה, לפי סדר השיעורים בכל רחבי הארץ. כיון שנשא שם את שיעורו הראשון התחבב עד מהרה על היהודים התמימים שומרי תורה ומצוות שהתפללו ולמדו שם.

באחד השיעורים הופיע יהודי המוגדר כ"דתי", שגילה התעניינות רבה בשיעור. בעיצומו של השיעור, שאל שאלה, המוגדרת כפשוטה ומעידה על הבנה דלה בחומר הנלמד.

אבא שליט"א עשה "עסק" שלם משאלתו. התעכב על הגמרא, הסביר לכולם את דברי הגמרא ואת ה"שאלה" וגם את ההסבר.

עיניו של הלה נצצו מאושר.

לאחר תפילת ערבית ניגש הלה אל אבא שליט"א ואמר לו: "כבוד הרב, לפני עשר שנים ר"מ שלי בישיבה סגר לי את הגמרא, כבוד הרב פתח לי היום בחזרה את הגמרא".

למול עיניהם המשתאות של הציבור כולו הוסיף והסביר: "לפני עשר שנים כשהייתי בגיל שבע עשרה בישיבה, הר"מ שלי גרם לי לסגור את הגמרא, היות ושאלתי שאלה ברמה לא הכי גבוהה, הר"מ העליב אותי ואת שאלתי, נפגעתי עמוקות, ובו במקום סגרתי את הגמרא!"

"עזבתי את הישיבה התגייסתי לצבא, איכשהו נשארתי דתי, בעצמי לא יודע איך בדיוק שרדתי כדתי, את הגמרא לא פתחתי מאז, למרות שעדיין אני שומר תורה ומצוות".

"לפני כמה ימים שמעתי מחברים באזור שיש כאן רב שיש לו לב טוב וסבלנות והוא מעביר שיעורים מידי פעם בפעם, החלטתי לנסות, עכשיו אחרי שכבוד הרב כיבד אותי לעיני כולם, למרות שאני יודע טוב טוב שהשאלה שלי לא הייתה מי יודע מה, אפילו פחות מהשאלה ההיא ששאלתי לפני עשר שנים, אני עכשיו מודיע לכבוד שאני פותח בחזרה את הגמרא, לכבוד הרב".

מידי פעם בפעם כשהזדמן אבא שליט"א לבית הכנסת "בניסטי" בבית שמש הותיקה, היה פוגש את אותו יהודי ושומע שמאז שהוא פתח בחזרה את הגמרא הוא לא סגר אותה שוב.

עשר שנים עברו מאז, הזדמן אבא שליט"א לאותו איזור. פגש באותו יהודי שהכריז בשמחה גדולה: "זכיתי לסיים את הש"ס ולהתחיל שוב".

"מאז שפתחתי בחזרה את הגמרא, התחזקתי ביהדות, הילדים שלי היום לומדים בישיבות קדושות, החיים שלי מאושרים, טוב לי בחיים, החיים שלי מלאים טעם".

אבר שהנשמה תלויה בו

תם ולא נשלם, ואפילו לא התחיל הוויכוח הגדול על הגדרת קוממיות, נפסק באמצעו ובעיצומו. והשאלה מהדהדת, מהי ההגדרה האמיתית?

הלא כל מעשה מופלא בפני עצמו מהווה הגדרה מפליאה המאפיינת את קוממיות, מהי אם כן ההגדרה האמיתית באמת?

באמתחתו של אחד מחשובי קוממיות תשובה נפלאה.

מעשה ביהודי עובד ד', שלפני התקדש כל מועד הלך לשמוע אצל צדיקים ומשפיעים דברי התעוררות והתלהבות לקיום מצוות אותו מועד.

והנה על כל מועד בפני עצמו שמע אותם הדברים, לאמור:

ראש השנה הוא עיקר העיקרים, כל חיי היהודי וכל הרוחניות שלו תלויים ועומדים בהתנהגותו בראש השנה.

וכשהגיע יום הקדוש שמע שוב: יום הקדוש הוא עיקר העיקרים שאין למעלה הימנו.

כך שמע על שמחת חג הסוכות ומצוותיו, על נרות חנוכה וכל מצוות פורים, על ליל הסדר ועל חג השבועות יום מתן תורה.

עד שניגש ושאל את רבו: מהו עיקר העיקרים באמת, עיקר שאין למעלה הימנו?

אמר לו רבו: איזה איבר הוא העיקר בגוף האדם?

כשמדברים על פעילות הלב, אומרים שהלב הוא עיקר האדם, ובלעדיו לא ייתכן חיים כלל, וכשמדברים על המוח, יודעים כולם שהוא עיקר העיקרים, וכך על הריאות ועל הכבד.

ובכן מהו עיקר העיקרים?

התשובה היא שכל איבר שהנשמה תלויה בו הוא עיקר העיקרים.

המוח הוא עיקר העיקרים והלב הוא עיקר העיקרים וגם הכבד והריאות וכו' וכו'.

כל אחד הוא עיקר העיקרים.

כך גם כל חג ומועד הוא עיקר העיקרים, איבר שהנשמה תלויה בו ולא ייתכן בלעדיו.

מסתברא מילתא שסודו של הוויכוח הגדול על ההגדרה האמיתית של קוממיות גם הוא כזה, כל הגדרה בפני עצמה היא עיקר העיקרים איבר שנשמת קוממיות תלויה בו.

יצויינו לשבח

הרה"ג ר' יוסף בלזם זצ"ל.

ויבלחט"א הרב הגאון ר' אברהם קלירס שליט"א

והרב הגאון ר' יהודה לוינגר שליט"א

שסייעו למורשת מרן הרב זיע"א

רבנים

מרן הרב
זיע"א

הרב זיע"א
בחתונת בנו
גאב"ד קוממיות
ירושלים
שליט"א, נראה
גם העטרת משה
ממאקווא זצ"ל

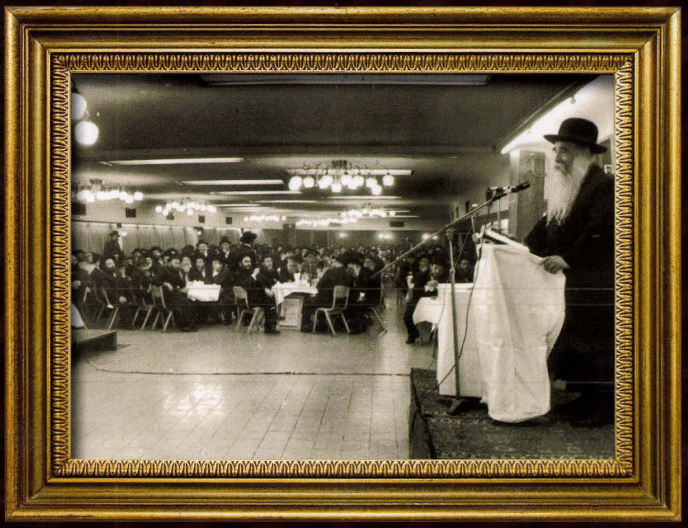

מרן הרב זיע"א

מרן הרב זיע"א
ובנו הרב הקודם
זיע"א

מרן הרב זיע"א
נואם בעצרת

מרן הרב זיע"א
עם בנו הרב
הקודם, הילד
יבדלחט"א הינו
גאב"ד קוממיות
ירושלים
שליט"א

מרן הרב זיע"א בכנסיה הגדולה תשל"ז בבימת הכבוד עם העטרת משה ממקווא קרית אתא

מרן הרב זיע"א, נראים כ"ק מרנן האדמור"ים מגור הלב שמחה והפני מנחם זיע"א

מרן הרב זיע"א בשיחה עם מרן גאב"ד פונוביז' זצ"ל

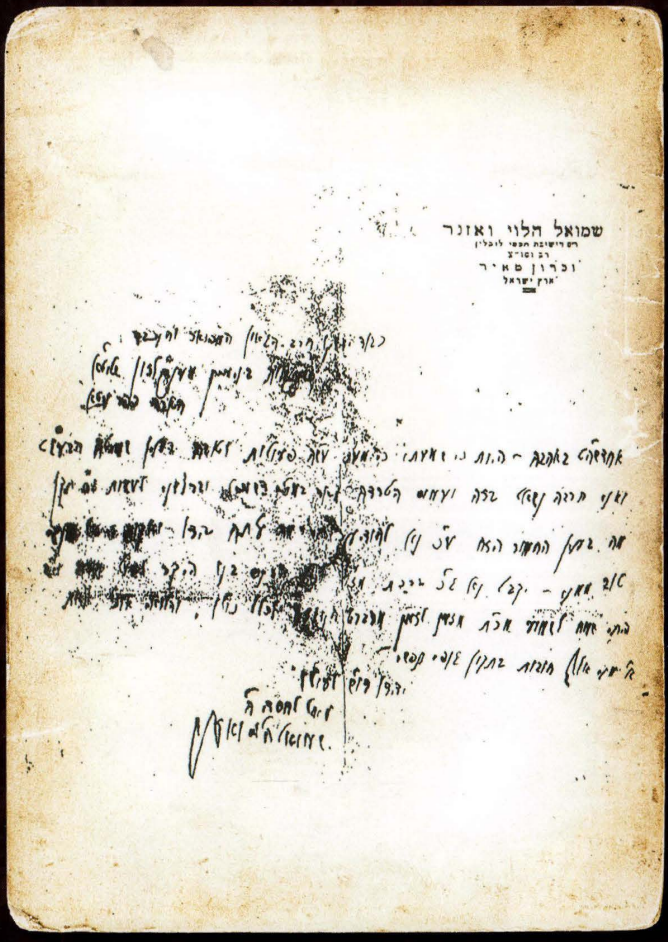
מרן הרב זיע"א בכינוס גדולי ישראל. לימינו כ"ק מרן ה"בית ישראל" מגור, נראים עוד הגר"מ חברוני ר"י חברון. כ"ק מרן האדמו"ר מאוז'רוב, גאב"ד מקנס, כ"ק מרנן האדמורי"ם מסלונים טשרנוביל ודז'יקוב זצ"ל

בשמחת השבע ברכות של הרה"ח ר' יוסף זוננשין שליט"א

מרן הרב זיע"א בחתונת הגאון ר' צבי כץ ר"י חזון נחום שליט"א, נראים: ר' קאפיל ברמינקה, ר' נחום יואל הלפרין, הרב וובר, רח"ד הורביץ, הרה"צ ר' חיים וייס זצ"ל

מכתבו של מרן הגאון הגדול פוסק הדור רבי שמואל הלוי וואזנר זיע"א בעל שבט הלוי שנכתב ב"אהבת וידידות עולם" אל מרן הגאון הגדול רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל גאב"ד קוממיות, בכהנו עדיין כגאב"ד קרית אתא בשנת תשי"א, בעניין רצונו בקודש של הגאהג"ד רבי שמואל זיע"א לפעול לחיזוק קיום מצוות השמיטה, שהגאהג"ד רבי בנימין זיע"א פעל בזה משנת תרצ"ז בהוראת מרן גאון ישראל החזון איש זיע"א

בחתונת הרב הקודם זיע"א נראים כ"ק מרן האדמו"ר מטאלנא זצ"ל והרה"ג ר' יעקב זילברשטיין זצ"ל

בחתונת הרב הקודם זיע"א

בנימין מנדלזון
רב אב"ד
דקוממיורז ת"ו

ב"ה קוממיות, יום.....

YESHIVA & TALMUD TORA KOMEMIUT
Founded by Late Grand Rabbi B. MENDELSON
Under Suppervision of his Sun
Rabbi M. M. MENDELSON
DOAR NA SDEI GAT

ישיבה ותלמוד תורה קומעמיוט
מיסודו של הגה"ח רבי בנימין מנדלסון זצ"ל
בנשיאות בנו הגאון רבי
מנחם מנדל מנדלסון שליט"א
דאר נע שדה גת

בס"ד חדש הרחמים דהסליחות תנש"א

לכבוד
ידידנו הנכבד והנעלה ה"ה

הזמנה

תערב נא הזמנתינו לפע"כ ידידנו הנכבד מאנ"ש להשתתף במסיבת הצלה לשרבת הת"ת "משאת בנימין" המתנוסס להחילה בדרך ישראל סבא בקרסטירה יצ"ו, שלצערינו מחלבטת קשות להחזיק מעמד, לעת כזאת אשר היוקר מאסיר, ודחיקא לי' שעתא מרבא.

המסיבת יערך בעזהי"ת ביום ר' כ"ה אלול פרשת נצבים, בבית ידידנו הנערץ והנכבד הרה"ג ר' ישראל יצחק מנדלזון שליט"א רחוב פנינה 6 בשעה 8.30 בערב.
בהשתתפות הגאון אב"ד דקהילתנו שליט"א.

לתלמידי לידידי ולשומרי משקלו הכי שם
מרן אדמו"ר שליט"א.
הנני בזה בדרך הצעה, והתודה שזוכה הוא בעצמו, להלוות
שכם עם אחיו החפצים בכך, הכורעים תחת משא העני בתמידי
להתעניין ולקיים אחותא-נפש האמור מלבד. - קיום הדבר שכה
ס' מלות הם שקבע הנביא בישעי' ובתעלמי הקום,
תקנה חוזא לעצמך והשאפתו בתעניה, ובתוך לתלמיד
בית מדרשו. אדרבה כאחד ויבוא מרפא מהרה לו

משרד קוממיות
KOMMEMIYUT
Tel. טל
051-93581
93457
91555

בנימין מנדלוון
רב אביד
דקוממיות ת"ו
קוממיות, יום.
טל. 051-91555

הסכמת האברכים הבאים לכולל הקוממיות
עם ההתחייבות קבלת אברכיות הכולל לחודש שבט.

האברכים מקבלים על עצמם שלמוד מ-ף ער-ן
ומ-2 עד ב' בהתמדה רבה, לפני הדברים
שלמדו ערוך, שיעורית וגמרא בשני הקיצורים
הנהוגים ברומנית המופכרת מברכה ישראל
יתתך מנבצון ני' הרב חיים קוסמנר ני'
והרב אברהם בן מיכל ני' כאוב יבקו
אברך נושא ונותן שיפקח על האברכים
הבאים כאוב האברכים ועדים ומסכימים
שאברך שלא יתנהג כראוי בהתאם לשאיפת
הכולל תהנהלה רומנית הכלל - יקבל בלי טעם בין ובריח
ומוסף בדעתם כללי - מאשרת הכולל. המגיב מתחייב בהתאם.

יבאר הת"ח
בן ציון
אבקש ומקבל
אברהם כהן

כתב בזה הת"ח למראה עיניו
שלמה בנימין מנדלוון ני' ר' כאוב
שלמה כהן

הרה"ח ר' יעקב גוטמן זצ"ל מגיש כף בטון למרן הרב זיע"א בהנחת אבן הפינה, נראים הבחורים דאז הרה"ג ר' ברוך מליכובסקי (מלאכי) והרה"ג ר' יוסף צבי קוט

כ"ק מרן האדמו"ר מערלוי זיע"א עם יבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א, נראים הרה"ח: ר' ישראל פוזנר, ר' ישראל גישייד ור' יעקב מאיר ברנט זצ"ל

בכניסה לביקור של מרן בעל ה"מנחת יצחק" מתקבל ע"י מרן הרב זיע"א, נראה בתווך יבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א

מרן הרב זיע"א בנאות דשא, נראה עוד הרב הקודם זיע"א והרה"ג ר' משה דוד פאלוך זצ"ל

באסיפת רבנים, נראים: מרן הרב זיע"א, כ"ק מרן האדמו"ר מאוזרוב זיע"א, מרן הגרא"מ שך זיע"א, הגר"ע יוסף והגר"ה ויטקינד, הגאון ר' שלמה זילברשטיין, ר' משה זאב פלדמן והרב מאיר שצ'רנסקי זיע"א

מרן הרב זיע"א, הגרש"א שדרוביצקי, הגר"מ לנדאו ז"ל

מרן הרב זיע"א
בחתונת בנו
הגה"צ ר' ישראל
יצחק שליט"א
גאב"ד קוממיות
ירושלים

מרן הרב זיע"א
עם הגר"י לנדא
גאב"ד בני ברק
וכ"ק האדמו"ר
מטשאקווא

מרן הרב זיע"א
בחתונת הגאון ר'
צבי כץ שליט"א
וראה בתוך
הגבאי הרה"ח ר'
קאפיל ברמינקה
ז"ל

מרן הרב זיע"א בהנחת אבן הפינה למוסד לבנות נראים הרה"ח ר' דוד ידידיה, הרה"ח ר' יוסף פרבר, הרה"ח ר' חיים קנפלמכר ז"ל, הרה"ח ר' אברהם קלירס

בכינוס שמיטה נראים מרן הרב זיע"א ומאחוריו הרב הקודם זיע"א ולצידם כ"ק מרן אדמו"ר הפני מנחם זיע"א, הגר"ע יוסף זצ"ל, הגרמ"ש שפירא והגר"ש ברמן זיע"א

מרן הרב זיע"א
בשיחה עם מרן
גאב"ד פונוביז'
זצ"ל

מרן הרב
זיע"א, מרן
כ"ק האדמו"ר
מאוזרוב
שליט"א,
הגרא"מ שך
זיע"א, הגר"ה
ויטקינד זצ"ל
ועוד רבנים
חשובים

מרן הרב
זיע"א עם כ"ק
מרן האדמו"ר
מזידיטשוב

מרן הרב זיע"א,
כ"ק מרן הפני
מנחם מגור
זיע"א והרגש"א
שדרוביצקי
זיע"א

הסתדרות צעירי אגודת-ישראל בארץ-ישראל
קוממיות
ארגון חלוצים משוחררים להתישבות שתופית בע"מ
תל-אביב, ת. ד. 1355 טל. 66710
ב"ה קוממיות ע"י ב' ברית שלם

נראים מרן
הרב זיע"א עם
אדמו"ר גור
זצ"ל

בכנסיה הגדולה תשי"ד כ"ק מרן הבית ישראל זיע"א, כ"ק מרנן האדמורי"ם מסדיגורא זיע"א מרן הרב זיע"א הגר"ש עלברג זיע"א

בחתונת גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א, נראים גם כ"ק מרן האדמו"ר ממודזיץ זצ"ל מרן ר' מיכל פיינשטיין זצ"ל, הגרפ"ז יוקלביץ, והגרי"ד וולפא זיע"א

הרב הקודם
זיע"א, הגר"מ
הלברשטאם
זיע"א, הגר"י
מאיר שליט"א
הגר"ה שלזינגר
זיע"א ויבלחט"א
הגר"ש שכטר,
וגאב"ד קוממיות
ירושלים
שליט"א

כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א בבית הכנסת בקוממיות במעמד סיום השמיטה תשמ"ז

חיזוק לשומרי שביעית, נראה כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברך משה' מסאטמר זיע"א נראים עוד: הרב הקודם זיע"א ויבדלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א הרה"ח ר' משה יענקל סיגלר זצ"ל והרה"ג ר' שמואל מרדכי מינץ

מרן הרב זיע"א, נראים עוד הרה"ח: ר' ישראל וולף, ר' אברהם כ"ץ, הרה"צ ר' אלי' מייזליק, מרן הרב זיע"א, ר' ישראל פיירשטיין

מרן הרב זיע"א
ובנו הרב הקודם
זיע"א עם הרה"ח
ר' משה דוד
פאלוך ז"ל

מרן הרב זיע"א
ובנו הרב הקודם
זיע"א עם הרה"ח
ר' משה דוד
פאלוך ז"ל

מרן הרב
זיע"א בעידנא
דחדוותא

מרן הרב זיע"א
עם הרה"צ ר'
אליה מייזליק
ז"ל

בחתונת הגר"ח שליט"א, הבחור הצעיר הינו הרה"ג ר' אהרן מנדלזון שליט"א דיי"ן ברמות, נראים גם: הרה"ג ר' יעקב קליין זצ"ל הרה"ג ר' משה יענקל סיגלר זצ"ל והרב רסקין.

מצוה טאנץ בחתונת הרה"ח ר' יעקב ויזל

מרן הרב זיע"א בחתונת הרה"ח אברהם צבי איימר שליט"א, חתן הרה"ח ר' פנחס פרקש ז"ל בצד ימין של התמונה הרה"ח ר' יעקל פרקש ז"ל, הרה"ח ר' ישראל פיירשטיין ז"ל

מרן הרב זיע"א בשבע ברכות לחתן הרה"ח ר' אהרון בראון ז"ל

בחתונת הגה"צ ר' ישראל יצחק מנדלזון שליט"א גאב"ד קוממיות ירושלים, נראה גם הרב הקודם זיע"א עומד, כ"ק מרן האדמו"ר מסטריקוב, כ"ק מרן האדמו"ר מפעסט ויבדלחט"א הגרי"ד וולפא שליט"א

כ"ק מרן האמר"י חיים זיע"א עם מרן הרב זיע"א

החתן הרה"ח ר' יעקב ויזל מראה טבעת הקידושין לרב ולעדים: הרה"ח ר' יעקל פרקש ז"ל, והרה"ח ר' ישראל פיירשטיין ז"ל, מאחוריו אביו הרה"ח ר' יוסף יו"ט ויזל ז"ל

מרן הרב זיע"א
בחתונת בנו
גאב"ד קוממיות
ירושלים
שליט"א

מרן הרב זיע"א
נושא דברים

מרן הרב זיע"א מהלך בשבילי המושב עם הרה"ח אהרן לייב אברמן שליט"א

מרן הרב זיע"א, נראים עוד: הרה"ג ר' שמואל שדרוביצקי זצ"ל, הרב יהודה מאיר אברמוביץ זצ"ל ויבדלחט"א הרב חיים ליס שיחי'

ביקור של גאב"ד ירושלים מרן בעל המנחת יצחק זצ"ל בבית מרן הרב זיע"א בקוממיות

מרן הרב זיע"א עם בנו הרב הקודם זיע"א בחלוקת מנות למשתתפי השמחה

בר מצוה של ר' משה ברלנד שליט"א (מרן הרב זיע"א לעת זקנותו חבש שני כיפות במקום מגבעת)

בשבע ברכות הרה"ח ר' אברהם צבי איימר שליט"א חתן הרה"ח ר' פנחס פרקש ז"ל

בכינוס למען השמיטה, נראים: גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א, הרב הקודם זיע"א, מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, הרב שמואל מרדכי מינץ, והרה"ח ר' מאיר לוריא זצ"ל

מימין לשמאל, גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א, הרב שמואל מרדכי מינץ, הרב חיים משה קנופף ז"ל, הרב הקודם זיע"א, הרב משה שארר זיע"א ויבלחט"א ר' שמחה קוק שליט"א

מרן הגאון ר' אליה שווי זיע"א יו"ר מועצת גדולי התורה בארה"ב נראים הרב הקודם זיע"א ויבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א

הרב הקודם זיע"א, מרן הגרמ"ש שפירא ר"י באר יעקב זצ"ל, יבלחט"א הרב רפאל פנחסי שליט"א, הגר"י יעקובוביץ' גאב"ד נחלת יהודה זצ"ל, יבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א, הרב פנחס הורביץ זצ"ל, ויבלחט"א הרב אברהם קלירס

נראים הרב הקודם זיע"א ויבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א וגאב"ד קוממיות שליט"א בשמחת האירוסין, נראה גם הגרב"צ וואזנר שליט"א

נראים מימין לשמאל: הגרי"צ דושינסקי שליט"א, הרב הקודם זיע"א, יבדלחט"א הגרי"ט וייס שליט"א וגאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א

בסוד שיח, הרב הקודם זיע"א עם יבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א

ממתיקים סוד

מרן הגרי"ט וייס שליט"א גאב"ד ירושלים, הרב הקודם זיע"א, הגרשב"ס גאב"ד פרשבורג זיע"א ויבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א וכ"ק אדמו"ר מדושינסקי שליט"א

מרן הרב זיע"א בצעירותו בכנסיה הגדולה (תשי"ד), נראים גם הגאון ר' אהרן קוטלר, כ"ק מרן האדמו"ר מאוזרוב, הגאון ר' שמחה עלברג, הרה"ג ר' יצחק מאיר לוין, הרב מנחם הרמן, הגרי"ח סוקביץ זיע"א

כ"ק מרן האדמו"ר מויז'ניץ שליט"א. כ"ק מרן האדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א. וגאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א בכינוס למען השמיטה

כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א בבית הכנסת בקוממיות בסוף שנת השמיטה תשמ"ז, נראים גם: הרב הקודם זיע"א ויבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א, הרה"צ ר' אהרן מרדכי שליט"א, הגאון ר' יוסף צבי קוט ראש ישיבת בעלזא אשדוד והגאון ר' יעקב קליין זצ"ל

בחוקותיך
ישתעשעון תמיד

הרב הקודם
זיע"א עם כ"ק
מרן הישועות
משה מויזניץ
זיע"א

גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א אצל כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א למען השמיטה

מרן הרב זיע"א עם בנו הרב הקודם בצעירותם, בתווך נראית הרבנית מנדלזון ע"ה

הרב הקודם זיע"א בדרשת חיזוק לחקלאי שומרי שמיטה, נראים: הגאונים ר' משה שטרנבוך, הגר"מ ברנסדופר, הגר"מ הלברשטאם זצ"ל, יבדלחט"א יבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א, הגר"י ליברמן ועוד רבנים.

הרב הקודם
זיע"א עם
יבדלחט"א
גאב"ד קוממיות
ירושלים
בעת סיור
מרן הגראי"ל
שטיינמן
שליט"א בסיור
שדות בשמיטה

ביקור הגאון
הגדול רבי
אליהו שווי זצ"ל
ראש ישיבת
פילדלפיה
מארה"ב אצל
שומרי שביעית
בתשמ"ז

המשך כנ"ל בבית מרן הרב הקודם זיע"א בקוממיות

חיזוק שומרי שביעית מכל אזור הנגב, הרב הקודם זיע"א נואם, נראים רבני ה"עדה החרדית" מרנן הגאונים הגאבדי"ם ה"מנחת יצחק" הגרמ"א פריינד, הגרי"מ דושינסקי זיע"א, נראים עוד הגר"מ הלברשטם זצ"ל ויבלחט"א גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א

מרן הרב
זיע"א עם כ"ק
מרן אדמו"ר
הפני מנחם
זיע"א וכ"ק
מרן האדמו"ר
מסלונים בעל
נתיבות שלום
זיע"א

המשך ביקור
הגר"א שווי זצ"ל
מארה"ב אצל
שומרי שביעית
בתשמ"ז ברפת
במושב ברכיה

הרב הקודם
זיע"א עם כ"ק
מרן האדמו"ר
מויזניץ שליט"א

הרב הקודם
זיע"א עם מרן
הגרי"ש אלישיב
זיע"א

הרב הקודם
זיע"א עם כ"ק
מרן האדמו"ר
מנדבורנא זצ"ל

הרב הקודם
זיע"א עם כ"ק
מרן האדמו"ר
משומרי אמונים
זצ"ל

הרב הקודם זיע"א עם מרן בעל שבט הלוי זיע"א

לזכרו של מרן הרב זיע"א נראים מרן הרב הקודם זיע"א, האדמו"ר מגארליץ האדמו"ר ממאקווא, גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א

כ"ק מרן
האדמו"ר
מבעלזא שליט"א
נואם במעמד
לסיום שנת
השמיטה

מימין לשמאל:
כ"ק האדמו"ר
מגארליץ
שליט"א, הרב
הקודם זיע"א
ויבלחט"א כ"ק
מרן האדמו"ר
מויז'ניץ
שליט"א, הרב
בעק שליט"א

הרב הקודם
זיע"א עם כ"ק
מרן האדמו"ר
הפני מנחם מגור
זיע"א

הרב הקודם
זיע"א בהכנסת
ספר תורה

הרב הקודם
זיע"א בעצרת
למען השמיטה

הרב הקודם
זיע"א עם
כ"ק האדמו"ר
מהר"א מסטמאר
שליט"א

כ"ק מרן אדמו"ר
מבעלזא
שליט"א בביקור
במעונו של
גאב"ד קוממיות
שליט"א

גאב"ד קוממיות
ירושלים אצל
מרן מהר"א
מסאטמר
שליט"א

גאב"ד קוממיות
שליט"א אצל
מרן הגראי"ל
שטיינמן
שליט"א

כ"ק מרן האדמו"ר מסקולען, גאב"ד קוממיות ירושלים, כ"ק מרן האדמו"ר מקלויזנבורג, הגר"מ פויגל זיע"א

גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א עם חברי הבד"צ בסיור שדות שמיטה

גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א אצל מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

כ"ק מרן האדמו"ר מטשרנוביל, הגאון ר' גרשון אידלשטיין, הגאון ר' ברוך פוברסקי, גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א ועוד רבנים

גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א עם כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א והגאון ר' גרשון אדלשטיין שליט"א

כ"ק האדמו"ר מגארליץ שליט"א חדב"נ הגדול של הרב הקודם זיע"א בהכנס"ת לע"נ הרב הקודם זי"ע

בכינוס למען השמיטה, נראים הגר"י יעקובוביץ גאב"ד הרצליה, הגר"י זילברשטיין שליט"א, מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, כ"ק מרן האדמו"ר ממודז'יץ שליט"א וגאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א

בכינוס למען השמיטה נראים מרן הרב זיע"א נואם ולצידו גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א וכ"ק מרן אדמו"ר ה'ברך משה' מסאטמר זיע"א

גאב"ד קוממיות
שליט"א אצל
מרן הגר"ח
קנייבסקי
שליט"א

גאב"ד קוממיות
ירושלים
שליט"א אצל
מרן הגרי"ש
אלישיב זצ"ל

גאב"ד קוממיות
ירושלים
שליט"א אצל
מרן הגראי"ל
שטיינמן
שליט"א

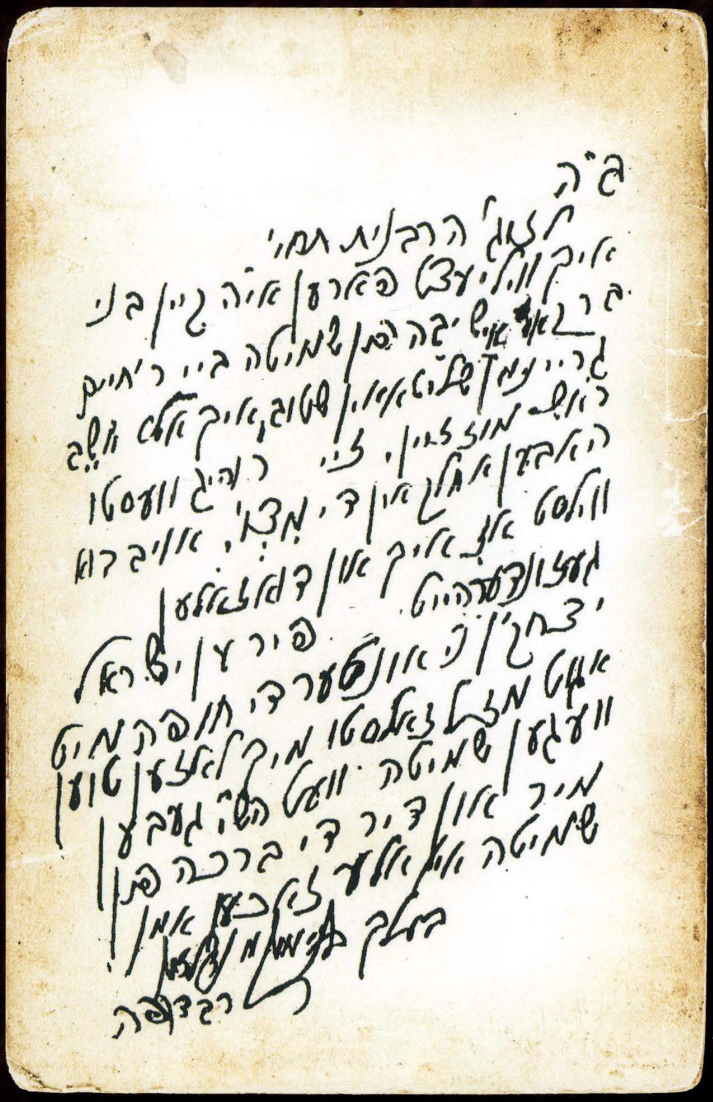
גאב"ד קוממיות
שליט"א
אצל כ"ק מרן
האדמו"ר מערלוי
שליט"א

הרב הקודם
בצעירותו בעת
לימודו

הרב הקודם
זיע"א בטיש
יארצייט בבעלזא

כתב שכתב מרן הרב זיע"א לזוג' הרבנית ע"ה בעת שחששה לבריאותו בזקנותו.

המושב

הרה"ח ר'
שמעון ברמינקה
שליט"א והרה"ח
ר' יוסף גוטמן
שליט"א

המלמד הרה"ח
ר' ישראל יעקב
קרויס ז"ל עם
ילדי כיתה גן וג'

המלמד בכיתה
ג' הרבי ר' אהרון
שיינברון זצ"ל

כיתה ג'

ילדי המושב
לאחר קצירת
חיטים

נראים מימין לשמאל הרה"ג ר' יוסף צבי קוט שליט"א הרה"ח ר' יואל דנציגר שליט"א הרה"ח ר' משה קנובלביץ ז"ל הרה"ח ר' שרגא וייס שליט"א הרה"ח ר' מנדל שלזינגר שליט"א

כיתה ז' תשט"ו

ילדי הת"ת
ב"טיול"

הרה"ח ר' יעקל
פרקש ז"ל
בארוחת צהריים
בת"ת

ילדי הת"ת הוגים
בתלמודם

ילדי הת"ת בעת
ארוחת הצהריים

הרה"ח ר' דוד
באש שליט"א
בלימודו בת"ת

הרה"ח ר' יענקל פרקש ז"ל עם תלמידיו בת"ת

המלמד ר' ישראל יעקב קרויס ז"ל עם ילדי כיתתו הרה"ח: ר' שמעון ברוך טרקעלטויב, ר' מאיר דב סגלשטיין, ר' משה צבי כהן, ר' דוד ויזל, ר' נחמיה קראוס, ר' יענקל ליברמן, ר' משה ישראל פרייליך, ר' פנחס הלפרין

תמונת מחזור
בת"ת

חלק מילדי
הת"ת

כיתה ג' בת"ת תשי"ח

ילדי הת"ת

נראים הרה"ח
ר' יידל שלזינגר
שליט"א, הגאון
ר' צבי כץ
שליט"א, ר'
קאפיל שיינברון
שליט"א, ר' חיים
שלמה ברגר
שליט"א

הרה"ח ר' יעקל פרקש ז"ל עם תלמידיו בת"ת

המלמד ר' ישראל יעקב קרויס ז"ל עם ילדי כיתתו הרה"ח: ר' שמעון ברוך טרקעלטויב, ר' מאיר דב סגלשטיין, ר' משה צבי כהן, ר' דוד ויזל, ר' נחמיה קראוס, ר' יענקל ליברמן, ר' משה ישראל פרייליך, ר' פנחס הלפרין

כיתת המלמד
הרה"ח ר' ישראל
יעקב קרויס ז"ל
שנת תשי"ז

ילדי המושב

המלמד הרה"ח
ר' י. מ. קנובלביץ
ז"ל עם הילדים
ר' בן ציון קיש
ר' שמלקא קיש
ר' יענקל ליברמן
ר' שמעון צבי
ברמינקה הרה"ח
ר' יצחק ברוך ויזל
ר' יודל שלזינגר
הרה"ח ר' פנחס
הלפרין ר' יודל
גלזר ר' אלי
קורנבלי ר' מנחם
מנדל שלזינגר
הרב קנובלביץ
הרב ליברמן
הגאון ר' צבי כץ,
ר' יוסף דב ווייס

הרה"ח ר' ישראל
סגלשטיין, ר' יוסף
ויזל, ר' לוי באש,
ר' מרדכי הירש,
ויזל, ר' משה
ישראל פרייליך,
ר' פנחס הלפרין,
ר' יואליש דנציגר,
ר' יודל גלזר, ר'
אלי קורנבלי, ר'
אשר דסקל, ר'
יודל שלזינגר,
ר' דוד באש, ור'
אהרן הלפרין
הי"ו

הרה"ח ר' ישראל פיירשטיין ז"ל בארוחת צהריים בת"ת נראים הילדים: ר' חיים שלמה ברגר, ר' אלי קורנבלי, ר' נחום קורנבלי, ר' שמעון צבי ברמינקה, ר' יענקל ליברמן

המלמד הרה"ח ר' יעקל פרקש ז"ל עם ילדי כיתה ב'

הכיתה של הרה"ח ר' משה יענקל סיגלר ז"ל על רקע שביל כורכר שנסלל זה עתה

המלמד הרה"ח
ר' ישראל
פיירשטיין ז"ל
עם ילדי כיתה ח'

כיתה ב' בת"ת
תשי"ד

הסעה לילדי הגן

ילדי הת"ת
בלימוד התורה

כי הם חיינו

חידוש הפלא, המשקל הראשון ביישוב

בצרכנייה

מאפיית הלחם

הכניסה ליישוב
בשנות בראשית

חסידים ואנשי מעשה

הרה"ח ר' יענקל פרקש ז"ל

הרב ר' משה
שמואל וכטל ז"ל

הרה"ח ר' אריה
דוב דבלינגר ז"ל

הרב ר' מדרכי מאיר קוגלר ז"ל לצידו הרה"ח ר' שלמה זלמן קוט ז"ל

הטרקטור הראשון של המושב

הרב ר' דוד
ידידיה ז"ל עם
חמורו מקלטר
את הקרקע

הרה"ח ר' יחיאל
וייס ז"ל על
הטרקטור

הרחוב הראשי
בקוממיות שנת
תשט"ו

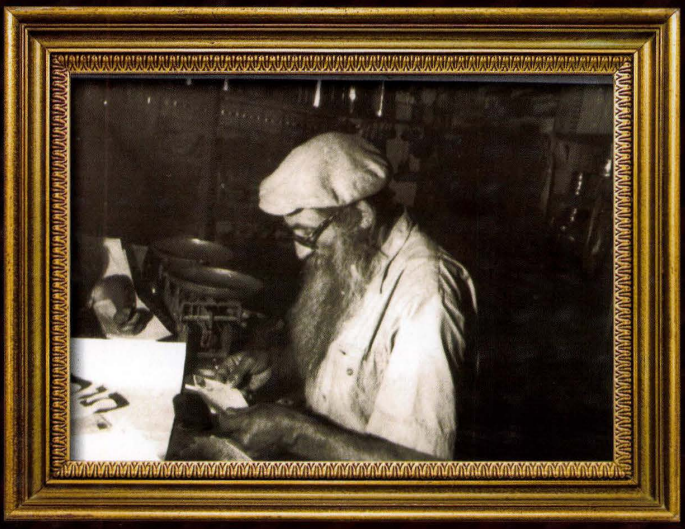
בית יעקב
בקוממיות

ערימות קש
למאכל בהמה

הרה"ח ר' פנחס
פרקש ז"ל עם
סוס ועגלה - כלי
תחבורה נפוץ
בימים ההם

הרה"ח ר' יודא הס ז"ל בצרכנייה

הרה"ח ר' יעקב גוטמן ז"ל מתקן את המשאית במוסך הישוב

הרה"ח ר' יודא
הס ז"ל בצרכנייה

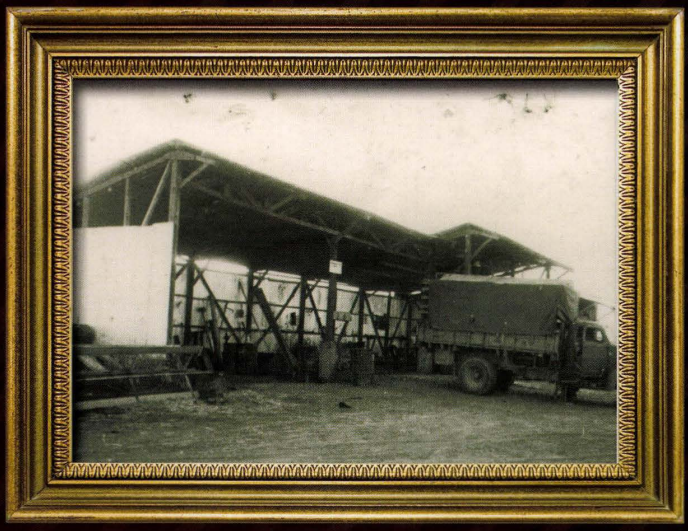
הרה"ח ר' דב
וייס ז"ל הנהג
הקבוע של
הקומביין של
הישוב בקצירת
חיטים

הרה"ח ר' יודל וייס ז"ל בקצירת חיטים

הרה"ח ר' אהרן שיינברון ז"ל

התקנת הגנרטור ביישוב, עד שנת תשכ"א הישוב לא היה מחובר לחברת חשמל

ר' שלמה דנציגר

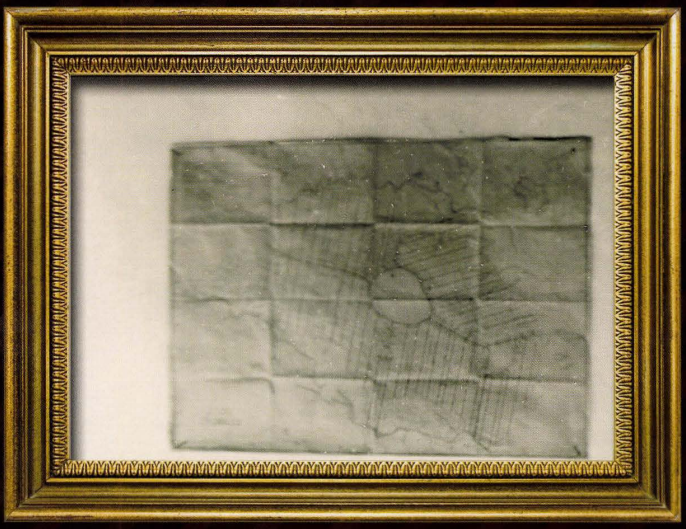

בריתחא
דאורייתא

חיבור כוח
חשמל הראשוני
בישוב

מפת הישוב בעת הקמתה

הרה"ח ר' ליפא
שטרן ז"ל

הרה"ג שו"ב ר' משה דסקל ז"ל עם הרה"ח ר' יוסף יו"ט ויזל ז"ל

הרה"ח ר'
מנחם לזר ז"ל
בצרכנייה

בני הרה"ח ר'
פנחס פרקש ז"ל

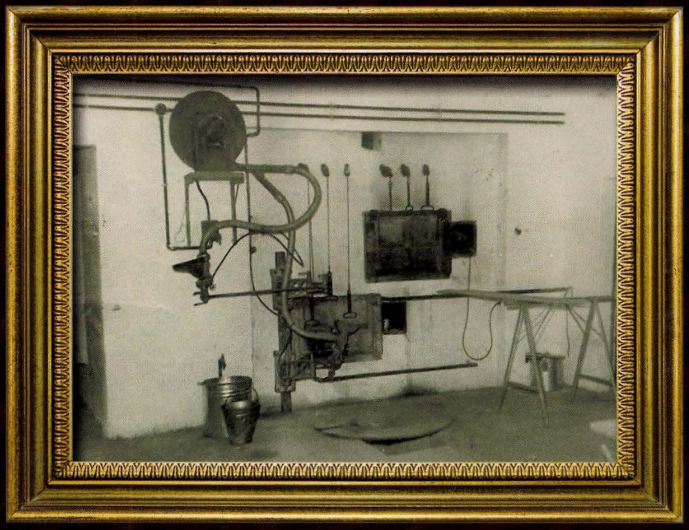
הרה"ח ר' ישראל
וולף, הרה"ח
ר' אברהם כ"ץ,
הרה"צ ר' אלי
מייזליק, הרה"ח
ר' דב שמעון
שטייף, מרן
הרב זיע"א,
הרה"ח ר' ישראל
פיירשטיין ז"ל

הרה"צ ר' אליה מייזליק ז"ל

בני הרה"ח ר' יעקב גוטמן ז"ל עוזרים לאבא במשק בשעות הפנויות, קוצרים ירק מספוא לפרות

התנור במאפיית הלחם מופעל ע"י ברנר מסולר

פועלי "סולל ובונה" מוליכים עמדת קידוח המופעלת ידנית

הרה"ח ר' שלמה זלמן קוט ז"ל במאפיית המצות

בית הכנסת בבניתו בתחילת הישוב

משפחת הרה"ח
ר' יודל וייס ז"ל

במנוחה על
ערימת כותנה

הרה"ג ר' משה יענקל סיגלר זי"ל עם בנו הרה"ח ר' אברהם שליט"א ברקע הפרדס שמאחורי ביתו

פועל בקטיף כותנה בימים ההם

הרה"ח ר' יודל וייס ז"ל עם הרה"ח ר' ישעיה וייס ז"ל

הרה"ח ר' ישעיה קליין ז"ל במזכירות

ילדי משפחת
אויש והשכנים

הרה"ח ר' אריה
דוב דבלינגר
בעבודה בשדה

קצירת ירק
לפרות, שינוע
הגלגל ללא מנוע

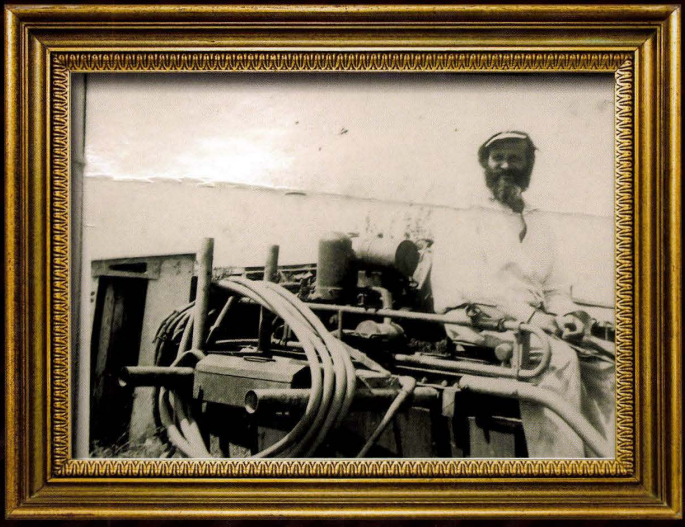
הרה"ח ר' דב
צישינסקי זצ"ל

הרה"ח ר' יוסף זוננשיין שליט"א נושא על כתפיו שק מיוחד לקטיף

הרה"ח ר' משה
ברגר ז"ל

בלול העופות

משפחת ויזל

ישיבה ותלמוד תורה קוממיות

נראים הרה"ח
ר' יוסל כהן ז"ל
והרה"ח ר' חיים
פישר ז"ל

קטעים נבחרים מתוך הספר "דבר השמיטה" - מחברו:

הרב יעקב משה סיגלר

שנטל על כתפיו לצרף מושבים וחקלאים לעדת מקדשי שביעית

כתב וצילם: י. בנימיני

"רבותי, לא באתי להשפיע או לכפות. באנו להסביר השקפתינו - השקפת התורה, תרצו לקבל מוטב, ואם לאו עשו כרצונכם. אנו חקלאים כמותכם, ואם ב"ה הסתדרנו כבר חמש שמיטות על הצד הטוב ביותר, גם אתם יכולים להצטרף אלינו ולהיות ממקדשי שביעית".

17 ישובים כמנין טוב

ליחוד בחברותא בחצות הלילה

* להצלחה בבוי"ה זוכה הרב סיגלר במושבים.

* דבריו הנלהבים והתבלוריים מסירים את ההיסוסים והפקפוקים.

"רק יצאנו הגג נפל וכל הצריף נחרב"

אין לנו עסק בפוליטיקה

אשריכם ישראל הרודפים אחר מצוות

* "לא באתי לשכנע או לכפות"

איזה טעם יש למכירה הלא לשחוק והיתול נחשב

הקב"ה רוצה שיהיה לנו קרקע ונקיים שמיטה

מעיתוני התקופה בשנות השמיטה תשכ"ו תשל"ג בשליחות מרן הרב זיע"א

הרה"ח ר'
אברהם כץ ז"ל

הרה"ח ר' אליה
כהן ז"ל

הרה"ח ר' צבי רוטמן ז"ל

הרה"ח ר' אלי' כהן ז"ל, הרה"ח ר' שלמה זלמן קוט ז"ל והרה"ח ר' חיים הערש לוינגר ז"ל

הרה"צ ר' אלי
מייזליק ז"ל

הרה"ח ר' פנחס
פרקש ז"ל

מרן הרב זיע"א
עם הרה"ח ר'
פנחס פרקש ז"ל

בני הרה"ח ר'
פנחס פרקש ז"ל

הרה"ח ר' דוב וייס ז"ל מאחוריו נראה הרה"ח ר' שלמה דנציגר ז"ל

הרה"ח ר' משה ברגר ז"ל (ברקע הבית של משפחת גוטמן)

הרה"ח ר' שמחה אויש ז"ל, בחול המועד

הרה"ג ר' אהרן שיינברון זצ"ל

הרה"ג ר' משה
דוד פאלוך ז"ל

הרה"ח ר' שלמה
דנציגר ז"ל

הרב הקודם
זיע"א בסעודת
ר"ח

הרב הקודם
זיע"א עם הרה"ח
ר' אברהם הערש
מייזליק שליט"א

הרה"ח ר' משה קוגלר שליט"א עם הרה"ח ר' אריה שטיינמץ שליט"א

הרה"ח ר' צבי אייזן ז"ל ויבדל"ח הרה"ח ר' חיים יוסף קוט שליט"א

הרה"צ ר' יודל
פרייליך ז"ל

הרה"צ ר' יוסף
כהן הגבאי

מרן הרב זיע"א
עם מרן הגרמ"א
פריינד זיע"א

הגה"צ ר' משה
דסקל זצ"ל שו"ב

הרה"ח ר' חיים
צבי לונגר ז"ל

הרה"ח ר' שמואל
פליטש ז"ל

הרה"ח ר' יעקל פרקש ז"ל עם הרה"ח ר' אהרן אברמן שליט"א כיום יו"ר "לב מלכה"

נראה הרב צבי אמסטרדם ז"ל

הרה"ח ר' משה
קוגלר שליט"א

הגה"צ ר' ישראל
יעקב קראוס
זצ"ל

הרה"ח ר'
אברהם איזק ז"ל

הרה"ח ר'
אברהם איזק ז"ל

הרה"ח ר' אהרון ברון ז"ל

הרה"ח ר' משה דוד פאלוך ז"ל

הרה"ח ר' חיים
ליס שליט"א,
ממקימי קוממיות

הרה"ח ר' חיים
צבי לווינגר ז"ל

הרה"ג ר' חיים קנפלמכר זי"ל מנהל התלמוד תורה במסיבת סיום

הרה"ג ר' חיים קנפלמכר זי"ל בסיום הש"ס בשיעורו הקבוע לבעלי בתים

הרה"ג ר' חיים קנפלמכר ז"ל נואם בסיום הש"ס בשיעורו הקבוע לבעלי בתים

הרה"ח ר' יהודה דהאן שליט"א

הרה"ח ר' יוסף זוננשיין שליט"א
ממייסדי הישוב

הרה"ח ר' יעקב גוטמן זצ"ל

גאב"ד קוממיות ירושלים שליט"א בדרשת חיזוק בביהמ"ד קוממיות

הרה"ח ר' ישראל סגלשטיין זצ"ל ויבל"ח בנו הרה"ח ר' מאיר דוד שליט"א

הרה"ח ר' ליפא שטרן ז"ל

הרה"ח ר' משה דסקל ז"ל- המלמד, השוחט, המוהל והבעל תפילה (הכלי קודש של ק"ק קוממיות)

המלמד הרה"ח ר' משה ולטר ז"ל

ריקוד האחים ויזל - הרה"ח ר' יעקב, ר' יוסף יו"ט, ר' זונדל ור' חיים משה ז"ל

הרה"ח ר' קאפל ברמינקה ז"ל במשחטה של הרה"ח ר' יענקל ברגר

הרה"ח ר' קאפל ברמינקה ז"ל בשיעור היומי של הרב הקודם זיע"א

במעמד ההדלקה בל"ג בעומר במרכז הרה"ח ר' קאפיל ברמינקה ז"ל מימין במעגל הרה"ח ר' יעקב גוטמן ז"ל

הרה"ח ר'
מרדכי כהן זצ"ל
המשמח הבלתי
נשכח בחברת
הרה"ח ר' שמחה
אויש זצ"ל

הרה"ח ר' שמעון
וינברג שליט"א

הרה"ח ר' דוד
רוזנברג ז"ל

הרה"ח ר' ישעיה
שלזינגר ז"ל

הרה"ח ר' אלי' כהן ז"ל רוקד בפורים עם שכנו יבל"ח הרה"ח ר' יצחק קוט

הרה"ח ר' יענקל פרקש בחתונת הרה"ח ר' אהרן לייב אברמן שליט"א

ברוכים הבאים

"קוממיות איז א מדינה בתוך מדינה"

(הרה"ק בעל ה"דברי יואל" מסאטמר זצוק"ל)